

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ.

Συνταχθεῖσα κατὰ μὲν τὸ πρῶτον παρὰ τοῦ ἀοιδίμου Διδασκάλου
ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ἑνὸς τῶν τριῶν τῆς νέας Μεθόδου ἐφευρετῶν· ἀντιγρα-
φείσα δὲ τὸ δεύτερον καὶ τρίτον παρὰ τῶν ἄλλων δύο, ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ
ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ
ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ ἐπὶ τὸ συντομότερον, ὡσαύτως καὶ τέταρτον παρὰ
ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΩΚΑΕΩΣ, καὶ διαφόροις τύποις ἐκδοθεῖσα.

Ἦδη δὲ τὸ πέμπτον καὶ αὖθις συνταχθεῖσα, καὶ ὅσον οἷ-
όντε ἐπὶ τὸ μεθοδικώτερον καὶ ἐξηγηματικώτερον μετενεχθεῖ.

ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΚΔΟΤΟΥ

ΜΑΡΓΑΡΙΤΟΥ ΠΠ. Χ. ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΟΥ

Πρὸς χρῆσιν τῶν μαθηματευόντων, νῦν πρῶτον τύποις
ἐκδίδεται. Δαπάνη τοῦ αὐτοῦ.

ΕΝ ΓΑΛΑΤΑ ΠΕΡΑΝ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ.

Ἐκ τῆς Τυπογραφίας Ε. Καγύλ.

1851.

Οἱ παρατυπώσαντες καὶ πολοῦντες βιβλία παρόμοια τὴν ιδιό-
χειρόν μου ταύτην ἐπιγραφὴν,

μὴ φέροντα, ὅπου εὐρεθῶσι θέλει ἐνάγονται
καὶ καταδιώκονται κατὰ τοὺς νόμους τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς καὶ
Πολιτικούς.

Πρὸς τοὺς Φιλομούσους Ἀναγινώσκοντας.

Πρὸ εἰκοσιπέντε ἔτην ἀτόχος ὢν ὀλίγων Γραμματικῶν, καὶ ὀλίγων ἄλλων προκαταρτικῶν γνώσεων, ἐδιδάχθην τὸ Πρακτικὸν καὶ Θεωρητικὸν μέρος ὧν τῶν ἀναγκαιοτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν Μαθημάτων κατὰ τὴν νέαν Μέθοδον· κἀνὲν δὲ ἄλλο μάθημα ποτὲ δὲν μοι ἐφάνη τόσον δυσνόητον ὅστ' μοι ἐφαίνετο τότε τῆς Μουσικῆς-θεωρίας τὸ πᾶν σχεδὸν ἀκατανόητον· Διότι πᾶν ὅ,τι ἀνάγεται εἰς τὴν θεωρίαν ταύτην μοι ἐφαίνετο συγκεχυμένον, ἀσυμβίβαστον, καὶ ἀσαφές, ἐξ αἰτίας καὶ ἄλλων μὲν πολλῶν, μάλιστα δὲ τῶν φάσεων καὶ ἀντιφάσεων· Ὅθεν ἐσυμπέρανα μὲ τὸν ἀσθενῆ μου νοῦν ὅτι εἰς τὰ προεκδοθέντα Θεωρητικὰ εὐοίσκονται, καὶ ἐλλείψει πολλὰ, καὶ περιττὰ πολλὰ, καὶ λάθη πολλὰ, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐξακρίβωσιν καὶ ἀνακάλυψιν ἐπειδὴ ἐγνώρισα, ὅτι μόνη ἡ μετὰ πολλῆς περιεργείας μου καὶ ἄκρας προσοχῆς μελέτη δὲν ἦτον ἱκανή, διὰ τοῦτο εἰς διάστημα εἴκοσι ἐτῶν καὶ ἐπέκεινα δὲν ἔπαυσα ἐρευνῶν καὶ ἐξετάζων τὰ ταῦτα ὁμοῦ μὲ ὅσους, καὶ ὅπου, καὶ ὅταν ἤθελον εὗρη, κατόχους μὲν Ἑλληνικῆς παιδείας ἐμπείρους δὲ τῆς φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς Μουσικῆς. ἔχων δὲ καὶ ὅλας τὰς ὁποίας ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικὸν ἀναφέρει γνώμας τῶν Παλαιῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀρχαίων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν, ἐφιλοπόνησα καὶ συνέταξα ἐν τῇ παρόντι βιβλίῳ ὅσα μ' ὄλην μου τὴν ἀνικανότητά ἐξηκρύβωσα. Γνωρίζω δὲ καλῶς ὅτι πολλοὶ ἀπὸ ἐκείνους οἵτινες νομίζουσιν ὅτι τὰ πάντα ἡξεύρουσι καὶ μηδὲν ἐπιστημονικῶς γνωρίζουσιν, ἰδόντες τὸ πονημάτιον, πρὶν τὸ μελετήσωσι, θέλουσιν ἐπιφωνήσῃ διὰ τὸν Ἐκδόστην του τὰ ἐξῆς: «Καὶ Κύρκωρος ἐν λαχάνοις, καὶ Κολοῖδς ἐν πτηνοῖς, καὶ Σαοὺλ ἐν Προφήταις »· ἀλλὰ περὶ τῶν τοιούτων δὲν φροντίζω παντελῶς, ἐπειδὴ οἱ τοιοῦτοι μολὶς καὶ μετὰ βίας εἶναι ἱκανοὶ ὕστερα ἀπὸ πολλῇν καὶ ὀρθὴν Διδασκάλου παράδοσιν μόνον νὰ ἐννοήσωσιν (καὶ ταῦτα ἀμυδρῶς) ἔχοντα τὰ ὁποῖα θέλousι νὰ κρίνωσι καὶ νὰ ἀποκρίνωσι. Πρὸς ὅσους δὲ τῶν ἀληθῶς ἐπισταμένων τὰ πάντα τῆς Μουσικῆς λέγω ὅτι, ἡ μόνη μου εὐχαρίστησις εἶναι, ἀφ' οὗ μελετήσωσι τὸ πονημάτιον καὶ κρίνωσιν ἀπαθῶς, πᾶν ὅ,τι εὗρωσιν ἐν αὐτῷ σφάλμα μετὰ λόγου ὀρθοῦ νὰ τὸ ἐλέγξωσι καὶ νὰ τὸ διορθώσωσι. Θέλousι δὲ ἀπαντήσῃ οἱ Ἀναγνώσται εἰς τὸ Πονημάτιον τοῦτο, ἐκτὸς τῶν τυπογραφικῶν λαθῶν τὰ ὁποῖα ἐξ ἄπαντος

συμβαίνουν εἰς ὅλα τὰ διὰ τοῦ τύπου ἐκδιδόμενα Συγγράματα (μ' ὅλον
 ὅτι δὲν ἡμέλησα νὰ τὰ διορθώσω ἐν τῇ τέλει τοῦ βιβλίου), ταῦτολογίας
 πολλὰς, ἐπαναλήψεις ἀκαίρους πολλὰς, καίτινα τεμάχια ἤτοι περικοπὰς
 λόγων, ἄλλοῦ μὲν ἔχοντα τὸν τόπον των, ἄλλοῦ δὲ σημειούμενα (ἀλλὰ τὰ
 αἷτια τούτων εἶναι πολλὰ, καὶ παντελῶς δὲν συμφέρει νὰ τὸ εἰπῶ κατὰ τὸ
 παρόν)· δὲν ἐλπίζω ὅμως νὰ εὕρωσι καὶ ὑποθέσεις, ἢ πράγματα ἀνεξήγη-
 τα καὶ ἀσαφῆ· Χάριν δὲ τῶν ἀπλουστείων ὁμογενῶν μου ἐπροσπάθησα ὅ-
 σον ἡδυνήθην νὰ κάμω καταληπτότερα ὅσα προεῖπον ὅτι ἐξηκρίθωσα. Δέξα-
 σθε λοιπὸν εὐμενῶς, φίλοι ὁμογενεῖς, καὶ τὰ ἑμὰ ὡς τῆς ἐν Εὐαγγελίῳ
 Χήρας ἐκείνης τὰ λεπτά, ἀναπληροῦντες ἑμεῖς ὅσοι ἱκανώτερά τὰ ἐλλεί-
 ποντα, καὶ ἐνθυμούμενοι πάντοτε τὸ ἐξῆς σοφὸν

« Χαλεπὸν ἄνθρωπον ὄντα μὴ διαμαρτεῖν ἐν πολλοῖς, τὰ μὲν
 ὡς ἀγνοήσαντα, τὰ δὲ κακῶς κρίναντα, τὰ δὲ ἀμελέστερον γρά-
 ψαντα. »

Ο Ἐκδότης

ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ ΠΑΠΑ ΧΡΗΣΤΟΥ ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΗΣ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ

Καὶ πρακτικὴ Ἑκκλησιαστικὴ

ΜΟΥΣΙΚΗ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

ΠΕΡΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

1. Ἡ Μουσικὴ εἶναι μάθησις μέλους, καὶ τῶν ὅσα ἀκολουθοῦσιν εἰς τὸ μέλος, ἧ εἶναι μέθοδος διδάσκουσα τὸ νὰ ψάλλῃ τις, νὰ τονίξῃ, καὶ νὰ μελοποιῇ ὁρθῶς· λέγεται δὲ Μουσικὴ ἀπὸ τῶν Μουσῶν (α). ἀκολουθοῦσι δὲ εἰς τὸ μέλος, φθόγγοι, τόνοι, χρόνοι, ῥυθμοί, συστήματα, σχέσεις, συμφωνίαι, ἀναλογίαι, γένη, ἤχοι, φθοραί, κ τ λ.

2. Μέλος δὲ εἶναι σειρά φθόγγων, οὔτινες ψάλλονται ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, μὲ ἰσότητα, καὶ μὲ ἀνάβασιν, καὶ κατάβασιν φωνῆς, καὶ γίνονται ἀρεστοὶ εἰς τοὺς ἀκροατάς· ὅλοι δὲ οἱ φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, καὶ ψάλλονται μὲ τὰς ἐξῆς συλλαβάς: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη· ἀπὸ αὐτοὺς δὲ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους γίνονται τόνοι

(α) Κατὰ τοὺς τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ποιητὰς αἱ Μοῦσαι ἦσαν ἑννέα τὸν ἀριθμὸν, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι τὰ ἐξῆς: Κλειώ, Θάλεια, Εὐτέρπη, Μελπομένη, Τερψιχώρα, Ἑρατώ, Πολύμνια, Οὐρανία, Καλλιόπη· εἰς καθεμίαν ἀπὸ αὐτὰς ἀπέδιδον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες τὴν ἐφεύρεσιν μιᾶς ἐπιστήμης, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ καθεμία εἶχε τὴν ἐφορίαν καὶ ἐπιστασίαν τῆς· τὴν δὲ Μελωδίαν ἔπειθ' ἐφεῦρον ὅλοι ὁμοῦ, καὶ μετεχειρίζοντο ὅλοι ὁμοῦ, διὰ τοῦτο αὐταὶ μὲν ὠνομάσθησαν Μοῦσαι ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ οὔσαι, ἡ δὲ ἐπιστήμη τῆς Μελωδίας ὠνομάσθη Μουσικὴ· καὶ οἱ ἀρχαῖοι, καὶ οἱ νῦν πεπαιδευμένοι καὶ λόγιοι ἄνδρες τὰς ἐπιστήμης Μούσας λέγουσι, κυρίως ὁμῶς τὴν ἐπιστήμην τῆς Μελωδίας ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς ὀνομάζουσι Μουσικὴν.

τρεῖς, καὶ ὀνομάζονται ἀπὸ τοὺς μουσικοὺς ὁ μὲν πρῶτος, Μείζων, ὁ δὲ δεύτερος Ἐλάσσων, καὶ ὁ τρίτος Ἐλάχιστος.

3. Ἡ λέξις φθόγγος σημαίνει φωνήν· φθόγγος λοιπὸν εἶναι μελωδική φωνή, ἥ ἀπὸ στόμα ἀνθρώπου ἐκβαίνουσα, ἥ καὶ ἀπὸ μουσικὸν ὄργανον· αὕτη δὲ ἡ ἐκβαίνουσα φωνή, διὰ τὰ γίνεται μέλους τινὸς παραστατικῇ, πρέπει κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην ν' ἀποβλέπη εἰς ἐν διάστημα ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἥγουν πρέπει ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτην φωνὴν νὰ προφέρεται καὶ ἄλλη φωνή· παρ' χάρι' ἐὰν προφέρῃ τις τὸν φθόγγον Νη, καὶ ἀμέσως προφέρῃ καὶ τὸν Πα, ἢ τὸν Ζω, τότε εὐθὺς γνωρίζεται καὶ τὸ μέλος τοῦ Νη, καὶ τὸ μέλος τοῦ Πα, καὶ τὸ μέλος τοῦ Ζω· ἐὰν δὲ προφέρῃ τις ἓνα μόνον φθόγγον ὅποιον δῆποτε, ἢ κτυπᾷ μίαν μόνον χορδὴν τοῦ μουσικοῦ ὄργάνου, ἐὰν καὶ πολλάκις, ἡ ἐκβαίνουσα ὁμῶς φωνή, ὥς μὴ παρασταίνουσα μέλος τι, φθόγγος δὲν λέγεται, ἀλλὰ κτύπος ἀπλοῦς τῆς φωνῆς· οἱ δὲ φθόγγοι εἶναι τὸ πᾶν ὅσον ἀνάγεται εἰς τὴν ποσότητα τῆς μελωδίας τῆς Μουσικῆς· διότι αὐτοί, εἴτε ἀπὸ στόμα ἀνθρώπου προφέρονται, εἴτε ἀπὸ Μουσικὸν ὄργανον ἐκβαίνουσιν, πάντοτε ὁμοίως εἶναι δυνατόν νὰ διακρίνονται ἀκριβῶς ἀπὸ τοὺς καλοὺς μουσικοὺς· καὶ διὰ τοῦτο οἱ φιλόσοφοι τὴν Μουσικὴν ὀνομάζουσιν ἐπιστήμην, καὶ ὄχι ἀπλῶς τέχνην.

4. Τὸ δὲ μέλος, ἐκεῖνο μὲν τὸ ὅποιον συνίσταται ἀπὸ μελωδίας, ῥυθμόν, καὶ λέξιν, λέγεται τέλειον· ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιον συνίσταται ἀπὸ μελωδίας καὶ λέξιν, χωρὶς ῥυθμόν, λέγεται ἀτελές, ἢ λέγεται μελωδία ἄρρυθμος· τὸ δὲ ἐκκλησιαστικὸν μέλος λέγεται ψαλμωδία, εἰς τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐννοοῦνται ὅλα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη.

5. Ἐρρυθμὸν μέλος λέγεται ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ψάλλεται με χρόνον προσδιωρισμένον καὶ εὐτακτον· ἄρρυθμὸν δὲ λέγεται ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ψάλλεται με χρόνον ἀπροσδιόριστον καὶ ἄτακτον.

6. Ῥυθμὸς δὲ εἶναι εὐτακτος χρόνος· ὁ δὲ χρόνος ἀπὸ τὸν ὅποιον γεννᾶται ὁ ῥυθμὸς, διαιρεῖται εἰς ἀργὸν καὶ γοργόν, καὶ

ὑποδιακεῖται εἰς ἀργότερον καὶ γοργότερον· ὁ δὲ ῥυθμὸς, διακεῖται καὶ αὐτὸς εἰς δύο, εἰς ἀπλοῦν, καὶ διπλοῦν· καὶ ἀπλοῦς μὲν λέγεται ὁ ῥυθμὸς, ὅταν ἐν Μουσικὸν μάθημα, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους φυλάττει τὸν αὐτὸν χρόνον, ἢ ἀργόν, ἢ γοργόν· διπλοῦς δὲ λέγεται ὁ ῥυθμὸς, ὅταν ἐν Μουσικὸν μάθημα ἄρχεται μὲ χρόνον ἀργόν, καὶ ἕως εἰς ἐν μέρος ὁδεῦον κατ' αὐτὸν, ταχύνει τὸν χρόνον ἕως εἰς ἐν μέρος, καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνει τὸν πρῶτον χρόνον τοῦ ἢ ἐν Μουσικὸν μάθημα ἄρχεται μὲ χρόνον γοργόν, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μέλους μεταχειρίζεται χρόνον ἀργόν, καὶ πάλιν ἐπανέρχεται εἰς τὸν πρότερον χρόνον τοῦ, ἡγοῦν τὸν γοργόν.

7. Συστατικὰ δὲ τοῦ μέλους γνωρίζομεν δύο, τὴν ποσότητα, καὶ τὴν ποιότητα· διὰ τοῦτο κοί οἱ χαρακτῆρες μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ μελωδία ἐξετάζονται διττῶς διὰ νὰ καταγράψωσι τὸ πᾶν τοῦ μέλους.

8. Μελοποιεῖα εἶναι τὸ νὰ ἐφευρίσκη τις μέλος, καὶ νὰ προσαρμόζη αὐτὸ εἰς τὰς λέξεις τροπαρίου, ἢ στίχου, καὶ τῶν λοιπῶν, γράφων αὐτὸ μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας.

9. Ψάλλει δὲ τις ἀτέχνως, ἐντέχνως, καὶ ἐπιστημονικῶς· καὶ ἀτέχνως μὲν ψάλλει ὁ μὴ γνωρίζων τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρων πολλοὺς φθόγγους ἐν ἀναβάσει καὶ καταβάσει φωνῆς μὲ χρόνον μὲν, ὅχι ὅμως καὶ μὲ ῥυθμόν, καὶ τυχόν νὰ ἀρέσκη εἰς τοὺς ἀκρεατὰς, ἐὰν ᾖ καλόφωνος (α)· ἐντέχνως δὲ ψάλλει ὁ γνωρίζων τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, προφέρων τὸ μέλος τὸ ὁποῖον παρασταίνεται μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας ἀπαράλλακτα ὡς ἔφθασε νὰ τὸ διδαχθῇ (β)· ἐπιστημονικῶς δὲ ψάλλει μόνον ὁ τέλειος Μουσικὸς· ἀποκατασταίνεται δὲ τέλειος, ἐὰν, ὅχι μόνον διδαχθῇ καλῶς τὸ

(α) Ὁ τοιοῦτος ψάλτης λέγεται ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς πρακτικὸς Μουσικὸς, ἡγοῦν λέγουσιν οἱ ἀπλοὶ ἄνθρωποι περὶ τοῦ τοιοῦτου ψάλτου· δὲν ἐδιδάχθη μὲν Μουσικὰ, πρακτικὰ ὅμως ψάλλει καλά.

(β) Ὁ τοιοῦτος λέγεται ἀπὸ τοὺς Μουσικοὺς πρακτικὸς, καὶ θεωρητικὸς ὅχι ὅμως ἐπιστημονικὸς, καὶ τέλειος Μουσικὸς.

θεωρητικὸν καὶ πρακτικὸν τῆς Μουσικῆς, ἀλλ' ἐὰν κάμῃ καὶ πολλήν τριβὴν εἰς τὰ δύο αὐτὰ, καὶ μάλιστα γίνεται τέλειος, ἐὰν ᾗναι κάτοχος καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν (α).

10. Διαιρεῖται δὲ ἡ Μουσικὴ εἰς θεωρητικὴν, καὶ πρακτικὴν· καὶ θεωρητικὴ μὲν εἶναι τὸ νὰ γνωρίζῃ τις τὰς διαφόρους σχέσεις τοῦ θαρέος πρὸς τὸ ὄξύ, καὶ τοῦ ταχέος πρὸς τὸ βραδύ (β), καὶ τὸ νὰ γνωρίζῃ τὸν τρόπον τῆς προφορᾶς τῶν φθόγγων, καὶ τὴν δύναμιν ἢ ὅποιά οἶδεται εἰς τοὺς χαρακτῆρας διὰ νὰ γράφεται τὸ μέλος· πρακτικὴ δὲ εἶναι ἡ δύναμις ἢ ὅποιά βάλλει τὰς ἀρχὰς τῆς θεωρίας εἰς πράξιν, ἡγουν τὸ νὰ δύναται τις νὰ μεταχειρίζεται τὴν ἐγνωσμένην ὕλην τῆς Μουσικῆς ψάλλων, καὶ διὰ τῶν χαρακτῆρων γράφων αὐτήν (γ).

11. Σχέσεις εἶναι ὁ συνδυασμὸς, ὅταν κατὰ μὲν τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, δύο Μουσικοὶ, ὁ μὲν ἕνας προφέρῃ τὸν φθόγγον Πα, ὁ ἄλλος τὸν Κε ὡς Πα, ἢ τὸν Δι ὡς Πα· καὶ ὅταν ὁ μὲν ἕνας προφέρῃ τὸν Νη, ὁ δὲ ἄλλος τὸν Γα ὡς Νη, ἢ τὸν Δι ὡς Νη, κ τ λ π· ψάλλουσι κατὰ τὸ σύμφωνον· καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς σχέσεις εἶναι ὅταν ὁμοφώνως ψάλλωμεν, θέλοντες νὰ φθορίζωμεν τὸ μέλος διατονικῶς, εἰς μὲν τὸν φθόγγον Πα βάλλ-

(α) Ὁ τοιοῦτος λέγεται τέλειος Μουσικὸς, καὶ εἰς τὸ τέλειος ἐμπεριέχονται ὅλα, καὶ τὸ πρακτικὸς, καὶ τὸ θεωρητικὸς, καὶ τὸ τεχνικὸς, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸς· διότι ὁ τοιοῦτος δύναται ὅχι μόνον νὰ ψάλλῃ καλὰ, καὶ νὰ τονίζῃ, καὶ νὰ μελοποιῇ ὀρθῶς, ἀλλὰ δύναται προστέτι νὰ διεγείρῃ καὶ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς τῶν ἀκροατῶν, ἡγουν δύναται νὰ φέρῃ τοὺς ἀκροατὰς εἰς χαρὰν, ἢ λύπην, εἰς θάρρος ἢ φόβον, εἰς εὐλάβειαν καὶ κατάνυξιν, εἰς ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν τῶν ἀγαθῶν καὶ ψυχωφελῶν, εἰς μῖσος καὶ ἀποστρεφὴν τῶν κακῶν καὶ ψυχοδολαδῶν, καὶ εἰς ἄλλα πολλά· ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ ὁ τοιοῦτος Μουσικὸς ψάλλων ἀποκατασταίνει τοὺς ἀκροατὰς ὁποῖους τοὺς θέλει αὐτοῦς.

(β) Ἀπὸ τὸ βαρὺ καὶ ὄξύ ἡγουν ἀπὸ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τῆς φωνῆς, γνωρίζεται ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας· ἀπὸ δὲ τὸ ταχὺ καὶ βραδύ, ἡγουν ἀπὸ τὸ γοργόν καὶ ἀργόν, γνωρίζεται ἡ ποιότης τῆς Μελωδίας.

(γ) Ἐγνωσμένη ὕλη τῆς Μουσικῆς λέγεται τὸ γινωρισμένον Μουσικὸν μέλημα τὸ ὁποῖον εἶναι γεγραμμένον μετὰ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας.

λομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Κε, εἰς δὲ τὸ Κε βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Πα, ἢ εἰς μὲν τὸν Πα βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Δι, εἰς δὲ τὸν Δι βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Πα· καὶ εἰς μὲν τὸν Νη βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Δι· ἢ εἰς μὲν τὸν Γα βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Νη, εἰς δὲ τὸν Νη βάλλομεν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦ Γα κ τ λ· καὶ ταῦτα πράττοντες φανερόνομεν τὴν σχέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ἓνας φθόγγος μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ φθορίζομεν τὰ μέλη διατονικῶς ἐναλλάσσοντες τὰ συστήματα. Συμφωνία δὲ κατὰ μὲν τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι τὸ λεγόμενον παρ' αὐτοῖς ἐναρμόνιον, ἡγοῦν ὁ συνδυασμὸς περὶ τοῦ ὁποίου καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν· ὅταν οἱ μὲν δύο, ἢ καὶ περισσότεροι Μουσικοὶ ἄρχωνται ἀπὸ τοῦ Πα, ἄλλοι ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Πα, ἄλλοι δὲ ἀπὸ τοῦ Κε ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, ἢ ἀπὸ τοῦ Δι ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, καὶ ψάλλωσι μετὰ διάφορον κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα ἴσον ἐν καὶ τὸ αὐτὸ μάθημα ὅλοι ὁμοῦ· κατὰ δὲ τοὺς ἡμετέρους ἀρχαίους Μουσικοὺς συμφωνίαι ἐλέγοντο τὰ συστήματα· Ἀναλογία δὲ, κατὰ μὲν τὸν χρόνον θεωρουμένη, πρῶτον μὲν εἶναι τὸ νὰ μεταχειρίζεται ὁ ψάλλων πάντοτε χρόνον ἀνάλογον μετὰ τὴν ὁποίαν ἤθελεν ἀπαντήσῃ εἰς τὸ μέλος χρονικὴν ἀγωγὴν, καὶ οὔτε ποτὲ βραδύτερον, οὔτε ποτὲ ταχύτερον· δεύτερον δὲ, ὁ μελοποιὸς κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελε προσδιορίσῃ χρονικὴν ἀγωγὴν, οὕτω νὰ μεταχειρίζεται εἰς τὰς ἄρσεις τῶν χρόνων καὶ τὰ γοργὰ, ἡγοῦν εἰς μὲν τὰς βραδείας χρονικὰς ἀγωγὰς δύνανται νὰ λαμβάνωνται εἰς τὰς ἄρσεις τῶν χρόνων καὶ γοργὰ, καὶ δίγοργα, καὶ τρίγοργα, καὶ νὰ φυλάττεται ἡ ἀναλογία τοῦ χρόνου, εἰς δὲ τὰς ταχείας δὲν δύνανται· θεωρουμένη δὲ ἡ ἀναλογία κατὰ τὸ μελοποιεῖν, πρέπει νὰ δίδεται εἰς τὰς λέξεις τοῦ τροπαρίου, ἢ στίχου, καὶ τῶν λοιπῶν, ἔκτασις μέλους ὅπως οὖν ἀνάλογος, καὶ ὅχι μίαν μὲν λέξιν νὰ ὑπερεκτείνεται κατὰ τὸ μέλος, ἢ δὲ ἄλλη λέξις ὑπὲρ τὸ δέον νὰ συντέμνεται.

12. Γένη δὲ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ τρία, διατονικόν, χρωματικόν, καὶ ἐναρμόνιον· ἀπὸ τὰ

ἐποῖα τὸ μὲν Διατονικὸν εἶναι τὸ εὐκολώτερον, ὡς παλαιότερον, ἢ κάλλιον εἰπεῖν φυσικώτερον· τὸ δὲ χρωματικὸν εἶναι δυσκολώτερον, καθότι ἐφευρέθη ὕστερον, καὶ εἶναι τεχνητὸν καὶ ὄχι φυσικόν· τὸ δὲ ἑναρμόνιον εἶναι καὶ ἀπὸ τὰ δύο τὰ εἰρημένα γένη δυσκολώτερον, ὡς πλέον ὑστερώτερον, καὶ πλέον τεχνικώτερον.

13. Συστήματα δὲ παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς οἱ αὐτοὶ ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ τέσσαρα, τὸ Διαπασῶν, τὸ Διαπέντε, τὸ Διατεσσάρων, καὶ τὸ Διατριῶν (α).

14. Ἦχους δὲ παρέδωκαν ὁκτώ· Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ Πρώτου, Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, Βαρύν, καὶ Πλάγιον τοῦ Τετάρτου. Φθοραὶ δὲ εἶναι τριῶν εἰδῶν κατὰ τὰ τρία γένη τῆς Μουσικῆς, Διατονικαὶ φθοραὶ, Χρωματικαὶ, καὶ ἑναρμόνιοι· ἀπὸ δὲ τούδ' ὁκτὼ ἤχους ὁ μὲν Δεύτερος καὶ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου λέγονται χρωματικοί, οἱ δὲ λοιποὶ, διατονικοί, καὶ ἑναρμόνιοι. (β)

(α) Διαπασῶν σύστημα λέγεται ἡ ἑπταφωνία, ἥτις λέγεται καὶ ὁκτάχορδον· καὶ εἰμὲν ἡ ἑπταφωνία αὕτη εἶναι διατονικὴ, συνίσταται ἀπὸ δύο ἄλλα μικρότερα συστήματα συνευγεγμένα, ἀπὸ τριφωνίαν καὶ τετραφωνίαν· εἰδὲ εἶναι χρωματικὴ, συνίσταται ἀπὸ δύο συστήματα διευγεγμένα, ἀπὸ δύο δηλαδὴ χρωματικὰς τριφωνίας, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ἐν τῇ μεταξύ ἓνα τόνον μείζονα διατονικόν, ὅς τις τὰς διαευγνύει, ἤγουν τὰς ξεχωρίζει· Διαπέντε δὲ σύστημα λέγεται ἡ τετραφωνία, ἥτις λέγεται καὶ πεντάχορδον, καὶ Τρογός· Διατεσσάρων δὲ σύστημα λέγεται ἡ τριφωνία, ἥτις λέγεται καὶ τετράχορδον· διαφέρει δὲ ἡ διατονικὴ τριφωνία ἀπὸ τῆς χρωματικῆς, ἀλλ' αὐτὴ ἡ διαφορὰ τῶν δύο τούτων τριφωνιῶν θέλει ἀποδείχθαι εἰς τὰς κλίμακας τῶν ἤχων, εἰς τὰς ὁποίας παραβάλλονται τὰ διατονικὰ διαστήματα μὲ τὰ χρωματικά. Διατριῶν δὲ σύστημα λέγεται ἡ διφωνία, ἥτις λέγεται καὶ τρίχορδον· καὶ εἰ μὲν αὕτη ἡ διφωνία εἶναι διατονικὴ, λέγεται μόνον Μέλος Μουσικόν, εἰδὲ εἶναι χρωματικὴ, λέγεται Μέλος χρωματικόν, καὶ ἡμιῶδιον· εἴτε διατονικὴ εἶναι ἡ διφωνία, εἴτε χρωματικὴ, δὲν λέγεται κυρίως σύστημα, ἐπειδὴ οὕτε οἱ ἀρχαῖοι εἶχον τὴν διφωνίαν διὰ σύστημα, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ δόξασταλος Χρύσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν· Τρία λοιπὸν εἶναι κυρίως τὰ συστήματα κατὰ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς· οἱ δὲ μεταγενέστεροι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ ἐπέσθεσαν καὶ τέταρτον σύστημα τὴν περὶ οὗ ὁ λόγος διφωνίαν εἰς μόνον τὸν Δεύτερον ἤχον διὰ τὸ χρωματικὸν Μέλος του.

(β) Ὅλων τούτων, ἤγουν τῶν φθόγγων, τῶν τόνων, τῶν χρόνων, τῶν ῥυθμῶν, τῶν συστημάτων, τῶν σχέσεων, τῶν συμφωνιῶν, τῶν ἀναλογιῶν, τῶν γενῶν, τῶν Ἦχων, τῶν φθωρῶν, καὶ τῶν λοιπῶν, τὴν ἐντελὴν μάθησιν θέλουν λάβει οἱ ἀρχαριοὶ προβαίνοντες εἰς τὰ ἔμπροσθεν Κεφάλαια μέχρι τέλους τῆς παρούσης βίβλου· ἐνταῦθα δὲ εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον ἐτέθησαν ὅλα ταῦτα, ὅχι διὰ τὴν ἐντελὴν μάθησιν, ἀλλὰ διὰ νὰ λάβουν οἱ ἀρχαριοὶ τοῦλάχιστον τὴν πρῶτην γνῶρσιν τῆς ονομασίας αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ ΤΗΣ ΜΕΛΩΔΙΑΣ.

15. Ἐπειδὴ ὡς εἵπομεν (Ἀριθ: 7) συστατικὰ τῆς Μελωδίας εἶναι δύο, ἡ ποσότης, καὶ ἡ ποιότης, διὰ τοῦτο καὶ μὲ δύο εἰδῶν χαρακτηρὰς ἡ Μελωδία γράφεται· θεωρεῖται δὲ ἡ ποσότης εἰς τὴν Μελωδίαν δι' ἀναβάσεως οὕτω: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα· διὰ καταβάσεως οὕτω κατὰ τὴν ἐναντίαν τάξιν: Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα· ἡ δὲ ἰσότης γίνεται μὲ τὰς αὐτὰς συλλαβάς τῶν φθόγγων εἰς μίαν βᾶτιν οὕτω: Πα Πα Πα, Βου Βου Βου, Γα Γα Γα. Δι Δι Δι, κτλ.

16. Αὕτη δὲ ἡ δι' ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως σειρά τῶν φθόγγων ὀνομάζεται Κλίμαξ· αἱ δὲ Κλίμακες εἶναι κατὰ τὰ τρία γένη, ἄλλαι μὲν διατονικαί, ἄλλαι δὲ χρωματικαί, καὶ ἄλλαι ἐναρμόνιοι· ἡ δὲ κατὰ τὸ παρ' ἡμῶν λεγόμενον Διαπαπῶν σύστημα διατονικὴ Κλίμαξ, εἰς τὴν ὁποίαν διδάσκονται οἱ ἀρχαριοὶ τὴν ποσότητα τῆς Μελωδίας, εἶναι ἡ ἑξῆς:

Ἐλάσσων.	Ἐλαχίστος.	Μεζών	Μεγίστη	Ἐλάσσων	Ἐλαχίστος	Μεγίστη	Ἐλάσσων.
9	6	7	Δι	9	6	7	9
68	9	7	12	12	9	7	12
Πα	Βου Ἐλάσσων	Γα Ἐλαχίστος	Δι Μεζών	Κε Μεζών	Ζω Ἐλάσσων	Νη Ἐλαχίστος	Πα Μεγίστη.

17. Αὕτη ἡ Κλίμαξ συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὁκτώ, οἱ ὅποιοι περιχλιδουσι διαστήματα ἑπτὰ, καθὲν ἀπὸ τὰ ὅποια λέγεται τόνος· παρ' ἧτος Πα Βου ἕνας τόνος, Βου Γα δύο τόνοι, Γα Δι τρεῖς τόνοι, Δι Κε τέσσαρες τόνοι, Κε Ζω πέντε τόνοι, Ζω Νη ἕξ τόνοι, Νη Πα ἑπτὰ τόνοι· ὁμοίως καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς, Πα Νη ἕνας τόνος, Νη Ζω δύο τόνοι, Ζω Κε τρεῖς τόνοι, Κε Δι τέσσαρες τόνοι, Δι Γα πέντε τόνοι, Γα Βου ἕξ τόνοι, Βου Πα ἑπτὰ τόνοι· ἤξευρε δὲ ὅτι, ὅταν λέγωμεν τόνον, ἢ φωνὴν, ἢ διάστημα, εἶναι τὸ αὐτὸ, ἢ γουν Πα Βου, ἢ ἕνας τόνος εἶναι εἰπῶμεν, ἢ ἐν διάστημα, ἢ μία φωνή, εἶναι τὸ αὐτό· Πα Βου Γα, δύο τόνοι, δύο διαστήματα, δύο φωναί· Πα Βου Γα Δι τρεῖς τόνοι, τρία διαστήματα, τρεῖς φωναί, καὶ τὰ λοιπὰ ἕως ἐκεῖ ὅπου ἤθελε μετρήσῃ τις ἐν ἀναβάσει ἢ καταβάσει φωνῆς· λοιπὸν διὰ τὴν μετρήσῃ τις ἑπτὰ διαστήματα, χρειάζεται νὰ προσφέρῃ φθόγγους ὁκτώ: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα ἐν ἀναβάσει φωνῆς, ἢ Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα ἐν καταβάσει φωνῆς· διὰ τὴν μετρήσῃ τέσσαρα διαστήματα, χρειάζεται νὰ προσφέρῃ πέντε φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε, ἢ Κε Δι Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ τρία διαστήματα, χρειάζεται φθόγγους τέσσαρας Πα Βου Γα Δι, ἢ Δι Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ δύο διαστήματα, χρειάζεται φθόγγους τρεῖς Πα Βου Γα, ἢ Γα Βου Πα· διὰ τὴν μετρήσῃ ἐν διάστημα, χρειάζεται φθόγγους δύο Πα Βου, ἢ Βου Πα· εἰς τὴν καταμέτρησιν λοιπὸν τῶν διαστημάτων χρειάζεται ἕνας φθόγγος προσλαμβανόμενος ὁ εἰς τὴν ἀρχὴν εὐρισκόμενος ἀπὸ τὸν ὅποιον ἀρχεται νὰ μετρηθῇ εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον τὸ πρῶτον διάστημα, καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερον φθόγγον εἰς τὸν τρίτον μετρεῖται τὸ δεύτερον διάστημα, καὶ ἀπὸ τὸν τρίτον φθόγγον μετρεῖται εἰς τὸν τέταρτον τὸ τρίτον διάστημα, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

18. Κατὰ δύο τρόπους γίνεται ἡ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, συνεχῆς, καὶ ὑπερβατή· καὶ ἡ μὲν συνεχὴς ἀνάβασις καὶ κατάβασις γίνεται ὡς ἑξῆς: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, Νη Ζω Κε Δι

Γα Βου Πα· ἡ δὲ ὑπερβατὴ γίνεται ὡς ἐξῆς· οἱ φθόγγοι Πα Κε προφέρονται, καὶ οἱ ἐν μέσῳ Δι Γα Βου ἀφίνονται· ἢ οἱ Πα Δι φθόγγοι προφέρονται, καὶ οἱ ἐν μέσῳ Νη Ζω Κε ἀφίνονται κτλ. ὅταν δὲ χρειάζώμεθα περισσοτέραν συνεχτὴ ἀνά-
 βασιν καὶ κατάβασιν, τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους φθόγγους ἀνιόντας καὶ κατιόντας πάλιν μὲ τὰς αὐτὰς συλλαβάς, καὶ ἀνιόντας μὲν ὡς Πα Βου Γα Δι, κατιόντας δὲ ὡς Πα Νη Ζω Κε Δι, κατὰ τὴν ἐξῆς Κλίμακα, ἥτις εἶναι κατὰ τὸ δις διαπασῶν σύστημα.

19. Φθόγγοι ὡς εἴπομεν (ἀριθ· 2·) εἶναι ἑπτὰ Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἀλλ' εἰς τὴν Κλίμακα ἐπαναλαμβάνομεν καὶ τὸν ὑψηλὸν Πα διὰ νὰ μετρήσωμεν ἑπτὰ διαστήματα, καὶ οὕτω μία ἑπτα-
 φωνία συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὀκτώ· τόνοι δὲ ὡς εἴπομεν (αὐτόθι) εἶναι τρεῖς, μείζων, ἐλάσσων, καὶ ἐλάχιστος· ἀλλ' ἐ-
 πειδὴ ἡ Κλίμαξ χρειάζεται τόνους ἑπτὰ διὰ νὰ δεῖξῃ ἑπταφωνίαν ἐντελῇ, διὰ τοῦτο ἐπαναλαμβάνονται οἱ αὐτοὶ τόνοι, καὶ προφέρονται εἰς τὴν κλίμακα, ὁ μὲν μεί-
 ζων τρεῖς φορές, ὁ ἐλάσσων δύο, καὶ ὁ ἐλάχιστος δύο φορές, ὡς φαίνεται εἰς τὴν πρώτην Κλίμακα, ἥτις ἔχει κατὰ τάξιν τοιαύτην τὰ τονικά διαστήματα, ἡγοῦν κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον, καὶ μείζονα· ἐπαναλαμβάνονται λέγω οἱ αὐτοὶ τόνοι, ἐπειδὴ τὸ μὲν Πα Βου διάστημα εἶναι

Μαριόριαι.

Δι	12	Δι
Γα	7	Γα
Βου	9	Βου
Πα	12	Πα
Νη	7	Νη
Ζω	9	Ζω
Κε	12	Κε
Δι	12	Δι
Γα	7	Γα
Βου	9	Βου
Πα	12	Πα
Νη	7	Νη
Ζω	9	Ζω
Κε	12	Κε
Δι	156	Δι

Φθόγγοι.

ὅμοιον μὲ τὸ Κε Ζω, καὶ τὸ Βου Γα διάστημα εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Νη Πα καὶ μὲ τὸ Δι Κε. Ὁ μείζων τόνος συνίσταται ἀπὸ 12 μικρὰ διαστήματα, τὰ ὅποια ἀπὸ τοὺς Μουσικοὺς ὀνομάζονται τμήματα· ὁ δὲ ἐλάχιστος συνίσταται ἀπὸ 9 παρόμοια τμήματα, καὶ ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ 7· τρεῖς λοιπὸν τόνοι μείζονες πρὸς 12 ὁ καθείς δίδουν ἄθροισμα 36 τμήματα· δύο δὲ ἐλάσσονες πρὸς 9 ὁ καθείς δίδουν 18 τμήματα· καὶ δύο ἐλάχιστοι πρὸς 7 ὁ καθείς δίδουν ἄθροισμα 14 τμήματα· τὰ δὲ 36, καὶ 18, καὶ 14, προσθετόμενα, δίδουν ἄθροισμα 68 τμήματα, ἀπὸ τὰ ὅποια συμποσοῦται ὅλη ἡ Κλίμαξ τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τὰ ὅποια 68 τμ. ἴδε σεσημειωμένα εἰς τὴν πρώτην Κλίμακα (ἀριθ. 16) ὅπισθεν· εἰς δὲ τὴν Κλίμακα τοῦ δις διαπασῶν ἐπειδὴ ἐμπεριέχονται τόνοι 6 μείζονες, τέσσαρες ἐλάσσονες, καὶ τέσσαρες ἐλάχιστοι, διὰ τοῦτο μετροῦνται διαστήματα μὲν 14 περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους 13, τμήματα δὲ 136, τὰ ὅποια ἴδε σεσημειωμένα ὅπισθεν (ἀριθ. 18)· εἰς αὐτὴν τὴν κατὰ τὸ δις διαπασῶν σύστημα Κλίμακα παρασταίνονται ἑπτὰ ἀντιφωνίαι, ἤγουν ἑπταφωνίαι, καθεμία ἀπὸ τὰς ὁποίας συνίσταται ἀπὸ 8 φθόγγους, οἱ ὅποιοι περικλείουσι διαστήματα ἑπτὰ, τὰ ὅποια περιέχουσι τμήματα 68.

20. Ἀπὸ τὸν κάτω Δι ἕως τὸν ἄνω Δι, ἤγουν ἕως τὸ δις διαπασῶν σύστημα ἐκτείνονται συνήθως τὰ ἐγκλησιαστικὰ Μέλη, εἴτε καὶ τὰ ἐξωτερικὰ· καί ποτε ὅμως ἐπειδὴ ἐκτείνονται αὐτὰ καὶ περισσότερον, τόσον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύ, διὰ τοῦτο, καὶ δι' ἄλλα αἷτια, ἐν οἰκείῳ τόπῳ θέλομεν σχεδιάσει Κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸ τρις διαπασῶν σύστημα, τῆς ὁποίας Κλίμακος, ἡ μὲν τελεία ὑπάτη, ἤγουν ἡ πλέον χαμηλωτέρα φωνὴ εἶναι εἰς τὸν κατώτατον Ζω, ἡ δὲ τελεία Νήτη, ἤγουν ἡ πλέον ὑψηλοτέρα φωνὴ εἶναι εἰς τὸν ἀνώτατον Ζω.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΗΣ ΠΟΣΟΤΗΤΟΣ.

21. Οἱ χαρακτῆρες μὲ τοὺς ὁποίους ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας γράφεται, ὅλοι εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται ὡς ἑξῆς:

Ἰσόν		ο	Ἀνίστασθαι φωναί.	Ἀπόστροφος		α	Κατιόντα φωναί.
Ὀλίγον		α		Ἵποβροχή		2	
Πεταστή		α		Ἐλαφρόν		6	
Κεντήματα		α		Χαμηλή		ο	
Κέντημα		6					
Ἵψηλὴ		δ					

22. Ἐκ τούτων τῶν χαρακτῆρων, τὸ μὲν Ἰσόν , οὔτε ἀνάβασιν ἔχει, οὔτε κατάβασιν, ἀλλ' ἰσότητα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτοῦ μηδενικὸν 0· προσφέρει δὲ πάντοτε τὸν φθόγγον τοῦ προηγουμένου χαρακτῆρος· τὸ δὲ Ὀλίγον , ἡ Πεταστή , καὶ τὰ Κεντήματα , φανερόνουςι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον, ἔχουν ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ψάλλων εὐρίσκεται, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν εἰς αὐτὰ στοιχείον α. Ἡ δὲ ἀπόστροφος , φανερόναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου πρῶτον κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῆς α· ἡ δὲ Ἵποβροχή φανερόναι δύο κατιόντας φθόγγους κατὰ συνέχειαν, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῆς ἀριθμητικὸν σημεῖον 2. τὸ δὲ Κέντημα , φανερόναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δεύτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾶται· τὸ δὲ Ἐλαφρόν , φανερόναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δεύτερον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν εἰς αὐτοὺς τοὺς δύο χαρακτῆρας β· ἡ Ἵψηλὴ , φανερόναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου τέταρτον ἀνιόντα φθόγγον, ἡ δὲ Χαμηλὴ , τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς κατιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ ἔμπροσθεν αὐτῶν δ.

23. Γράφοντες τὴν μελωδίαν μὲ τοὺς ὁποίους εἵπομεν χαρακτῆρας, ἔμποροῦμεν νὰ σημειώσωμεν τὴν ἀνάβασιν, τὴν κατάβασιν

σιν, καὶ τὴν ἰσότητα ὅταν θέλωμεν ἰσότητα, μεταχειριζόμεθα τὸ Ἰσον , ὅταν δὲ ἀνάβασιν συνεχῇ, ἀνὰ μίαν διηλαδὴ φωνὴν, πολλοὺς φθόγγους, τότε μεταχειριζόμεθα τὸ ὀλίγον , τὴν Πεταστὴν , καὶ τὰ Κεντήματα κατὰ τὴν περίστασιν· ὅταν δὲ χρειάζώμεθα συνεχῇ κατὰβασιν, μεταχειριζόμεθα τὴν Ἀπόστροφον , τὴν Ἰπὸρρόην , καὶ τὸ συνεχὲς ἔλαφρον .

24. Ἡ δὲ ὑπερβατὴ ἀνάβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲν μετὰ τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας, ὅχι ὅμως μὲ ἀπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους, ἐπειδὴ ἡ σύνθεσις ἡμπορεῖ νὰ αὐξάνῃ τὴν ποσότητα τῶν χαρακτῆρων ὀρισμένως κατὰ τὴν χρεῖαν τοῦ σημειοῦντος· λογαριάζεται δὲ ἡ ποσότης τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως μὲ τὸ μέσον τῆς Κλίμακος· παρ' ἡμῶν ὅταν μᾶς δοθῶσι δύο φθόγγοι ὁ Πα καὶ ὁ Δι, καὶ θέλωμεν νὰ εὕρωμεν τὴν ποσότητα, διηλαδὴ πόσους φθόγγους ὁ εἷς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀπομακρύνονται, παρατηροῦμεν τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος, καὶ εὐρίσκουμεν τρεῖς, Πα Βου ἓνας τόνος, Βου Γα δύο τόνοι, Γα Δι τρεῖς τόνοι, ὥστε ἡ ποσότης Πα Δι εἶναι τρία τονικά διαστήματα, ὁ δὲ Δι καὶ ὁ ὑψηλὸς Πα εἶναι τέσσαρα· ὁ Πα μὲ τὸν ὑψηλὸν Νη εἶναι ἑξ, καὶ οὕτω καθεξῆς.

25. Συνθέτονται οἱ χαρακτῆρες μὲ εὐτακτον συμπλοκὴν διὰ νὰ παρασταίνωσι μὲ προσδιορισμὸν τὰς διαφόρους ποσότητας τῶν φθόγγων· ἀλλὰ καὶ ἀσυνθέτως δύνανται νὰ γράφονται ὅλοι οἱ χαρακτῆρες, τὸ Ἰσον διηλαδὴ , τὸ ὀλίγον , ἡ Πεταστὴ , τὰ Κεντήματα , ἡ Ἀπόστροφος , ἡ Ἰπὸρρόη , τὸ ἔλαφρον , καὶ ἡ Χαμηλὴ , ἐκτὸς τοῦ Κεντήματος , καὶ τῆς Ἰψηλῆς · οἱ ὅποιοι χαρακτῆρες ποτὲ δὲν γράφονται μόνον των, ἀλλ' ἰστάμενοι ἔμπροσθεν, ἢ ὀπισθεν, ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων, αὐξάνουσι κατὰ τὴν ὁποίαν ἤθελον λάβει θέσιν τὴν ποσότητα αὐτῶν· π. χ. τὸ Κέντημα, ὅταν συντεθῇ μὲ τὸ ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἢ ὑποκάτωθεν οὕτω: , , φανερόν· ναι τὸν ἀπὸ τοῦ ἡγουμένου δεύτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον·

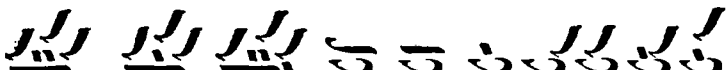
ἂν δὲ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου οὕτω: , φανερόναι τὸν τρίτον ὑπερβατικῶς ἀνιόντα φθόγγον· τὸ ὀλίγον γραφεται ὑποκάτω εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας ἐκτὸς τῶν κεντιμάτων, καὶ χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης μόνον ἐκείνου τοῦ χαρακτῆρος ὅστις τὸ ὑπέταξε π. χ. ὅταν ἡ ὑψηλὴ τεθῇ ἔμπροσθεν τοῦ ὀλίγου οὕτω: , ἡ ποσότης τοῦ ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης μόνον τῆς ὑψηλῆς· ὅταν δὲ ἡ ὑψηλὴ τεθῇ ὀπίσθεν, ἢ ἐν μέσῳ τοῦ ὀλίγου οὕτω , , τότε δὲν ὑποτάσσεται, ἀλλὰ λογαριάζεται ἡ ποσότης τοῦ ὀλίγου ὁμοῦ καὶ τῆς ὑψηλῆς· ὁμοίως καὶ ἡ Πεταστὴ ὑποτάσσεται ἀπὸ τοὺς ἐξῆς ἀνιόντας χαρακτῆρας ἀπὸ τὸ Ἰσον καὶ τὴν ὑψηλὴν οὕτω , , καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας οὕτω: , , , , καὶ χάνει μὲν τὴν ποσότητά της, ὅχι ὁμοῦ καὶ τὴν ὀξύτητα, ὅταν δὲ συντίθεται ἡ Πεταστὴ εἰς τὸ ὀλίγον οὕτω , ἢ μὲ τὸ Κέντημα οὕτω: , δὲν ὑποτάσσεται, οὐδὲ χάνει τὴν ποσότητά της· ἀκόμη δὲν ὑποτάσσεται ἡ Πεταστὴ καὶ ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν, ὅταν συντίθεται οὕτω: , καθ' ὅλας δὲ τὰς περιπτώσεις ἡ Πεταστὴ, καὶ ὑποτασσομένη καὶ μὴ ὑποτασσομένη φυλάττει τὴν ὀξύτητα· ἀπὸ δὲ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας ὑποτάσσεται καὶ τὸ ὀλίγον, οὕτω: , , , , καὶ ἀπὸ τὸ Ἰσον οὕτω: . Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν προτάσσεται εἰς τὸ Ἐλαφρόν οὕτω: , λέγεται ὅτι ὑποτάσσεται εἰς τὸ Ἐλαφρόν· ὅταν λοιπὸν κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον τὸ Ἐλαφρόν ὑποτάσῃ τὴν Ἀπόστροφον, οἱ δύο φθόγγοι αὐτοῦ τοῦ Ἐλαφροῦ προφέρονται κατὰ συνέχειαν, καὶ ἡ Ἀπόστροφος λαμβάνεται εἰς τόπον γοργοῦ διὰ τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτοῦ τοῦ Ἐλαφροῦ.

26. Ἰδοὺ καὶ ὁ Πίναξ τῶν συνθέτων χαρακτῆρων, ὅπου δεικνύεται ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἡ σύνθεσις αὐξάνει τὴν ποσότητα

αὐτῶν· γίνωσκε δὲ, ὅτι, τὰ μὲν γράμματα α β γ δ καὶ τὰ λοι-
πὰ φανερόνουςι τὸ ὑπερβατὸν, οἱ δὲ ἀριθμητικοὶ χαρακτηῖρες τὴν
συνέχειαν.

 0 0α 2 2 2 6 6 γ δ δα

 ε εα ζ ζ η θ ι ια ιβ

 ιγ ιδ ιε 0 6 γ δ ε ζ ζ

 η θ ι ια ιβ ιγ ιδ ιε

 2 2 0 2 α 4 ε 0 4 4

 δ α ζ ζ η θ 0 9 ι

 ια ιβ ιγ ιδ ιε + 0 2 αα 2α 2α

 2 2 α γ γ 6 α α 3

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΠΕΡΙ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ.

27. Οἱ δὲ χαρακτηῖρες μέ τοὺς ὁποίους ἡ ποιότης τῆς Με-
λωδίας γράφεται εἶναι ὡδεκα, ἕξ ἑγχρόνοι, καὶ ἕξ ἄχρονοι· γρά-
φονται δὲ καὶ οὗτοι, καὶ ὀνομάζονται ὡς ἐφεξῆς :

Κλάσμα

Ἀπλῇ

Γοργόν

Ἀργόν

Σιωπῇ

Σταυρὸς

Ἑγχρόνοι.

Βαρεῖα

Ὀμαλὸν

Ἀντικένωμα

Ψηφιστὸν

Ἔτερον

Ἐνδόφωνον

Ἄχρονοι.

28. Οἱ ἑγχρόνοι διαίρουνται εἰς δύο, εἰς ἑμφώνους καὶ ἀφώ-
νους· καὶ ἑμφωνοὶ μὲν εἶναι τρεῖς, τὸ Κλάσμα , ἡ Ἀπλῇ , καὶ
τὸ Ἀργόν · οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς, τὸ Γοργόν , ἡ Σιωπῇ ,
καὶ ὁ Σταυρὸς , καὶ οἱ ἕξ ἄχρονοι, ἡ Βαρεῖα , τὸ Ὀμαλὸν
, τὸ Ἀντικένωμα , τὸ Ψηφιστὸν , τὸ Ἔτερον
, καὶ τὸ Ἐνδόφωνον , εἶναι ὅλοι ἄφωνοι. Τὸ μὲν
Κλάσμα τίθεται ἄνωθεν τῶν χαρακτηῖρων πάντοτε ὡς
  , εἰς δὲ τὴν Πεταστὴν πάντοτε τίθεται κάτωθεν
ὡς , ἅποτε δὲ τίθεται τὸ Κλάσμα καὶ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου
ὡς   Ἡ δὲ Ἀπλῇ τίθεται πάντοτε κάτωθεν ὡς
  κτλ. Τὸ Γοργόν τίθεται καὶ ἄνωθεν τῶν χαρα-
κτηῖρων, καὶ κάτωθεν ὡς · Τὸ δὲ Ἀργόν πάντοτε τίθεται
ἄνωθεν, ὡς Ἡ δὲ Σιωπῇ, ὁ Σταυρὸς, καὶ ἡ Βαρεῖα, πάν-
τοτε τίθενται ἐν τῇ μέσῃ τῆς Γραμμῆς. Τὸ δὲ Ὀμαλὸν, Ἀντι-

κένωμα, Ψηφιστὸν, Ἕτερον, καὶ Ἐνδόφωνον, πάντοτε κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων τίθενται· ὅλοι δὲ οὗτοι οἱ χαρακτῆρες ὠνομάσθησαν ὑποστάσεις, ἐπειδὴ οἱ τιθέμενοι κάτωθεν τῶν χαρακτῆρων τῆς ποσότητος εἶναι περισσότεροι.

29. Οἱ μὲν ἔγχρονοι χρησιμεύουσιν εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ρυθμοῦ, οἱ δὲ ἄχρονοι χρησιμεύουσι διὰ τὸν τρόπον τῆς προφορᾶς τῶν φθόγγων· καὶ διὰ μὲν τῶν προειρημένων χαρακτῆρων, τοῦ Ἰσου δηλαδὴ, τοῦ Ὀλίγου, τῆς Πεταστῆς, τῶν Κεντημάτων, τοῦ Κεντήματος, τῆς Ἰψηλῆς· τῆς Ἀπροστόφου, τῆς Ἰπορόφης, τοῦ Ἐλαφροῦ, καὶ τῆς χαμηλῆς, γράφεται ἡ ποσότης τῆς Μελωδίας ὡς προείπαμεν. Διὰ δὲ τούτων γράφεται ἡ ποιότης τῆς Μελωδίας, ἃν καὶ οἱ περισσότεροι εἶναι ἄφωνοι. Διότι οὗτοι οἱ χαρακτῆρες τιθέμενοι ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν· τῶν χαρακτῆρων τῆς ποσότητος, ἢ ἐν τῷ μέσῳ τῆς Γραμμῆς ὡς προείπομεν, ἄλλοι μὲν ἀπὸ αὐτοῦ ἐπιφέρουν εἰς τὸ Μέλος τὴν ταχύτητα τοῦ χρόνου, ~~ἄλλοι τὴν~~ βραδύτητα, ἄλλοι τὸ δυνατὸν τῆς φωνῆς, ἄλλοι τὸ ἀδύνατον, ἄλλοι τὴν ὀμαλίαν, ἄλλοι τὴν ἀνωμαλίαν, ἄλλοι τὸ λεπτὸν καὶ μαλακὸν τῆς φωνῆς, καὶ ἄλλοι τὸ τραχὺ καὶ σκληρὸν (α), τὰ ὅποια ὅλα συνεννόμενα ἀποτελοῦσιν εἰς τὴν Μελωδίαν τὴν ποιότητα.

30. Τὸ Κλάσμα, ἡ Ἀπλῆ, καὶ τὸ Ἀργόν, τὰ ὅποια ὡς εἰπομεν εἶναι χαρακτῆρες ἑμφωνοί, προσφέρουσι πάντοτε τὸν φθόγον τοῦ πρὸ αὐτῶν χαρακτῆρος μὲ μόνον τὸ φωνῆεν γράμμα τοῦ τυχόντος φθόγγου, ἀποβάλλοντες τὸ σύμφωνον, καθὼς: $\pi \tilde{q}$ Πα α

(α) Τὸ Γοργὸν ἔχει τὴν ταχύτητα, τὸ Ἀργόν, τὴν βραδύτητα· τὸ ὀμαλὸν, τὸ Ἀντικένωμα, καὶ τὸ Ψηφιστὸν, ἔχουσι τὸ δυνατὸν τῆς φωνῆς καὶ τραχὺ· τὸ Ἕτερον, καὶ τὸ Ἐνδόφωνον, ἔχουσι τὸ ἀδύνατον τῆς φωνῆς· τὸ Κλάσμα, ἡ Ἀπλῆ, καὶ τὸ Ἀργόν, ἔχουσι τὴν ὀμαλίαν, καὶ τὸ λεπτὸν καὶ μαλακὸν τῆς φωνῆς· ἡ δὲ Βαρεια ἔχει (καὶ μάλιστα ὅταν προηγῇται ἡ Πεταστὴ μετὰ τοῦ Κλάσματος) τὴν ἀνωμαλίαν καὶ τὸ σκληρὸν τῆς φωνῆς.

$$\begin{array}{ccccccc} \text{N} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} & \text{---} \\ \text{N} \eta \eta & \pi \alpha \alpha \alpha & q & \text{H} \alpha \text{ B} \alpha \text{U} & \Gamma \alpha \Delta & \text{K} \varepsilon \varepsilon & \text{K} \varepsilon \text{Z} \alpha \text{N} \eta \eta \end{array} \quad (6)$$

Τὸ Κλάσμα λοιπὸν εἰς ὅποιον χαρακτηῖρα ἤθελε τεθῆ, ἐξοδεύει
ὅσο χρόνους, ἓνα διὰ τὸν χαρακτηῖρα, καὶ ἓνα δι' ἑαυτὸ, οὕτω:

π
 q π
 q · τίθεται δὲ τὸ Κλάσμα εἰς ὅλους
 τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων, καὶ τῆς Ἰποπόρῃς· διότι
 τὰ μὲν Κεντήματα ποτὲ δὲν ἀργοποροῦσι περισσύτερον ἀπὸ ἓνα
 χρόνον, ἢ δὲ Ἰποπόρῃ, ἀντὶ Κλάσματος, δέχεται Ἀπλῆν οὕτω: ⚡

51. Ἡ Ἀπλῇ τίθεται κάτωθεν τῆς Ἀποστροφῆς, καὶ τῆς Ἰσχυροῦς διὰ τὸν δεύτερον φθόγγον αὐτῶν, ὅταν αὐταὶ θάναται

να δέχονται· καὶ Γοργόν οὕτω: π q $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$. προσέτι

τίθεται ἡ Ἀπλῇ καὶ κάτωθεν τοῦ Ἀντικεινώματος, ὅταν αὐτὸ ἔχη
τὸ Ὀλίγον ἄνωθεν οὕτω : , ὁ δὲ χαρακτὴρ οὗτος ἐξοδεύει δύο

χρόνους, τὸν ἑνα διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ καὶ τὸν ἄλλον διὰ τὴν Ἀπλῆν.

ὅταν δὲ χρειάζονται τρεῖς χρόνοι, τότε γίνεται Διπλῇ, ὅχι μὲ Ἀντικένωμα, ἀλλὰ μὲ Ἔτερον, καθὼς: , ὅταν δὲ χρειάζων-

ται χρόνοι τέσσαρες, τότε γίνεται Τριπλῇ, καθὼς , ὁμοίως

καὶ Τετραπλῇ , κτλ. Ἡ Ἀπλῇ, Διπλῇ, Τριπλῇ, καὶ Τε-

πραπλή τίθεται εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημά-
των, τῆς Πεταστῆς, καὶ τῶν ὅσοι δὲν γράσσονται μόνοι των.

(6) Οὗτοι οἱ τρεῖς χαρακτῆρες ἀναλύονται διὰ τοῦ Ἰσου ὡς ἐξῆς :

$$\begin{array}{c} \pi \\ q \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array}, \text{ } \alpha \gamma \tau \text{ } \begin{array}{c} \pi \\ q \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \cdot \begin{array}{c} \pi \\ q \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array}, \text{ } \alpha \gamma \tau \text{ } \begin{array}{c} \pi \\ q \end{array} \begin{array}{c} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$$

$\Pi\alpha \quad \alpha \qquad \qquad \Pi\alpha \alpha \qquad \qquad \Pi\alpha \ N\eta \quad \eta \qquad \qquad \Pi\alpha$

$\Pi\alpha$

α

Πα α

$\Pi\alpha$

7

$\Pi\alpha$

π , $q \frac{\pi}{\alpha}$, αντί $q \frac{\pi}{\alpha} \times \epsilon \lambda$.

Na - n

Πα Βου Γα α

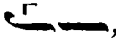
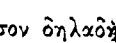
Πα Βου Γα α

32. Μετὰ τὰς δύο ἐγχρόνους ὑποστάσεις, τὸ Κλάσμα δηλαδὴ καὶ τὴν Ἀπλῆν, ἐπειδὴ μέλλομεν νὰ εἰπῶμεν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν ἐγχρόνων ὑποστάσεων, καὶ μάλιστα περὶ τοῦ Γοργίου καὶ Ἀργίου, τὰ ὅποια εἶναι καὶ τὰ κυριωδέστερα εἰς τὸν χρόνον τῆς Μουσικῆς, πρέπει νὰ εἰπῶμεν πρῶτον, τί εἶναι ὁ χρόνος εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἔπειτα νὰ εἰπῶμεν περὶ αὐτῶν, ἡγουν περὶ τῶν λοιπῶν ἐγχρόνων ὑποστάσεων. Χρόνος εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι ὁ ἐξοδουόμενος εἰς τὴν Μελωδίαν καιρὸς· διαιρεῖται δὲ αὗτος ὁ χρόνος εἰς δύο ἴσα μέρη, εἰς ἄρσιν καὶ θέσιν· ἡ δὲ ἄρσις καὶ θέσις γίνεται διὰ τῆς χειρὸς κινουμένης πρὸς τὰ ἄνω καὶ κάτω ὡς ἐφεξῆς· εἰς πᾶσαν ἀρχὴν Μελωδίας ὁ εἰς Μουσικὸς, ἢ οἱ πολλοὶ, θέτουσι τὴν χεῖρά των εἰς τὸ γόνυ, προφέροντες ὁ καθείς τὸν φθόγγον τῆς προγεγραμμένης Μαρτυρίας, ἢ ἀντὶ τοῦ φθόγγου προφέρουσι τὸ *la*, μετὰ τὸ μέλος ὁμοῦ τοῦ φθόγγου τῆς προγεγραμμένης Μαρτυρίας· ὁ δὲ ἐξοδουόμενος καιρὸς διὰ τὴν θέσιν τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ πρέπει νὰ διαρκῇ ἕως δύο δευτέρων λεπτὰ τῆς ὥρας (α)· μετὰ δὲ ταῦτα ὑφόνουσι τὴν χεῖρά των ἀπὸ τοῦ γόνατος εἰς τὸν ἄερα εἰς ἓν ῥήτὸν διάστημα, καὶ εὐθὺς ἐκείθεν καταβιβάζουσιν αὐτὴν ἀπὸ τοῦ ἀέρος εἰς τὸ γόνυ συγχρόνως προφέροντες καὶ τὸν φθόγγον τὸν ἀνήκοντα εἰς τὸν τυχόντα χαρακτῆρα· ἅμα δὲ τελειώσωσι τὸν πρῶτον χρόνον, εὐθὺς χωρὶς διακοπῆν καιροῦ ἀρχίζουσι τὸν δεύτερον, καὶ μετὰ τοῦτον, ἀρχίζουσι τὸν τρίτον χρόνον, καὶ καθέξῃς, ὡς εἰς τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα:

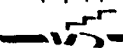
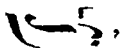

μα: $\overset{\pi}{q}$ $\overset{\pi}{q}$ εἰς ταύτην τὴν Μελωδίαν μετροῦνται χρόνοι δέκα· εἰς καθένα δὲ χρόνον γίνονται δύο κρούσεις, ἢ μία εἰς τὸν ἄερα διὰ τὴν ἄρσιν, ἢ δὲ ἄλλη εἰς τὸ γόνυ διὰ τὴν θέσιν· ὁ δὲ ἐξοδουόμενος καιρὸς εἰς τὴν προετοιμασίαν τῆς χειρὸς διὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ χρόνου δὲν ἐμπεριέχεται, ἢ δὲν λογαριάζεται εἰς τὰ χρονικὰ μέτρα τῆς αὐτῆς Μελωδίας, ἀλλὰ λογίζε-

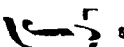
(α) Μία ὥρα περιέχει ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά, ἐν δὲ πρῶτον λεπτὸν περιέχει ἐξήκοντα δεύτερα λεπτά.

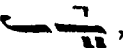
ται ὡς ἐν προαπήχημα, ἢ προεπιφώνημα, ἀπὸ τὸ ὅποιον λαμβάνει τὴν ἀρχὴν νὰ καταμετρηῇται ὁ τακτικὸς χρόνος.

33. Ὄταν χρειάζεται δύο φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἓνα χρόνον, τότε τίθεται Γοργὸν εἰς τὸν πρῶτον χαρακτῆρα οὕτω: , , καὶ εἰς μὲν τοὺς πρώτους χαρακτῆρας, εἰς τὸ Ἰσον δηλαδὴ καὶ τὴν Ἀπόστροφον ἐξοδεύεται ἡ ἄρσις, εἰς δὲ τοὺς δευτέρους χαρακτῆρας, εἰς τὰ Ὀλίγα δηλαδὴ, ἐξοδεύεται ἡ θέσις.

34. Ὄταν δὲ χρειάζεται τρεῖς φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἓνα χρόνον, τότε τίθεται Δίγοργον εἰς τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον χαρακτῆρα οὕτω: , ὥστε ἡ δευτέρα Ἀπόστροφος καὶ τὰ κεντήματα ἔχουσιν ὅλην τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ Ὀλίγον ἔχει ὅλην τὴν θέσιν τοῦ δευτέρου χρόνου· ὁ δὲ πρῶτος χρόνος λογαριάζεται εἰς τὴν πρώτην Ἀπόστροφον, ἡγουν λογαριάζονται δύο χρόνοι τέλειοι, καὶ ὄχι εἰς.

35. Ὄταν δὲ χρειάζεται τέσσαρες φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἓνα χρόνον, τότε τίθεται Τρίγοργον εἰς τοὺς χαρακτῆρας Ὑποβρόχην καὶ Ἀπόστροφον οὕτω: , ὥστε ἡ Ὑποβρόχη καὶ ἡ Ἀπόστροφος ἔχει ὅλην τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ Ὀλίγον μόνον τοῦ ἔχει ὅλην τὴν θέσιν· ὅταν δὲ ἓνας χαρακτῆρ ἔχῃ καὶ Γοργὸν, καὶ Ἀπλῆν, πρῶτον ἐνεργεῖ τὸ Γοργὸν, καὶ ἔπειτα ἡ Ἀπλῆ, καθὼς: , τοῦτο γίνεται καὶ ὅταν τύχῃ Δίγοργον, ἢ Τρίγοργον, μὲ Ἀπλῆν, ἢ Διπλῆν κτλπ. καθὼς: , , , ἢ .

Εἰς ὅλα τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα λογαριάζονται δύο χρόνοι κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν τέλειοι, ἐξαιρεῖται μόνον τοῦτο εἰς τὸ ὅποιον λογαριάζεται ἓνας χρόνος καὶ ἡμισυς· διότι λείπει ἡ θέσις διὰ νὰ γένη καὶ ὁ δεύτερος χρόνος τέλειος.

36. Τὸ Ἄργον ὅταν τεθῇ ἐπάνω εἰς τὸ Ὀλίγον, κάτωθεν τοῦ ὅπου εἶναι Κεντήματα, οὕτω: , θέλει νὰ ἐξοδεύονται δύο χρόνοι, ὁ εἰς διὰ τὸ Ὀλίγον, καὶ ὁ ἄλλος δι' ἑαυτὸ, τὰ δὲ Κεν-

μᾶς ἡρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ, ὅσον καὶ ἡ κατὰ τοὺς Ὀθω-
μανοὺς κροῦσις εἰς αὐτὸ τὸ γόνυ, εἶναι ἴση μὲ ἐν τέταρτον τοῦ
ἡγουμένου ἢ ἐπομένου χρόνου ὡς εἵπομεν. Ὅταν δὲ ἡ Ἀπλῇ τί-

θεται ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω: $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$, τότε ὁ μὲν
πρῶτος χρόνος ἐξηδεύεται κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν εἰς τὸ ἴσον ἐλεύ-
θερος, ὁ δὲ μικρὸς χρόνος εἰσχωρεῖ μεταξὺ τῆς ἄρσεως καὶ τῆς
θέσεως τοῦ δευτέρου χρόνου, ὅς τις θεωρεῖται εἰς τὸ Ὀλίγον καὶ
τὴν Ἀπόστροφον. Εἵπομεν ὀπισθεν (ἀριθ. 32) ὅτι εἰς καθένα
χρόνον γίνονται δύο κρούσεις, ἡ μία εἰς τὸν ἄέρα, καὶ ἡ ἄλλη εἰς
τὸ γόνυ· ἀλλ' ὅταν τίθεται ἡ Ἀπλῇ εἰς τὸ Γοργόν, κατὰ μὲν τοὺς
Ὀθωμανοὺς ὡς εἵπομεν, μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κρούσιν τοῦ
χρόνου, ἤγουν μετὰ τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ἢ μετὰ τὴν
ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου, γίνεται καὶ ἄλλη κρούσις διὰ τὴν Ἀπλῇν,
καθ' ἡμᾶς δὲ μετὰ τὴν πρώτην ἢ δευτέραν κρούσιν γίνεται ἡ ἡρε-
μία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ ἢ εἰς τὸν ἄέρα, εἰς τὴν θέσιν δηλαδὴ
τοῦ πρώτου χρόνου, ἢ εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου· καὶ
τοῦτο θέλει νὰ εἴπῃ ὅτι δὲν γίνεται διαίρεσις εἰς τὸν χρόνον, ἀλλὰ
μία προσθήκη ἐνὸς τετάρτου τοῦ χρόνου· καὶ εἰς μὲν τοῦτο τὸ

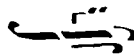
παράδειγμα $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$, γίνεται ἡ προσθήκη τοῦ ἐνὸς τετάρ-
του τοῦ χρόνου εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου· εἰς δὲ τὸ ἀκό-

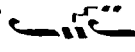
λουθον $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$, γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ
δευτέρου χρόνου· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἀπλῆς, ὅταν τίθεται
ὀπισθεν, ἢ ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ εἰς τὸν χρόνον τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν Μελῶν· εἰς δὲ τὸν χρόνον τῶν ἐξωτερικῶν Ὀθωμανικῶν μελῶν
τίθεται καὶ Διπλῇ, ὅχι μόνον εἰς τὸ Γοργόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ Δί-
γοργον καὶ Τρίγοργον· καὶ εἰ μὲν τεθῇ ἡ Διπλῇ ὀπισθεν τοῦ Γορ-

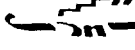
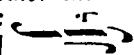
γοῦ οὕτω: $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$, ἢ ὀπισθεν τοῦ Διγόργου οὕτω:

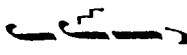
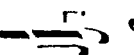
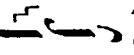

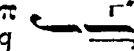
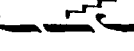
$\begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array} \overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$, ἢ ὀπισθεν τοῦ Τριγόργου οὕτω $\overset{\pi}{q} \begin{array}{c} \text{---} \text{---} \text{---} \\ \text{---} \end{array}$

ᾧ, ἡ προσθήκη γίνεται εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ὅστις θεωρεῖται εἰς τὸ ἴσον, δύο τέταρτα τοῦ χρόνου· εἰδὲ τεθῇ ἔμπροσ-

θεν οὕτω: π , ἡ ἔμπροσθεν τοῦ Διγόργου οὕτω:

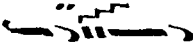
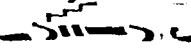
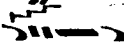
π , ἡ ἔμπροσθεν τοῦ Τριγόργου οὕτω:

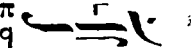

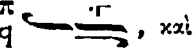

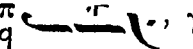
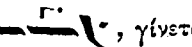
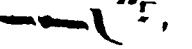
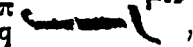
π , ἡ προσθήκη γίνεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου δύο τέταρτα, ἡγουν καθὼς ἡ Ἀπλῇ γίνεσθαι προσθήκη ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου χρόνου, ἢ εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου, οὕτω καὶ ἡ Διπλῇ γίνεται προσθήκη δύο τέταρτα· καὶ φανερόν, ἐὰν τεθῇ Τριπλῇ εἰς τὸ Γοργόν, Δίγοργον, καὶ Τρίγοργον, θέλει γίνεσθαι ἡ προσθήκη τρία τέταρτα, ἐὰν Τετραπλῇ τέσσαρα, ὅ ἐστι χρόνος ὁλόκληρος. Ὁ δὲ κύριος Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς εἰς τὴν Κρηπίδατου τὸ Θεωρητικὸν ἐκθέτει διδασκαλίαν περὶ τῆς Ἀπλῆς καὶ Διπλῆς ὡς ἐφεξῆς: π

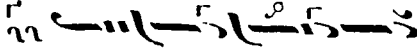
 π   π
 π

ἡγουν ἀναλύει τὴν Ἀπλῇν εἰς τὸ ἴσον, καὶ ἐπάνωθεν τοῦ ἴσου θέτει Γοργόν καὶ τὸ ἐνόμει μὲ τὸ ἄλλο Γοργόν· καὶ τὴν Διπλῇν ὁμοίως εἰς δύο ἴσα, ἐπάνωθεν τῶν ὁποίων θέτει δύο Γοργὰ καὶ τὰ ἐνόμει μὲ τὰ ἄλλα Γοργὰ, ὡς φαίνονται εἰς τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα· θεωρεῖ δὲ τὸν χρόνον διαιρούμενον εἰς τρία, εἰς τέσσαρα, εἰς πέντε, καὶ εἰς ἑξ, καὶ σημειοῖ παραδείγματα πολλὰ· ὅμως ἡ ἀνάλυσις αὕτη τῆς Ἀπλῆς καὶ Διπλῆς εἰς τὸ ἴσον, καὶ ἡ πρόσθεσις τοῦ Γοργοῦ ἐπάνωθεν τοῦ ἴσου δὲν συμφωνοῦσι μὲ τὸ μέλος, ἐπειδὴ δὲν συμφωνοῦσιν οὐδὲ μὲ τὸν χρόνον· καθότι εἰς τὰ τοιαῦτα δὲν γίνεται, ὡς ὑποθέτει, χρονικὴ διαίρεσις, ἀλλὰ προσθήκη εἰς τὸν χρόνον, ὡς προείπομεν· πρὸς τούτοις ὁ ῥηθεὶς Κ. Θ. θέλει νὰ τίθεται ἡ Ἀπλῇ καὶ Διπλῇ ὀπισθεν τῷ Διγόργου καὶ Τριγόργου εἰς τὸ δεύτερον καὶ τρίτον Γοργόν:

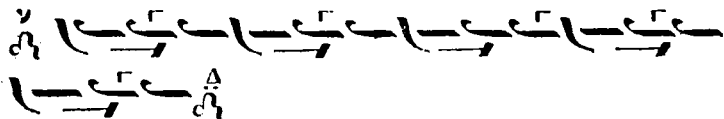
π   ἡ οὕτω: π

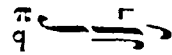

 καὶ οὕτω: π
 ἤγουν θέλει νὰ τίθεται ἡ Ἀπλῇ καὶ περὶ τὰ μέσα τῆς ἄρσεως τοῦ
 δευτέρου χρόνου· τοῦτο ὅμως καλῶς παρατηρούμενον, ὅχι μόνον
 εἶναι δυσμεταχειριστότατον, ἀλλ' ἐπιφέρει εἰς τὸν χρόνον καὶ τὴν
 μεγαλωτάτην ἀνωμαλίαν, ἢ κάλλιον εἰπεῖν προξενεῖ εἰς τὸν χρό-
 νον τὴν παντελῇ ἀταξίαν καὶ ταραχήν.

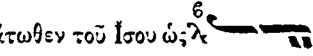

38. Ἡ Σιωπὴ γράφεται μὲ τὴν βαρεῖαν καὶ μὲ τὴν Ἀπλὴν
 ἔξωθεν τῶν χαρακτήρων οὕτω: , καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐξοδεύεται
 μὲ σιωπὴν· ὅταν δὲ γράφεται μὲ Διπλὴν, σιωπῶνται δύο χρόνοι,
 ὅταν δὲ μὲ Τριπλὴν, τρεῖς κ τ λ. Ὅταν δὲ ἡ Σιωπὴ λάβῃ Γοργόν
 ἄνωθεν οὕτω: , τότε τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου προφέρεται εἰς τὴν
 ἄρσιν, καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ σιωπάται εἰς τὴν θέσιν· ἀλλὰ νὰ σα-
 φηνισθῇ τοῦτο καὶ νὰ γένη καταλεπτότερον, πρέπει αὕτη ἡ γρα-
 φὴ π , νὰ μεταβληθῇ εἰς ταύτην π
 καὶ τότε ἡ μὲν ἄρσις τοῦ δευτέρου χρόνου προφέρεται μὲ Γοργότητα,
 ἡ δὲ θέσις τοῦ αὐτοῦ δευτέρου χρόνου ἐξοδεύεται μὲ Σιωπὴν. Ὅταν
 δὲ εἰς τὴν Σιωπὴν ἦτις ἔχει Γοργὸν τίθεται καὶ Ἀπλὴ ὀπισθεν τοῦ
 Γοργοῦ οὕτω: π , ἢ ἔμπροσθεν τοῦ Γοργοῦ οὕτω:
 π , τότε μεταβαλλομένης τῆς γραφῆς οὕτω:
 π , καὶ οὕτω: π , γίνεται ὅχι χρονικὴ
 διαίρεσις, ἀλλὰ προσθήκη ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου εἰς τὸν χρόνον,
 ὡς καὶ ἀλλαχρὺ περὶ τῆς Ἀπλῆς εἵπομεν· καὶ εἰς μὲν τοῦτο
 π , γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν θέσιν τοῦ πρώτου
 χρόνου, εἰς δὲ τοῦτο π , γίνεται ἡ προσθήκη εἰς τὴν
 ἄρσιν τοῦ δευτέρου χρόνου. Ὅταν δὲ τίθεται ὀπισθεν τοῦ Γοργοῦ
 Διπλὴ οὕτω: π , ἢ ἔμπροσθεν οὕτω:
 π , τότε μεταβαλλομένης τῆς γραφῆς οὕτω:

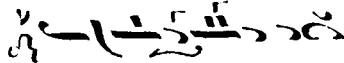
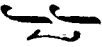
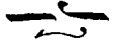

τότε ἡ ζοηρότης τοῦ φθόγγου τῆς Πεταστῆς ὑπερβαίνει τὴν ζωη-
ρότητα τοῦ φθόγγου ὅστις εἶναι τῆς Βαρείας· ἐνταῦθα ἡ μὲν ὀξύ-
της τῆς Πεταστῆς ἀναβιβάζει ἀνεπαίσθητως τὴν φωνὴν τοῦ ψάλ-
λοντος ὀλίγῳ ὑψηλότερον τῆς φυσικῆς θάτεως τοῦ τυχόντος φθόγ-
γου, ἡ δὲ Βαρεῖα τὸναντίον καταβιβάζει τὴν φωνὴν ὀλίγῳ χα-
μηλότερον, καὶ τοιοῦτω τρόπῳ τὸ ἴσον τοῦ ψάλλοντος ἐργεταὶ εἰς
τὸν τόπον του· πολλάκις δὲ ἡ Βαρεῖα τίθεται καὶ πρὸς μόνην συσ-
τασιν γραμμῆς, ὡς

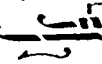

41. Τὸ Ὁμαλὸν προξενεῖ ἓνα κυματισμὸν τῆς φωνῆς τρα-
χύν εἰς τὸν λάρυγγα μὲ καποῖαν ὀξύτητα ὡς τὸ ἀκόλουθον παράδειγμα:

42. Τὸ Ἀντικένωμα τίθεται κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου μὲ κατι-
όντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν ὡς , προφέρον μὲ
τόνόν τὴν φωνὴν τοῦ Ὀλίγου καὶ μὲ ὀξύτητα. Ὅταν [δὲ τίθεται
Ἀπλῇ κάτωθεν τοῦ Ἀντικενώματος μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπ-
ροσθεν καὶ Γοργόν ὡς , ἡ μὲν φωνὴ τοῦ κατιόντος χαρακ-
τῆρος προφέρεται ὡς κρεμαμένη τρόπον τινὰ καὶ ἀχώριστος, ἡ δὲ
φωνὴ τοῦ Ὀλίγου ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀντικενώματος λαμβάνει ὀξύτητα
σχεδὸν ἴσην μὲ τὴν ὀξύτητα τῆς Πεταστῆς· καποτε δὲ τὸ Ἀντι-
κένωμα τίθεται καὶ κάτωθεν τῆς Πεταστῆς οὕτω·

43. Τὸ Ψηφιστὸν προξενεῖ ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον τοῦ
χαρακτῆρος εἰς τὸν ὅποιον ὑπογράφεται, τίθεται δὲ κάτωθεν τοῦ
Ὀλίγου ὡς καὶ κάτωθεν τοῦ Ἰσου ὡς
 καποτε δὲ τίθεται καὶ κάτωθεν τῆς Πε-
ταστῆς ὡς

44. Τὸ Ἐτερον συμπλέκει χαρακτῆρας ἀνιόντας με κατιόντας
 ὡς ἢ Ἴσον με Ἴσον ὡς
 ἢ Ὀλίγον με Ἴσον ὡς ἢ Ἀπόστροφον με Ἴσον
 ἢ Ὑπερβολὴν με Ἴσον ἢ Ἐλάττωσιν με Ἴσον ὡς ,
 ἢ Χαμηλὴν με Ἴσον , προσφέρονται δὲ οἱ φθόγ-
 γοι τῶν χαρακτῆρων, τοὺς ὁποίους συνδέει τὸ Ἐτερον, με κυματι-
 σμὸν τῆς φωνῆς ἀδύνατον, καὶ χωρὶς διακοπὴν τῆς φωνῆς.

45. Τὸ Ἐνδόφωνον προσφέρει τὴν φωνὴν τοῦ χαρακτῆρος εἰς
 τὸν ὁποῖον ὑπογράφεται με τὴν μῦτην καὶ με κεκλεισμένον τὸ
 στόμα· καὶ ἂν τύχη καὶ χρονικὸν σημεῖον εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἐξο-
 δεύεται ὁ χρόνος καὶ ἐκείνου ὁμοίως με τὴν μῦτην ὡς

ΕΤΕΡΑ ΠΕΡΙ ΧΡΟΝΟΥ, ΚΑΙ ΑΓΩΓΗΣ ΧΡΟΝΙΚΗΣ.

46. Ὁ χρόνος τῆς Μουσικῆς ἐπειδὴ δὲν εἶναι εἰς κάθε με-
 λωδίαν ὁμοιος, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν βραδύτερος, ἄλλοτε δὲ ταχύτερος,
 διὰ τοῦτο ἐφεῦρον οἱ Μουσικοὶ σημεῖα τινὰ διὰ τῶν ὁποίων φανε-
 ροῦσιν αὐτὸν τὸν χρόνον ὁπότεν θέλωσι βραδύτερον, καὶ ὁπότεν
 θέλωσι ταχύτερον· ὁ δὲ τοιοῦτος τρόπος τοῦ φανερόναι καὶ γνω-
 ρίζειν τὸν χρόνον ὀνομάζεται Ἀγωγή χρονικῇ. Εἶναι δὲ Ἀγωγαὶ
 χρονικαὶ ἑξ, καὶ διακροῦνται εἰς βραδύτητας τρεῖς, καὶ εἰς τα-
 χύτητας τρεῖς. Ὅθεν ὅταν ἡ Ἀγωγή τοῦ χρόνου διαρκῇ ἐν δεύ-
 τερον λεπτὸν τῆς ὥρας ἕως νὰ κτυπηθῇ ἑνὶς χρόνος, σημειοῦται
 εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας οὕτω χ (α)· ὅταν δὲ διαρκῇ ἐν καὶ
 ἡμισυ, σημειοῦται οὕτω χ' ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δεύτερα λεπτά,

(α) Μία ὥρα περιέχει 60 πρῶτα λεπτά· ἐν δὲ πρῶτον λεπτὸν περιέχει
 60 δεύτερα λεπτά.

σημειοῦται οὕτω χ . ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δευτέρα λεπτά, σημειοῦται οὕτω χ (α). Ὅταν δὲ πάλιν ἡ Ἀγωγή τοῦ χρόνου διαρκῇ ἡμῖσι δευτέρον λεπτόν τῆς ὥρας ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος, σημειοῦται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας οὕτω χ . ὅταν δὲ διαρκῇ περίπου ἐν τρίτον τοῦ δευτέρου λεπτοῦ, σημειοῦται οὕτω χ (β) ὅταν δὲ ἐν τέταρτον, οὕτω χ . Λοιπὸν ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος ταύτης τῆς Ἀγωγῆς χ , διὰ ταύτην χ κτυπῶνται δύο χρόνοι, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι τέσσαρες, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι ὀκτώ, καὶ διὰ ταύτην χ κτυπῶνται χρόνοι ἑξ. καὶ ἕως νὰ κτυπηθῇ ἓνας χρόνος ταύτης τῆς Ἀγωγῆς χ , διὰ ταύτην τὴν Ἀγωγήν χ κτυπῶνται χρόνοι τρεῖς. Ὅπου δὲ ἡ Ἀγωγή τοῦ χρόνου εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας εἶναι ἀσημείωτος, ἐννοεῖται αὕτη ἡ Ἀγωγή χ , ἢ αὕτη χ . Μετὰς ὁποίας εἴπομεν ἐξ Ἀγωγᾶς δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν πᾶσαν Μελωδίαν τακτικὴν, καὶ Ἐκκλησιαστικὴν, καὶ ἐξωτερικὴν. ὁ δὲ κύριος Θεόδωρος ὁ Φωκαεὺς ἐξαίρει τινὰ ῥυθμόν, τὸν ὅποιον ὀνομάζει Γενροῦκ Σοφιάν, διορίζων εἰς αὐτόν, πρῶτον τοιαύτην Ἀγωγήν χ , ἔπειτα προσθέτει μετὰ τέσσαρας χρόνους τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ

μὲ δύο Ἀπλᾶς ὁπισθεν οὕτω: χ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ $\overline{\chi}$ καὶ λέγει ὅτι τρία τέταρτα τοῦ χρόνου ἐξοδεύονται εἰς τὸν χρόνον τοῦ Κλάσματος, καὶ ἐν τέταρτον εἰς τὸ κόμμα τοῦ Σταυροῦ. Ἐξετάζοντες λοιπὸν περὶ τού-

(α) Αὕτη δὲ ἡ βραδεῖα Ἀγωγή χ συμπίπτει εἰς τὰ ἐξωτερικὰ μέλη, ὅχι δὲ καὶ εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά.

(β) Αὕτη δὲ ἡ Ἀγωγή χ συμπίπτει ἐνίοτε εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά Κρατήματα, καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς Μελοποιίας.

του τοῦ ῥυθμοῦ ἠρωτήσαμεν πολλοὺς ἐμπείρους ἐξωτερικοὺς Μουσικοὺς, ἀλλ' οὐδεὶς μᾶς ἀπεκρίθη ὅτι γνωρίζει καὶ τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ τοῦ ῥυθμοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς περιεργότερον παρατηρήσαντες ταῦτα τὰ ἐξῆς ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν. Μετὰ τοὺς κατὰ ἄρσιν καὶ θέσιν τελείους τέσσαρας χρόνους, εἰς τὴν τελείαν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος, κατὰ μὲν τοὺς ἐξωτερικοὺς Ὁθωμανοὺς Μουσικοὺς κτυπῶνται δύο χρόνοι μικροὶ ἰσοδυναμοῦντες ὁ καθείς ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ὡς προείπομεν περὶ τῆς Ἀπλῆς (ἀριθ· 57), καὶ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ἐξοδεύεται μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· καθ' ἡμᾶς δὲ γίνεται ἡ ἡρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸ γόνυ εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος ὁμοίως δύο τέταρτα τοῦ χρόνου διὰ τὰς δύο Ἀπλᾶς, καὶ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου ἐξοδεύεται μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ· καὶ ἐπειδὴ ἐν τέταρτον τοῦ χρόνου δὲν ἐξαρχεῖ διὰ μίαν ἀναπνοὴν, διὰ τοῦτο αἱ ἐξοδεύονται δύο τέταρτα διὰ νὰ ἰσοχρονῇ ἡ διακοπὴ τῆς φωνῆς μὲ ἐκείνην ἣτις προσσημειώθη ὅπισθεν (ἀριθ· 59) διὰ νὰ γίνεται καὶ ὁ χρόνος τέλειος, ὁ ἡμισυς προσθετόμενος εἰς τὴν θέσιν τοῦ χρόνου τοῦ Κλάσματος, καὶ ὁ ἄλλος ἡμισυς ἐξοδεύμενος μὲ διακοπὴν τῆς φωνῆς διὰ τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἤγουν εἰς τοὺς τέσσαρας τελείους χρόνους νὰ ἐπαριθμῇται καὶ πέμπτος χρόνος τέλειος. ταῦτα ἐξηκριβώσαμεν περὶ τούτου τοῦ ῥυθμοῦ, ἂν δὲ ἄλλος γνωρίζῃ καλῆτερα, μᾶς ὑποχρεώνει πὰ μέγιστα, ἂν μᾶς τὸν διδάξῃ καλῆτερα.

47. Εἰς τὰς Μελωδίας, τόσον εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς, ὅσον καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς, μ' ὅλον ὅτι ἀκολουθοῦσιν Ἀγωγαὶ ταχύτεραι, καὶ πλέον ταχύτεραι, μ' ὅλον τοῦτο εἰς τοιαύτας Ἀγωγὰς, ἐπειδὴ οὔτε ἡ χεὶρ προφθάνει νὰ κτυπᾷ, οὔτε ἡ γλῶττα νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων εἰς τὰ χρονικὰ κτυπήματα, διὰ τοῦτο δὲν διορίζονται διὰ τὴν Ἀγωγὴν τοῦ χρόνου τρόποι περισσότεροι ἀπὸ ὅσας εἶπομεν Ἀγωγὰς· ἀφίνονται δὲ αἱ ταχύτεραι τούτων εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἔξιν τοῦ καθενός.

48. Ὁ φθόγγος, ὅστις μ' ἓνα μόνον χαρακτῆρα τῆς ποσότητος, ἢ καὶ μὲ ἓνα ἀκόμη χαρακτῆρα τῆς ποιότητος ἄρῳνον, ἐξοδεύει ἓνα μόνον χρόνον, καθὼς: $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, λέγεται φθόγγος βραχύς, ἥτοι σύντομος· ὁ δὲ φθόγγος, ὅστις μὲ ἓνα χαρακτῆρα τῆς ποσότητος, καὶ μὲ ἓνα ἄλλον ἀκόμη χαρακτῆρα τῆς ποιότητος ἔμφωνον, μὲ Κλάσμα δηλαδὴ, μὲ Ἀπλῆν, ἢ Διπλῆν, ἢ Τριπλῆν, ἐξοδεύει δύο χρόνους, ἢ τρεῖς, ἢ τέσσαρας, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, λέγεται φθόγγος μακρός· προσέτι καὶ μὲ τὸ Ἀργόν, ἡμίεργον, Δίεργον, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁμοίως ὁ φθόγγος καὶ τοῦ πρώτου Ὀλίγου, καὶ τοῦ δευτέρου, καὶ τοῦ τρίτου, λέγεται μακρός.

49. Ὁ χρόνος, ὅστις διορίζεται μὲ ταύτας τὰς τρεῖς Ἀγωγὰς $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, λέγεται μακρός· ὁ δὲ διοριζόμενος μὲ ταύτας τὰς τρεῖς Ἀγωγὰς $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, $\overset{\pi}{\chi}$, λέγεται βραχύς· ὁ χρόνος, διὰ τὸν ὅποιον προσδιορίζεται τοιαύτη Ἀγωγή $\overset{\pi}{\chi}$, ἐξοδεύμενος μὲ ἓνα φθόγγον, ἢ μὲ δύο, ἢ μὲ τρεῖς, ἢ μὲ τέσσαρας καθὼς: $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁ χρόνος λέγω οὗτος λέγεται ἀνάλογος, ἐπειδὴ δὲν ἐκτείνεται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀπαιτεῖ ἢ Ἀγωγή αὐτοῦ· ἐξοδεύμενος δὲ μὲ πέντε φθόγγους, καθὼς $\overset{\pi}{q} \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \longleftarrow \longrightarrow \overset{\pi}{q}$, ὁ τοιοῦτος χρόνος λέγεται ἀνώμαλος, ἐπειδὴ ἐκτείνεται περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἀπαιτεῖ ἢ Ἀγωγή αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$ · μὲ τοιαύτην ὅμως Ἀγωγήν $\overset{\pi}{\chi}$, γίνεται καὶ αὐτὸς ὁ χρόνος ἀνάλογος. Ὁ δὲ χρόνος διὰ τὸν ὅποιον εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας προσημειοῦται αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ αὐτῇ $\overset{\pi}{\chi}$, ἢ Ἀγωγή, ἐξοδεύ-

γὰ, ἡ χεῖρ εὐρίσκεται καταβιβασμένη κάτω κρούουσα τὸ γόνυ· βλέπομεν δὲ καὶ τὰς καταλήξεις ὅτι γίνονται πάντοτε εἰς τὴν θέσιν, καὶ ὅχι ποτὲ εἰς τὴν ἄρσιν· πῶς λοιπὸν πρέπει νὰ μετρηῇται πρῶτον ἡ θέσις, καὶ ἔπειτα ἡ ἄρσις; ἐπειδὴ δὲ κάθε σῶμα φυσικὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν θέσιν, ἐὰν δὲν ὑψωθῇ εἰς τὴν ἄρσιν, πῶς δύναται νὰ κάμῃ δευτέραν θέσιν;

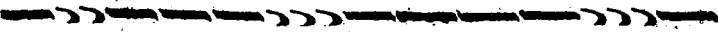

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΛΛΑΓΗΣ

51. Παραλλαγή εἶναι τὸ νὰ συμφωνῶμεν τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς γεγραμμένους χαρακτῆρας τῆς Μελωδίας, ἀφ' οὗ πρότερον τεθῇ Μαρτυρία φανερόνουςα τὸ, ποῖος φθόγγος γίνεται ἀρχὴ τῆς Μελωδίας· ἔπειτα ἐμβαλίνουσιν οἱ χαρακτῆρες τῶν φθόγγων· παρατηρεῖται λοιπὸν ἡ ποσότης τῶν χαρακτῆρων, καὶ προφέρεται ὁ φθόγγος ὅστις ἀνήκει εἰς τὸν καθένα χαρακτῆρα, ὅταν ᾖναι μόνος, ἢ μ' ὅποιονδήποτε σύνθεσιν· ἐνταῦθα δὲ σημειώνομεν χάριν τῶν ἀρχαρίων παραλλαγὰς τινὰς, συνεχεῖς καὶ ὑπερβατὰς, καὶ μετ' σημεῖα τῶν ἐγγρόνων ὑποστάσεων, εἰς τὰς ὁποίας, ὑποκάτωθεν τῶν χαρακτῆρων εἶναι γεγραμμέναι καὶ αἱ συλλαβαὶ τῶν φθόγγων εὐκολύνουσαι τὰ μέγιστα κάθε ἀρχάριον εἰς τὴν παραλλαγήν.

Παράδειγμα πρῶτον τῆς συνεχοῦς Παραλλαγῆς.

 χ π Πα Νη Ζω Νη Πα Βου Πα Νη Πα Βου Γα Βου Πα Βου Γα

 Δι Γα Βου Γα Δι Κε Δι Γα Βου Γα Δι Κε Ζω Κε Δι Γα Δι

Κε Ζω Νη Ζω Κε Δι Κε Ζω Νη Ηα π' Νη Ζω Κε Δι Κε Ζω

Νη Ζω Κε Δι Γα Δι Κε Ζω Κε Δι Γα Βου Γα Δι Κε Αι Γα

Βου Ηα Βου Γα Δι Γα Βου Ηα Νη Ηα Βου Γα Βου Ηα Νη Ζω Νη Ηα π q

Παράδειγμα δεύτερον.

π q Ηα Βου Γα Γα Βου Γα Δι Δι Γα Δι Κε Κε Δι Κε

Ζω Ζω Κε Ζω Νη Νη Ζω Νη Ηα Ηα π' q Ηα Ηα Νη Νη

Ζω Ζω Κε Κε Δι Δι Γα Γα Βου Βου Ηα Ηα Νη Νη Ηα

Ηα Ηα Ηα π q

Παράδειγμα τρίτον.

π q Ηα Βου Γα Βου Ηα Βου Γα Δι Γα Βου Ηα Βου Γα Δι Κε Ζω

Κε Δι Γα Δι Κε Ζω Κε Δι Κε Ζω Νη Ηα Νη Ζω Κε Δι Κε Ζω

Νη Ζω Κε Δι Γα Δι Κε Ζω Κε Δι Γα Βου Γα Δι Κε Δι Γα Βου Ηα

Βου Γα Δι Γα Βου Ηα Νη Ηα π q

Παράδειγμα τέταρτον.

 π
 χ q Παα Νη Ζω Νη Πα Βου ου Πα Νη Πα Βου Γαα Βου Πα Βου Γα Δι.

 Γα Βου Γα Δι. Κεε Δι. Γα Δι. Κε Ζωω Κε Δι. Κε Ζω Νη η Ζω Κε Ζω Νη

 Παα Νη Ζω Κε Δι. Κε Ζω Νη η Ζω Κε Δι. Γα Δι. Κε Ζωω Κε Δι. Γα Βου

 Γα Δι. Κεε Δι. Γα Βου Πα Βου Γα Δι. Γα Βου Πα Νη Πα Βου Γαα Βου Πα

 π
 q Νη Ζω Νη Πα Παα

Παράδειγμα πέμτον.

 π
 χ q Παα Νη Παα Βου ου Πα Βου ου Γαα Βου Γαα Δι. Γα Δι. Κεε Δι.

 π
 q Κεε Ζωω Κε Ζωω Νη η Ζω Νη η Παα Νη Παα Πα Νη Ζω Νη η

 Νη Ζω Κε Ζωω Ζω Κε Δι. Κεε Κε Δι. Γα Δι. Δι. Γα Βου Γαα Γα Βου

 Πα Βου ου Βου Πα Νη Παα Πα Νη Ζω Νη η Νη Ζω Κε Ζωω Ζω Κη Δι. Κεε

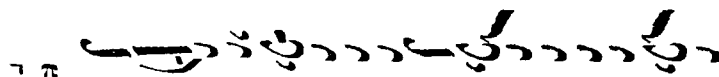
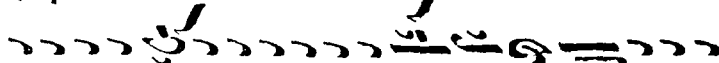
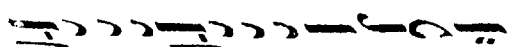

 π
 q Κε Ζω Νη Παα

Τῆς ὑπερβατῆς Παραλλαγῆς παράδειγμα πρῶτον.

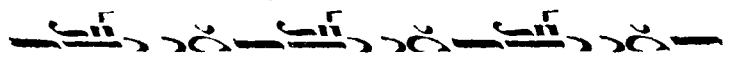
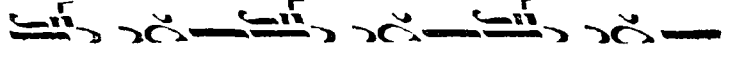
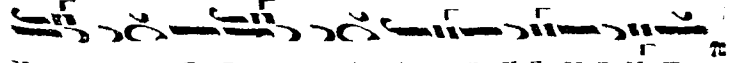

 π
 χ q Πα Γα Βου Δι. Γα Κε Δι. Ζω Κε Νη Ζω Πα Παα π
 q

 Ζω Νη Κε Ζω Δι Κε Γα Δι Βου Γα Πα Παα π
 q

Παράδειγμα δεύτερον.

 π Πα Γα Βου Πα Δι Γα Βου Πα Πα Κε Δι Γα Βου Πα Ζω Κε
 Ζ q

 Δι Γα Βου Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα Πα Πα Κε Ζω Κε Δι Γα

 Κε Δι Γα Βου Δι Γα Βου Πα Βου Βου Νη Πα π
 q

Παράδειγμα τρίτον.

 π Πα Νη Βου Πα Γα Βου Δι Γα Κε Δι Ζω Κε Νη Ζω
 Ζ q

 Πα Νη Βου Πα Πα π Πα Πα Βου Πα Νη Ζω Νη Νη Πα Νη Ζω Κε
 q

 Ζω Ζω Νη Ζω Κε Δι Κε Κε Ζω Κε Δι Γα Δι Δι Κε Δι Γα Βου Γα

 Γα Δι Γα Βου Πα Βου Βου Γα Βου Πα Νη Πα Πα Βου Πα Νη Ζω Νη

 Νη Πα Νη Ζω Κε Ζω Ζω Νη Ζω Κε Δι Κε Ζω Κε Ζω Νη Ζω Νη Πα π
 q

Τῆς συνεχούς ἑτέρον.

 π Πα Βου Γα Βου Γα Δι Γα Δι Κε Δι Κε Ζω Κε Ζω Νη Ζω Νη Πα π
 Ζ q

Πα Νη Ζωω Νη Ζω Κεε Ζω Κε Διι Κε Δι Γαα Δι Γα Βουου Γα Βου Παα

Βου Πα Νη η Πα Νη Ζωω Νη Ζω Κεε Ζω Κε Διι Δι Κε Ζω Κε Ζω ΝΖ

Νη Πα Βουου Παα π

Τῆς ὑπερβατῆς ἕτερον.

Πα Διι Νη Κεε Πα Ζωω Βου Νη η Γα Παα Δι Βουου Κε

Γαα Ζω Διι Νη Κεε Πα Παα π' Τῆς συνεχούς.

Νη Νη Ζω Ζω Κε Κε Δι Δι Γα Γα Βου Βου Πα Πα π

καὶ οὕτω: π Πα Πα Νη Νη Ζω Ζω Κε Κε Δι Δι Γα Γα Βου Βου

Πα Πα Νη Νη Πα π

Ἄλλοτε τῆς ὑπερβατῆς.

Πα Νη Ζω Νη η Βου Πα Νη Παα Γα Βου Πα Βουου Δι Γα Βου

Γαα Κε Δι Γα Διι Ζω Κε Δι Κεε Νη Ζω Κε Ζωω Πα

Νη Ζω Νη η Βου Πα Νη Παα π' τῆς συνεχούς π' Πα Νη Ζω Νη

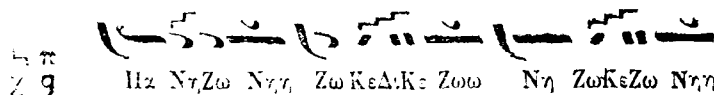

Νη ΖωΚεΖωω Ζω ΚεΔι Κεε Κε ΔιΓα Δι Δι ΓαΒου Γαα

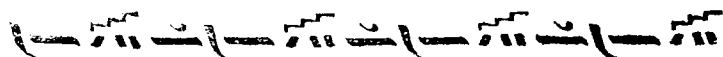

Γα ΒουΠα Βουου Βου ΠαΝη Πα Πα π
q

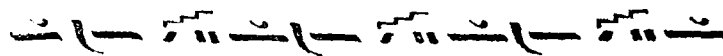
Ἔτερον τῆς συνεχοῦς.

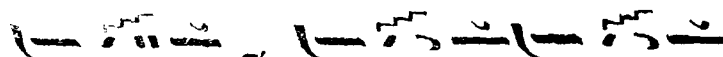
π
q Πα ΝηΖω Νηη ΖωΚεΔιΚε Ζωω Νη ΖωΚεΖω Νηη

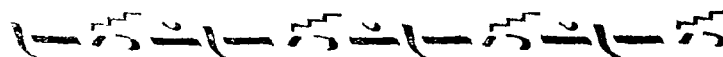
ΠααΝηΖωΝη Παα ΒουΠαΝηΠαΒουου ΓαΒουΠαΒουΓαα ΔιΓαΒουΓα

Δι Κε ΔιΓαΔι Κεε Ζω ΚεΔιΚε Ζωω Νη ΖωΚεΖω Νηη

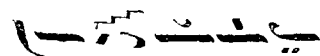
Πα ΝηΖωΝηΠαα π'
q Βου ΠαΝηΖω Νηη Πα ΝηΖωΚε Ζωω

ΝηΖωΚεΔιΚεε ΖωΚεΔιΓα Δι Κε ΔιΓαΒου Γαα ΔιΓαΒουΠα

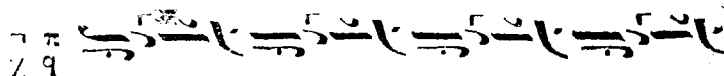

Βουου Γα ΒουΠαΝηΠαα ΒουΠαΝηΖω Νηη ΠαΝηΖωΚε Ζωω

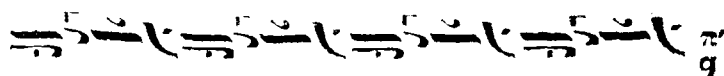

ΝηΖωΚεΔι Κεε Πα Πααα π
q

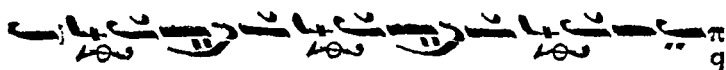
Ἔτερον τῆς συνεχοῦς Παράλλαξις.

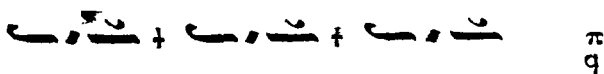
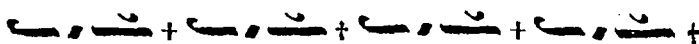
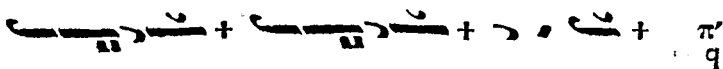
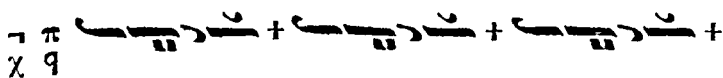
π
q

π'
q

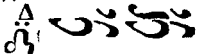
Ἔτερον.

ΠΕΡΙ ΔΙΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΝΤΟΝΟΤΗΤΟΣ ΤΩΝ

ΧΑΡΑΚΤΗΡΩΝ ΤΩΝ ΦΘΟΓΓΩΝ.

52. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσό-
της τῆς Μελωδίας, εὐρίσκεται διαφορὰ ἐντονότητος τῶν φθόγγων,
ἐπειδὴ ἀλλέως προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ἀλλέως,
τῶν Κεντημάτων, καὶ ἀλλέως τῆς Πεταστῆς, ἀλλέως δὲ προφέ-
ρονται οἱ φθόγγοι τῆς Ἰσότητος καὶ τ. λ. Μερικῶν δὲ χαρακτήρων
οἱ φθόγγοι προφέρονται μὲ ὁμοίαν ἐντονότητα καθὼς τοῦ Ἰσού
καὶ τῶν Κεντημάτων, τοῦ δὲ Κεντήματος καὶ τῆς Ἰψηλῆς οἱ φθόγ-
γοι προφέρονται μὲ ὁμοίαν ἐντονότητα τῶν φθόγγων τοῦ Ὀλίγου
καὶ τῆς Πεταστῆς μὲ τοὺς ὁποίους χαρακτῆρας πάντοτε συνθέτον-
ται· αὕτη δὲ ἡ διαφορὰ τῆς ἐντονότητος τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγ-
γων δεικνύει, ὅτι, οἱ χαρακτῆρες τῆς ποσότητος ἔχουσι καὶ ποιό-
τητα· οἱ χαρακτῆρες ὅμως τῆς ποιότητος, καὶ μάλιστα αἱ ἄχρο-
νοι ὑποστάσεις ἔχουσι πάντοτε μόνον ποιότητα καὶ ὄχι ποτὲ καμ-
μίαν ποσότητα.

53. Τὸ μὲν Ὀλίγον λοιπὸν ἀναβιδάζει τὴν φωνὴν ἐλευθέρας χωριστά· ὅπου δὲ ἤθελε χροιασθῇ τοιαύτη συνεχῆς ἀνάβασις, μεταχειριζόμεθα τὸ Ὀλίγον· ὅταν δὲ αὐτὸ υποτάσσεται ἀπὸ τὸ Ἰσον οὕτω: , γάνει μὲν τὴν ποσότητάτου, δίδει ὅμως τὴν ἐντονότητάτου εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Ἰσου, καὶ προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ἰσου ζωηρότερος· Ἡ δὲ Πεταστὴ ἀναβιδάζει τὴν φωνὴν Ὀλίγῳ περισσώτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν θάκιν τοῦ τυχόντος τόνου ἀνεπιστήτως μὲ ταχείαν ἐπιστραφὴν (ἴδε καὶ ἀριθ: 40)· τοῦτο τὸ ἰδιῶμα φυλάττει καὶ ὅταν ᾔναι ὑποτεταγμένη ἀπὸ τὸ Ἰσον, καὶ ἀπὸ τοῦς κατιόντας χαρακτῆρας, καθὼς:

 π κτλ. ὅθεν κἀνείς ἄλλος χαρακτῆρ τῆς Ποσότητος δὲν ἔχει ἀφ' αὐτοῦ τὴν ὁποῖαν ἀφ' αὐτῆς ἡ Πεταστὴ ἔχει ὀξύτητα· ἐμβαίνει δὲ ἡ Πεταστὴ πάντοτε εἰς κατιόντας χαρακτῆρας, οἱ ὁποῖοι, εἰ μὲν εἶναι πολλοί, λαμβάνει Κλάσμα ἡ Πεταστὴ, εἰδὲ ἓνας, τότε τίθεται χωρὶς Κλάσματος, ἐξαιρουμένης ταύτης τῆς θέσεως: π π , ἀλλὰ καὶ αὕτη

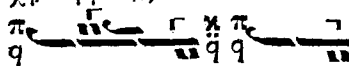
ἡ θέσις κάλλιον εἶναι νὰ γράφεται οὕτω: π

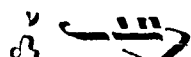
 π · κᾗποτε δὲ ἡ Πεταστὴ δέχεται καὶ Ἀντικένωμα οὕτω: , ἀλλὰ καὶ τοῦτο κάλλιον εἶναι νὰ γράφεται οὕτω:

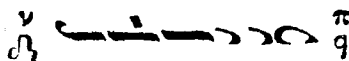
, νὰ τίθεται δηλαδὴ Ὀλίγον ἀντὶ τῆς Πεταστῆς· διότι ταυτοχρόνως δὲν δύναται νὰ φανερωθῇ ἡ ὀξύτης τῆς Πεταστῆς, ἐν ταυτῇ καὶ τοῦ Ἀντικενώματος· ὁμοίως καὶ εἰς τοῦτο , δὲν δύναται ταυτοχρόνως νὰ ἐνεργῇται καὶ ἡ ὀξύτης τῆς Πεταστῆς, καὶ ἡ ζωηρότης τοῦ Ψηφιστοῦ.

54. Τὰ δὲ Κεντήματα δένουσι τὴν φωνὴν, καὶ δὲν χωρίζουσι τοὺς φθόγγους των, οὔτε ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, οὔτε ἀπὸ τὸν ἐπόμενον φθόγγον, μήτε δέχονται συλλαβὴν, εἰμὴ εἰς τὰ Κρατήματα. Ὅταν δὲ γράφονται ἀνωθεν, ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου καὶ τύ-

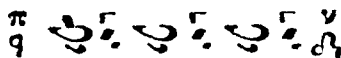
χη Γοργότης, ἐννοεῖται πάντοτε εἰς τὰ Κεντήματα, καθὼς:

π · ὅπου δὲ προξενεῖται σύγ-

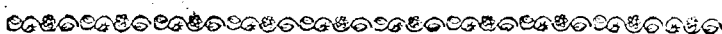
χυσις εἰς τὴν σύνθεσιν ὡς , εἰς τόπον
τῶν Κεντημάτων τίθεται Ὀλίγον χωρὶς Ψ'υφηστὸν, οὕτω:

55. Ἡ Ἀπόστροφος, τὸ ἐλαφρὸν, καὶ ἡ χαμηλὴ καταβιβά-
ζουσι τὴν φωνὴν χωριστά, καὶ ὁποδέχονται συλλαβὰς· εἰς δὲ τὴν
σύνθεσιν τοῦ συνεχοῦς ἐλαφροῦ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ δὲν ὑπο-
δέχεται συλλαβὴν, ἀλλ' ὁ δεῦτερος, ὅς τις καὶ προφέρεται εἰς τὸ
χρονικὸν κτύπημα. Ἡ δὲ ὑπορροή καταβιβάζει τοὺς δύο της φθόγγους
μὲ συνέχειαν πάντοτε χωρὶς διακοπὴν τῆς φωνῆς, καὶ ὅταν ἔχη, καὶ
ὅταν δὲν ἔχη Γοργὸν τὸ ὁποῖον δέχεται εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον της·
Ὅταν δὲ τεθῇ εἰς αὐτὴν φθορά, εἰμὲν ἄνωθεν, ἐννοεῖται διὰ τὸν
πρῶτον φθόγγον της, εἰδὲ κάτωθεν, διὰ τὸν δεῦτερον. Ἡ Ὑπορροή
δὲν ὑποδέχεται συλλαβὴν παρὰ μόνον εἰς τὰ Κρατήματα τῶν τετ-
ρῆρισμῶν, εἰς δὲ τοὺς νενανισμούς, ἀντὶ τῆς Ὑπορροῆς, τίθεται συ-
νεχὲς Ἐλαφρὸν, καθὼς:

π
ε ρρεμ ε ρρεμ ε ρρεμ

π
q κε να ε να ε να δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΠΕΡΙ ΣΗΜΕΙΩΝ ΦΘΟΡΙΚΩΝ, ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΜΑΡΤΥΡΙΩΝ.

56. Μετὰ τοὺς δέκα χαρακτῆρας τῆς ποσότητος τῆς Μουσικῆς,
καὶ τὰς δώδεκα Ὑποστάσεις τῆς ποιότητος, εἶναι καὶ ἄλλα ση-
μεῖα εἰς αὐτὴν ὁκτὼ διωρισμένα διὰ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους, ὅταν

αὐτοὶ προφέρωνται φυσικῶς, ἤγουν διατονικῶς, καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς:

ν ρ ρ ξ ρ α δ ξ ρ· διὰ τούτων λοι-
πὸν τῶν φθορικῶν σημείων διακρίνονται οἱ ἑπτὰ φθόγγοι ὁ εἰς ἀ-
πὸ τὸν ἄλλον· ὅταν παρ' χαρ' ἀπαντήσωμεν τεθειμένον εἰς ἕνα
χαρακτῆρα τῆς Μελωδίας τὸ σημεῖον τοῦτο ρ, γνωρίζομεν ὅτι φα-
νερώνει τὸν κάτω Νη, ὅταν δὲ τοῦτο ρ, τὸν ἄνω Νη· ὁμοίως καὶ
ὅταν ἀπαντήσωμεν εἰς ἕνα χαρακτῆρα τὸ σημεῖον τοῦτο ρ, γνωρί-
ζομεν ὅτι σημαίνει τὸν Πα, ὅταν δὲ τοῦτο ρ, τὸν Κε· ὅταν δὲ τοῦ-
το ξ, τὸν Βου, ὅταν δὲ τοῦτο ξ, τὸν ἄνω Ζω· ὅταν δὲ ἀπαντήσω-
μεν εἰς ἕνα χαρακτῆρα τὸ σημεῖον τοῦτο α, γνωρίζομεν ὅτι ση-
μαίνει τὸν Δι, ὅταν δὲ τοῦτο ρ, τὸν Γα· ὅλοι λοιπὸν οἱ φθόγγοι
ἔχουσιν ἅν' ἓν σημεῖον φθορικόν, δύο δὲ ἔχει μόνον ὁ Νη· καὶ
ταῦτα τὰ φθορικά σημεῖα εἶναι τοῦ διχτονικοῦ Γένους τῆς Μου-
σικῆς.

57. Τοῦ δὲ χρωματικοῦ Γένους τῆς Μουσικῆς σημεῖα κυρί-
ως εἶναι δύο. ἡ Ὑφεσις ρ, καὶ ἡ Δίεσις σ, διὰ τῶν ὁποίων πα-
ρασταίνεται ἐντελέστατα κάθε μέλος χρωματικόν· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ
ἡ Ὑφεσις καὶ ἡ Δίεσις εἶναι σημεῖα ἀόριστα ὡς πρὸς τοὺς φθόγγους,
ἤγουν δὲν σημαίνουν με προσδιορισμὸν τοὺς φθόγγους, διὰ τοῦτο
οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι ἐφεῦρον ἄλλα φθορικά σημεῖα τοῦ χρωμα-
τικοῦ γένους, καὶ εἶναι τὰ ἐξῆς· ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ· διὰ τούτων λοι-
πὸν τῶν πέντε φθορικῶν σημείων, καὶ διὰ τῶν δύο τούτων Μαρ-
τυρικῶν σημείων ρ ρ φανερώνονται καὶ οἱ φθόγγοι εἰς τὸ χρω-
ματικόν γένος, καὶ διακρίνονται ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον, ὡς ἐξῆς:

ν ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη ρ

π ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα ρ

α ρ ρ ρ ρ ρ ρ ρ
Δι Γα Βου Πα Νη Πα Βου Γα Δι ρ

58 Τὸ δὲ ἑναρμόνιον Γένος τῆς Μουσικῆς μ' ὅλον ὅτι παρασταίνεται ἐντελέστατα μὲ τὰ διατονικὰ φθορικὰ σημεῖα ταῦτα τοῦ Γα ϕ καὶ τοῦ Νη ρ, καὶ μὲ τὴν ὑφῆσιν ρ, μ' ὅλον τοῦτο διὰ τὸ εὐκολώτερον ἐφεῦρον οἱ Μουσικοδιδάσκαλοι καὶ δι' αὐτὸ τὸ Γένος πέντε φθορικὰ σημεῖα τὰ ἐξῆς: ρ ρ ρ ρ ρ ρ. ὥστε ὅλα τὰ φθορικὰ σημεῖα, Διατονικὰ, Χρωματικὰ, καὶ Ἑναρμόνια, εἶναι 20.

8 Διατονικὰ ρ ρ ρ ρ ρ ρ.

5 Χρωματικὰ ρ ρ ρ ρ ρ ρ.

5 Ἑναρμόνια ρ ρ ρ ρ ρ ρ.

2 Ὑφῆσις ρ, καὶ Δίεσις ρ.

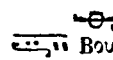

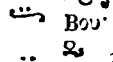

20

59 Ὅποῖαν δὲ ἐνέργειαν ἔχει τὸ καθὲν ἀπὸ αὐτὰ γίνεται ὁμιλία εἰς τὸ ἐξῆς ἀπὸ τὸ Κεφάλαιον τῆς Ὑφέσεως καὶ Δίεσεως ἕως εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον.

60 Αἱ δὲ Μαρτυρίαι φανερόνουςιν, ἡ τὸν ἦχον, ἡ τὸ Μέλος· καὶ ἐκεῖναι μὲν αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸν ἦχον, πάντοτε γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Μελωδίας, καὶ εἶναι δέκα τὸν ἀριθμὸν ὡς ἐξῆς: ἡ τοῦ Πρώτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Δευτέρου ἦχου $\overline{\text{---}}\text{---}$, ἡ τοῦ Τρίτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ $\overline{\text{---}}\text{---}$, ἡ τοῦ Τετάρτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Βαρύου ἦχου $\overline{\text{---}}\text{---}$, ἡ τοῦ Πλαγίου Τετάρτου ἦχου $\overset{\text{L}}{\text{q}}$, ἡ τοῦ Ἀέγετος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$.

61 Ἐπειδὴ ὁμοῦ αὗται μόναι δὲν φανερόνουςι βάσιν στερεάν τῶν ἦχων, διὰ τοῦτο προστίθεται καὶ ἡ συλλαβὴ τοῦ καθενὸς φθόγγου διατονικῶς μὲν χωρὶς φθορὰν, χρωματικῶς καὶ ἑναρμονίως δὲ μὲ τὴν φθορὰν, διὰ τὴν γνωστοποίησιν τὴν βάσιν, καὶ τὴν Κλίμακα τοῦ καθενὸς ἦχου ὡς ἐξῆς: ἦχος πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ Κε, ἡ ἦχος πρῶτος $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ Πα (α) ἦχος δεύτερος $\overline{\text{---}}\text{---}$ Δι, ἡ ἦχος Δεύτερος

(α) Ἡ Ὑψηλὴ, ἡ τιθεμένη ἄνωθεν τῆς Μαρτυρίας ταύτης $\overset{\text{L}}{\text{q}}$ τοῦ Κε, φανερώνει ὅτι ὁ Πρῶτος ἦχος ἔχων ἴσον τὸν Κε, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βα-

 Βου· Ἦχος Τρίτος Γα, ἡ Ἦχος Τρίτος Γα· Ἦχος
Τέταρτος Δι. Ἦχος Πα, ἡ Κε. Ἦχος Πα, ἡ
 Βου· Ἦχος Βαρυς Ζω, ἡ Γα· Ἦχος Νη, ἡ
 Γα. Ἦχος Λέγετος Βου.

62. Αἱ Μαρτυρίαι, αἱ ὅποια φανερόνουςι τὸ Μέλος εἶναι, ἡ Διαιτονικαί, ἡ Χρωματικαί, ἡ ἐναρμόνιοι· πᾶσα δὲ Μαρτυρία ἔχει δύο μέρη, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ μὲν ἐν εἶναι σημεῖον τὸ ὁποῖον Μαρτυρεῖ τὴν ποιότητα τοῦ Μέλους, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς καθεμιᾶς τῶν συλλαβῶν τῶν ἑπτὰ φθόγγων, ἡ γουν τῆς Μαρτυρίας ταύτης q, τὸ μὲν σημεῖον τοῦτο q φανερόνει τὴν ποιότητα τοῦ Μέλους, τὸ δὲ π εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς συλλαβῆς τοῦ φθόγγου Πα, ὁ ὁποῖος φθόγγος εἶναι ἡ βάσις· ὁμοίως καὶ τῆς Μαρτυρίας ταύτης λ, τὸ μὲν σημεῖον τοῦτο λ φανερόνει τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, τὸ δὲ θ εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῆς συλλαβῆς τοῦ φθόγγου Βου, ὅστις εἶναι ἡ βάσις, οὕτω· κτλ. Ὅλαι αἱ Διαιτονικαὶ Μαρτυρίαι εἶναι ἑπτὰ αἱ ἑξῆς: ν π ρ λ γ α κ q. Ὅλαι δὲ αἱ χρωματικαὶ εἶναι πέντε π ρ λ γ α κ, καὶ αἱ πέντε αὗται χρησιμεύουσιν, εἰς τινὰς μὲν φθόγγους, καὶ διὰ Μαρτυρικὰ σημεῖα καὶ διὰ φθορικά· εἰς τινὰς δὲ μόνον διὰ Μαρτυρικὰ σημεῖα, καὶ εἰς τινὰς διὰ μόνον φθορικά, καθὼς δύναται τις νὰ πληροφορηθῇ περιεργαζόμενος τὰς χρωμα-

ρὺ δεικνύει τὸν Πλάγιόντου εἰς τὸν Πα· ἔχων δὲ ἴσον τὸν Πα ὁ Πρῶτος Ἦχος, τέσσαρας τόνους πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει τὸν Πλάγιόντου εἰς τὸν κάτω Δι οὕτω: q λ γ α κ, ἡ γουν κατὰ τὸν Τροχόν, ὅταν ὁ κάτω Δι λαμβάνῃ ποιότητα τοῦ Πα· καὶ ἐπειδὴ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου Ἦχος ἀπὸ τόσον χαμηλὸν ἴσον δὲν δύναται νὰ ὀδεύῃ, μεταφέρεται τὸ ἴσον του πάλιν ἀπὸ τὸν κάτω Δι εἰς τὸν Πα· ὁμοίως ἡ Ὑψηλὴ τιθεμένη ἄνωθεν τῆς Μαρτυρίας ταύτης λ δηλοῖ ὅτι ὁ Τέταρτος Ἦχος τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει τὸν πλάγιόν του εἰς τὸν Νη.

τικὰς Κλίμακας. Αἱ δὲ εἰς τὸ ἐναρμόνιον Μαρτυρίαι εἶναι αὐταὶ τοῦ Διατονικοῦ, καθὼς δύναται τις νὰ πληροφορηθῇ καὶ περὶ αὐτῶν περιεργαζόμενος τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ, καὶ τὴν Κλίμακα τῆς Τριφωνίας, καὶ τὰς λοιπὰς ἐναρμονίους Κλίμακας.

65. Παρατηρῶν τις λοιπὸν τὴν κατὰ τρεῖς ἑπταφωνίας διατονικὴν Κλίμακα, βλέπει, τῆς μὲν χαμηλῆς ἑπταφωνίας τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{α β γ δ ε ζ η}}$, τῆς δὲ μέσης

ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{θ ι κ λ μ ν ξ}}$, τῆς δὲ ὑψηλῆς ὡς ἐξῆς:

$\underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{ο π ρ σ τ υ φ}}$, εἰς δὲ τὸν Τροχὸν παρατηρῶν τις βλέπει τὰς Μαρτυρίας, ὅτι τῆς μὲν χαμηλῆς ἑπταφωνίας μεταβάλλονται ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta \quad \epsilon \quad \zeta \quad \eta}_{\text{α β γ δ ε ζ η}}$, ἀπὸ τοῦ Νη μέ-

χρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη δὲν μεταβάλλονται, ἀλλὰ μένουσιν αἱ αὐταὶ τὰς ὁποίας ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν, καθὼς: $\underbrace{\theta \quad \iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu \quad \nu \quad \xi}_{\text{θ ι κ λ μ ν ξ}}$, ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Πα μέχρι τοῦ τελευταίου ὑψηλοῦ Ζω

μεταβάλλονται ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\omicron \quad \pi \quad \rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon \quad \phi}_{\text{ο π ρ σ τ υ φ}}$. Ὁμοίως παρατηρῶν τις καὶ τὴν κατὰ ἑξ τετράχορδα χρωματικὴν Κλίμακα, βλέπει τὰς Μαρτυρίας, ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους: αὐτῆς εἰς τὰ δύο χαμηλὰ τετρά-

χορδα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\alpha \quad \beta \quad \gamma \quad \delta}_{\text{α β γ δ}}$, εἰς δὲ τὰ δύο μέσα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\epsilon \quad \zeta \quad \eta \quad \theta}_{\text{ε ζ η θ}}$, εἰς δὲ τὰ δύο τελευταῖα ὑψηλότερα τετρά-

χορδα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\iota \quad \kappa \quad \lambda \quad \mu}_{\text{ι κ λ μ}}$. ἐκ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους αὐτῆς τῆς Κλίμακος, εἰς μὲν τὰ δύο χαμηλὰ τετράχορδα, βλέπει

τις τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\nu \quad \xi \quad \omicron \quad \pi}_{\text{ν ξ ο π}}$, εἰς δὲ τὰ δύο μέσα ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\rho \quad \sigma \quad \tau \quad \upsilon}_{\text{ρ σ τ υ}}$, εἰς δὲ τὰ τελευταῖα δύο ὑ-

ψηλότερα τετράχορδα βλέπει τις τὰς Μαρτυρίας ὡς ἐξῆς: $\underbrace{\phi \quad \chi \quad \psi \quad \omega}_{\text{φ χ ψ ω}}$.

ὑφέσεως καὶ Διέσεως παρασταίνεται ὅλον μὲν τὸ χρωματικὸν ἐν-
τελῶς, καὶ διὰ τῆς ὑφέσεως μόνης σχεδὸν ὅλον τὸ ἐναρμόνιον,
διὰ τοῦτο πρὶν ἐμβῶμεν εἰς τοὺς ἤχους κρίνομεν ἀναγκαῖον νὰ
ἐμιλήσωμεν τὰ δέοντα πρότερον περὶ αὐτῶν, ἡγουν τῆς ὑφέσε-
ως καὶ Διέσεως.

67. Ἡ ὕφεσις εἶναι ἐλάττωσις τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ὅταν
θεωρῇται ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλόν, καὶ αὐξησις τοῦ τονι-
κοῦ διαστήματος, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν εἰς τὸ χαμη-
λόν· ἡ δὲ Δίεσις τὸ ἀνάπαλιν εἶναι αὐξησις μὲν τοῦ τονικοῦ δια-
στήματος, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλόν, ἐλάτ-
τωσις δὲ, ὅταν θεωρῇται ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν εἰς τὸ χαμηλόν· ἐλατ-
τοῦσι δὲ, τότεν ἡ ὕφεσις, ὅσον καὶ ἡ Δίεσις, διαιροῦσαι τὸν
μὲν μείζονα τόνον εἰς 7 καὶ πέντε τμήματα, ὃ ἐστὶ τὸν μείζονα
τόνον ἀποκατασταίνουσιν ἐλάχιστον· τὸν δὲ ἑλάσσονα τόνον διαι-
ροῦσι καὶ αὐτὸν εἰς 7 καὶ 2 τμήματα καὶ τὸν ἀποκατασταίνουσιν
ἑλάχιστον. Αὐξάνουσι δὲ τὸν μὲν μείζονα τόνον προσθέτουσαι εἰς
αὐτὸν 2 τμήματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ ἄλλο διάστημα, καὶ
τὸν ἀποκατασταίνουσιν μείζονα τοῦ μείζονος, ὃ ἐστὶ 14 τμήματα,
εἰς τὸν ὅποιον μετροῦνται δύο ἑλάσιστα εἰς ἓν διάστημα σύν-
θετοι· αὐξάνουσι δὲ καὶ τὸν ἑλάσσονα τόνον προσθέτουσαι εἰς αὐ-
τὸν 5 τμήματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ ἄλλο διάστημα, καὶ
ἀπὸ ἑλάσσονα ἀποκατασταίνουσιν καὶ αὐτὸν μείζονα τοῦ μείζονος·
Αὐξάνουσι δὲ καὶ τὸν ἑλάχιστον προσθέτουσαι εἰς αὐτὸν 7 τμή-
ματα τὰ ὅποια ἀφαιροῦσιν ἀπὸ δύο ἄλλα διαστήματα, καὶ ἀπο-
κατασταίνουσιν καὶ αὐτὸν μείζονα τοῦ μείζονος. Αἱ δὲ ἐξῆς δύο Κλί-
μακες αἱ διὰ τῶν Μουσικῶν χαρακτῆρων σημειούμεναι σαφηνί-
ζουσι τὰ λεγόμενα (α).

(α) Ἴδε δὲ τὴν ἑκτὴν κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα
εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν διὰ νὰ πληροφορηθῇς καλλίτερα.

68. Αὐξάνει δὲ ἡ Ὑφεσις μόνητης τὸν Ἐλάχιστον τόνον προσθέτουσα εἰς αὐτὸν 5 τμήματα, καὶ τὸν ἀποκασταίνει μείζονα κατὰ 12 τμήματα, ὅταν τίθεται εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, ἐν ἀναβάσει φωνῆς οὕτω:

υ	ρ							υ
0	12	7	12	12	12	9	7	11

δύο ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸ Πα Βου διάστημα, τὰ δὲ τρία τμήματα λαμβάνει ἔξωθεν καὶ τὰ προσθέτει εἰς τὸ Βου Γα διάστημα· τὸ δὲ Γα Δι διάστημα προφέρεται πάλιν μεῖζων τόνος, ὁμοίως καὶ τὸ Δι Κε μεῖζων τόνος, ὥστε συμπίπτει νὰ προφέρωνται κατὰ σειρὰν τρεῖς τόνοι μεῖζονες· τὸ Κε Ζω τόνος ἐλάττων, καὶ τὸ Ζω Νη τόνος ἐλάχιστος, καὶ καθεξῆς καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες τόνοι κατὰ τὴν τάξιν των μὲν, μὲ τὴν προσθήκην ὅμως τῶν τριῶν τμη-

Δ
 $\frac{1}{2}$ 12 7 9 12 12 7 12 $\frac{1}{2}$ και ταῦτα ὅταν τίθεται ἡ Γφεις
εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω ἐν ἀναβάσει φωεῖς· ἐν δὲ καταβά-
σει φωνῆς ὅταν τίθεται ἡ αὐτὴ Γφεις εἰς τοὺς αὐτοὺς φθόγγους

Βου καὶ Ζω μόνητης, γίνονται σχεδὸν τὰ αὐτὰ ὅσα γίνονται καὶ ἐν ἀναβάσει φωνῆς· ἡ διαφορὰ εἶναι μόνον εἰς τοῦτο: ὅταν τίθεται ἡ Ἰφρσις εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω ἐν πρῶτῃ φωνῇ, ὅχι μόνον ἐλαττώνει τὸ Πα Βου καὶ τὸ Κε Ζω διάστημα καὶ αὐξάνει τὸ Βου Γα καὶ Ζω Νη διάστημα, ἀλλὰ καὶ ὅλα τὰ ἐνίοτα διαστήματα, ἥγουν ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους κινεῖ ὃ τμήματα ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· ὅταν δὲ τίθεται ἐν καταβάσει φωνῆς οὕτω:

$\frac{\rho}{q} \quad 0 \quad 12 \overset{\rho}{12} \overset{\rho}{12} \overset{\rho}{7} \overset{\rho}{9} \overset{\rho}{12} \overset{\rho}{7} \overset{\rho}{9} \quad \Delta \cdot \eta \quad \pi' \quad 0 \quad 12 \overset{\rho}{12}$
 $\overset{\rho}{7} \overset{\rho}{9} \overset{\rho}{12} \overset{\rho}{\eta}$, τοὺς μὲν ἐν μέσῳ φθόγγους κινεῖ ἐπὶ τὸ βαρύτερον,

τοὺς δὲ ἄκρους ἀφίνει εἰς τὴν φυσικὴν θάσιν των ἀκινήτους· ἔτι δὲ καὶ ἀπὸ τοὺς ἐν μέσῳ φθόγγους, εἰς μὲν τὸ πρῶτον παράδειγμα μένει ὁ Νη φθόγγος εἰς τὴν θάσιν του ἀκινήτος, εἰς δὲ τὸ δεύτερον μένει ὁ Δι· ἐκ τούτων λοιπὸν γίνεται φανερόν ὅτι, ἡ Ἰφρσις τιθεμένη εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, δὲν ἐνεργεῖ μόνον εἰς ἐκεῖνον τὸν φθόγγον εἰς τὸν ὅποιον τίθεται, ἀλλ' ἐκτείνεται ἡ ἐνέργειά της καὶ εἰς τοὺς ἄλλους φθόγγους ὡς ἀνωτέρω βλέπομεν (α).

69. Ἐὰν ἡ Ἰφρσις τεθῇ εἰς τὸν Δι φθόγγον ἐν ἀναβάσει φωνῆς, καὶ τεθῇ καὶ Δίσις εἰς τὸν Κε, οὕτω:

$\overset{\rho}{\eta} \quad 0 \quad \overset{\rho}{7} \quad \overset{\sigma}{14}$
 $\overset{\rho}{7} \quad 12 \quad 12 \quad 9 \quad 7 \quad \overset{\rho}{\eta}$, τρεῖς φθόγγοι ὁ Δι, καὶ ὁ Κε,

καὶ ὁ Ζω κινεῖται ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ὁ μὲν Δι 5 τμήματα ὁ δὲ Κε 5 τμήματα, ὁ δὲ Ζω 5 τμήματα· οἱ δὲ λοιποὶ ἀνιόντες φθόγγοι ἀπὸ τοῦ Νη καὶ ἐπάνω ὅλοι μένουσιν εἰς τὴν φυσικὴν

(α) Ἴδε δὲ τὴν δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τετάρτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένης ἑναρμονίους Κλίμακας εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν· ἴδε καὶ τὴν τρίτην καὶ τετάρτην, καὶ πέμτην Κλίμακας εἰς τὸν δευτέρον πίνακα τῶν χρωῶν.

εάσιντων (α)· ἐὰν ὅμως τεθῇ μόνητης ἡ Ἰφσεῖς εἰς τὸν Δι οὕτω:

$\overset{\rho}{\Gamma\alpha} \overset{\sim}{\curvearrowright} 0 \overset{\sim}{\curvearrowright} 7 \overset{\sim}{\curvearrowright} 12 \overset{\sim}{\curvearrowright} 9 \overset{\sim}{\curvearrowright} 7 \overset{\sim}{\curvearrowright} 12 \overset{\sim}{\curvearrowright} 9 \overset{\sim}{\curvearrowright} 7 \overset{\sim}{\curvearrowright} \Gamma\alpha$, ἡ Ἰφσεῖς αὕτη ἐλαττόνει τὸ Γα Δι διάστημα 5 τμήματα,, καὶ ἀκολουθῶς ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους ἔλκει ἐπὶ τὸ βαρύτερον 5 τμήματα (β).

70. Ὅταν ἐν καταβάσει φωνῆς τεθῇ Δίσεις εἰς τὸν Δι, καὶ Γφσεῖς εἰς τὸν Γα, τότε γίνεται ἡ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἐνέργεια ταύτης τῆς φθορᾶς —Θρ, καὶ ὁ μὲν Δι ἔλκεται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 5 τμήματα, ὁ Γα ἔλκεται 5 τμήματα, ὁμοίως καὶ ὁ Βου ἔλκεται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 3 τμήματα, καὶ ὅλοι οἱ κατιόντες φθόγγοι κινοῦνται ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 3 τμήματα (γ). Ἐὰν δὲ τεθῇ ἡ Δίσεις μόνητης εἰς τὸν Δι ἐν καταβάσει φωνῆς, οὕτω: $\overset{\chi}{\tilde{\Gamma}} \overset{\sigma}{\curvearrowright} 0 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 12 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 9 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 12 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sim}{\curvearrowright}$, ἡ Δίσεις αὕτη ἐλαττόνει τὸ Κε Δι διάστημα 5 τμήματα, καὶ ἀκολουθῶς ὅλους τοὺς κατιόντας φθόγγους ἔλκει ἐπὶ τὸ ὀξύτερον 5 τμήματα (δ).

71 Ὅταν δὲ ἡ Δίσεις τεθῇ εἰς τὸν Γα καὶ εἰς τὸν Πα ἐν καταβάσει φωνῆς, οὕτω: $\overset{\Lambda}{\tilde{\Gamma}} \overset{\sigma}{\curvearrowright} 0 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 12 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 14 \overset{\sigma}{\curvearrowright} 7 \overset{\sim}{\curvearrowright}$, τότε γίνεται ἡ ἐνέργεια ταύτης τῆς χρωματικῆς φθορᾶς ς (ε).

(α) Ἰδε δὲ τὴν ἐβδόμην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν.

(β). Τοῦτο δύναται μὲν νὰ ἐνεργήσῃ ἡ Ἰφσεῖς, ὅμως ἐπειδὴ τὸ Μέλος γίνεται ψυχρότατον καὶ ἀηδέστατον, διὰ τοῦτο, οὔτε ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ τὸ μεταχειρίζεται, οὔτε καὶ ἡμεῖς ἐσχεδιάσαμεν τοιαύτην Κλίμακα εἰς τοὺς πίνακας τῶν χροῶν.

(γ) Περὶ τούτου ἴδε εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον.

(δ) Τοῦτο δύναται καὶ ἡ Δίσεις νὰ ἐνεργήσῃ μόνητης τιθεμένη εἰς τὸν Δι, ὅμως διὰ τὴν ὁποῖαν ὀπισθεν ἀριθ· 69, ἐν ὑποσεμειώσει (γ) προείπομεν αἰτίαν, δὲν μεταχειρίζομεθα τοιοῦτον μέλος, οὐδὲ τοιαύτην Κλίμακα εἶναι ἀνάγκη νὰ σχεδιάζωμεν.

(ε) Περὶ τούτου ἴδε τὴν δευτέραν κατὰ τὴν τάξιν κειμένην χρωματικὴν Κλίμακα εἰς τὸν δεύτερον πίνακα τῶν χροῶν.

72 Ἐν δὲ ἀναβάσει φωνῆς μόνη της ἡ Διέσις δὲν δύναται νὰ σχηματίσῃ χρωματικὸν τετράχορδον, παρὰ μόνον ἡμιόλιον (α), καὶ τοῦτο ἂν προσηγῇται φυσικὸς τόνος ἐλάχιστος, καθὼς:

$$\zeta \overset{\sigma}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}, \quad \xi \overset{\sigma}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}, \quad \eta \overset{\sigma}{\text{---} \zeta \ 0 \ 7 \ 14 \text{---}}.$$

Ἡ δὲ ὕφεσις καὶ ἐν ἀναβάσει, καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς δύναται νὰ σχηματίσῃ χρωματικὰ τετράχορδα, καθὼς:

$$\begin{array}{c} \nu \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \ 7 \ 12 \ 7 \ 14 \ 7 \text{---}} \nu' \\ \lambda \nu' \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \ 7 \ 12 \ 7 \ 14 \ 7 \text{---}} \lambda' \end{array}$$

δύναται δὲ καὶ ἡ Διέσις νὰ σχηματίσῃ ἐν χρωμαικὸν τετράχορδον ἐν καταβάσει φωνῆς, οὕτω: $\zeta \overset{\sigma}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \ 7 \text{---}}$, ἢ οὕτω: $\zeta \overset{\sigma}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \ 7 \text{---}}$. τὸ δὲ ἀνωτέρω ῥηθὲν ἡμιόλιον γίνεται καὶ κατὰ τοὺς

ἐξῆς τρόπους: διὰ τῆς Ὑφέσεως καὶ Διέσεως, καθὼς: $\eta \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$, ἢ διὰ τῆς Διέσεως καὶ Ὑφέσεως, καθὼς: $\lambda \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$. διὰ μόνης

τῆς Ὑφέσεως, καθὼς: $\nu \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$, ἢ $\lambda \nu' \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$. $\lambda \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$. διὰ τῆς Ὑφέσεως καὶ Διέσεως, καθὼς:

$\eta \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$, ἢ $\eta \overset{\rho}{\text{---} 0 \ 7 \ 14 \text{---}}$, ἢ γουν διὰ τῆς Διέσεως καὶ Ὑφέσεως.

(α) Τὸ δὲ ἡμιόλιον, καθὼς καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μουσικοὺς, θεωρεῖται εἰς δύο χρωματικὰ διαστήματα, καὶ ὅχι εἰς ἓν· ἀπὸ δὲ τὰ δύο ταῦτα διαστήματα, τὸ μὲν ἐν πρέπει νὰ ᾖ τόνος ἐλάχιστος, ἢ γουν 7 τμήματα, τὸ δὲ ἄλλο νὰ ᾖ τόνος μείζων τοῦ μείζονος ἢ γουν 14 τμήματα, νὰ ᾖ δηλαδὴ τὸ διπλοῦν μεγαλῆτερος ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον, ὥστε ὁ ἐλάχιστος νὰ θεωρῇται ἀκριβῶς ἡμιτόνιον τούτου τοῦ χρωματικοῦ μείζονος.

73. Ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Μελωδί-
ας οὐδέποτε τίθεται Ἰφρεσις εἰς τόνον ἐλάχιστον Βου Γα, ἢ Ζω Νη·
ἐν δὲ καταβάσει φωνῆς εὐρίσκεται τιθεμένη ἡ Δίεσις οὕτω.

π ———— ρ ———— ν Δ ———— ρ ———— γ π ———— ρ ———— ν
q ———— ρ ———— Δ ———— ρ ———— γ η, η q ———— ρ ———— γ η.

ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀκριβεστέρας παρατηρήσεις εἰς ταύτας τὰς θέσεις
ἡ Δίεσις δὲν σημαίνει ἐλάττωσιν τοῦ τονικοῦ διαστήματος παρὰ μό-
νον ὅτι, οἱ φθόγγοι Ζω καὶ Βου προφέρονται μὲ φωνὴν ἀδυνατω-
τέραν καὶ ἀπὸ τοῦ προηγουμένου, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐπομένου τόνου τὴν
φωνήν (α). Διότι κατὰ τὰς αὐτὰς ἀκριβεστέρας παρατηρήσεις ἀδύνατον
εἶναι νὰ διαιρεθῇ ὁ ἐλάχιστος τόνος εἰς τεταρτημόριον καὶ τριτη-
μόριον τοῦ μεζονος τόνου εἰς τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν (6).

74. Πολλάκις τίθεται καὶ ἡ ὕφασις εἰς τοὺς μεζονας τόνους,
ὅχι διὰ νὰ ἐλαττώσῃ τὸ διάστημα, ἀλλὰ μόνον καὶ μόνον νὰ
προφέρῃ τὸν φθόγγον ἐκεῖνον, εἰς τοῦ ὁποῖου τὸν χαρακτήρα τίθε-

(α) Τὸ νὰ προφέρωνται οἱ φθόγγοι Ζω καὶ Βου μὲ ἀδύνατον φωνὴν ὅ-
ταν ὑπογράφεται εἰς αὐτοὺς ἡ Δίεσις, ὁμοίως καὶ ὁ Δι καὶ ὁ Πα ὅταν ἐπι-
γράφεται εἰς αὐτοὺς ἡ Ἰφρεσις, ἀποβλέπει εἰς τὴν ποιότητα τῆς Μελωδίας,
καὶ ὅχι εἰς τὴν ποσότητα τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ἥγουν ἐκεῖνη ἡ ἀδύ-
νατος φωνὴ δεικνύει τὸ μέλος ὀλίγοντι διάφορον παρὰ ἂν ἐπροφέροντο οἱ
ῥηθέντες φθόγγοι Ζω, καὶ Βου, καὶ Δι, καὶ Πα, κατὰ τὴν φυσικὴν αὐτῶν
ζωηρότητα, τὸ διάστημα ὅμως δὲν ἐλαττοῦται παντελῶς· ὅθεν διὰ τὰ τοιαῦτα
καλὸν ἦτον νὰ διωρίζοντο ἀπὸ τοὺς Μουσικοὺς ἄλλα τινὰ σημεῖα παρασ-
τατικὰ τῆς εἰρημένης ἀδυνατου φωνῆς, καὶ ὅχι ἡ Δίεσις καὶ ἡ ὕφασις, τὰ
ὅποια σημεῖα φυσικὸν ἔχουσι τὸ νὰ αὐξάνουν ἢ νὰ ἐλατύνουν τὰ τονικά δια-
στήματα ὡς προσέκομεν (ἀριθ: 67·) ὅπισθεν· τὰ αὐτὰ ταῦτα ἐννοοῦνται
καὶ διὰ τοὺς φθόγγους Γα καὶ Νη ὅταν τὸ μέλος ᾔναι χρωματικόν, ἥγουν
προφέρονται καὶ αὐτοὶ οἱ φθόγγοι Γα καὶ Νη μὲ παρομοίαν ἀδύνατον φω-
νὴν· καὶ αὕτη ἡ ἀδύνατος φωνὴ ἔδωκε πολλὴν ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς Μου-
σικοὺς νὰ νομίζωσι τὸν ἐλάχιστον τόνον διαιρούμενον εἰς τεταρτημόριον
καὶ τριτημόριον τοῦ μεζονος τόνου κτλ.

(6) Διὰ τοῦ ὄργάνου δύναται τις νὰ διαιρῇ τοὺς τόνους εἰς μέρη πολλὰ
ὅσα θέλει, καὶ ἐπομένως νὰ σχηματίσῃ καὶ διαστήματα τονικά ὅσα θέλει,

Μουσικοὶ διὰ τὸ χρωματικὸν καὶ ἐναρμονιὸν, τὰ ὁποῖα σημεῖα ζητοῦσι δέσιν καὶ λύσιν, καθὼς καὶ τὰ φθορικά σημεῖα τοῦ Διατονικοῦ.

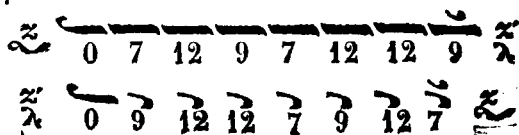
77. Ταῦτα λοιπὸν ἐν τῇ παρόντι περὶ ὑφέσεως καὶ Διέσεως ἱκανά· τὰ δὲ λοιπὰ περὶ αὐτῶν θέλομεν ἐκθέσει εἰς τὸ περὶ φθορῶν Κεφάλαιον, παραπέμπομεν δὲ τὸν ἀναγνώστην εἰς τὰς χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους Κλίμακας· ἐπειδὴ αἱ περισσότητες ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐναρμονίους φθοράς, καὶ ὅλαι αἱ χρωματικαὶ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὑφρεσίς καὶ Διέσις· ὥστε ἂν ἐξαλείψῃ τις ὅλας μὲν τὰς χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους φθοράς, καὶ μεταχειρισθῇ τὰς ὀκτὼ διατονικὰς, καὶ τὴν ὕφρεσιν καὶ Διέσιν, δύναται νὰ παρασταίῃ διὰ τούτων πᾶν Μέλος, Διατονικὸν χρωματικὸν καὶ ἐναρμονιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ΄.

ΠΕΡΙ ΗΧΩΝ

78. Ἦχος εἶναι κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς τρόπος εὐτάκτου διαδοχῆς ἐμμελῶν φθόγγων διωρισμένος οὕτως ἑπὶ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς, ἧγουν Ἦχος λέγεται ἐκεῖνο τὸ Μέλος, τὸ ὁποῖον παρασταίνεται διὰ μιᾶς συστηματικῆς Κλίμακος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀρχίζοντες οἱ Μουσικοὶ μὲ ρήτους φθόγγους, φιλάτοντες καὶ ρητὰ διασιτήματα, καὶ εἰς ρητοὺς φθόγγους καταλήγοντες, δεικνύουσι τὸ Μέλος τοῦ τυχόντος Ἦχου· τοιοῦτοι δὲ Ἦχοι, διατονικοὶ μὲν, γίνονται ἑπτὰ ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ διατονικοὺς φθόγγους Ζω Νη Πα Βου Γα Δι Κε κατ' ἀντιφωνίαν, ἧγουν κατὰ ἑπταφωνίαν ὡς ἐξῆς:

γ	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7}$	γ'
γ'	$\overline{0 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12}$	γ
π	$\overline{0 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	π'
π'	$\overline{0 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9}$	π
ϵ	$\overline{0 \ 7 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9}$	ϵ'
ϵ'	$\overline{0 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12 \ 7}$	ϵ
ζ	$\overline{0 \ 12 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7}$	ζ'
ζ'	$\overline{0 \ 7 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 12}$	ζ
Δ	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	Δ'
Δ'	$\overline{0 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12}$	Δ
κ	$\overline{0 \ 9 \ 7 \ 12 \ 9 \ 7 \ 12 \ 12}$	κ'
κ'	$\overline{0 \ 12 \ 12 \ 7 \ 9 \ 12 \ 7 \ 9}$	κ

79. Αὗται δὲ αἱ ἑπτὰ διατουικαὶ Κλίμακες, κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον χρωματιζόμεναι, δίδουσιν, αἱ μὲν πέντε ἀπὸ αὐτὰς, ἓν καὶ τὸ αὐτὸ Μῆλος ἀπαράλακτον, καὶ μόνον κατὰ τὸ ἴσον διάφορον, τὸ ὅποιον ἴσον, ἄλλαι μὲν ἔχουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ὀξύτερον, ἄλλαι δὲ βαρύτερον· αἱ δὲ ἄλλαι δύο Κλίμακες δίδουσιν ἓν ἄλλο Μῆλος χρωματικὸν ὀλίγον τι διάφορον ἀπὸ τοῦ Μῆλος τῶν πρώτων πέντε (α).

(α) Αἱ μὲν πέντε αὗται Κλίμακες ἔχουσι Μῆλος ὅμοιον, ἐπειδὴ ἔχουσι καὶ τὰ διαστήματα κατὰ τὴν τάξιν ὅμοια· αἱ δὲ ἄλλαι δύο Κλίμακες μ' ὅλον ὅτι ἔχουσι καὶ αὗται τὰ αὐτὰ χρωματικὰ διαστήματα, μ' ὅλον τοῦτο ἐπειδὴ

	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
	0 7 14 7 12 7 14 7	
Nη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Nη		
	0 7 14 7 12 7 14 7	
Nη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα Nη (6)		

τὰ ἔχουσι κατὰ τάξιν διάφορον, γίνεται καὶ τὸ μέλος των ὀλίγοντι διάφορον ἀπὸ τοῦ μέλους τῶν ἀνωτέρω πέντε πρώτων Κλιμάκων· ἡ διάφορος τάξις τῶν διαστημάτων προξενεῖ τὴν διαφορὰν καὶ εἰς τὸ Μέλος τῶν ἐπὶ τὰ διατονικῶν Κλιμάκων, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὅλαι τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἔχουν ὅλαι αἱ διατοκαὶ Κλίμακες μεταχειρίζονται τόνους, μείζοντας, ἐλάσσοντας, καὶ ἐλαχίστους, καθὼς καὶ ὅλαι αἱ χρωματικαὶ μεταχειρίζονται τόνους, ἐλαχίστους, ἔχουν ἡμιτόνια, μείζοντας τοῦ μείζονος, ἔχουν χρωματικούς μείζοντας, καὶ διατονικὸν μείζονα ἐν τῷ μεταξύ δύο τετραχόρδων χρωματικῶν.

(6) Εἰς τὴν ἐκ τοῦ Γα ταύτην Κλίμακα προσφέρονται οἱ φθόγγοι Nη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Nη εἰς τὴν θάσιν καὶ τὸ ἴσον τῶν φθόγγων Γα Δι Κε Ζω Nη Πα Βου Γα· μαρτυραὶ δὲ τίθενται αὐταί:

ὁποῖον αὕτη μὲν ς ἡ φθορὰ ἔχει ἓνα τόνον ὀξύτερον, αὕτη δὲ ς' ἓνα τόνον βαρύτερον· καὶ τὸ μὲν ς' παραλλαγίζεται με τοὺς φθόγγους Δι Γα Βου Πα Νη, Πα Βου Γα Δι, τὸ δὲ ς' με τοὺς Κε Δι Γα Βου Πα, Βου Γα Δι Κε,

82. Ἐπτὰ λοιπὸν Μῆλη γίνονται διατονικά ἀπὸ τὰς ἑπτὰ διατονικάς Κλίμακας, καὶ οὗο ἀπὸ τὰς ἑπτὰ χρωματικὰς, γίνονται ὅλα τὰ μέλη ἐννέα κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα Μουσῶν ἀπὸ τὰς ὁποίας καὶ τὸ ψάλλειν ὠνομάσθη Μουσική.

83. Αἱ αὐταὶ πάλιν ἑπτὰ διατονικαὶ Κλίμακες ἐναρμονιζόμεναι διὰ τῶν ἐξῆς ἐναρμονιών φθορῶν: ς ς' ♯ κ -Θα δὲν παρασταίνουσιν ἄλλο μέλος παρὰ αὐτὰ τὰ ἑπτὰ διατονικά μέλη, μεῖςον ὅμως ὀξύτερον ἢ βαρύτερον, καὶ με μεταβολὴν τῆς μιᾶς Κλίμακος εἰς τὴν ἄλλην, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὴν ἄλλην, π. χ. ἐὰν τεθῇ αὕτη ἡ φθορὰ ς εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω τῆς Κλίμακος

ταύτης $\begin{array}{c} \text{ζ} \quad \text{ζ}' \\ \text{0} \quad 7 \quad 12 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \end{array}$ γίνεται

τὸ μέλος ἀπαράλακτον με τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος

$\begin{array}{c} \text{ζ} \quad \text{ζ}' \\ \text{0} \quad 12 \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 9 \quad 7 \end{array}$

ὅμως ἓνα τόνον χαμηλότερον. Ἐὰν δὲ τεθῇ μόνον εἰς τὸν Ζω ταύτης

τῆς Κλίμακος $\begin{array}{c} \text{π} \quad \text{π}' \\ \text{0} \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \end{array}$

τὸ μέλος γίνεται ὅμοιον με τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος:

$\begin{array}{c} \text{κ} \quad \text{κ}' \\ \text{0} \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 9 \quad 7 \quad 12 \quad 12 \end{array}$

$\begin{array}{c} \text{κ} \quad \text{κ}' \\ \text{0} \quad 12 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \quad 12 \quad 7 \quad 9 \end{array}$ μεῖςον ὅμως χαμη-

λάττερον· καὶ πάλιν εἰς αὐτῆς τῆς Κλίμακος τὸν Δι. ἐὰν τεθῇ ἡ φθορὰ

αὕτη ς, οὕτω: $\overset{\pi}{\underset{\chi}{q}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \tilde{q}$
 $\overset{q}{\underset{\chi}{q}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\overset{\pi}{\underset{\chi}{q}}}$

τὸ μέλος γίνεται ὁμοιον μετὰ τὸ μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος:

$\overset{\pi}{\underset{q}{q}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{\pi}$
 $\overset{\pi}{\underset{q}{q}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\pi}$ με ἴσον.

ὅμως χαμηλότερον (α).

§4. Διὰ τῶν ἐναρμονίων τούτων φθορῶν ς, καὶ διὰ τῶν ἄλ-
λων διατονικῶν φθορῶν μεταβάλλονται ὅλαι αἱ διατονικαὶ Κλί-
μακες, ἔχουν μεταπίπτουσι τὰ διαστήματα τῆς μιᾶς Κλίμακος εἰς
τὰ διαστήματα τῆς ἄλλης Κλίμακος, καὶ τῆς ἄλλης εἰς τὰ δια-
στήματα τῆς ἄλλης· π. χ. εἰς τὴν Κλίμακα τοῦ Βου ταύτην:

$\overset{6}{\lambda} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{6'}{\lambda}$ ἐὰν προσαρμόσω τὴν
Κλίμακα τοῦ Ζω ταύτην: $\overset{6}{\lambda} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{6'}{\lambda}$

$\overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{6}{\lambda}$, τὸ μέλος γίνεται ὁμοιον
μετὰ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Ζω, με ἴσον ὅμως ὑψηλότερον· οὐ-

τω καὶ εἰς τὴν Κλίμακα ταύτην τοῦ Δι. $\overset{\Delta}{\sigma\lambda} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7}$
 $\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\Delta'}{\sigma\lambda}$ ἐὰν προσαρμόσω τὴν Κλίμακα τοῦ Γα
 $\overset{\Delta}{\sigma\lambda} \overset{\Gamma\phi}{\overset{\sim}{0}} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\Delta'}{\sigma\lambda}$, τὸ μέλος γίνε-
ται ὁμοιον μετὰ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Γα με ἴσον ὅμως ἕνα

(α) Αὕτη ἡ ὁμοιότης τῶν διαστημάτων τῆς μιᾶς Κλίμακος μετὰ τὰ δια-
στήματα τῆς ἄλλης Κλίμακος γίνεται πάντοτε ἐν καταβάσει φωνῆς ὑστερα
ἀπὸ τὴν φθορὰν.

τόνον ὑψηλότερον · εἰς δὲ τὴν Κλίμακα ταύτην τοῦ Νη

ν $\overset{\sim}{\text{0}} \text{ 12 9 7 12 12 9 7 } \overset{\sim}{\text{12}}$ εἰς προσαρμόσφ

τὴν Κλίμακα τοῦ Δι $\overset{\Delta\alpha}{\text{0}} \text{ 12 9 7 12 9 7 12 } \overset{\sim}{\text{12}}$

τὸ μέλος γίνεται ὅμοιον μὲ τὸ μέλος τῆς Κλίμακος τοῦ Δι, ὃ ἔστι γίνεται ἡ αὐτὴ ἐκείνη Κλίμαξ τῆς τριφωνίας, τὴν ὁποίαν καὶ ἶδε εἰς τὸν δεύτερον πίνακα τῶν χρωῶν· ἔστω δὲ γνωστὸν ὅτι, αὕτη μὲν ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ρ ἰσοδυναμεῖ κατὰ πάντα μὲ τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο ϕ τοῦ Γα, ἥγουν ὅποια τονικά διαστήματα ζητεῖ τοῦτο ϕ ὅταν ἀπὸ τὸν Γα μετατίθεται εἰς ἄλλον φθόγγον, τὰ αὐτὰ τονικά διαστήματα ζητεῖ καὶ τοῦτο ρ ἀπαράλακτα πάντοτε ὅταν τίθεται εἰς τὸν Βου, ζ εἰς τὸν Ζω· αὕτη δὲ ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ς ἰσοδυναμεῖ κατὰ πάντα μὲ τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο ρ τοῦ ὑψηλοῦ Νη, ἥγουν ὅποια τονικά διαστήματα ζητεῖ τοῦτο ρ ὅταν μετατίθεται ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Νη εἰς ἄλλον φθόγγον, τὰ αὐτὰ ἀπαράλακτα ζητεῖ πάντοτε καὶ τοῦτο ς ὅταν τίθεται εἰς τὸν Δι· τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων (ἤθελεν εἰποι τις) διὰ ποίαν αἰτίαν ἐπενοήθησαν τὰ ἐναρμόνια ταῦτα σημεῖα, καὶ τὰ ἄλλα; εἵπομεν ὀπισθεν (ἀριθ: 58. Κεφ. Ε) ὅτι διὰ τὸ εὐκολώτερον ἐφευρέθησαν τὰ σημεῖα ταῦτα· διότι ὁσάκις τίθεται τοῦτο ρ εἰς τὸν Βου, ἢ εἰς τὸν Ζω, καὶ τοῦτο ς εἰς τὸν Δι, εἰς μεταβάλλονται μόνον τὰ τονικά διαστήματα, προσφέρωνται δὲ οἱ αὐτοὶ φθόγγοι, εἶναι εὐκολώτερον· εἰς ὅμως ὁμοῦ μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν τονικῶν διαστημάτων προσφέρωνται καὶ οἱ φθόγγοι, ἀντὶ τοῦ Βου καὶ Ζω, ὁ Γα, ἀντὶ δὲ τοῦ Δι, προσφέρεται ὁ Νη, εἶναι πολὺ δυσκολώτερον, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ δὲν ἐκτείνεται ἐπὶ πολὺ, ἀλλὰ λύεται ὀγλίγωρα. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀπὸ ταῦτα γίνεται φανερόν ὅτι δὲν εἶναι κήνεν Μέλος ἐναρμόνιον ἔχον διαφορὰν ἀπὸ τὰ διανονικά Μέλη κατὰ τὰ τονικά διαστήματα, διὰ τοῦτο δὲν μετροῦται ἀπὸ ὅσα εἵπομεν (ἀριθ: 82)

Μέλη ἄλλα περισσότερα. Ἐὰν δὲ εἶχε τὸν τόπον του νὰ ἐπαριθμῶ-
μεν τὰ Μέλη ἀποθλέποντες καὶ εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ Ἰσου, ἡμ-
πορούσαμεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον νὰ ἐπαριθμήσωμεν, κοντὰ
εἰς τὰ ἑπτὰ διατονικὰ Μέλη, καὶ ἄλλα ἑπτὰ χρωματικὰ, καὶ ἄλ-
λα ἑπτὰ ἑναρμάνια, ἧ καὶ περισσόνερα· διότι ἐὰν ἐν Μέλος χα-
μηλότερον μὲν κατὰ τὸ Ἰσον, ὅμοιον δὲ κατὰ τονικὰ διαστήμα-
τα 'μὲ ἄλλο Μέλος ὑψηλότερον κατὰ τὸ Ἰσον, ἐθεωρεῖτο ὡς ἄλλο
Μέλος, ἐὰν λέγω τοῦτο εἶχε τὸν τόπον του, δύναταί τις νὰ θεω-

ρῇ, τοῦτο μὲν: $\overset{\Delta}{\Delta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\Delta}{\Delta}$

ἄλλο μέλος, ὡς χαμηλότερον· τοῦτο δὲ. $\overset{\Delta}{\Delta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\Delta}{\Delta}$ ἄλλο Μέλος, ὡς ὑψηλότερον· ἧ τοῦτο μὲν:

$\overset{\eta}{\eta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\eta}{\eta}$ ὡς ἄλλο μέλος,

τοῦτο δὲ $\overset{\eta}{\eta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\eta}{\eta}$ ὡς ἄλλο

καὶ καθεξῆς ἄλλο μέλος τοῦτο $\overset{\zeta}{\zeta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\zeta}{\zeta}$, καὶ ἄλλο τοῦτο $\overset{\zeta}{\zeta} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\zeta'}{\zeta'}$ κτλ. ἀλλ' ἐπειδὴ ταῦτο δὲν ἐκρίθη εὐλογον ἀπὸ

τοὺς ἀρχαίους Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς, οὐδὲ ἀπὸ τοὺς Μετα-
γενεστέρους, διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς περιοριζόμεθα εἰς μόνα τὰ ῥη-
θέντα ἑννέα Μέλη, ἑπτὰ διατονικὰ, καὶ δύο χρωματικὰ· εἰς Ἕχους
δὲ περιοριζόμεθα ὀκτῶ, οἵτινες ὡς εἵπομεν (Κεφ. α', ἀριθ. 14)
ὀνομάζονται Πρῶτος, Δεύτερος, Τρίτος, Τέταρτος, Πλάγιος τοῦ
Πρώτου, Πλάγιος τοῦ Δευτέρου, Βαρὺς, καὶ Πλάγιος τοῦ Τετάρ-
του· ὁ δὲ Δέγετος, τὸν ὁποῖον καὶ οἱ Παλαιοὶ, καὶ οἱ Μεταγε-
νέστεροι Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μεταχειρίσθησαν εἰς τινὰς Με-
λῳδίας καὶ τὸν μεταχειρίζονται διατονικῶς εἰς τόπον τοῦ Δευτέ-

ρου χρωματικοῦ, ὅχι μόνον διότι κατετάχθη εἰρημολογικῶς εἰς τὸν Τέταρτον, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας (Ἴδε ἔμπροσθεν ἀριθ: 87, καὶ 88, ἴδε καὶ 92, 93, καὶ 94), παύει ἀπὸ τοῦ νὰ λέγεται Ἦχος ξεχωριστὸς καὶ νὰ ὀνομάζεται μὲ ἄλλο ἰδιαιτέρον ὄνομα, λέγεται δὲ καὶ αὐτὸς Τέταρτος, καὶ οὕτω μένουσιν οἱ Ἦχοι ὁκτώ (α).

85. Εἵπομεν εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον, ὅτι κυρίως συστήματα εἶναι τρία ἢ Τριφωνία, ἢ Τετραφωνία, καὶ ἢ Ἑπταφωνία, εἵπομεν ὅτι καὶ φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἀπὸ τοὺς ὁποίους γίνονται τόνοι τρεῖς, Μείζων, Ἐλάσσων, καὶ Ἐλάχιστος. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ὡς ἀναφέρει ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ Θεωρητικὸν αὐτοῦ, πρῶτον φθόγγον ἐφεύραν τὸν Πα, τοῦ ὁποίου μετρήσαντες τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ κάτω Νη, τὸν ὁποῖον ὑπέθετον Βόμβον (6), εἶδον ὅτι εἶναι τόνος Μείζων· ἀπὸ δὲ τούτου τοῦ Βόμβου, ἤγουν ἀπὸ τοῦ φθόγγου Νη, ἀναβαίνοντες δύο φωνὰς εἶδον ὅτι τὸ Πα Βου διάστημα εἶναι τόνος ἐλάσσων· ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ δὲ Βόμβου ἀναβαίνοντες τρεῖς φωνὰς, εἶδον ὅτι τὸ διάστημα Βου Γα εἶναι τόνος ἐλάχιστος· ἀπὸ τοῦ Νη λοιπὸν μέχρι τοῦ Γα μετρεῖται μία Τριφωνία κατὰ τόνους τρεῖς, μείζονα, ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον, τὴν ὁποίαν Τριφωνίαν Πυθαγόρας ὁ φιλόσοφος ὠνόμασε Συλλαβὴν. Προχωροῦντες δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὀξύτερον, καὶ ἀπὸ τοῦ

(α) Ὁ Λέγετος ὅχι μόνον διότι κατεσάχθη εἰρημολογικῶς εἰς τὸν Τέταρτον διὰ τοῦτο δὲν λέγεται δεύτερος Διατονικὸς, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλην αἰτίαν τὴν ὁποίαν προσέχων τις εἰς τὰ ὀλίγα ἔμπροσθεν λεχθισόμενα δύναται νὰ πληροφορηθῇ.

(6) Βόμβος κυρίως εἶναι ἡ βοή νῶν μελισσῶν· εἰς δὲ τὴν Μουσικὴν Βόμβος ὀνομάζεται ὁ φθόγγος ἐκεῖνος ὃς τις τίθεται πρῶτος εἰς τὴν Κλίμακα ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀρχεται νὰ μετρηθῇ τὸ διάστημα ἑνὸς τόνου εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον, ἤγουν ἂν ὑποτεθῇ ὡς Βόμβος ὁ Νη, ἀπὸ τὸν Νη ἕως τὸν Πα μετρεῖται ἓν διάστημα· ἂν δὲ ὑποτεθῇ ὁ Πα Βόμβος, ἀπὸ τὸν Πα ἕως τὸν Βου μετρεῖται ἓν διάστημα· καὶ καθέξῃς κάθε φθόγγος ὃς τις ὑποτίθεται πρῶτος εἰς τὴν Κλίμακα εἶναι Βόμβος χωρὶς διάστημα, ἐπειδὴ μετὰ τοῦτον εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον μετρεῖται τὸ διάστημα.

αὐτοῦ Βόμβου, ἤγουν ἀπὸ τοῦ Νη, τέσσαρας φωνὰς ἀναβαίνοντες, εἶδον ὅτι τὸ διάστημα Γα Δι εἶναι πάλιν τόνος μείζων· καὶ τὸ Δι Κε τόνος ὁμοίως μείζων, τὸ Κε Ζω, τόνος ἐλάσσων, καὶ τὸ Ζω Νη διάστημα τόνος ἐλάχιστος· ὑποτιθεμένου λοιπὸν τοῦ Γα ὡς Βόμβου, μετροῦνται ἀπ' αὐτοῦ μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη φωναὶ τέσσαρες, ἤγουν μία Τετραφωνία, τὴν ὁποῖαν ὁ αὐτὸς Πυθαγόρας ὠνόμασε Διοξεΐαν· τὸ δὲ ἐκ Συλλαβῆς καὶ Διοξείας συντιθέμενον σύστημα ὠνόμασεν ὄχι Διαπασῶν, ἀλλ' Ἀρμονίαν· διότι τὸ μὲν ὄνομα Διαπασῶν σημαίνει δι' ὅλων τῶν φωνῶν, ἤγουν ὅλας τὰς φωνὰς τὰς ὁποίας ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναται ἐλευθέρως νὰ προσφέρῃ ἀναβαίνουσα καὶ καταβαίνουσα, ἡ δὲ λέξις Ἀρμονία σημαίνει σύνθεσιν δύο συστημάτων εἰς ἓν, ἢ δύο συστημάτων ἐφαρμογὴν. Πᾶσα λοιπὸν σύνθεσις Τριφωνίας καὶ Τετραφωνίας εἶναι κατὰ τὸν Πυθαγόραν Ἀρμονία.

δ6. Εἰς τοιαύτην δὲ Ἀρμονίαν πρέπει νὰ θεωρῶνται δύο τὰ εἰρησ: Πρῶτον εἰς μὲν τὴν Τριφωνίαν νὰ ἐμπεριέχεται μίαν μὲν φωνὰν ὁ μείζων τόνος, μίαν δὲ ὁ ἐλάσσων, καὶ μίαν ὁ ἐλάχιστος· εἰς δὲ τὴν Τετραφωνίαν νὰ ἐμπεριέχεται δύο μὲν φωνὰς ὁ μείζων, μίαν δὲ ὁ ἐλάσσων, καὶ μίαν ὁ ἐλάχιστος· δευτέρον ἐν ᾧ ὁ τελευταῖος φθόγγος εἶναι ὁ αὐτὸς μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος θεωρουμένης τατ' ἀντιφωνίαν ἥτοι ἐπαφωνίαν, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ᾔηται καὶ ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς Τριφωνίας ὁμοίως μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτῆς τῆς Κλίμακος· ὅταν ὁμοῦς εὐρίσκειται, εἰς μὲν τὴν Τριφωνίαν μιᾶς Κλίμακος δύο φωνὰς ὁ μείζων, εἰς δὲ τὴν Τετραφωνίαν δύο φωνὰς ὁ ἐλάσσων, ἢ ὁ ἐλάχιστος, τότε Ἀρμονία δὲν λέγεται, μ' ὅλον ὅτι ἡ ἀντιφωνία γίνεται ἐντελής. Ἀκολούθως δὲ ἶδε πόσαι Ἀρμονίαι γίνονται φυσικῶς:

$$\begin{array}{cccccccccc} \text{2} & \text{3} & \text{4} & \text{5} & \text{6} & \text{7} & \text{8} & \text{9} & \text{10} & \text{11} \\ \text{0} & 7 & 12 & 9 & 2 & 7 & 12 & 12 & 9 & 2 \\ \text{2} & \text{3} & \text{4} & \text{5} & \text{6} & \text{7} & \text{8} & \text{9} & \text{10} & \text{11} \\ \text{2} & 0 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 2 \end{array}$$

$$\begin{array}{cccccccccccc}
 \nu & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \nu \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 & 12 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & 0 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & \alpha_1 \\
 \pi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \pi \\
 q & 0 & 9 & 7 & 12 & \alpha_1 & 12 & 9 & 7 & 12 & q \\
 \pi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \pi \\
 q & 0 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & 9 & q \\
 \epsilon & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \epsilon' \\
 \lambda & 0 & 7 & 12 & 12 & q & 9 & 7 & 12 & 9 & \lambda \\
 \epsilon' & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \epsilon' \\
 \lambda & 0 & 9 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & 7 & \lambda \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 12 & 9 & \alpha_1 & 7 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \alpha_1 \\
 \alpha_1 & 0 & 7 & 9 & 12 & 7 & 9 & 12 & 12 & \alpha_1 \\
 \Delta & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \Delta' \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 9 & 7 & \alpha_1 & 12 & 9 & 7 & 12 & \alpha_1 \\
 \Delta & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \Delta \\
 \alpha_1 & 0 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 6 & 12 & \alpha_1 \\
 \chi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \chi' \\
 q & 0 & 9 & 7 & 12 & q & 9 & 7 & 12 & 12 & q \\
 \chi & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \text{—} & \chi \\
 q & 0 & 12 & 12 & 7 & 9 & 12 & 7 & 9 & q
 \end{array}$$

87. Ἀπὸ τὰς ἐπτὰ ἀντιφωνίας τῶν φθόγγων, αἱ μὲν πέντε Ζω, Νη, Πα, Δι, Κε, ἔχουσι τὴν ἁρμονίαν φυσικῶς· αἱ δὲ δύο Βου, καὶ Γα, δὲν ἔχουσιν, ἐπεὶ δὴ ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς τριφωνίας τῶν δὲν εἶναι ὁμοῖος μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος αὐτῶν, ὡς εἶναι ὁμοῖος ὁ Βου μὲ τὸν Ζω, ὁ Γα μὲ τὸν Νη, ὁ Δι μὲ τὸν Πα, ὁ Νη μὲ τὸν Δι, καὶ ὁ Πα μὲ τὸν Κε· ὁ Κε δηλαδὴ μὲ τὸν Βου δὲν ἔχει καμμίαν ὁμοιότητα, ὁμοίως καὶ ὁ Ζω μὲ τὸν Γα.

88. Τὴν μὲν Κλίμακα τοῦ α_1 0 12 12 9 7 α_1 φέρουμεν εἰς Ἄρμονίαν οὕτωπως α_1 0 7 12 9 7 α_1

$\overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda}$ προφέρομεν δηλαδή τὸν Ζω, ὅς τις εἶναι ὁ τελευταῖος φθόγγος τῆς τριφωνίας του, ὁμοίου μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον τῆς Κλίμακος αὐτοῦ· τοῦ δὲ λ , τὴν Κλίμακα μ' ὅλον ὅτι δυνάμεθα νὰ φέρωμεν καὶ αὐτὴν εἰς ἁρμονίαν διὰ τῆς αὐτῆς φθορᾶς λ , καὶ νὰ τὴν κάμωσιν ἁρμονικὴν, μ' ὅλον τοῦτο δὲν συνειθίσθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίαις ἐκκλησιαστικούς Μουσικούς· ὅσον ὅμως διὰ παράδειγμα, ἃς ἐκθέσωμεν καὶ μίαν τοιαύτην Κλίμακα:

$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{\lambda} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{\lambda}$ (α)

89. Τοὺς ἄλλους τρόπους μὲ τοὺς ὁποίους ἐναρμονίζεται ἡ Κλίμαξ τοῦ $\lambda\lambda$ παρατηρεῖ τις εἰς τὰς ἐναρμονίους Κλίμακας τοῦ Τρίτου ἤχου· ἡ δὲ Κλίμαξ τοῦ λ φέρεται εἰς ἁρμονίαν ὡς ἐξῆς:

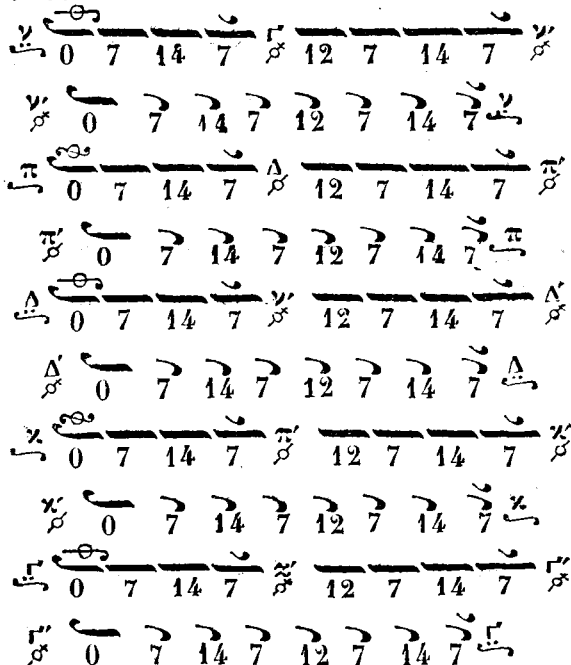
$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{12} \quad \overline{\lambda}$
ἢ ὡς ἐξῆς:

$\overline{\lambda} \quad \overline{0} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda} \quad \overline{12} \quad \overline{12} \quad \overline{9} \quad \overline{7} \quad \overline{\lambda\lambda}$

ἀφίνονται δηλαδή οἱ τόνοι, Βου Γα, Γα Δι, Βου Πα, Πα Νη, καὶ λογαριάζεται οἱ μὲν Τριφωνία ἀπὸ τοῦ Δι ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Νη ἢ δὲ Τετραφωνία ἀπὸ τοῦ Νη ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Δι, ὡς ἄνωθεν φαίνεται· ἢ λογαριάζεται ἡ μὲν τριφωνία ἀπὸ τοῦ κάτω Νη ἕως τοῦ Γα, ἢ δὲ Τετραφωνία ἀπὸ τοῦ Γα ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Νη.

(α) Τὴν Κλίμακα τοῦ $\lambda\lambda$ φέρουσιν εἰς ἁρμονίαν οἱ Μουσικοὶ καὶ διὰ ταύτης τῆς ἐναρμονίου φθορᾶς ρ τιθεμένης εἰς τὸν Ζω· καὶ διὰ ταύτης θ τιθεμένης εἰς τὸν Κε· ἡ Κλίμαξ ὅμως τοῦ λ , φέρεται εἰς ἁρμονίαν ὡς ἄνωθεν εἵπομεν κατὰ δύο τρόπους, ὅμως ἐπειδὴ αὕτη ἀγαπᾶ νὰ χρωματίζεται ὡς ἐπὶ νὸ πλεῖστον, καὶ ὅχι νὰ ἐναρμονίζεται, διὰ τοῦτο θέλομεν εἰπεῖ δι' αὐτὴν εἰς τὸ χρωματικόν.

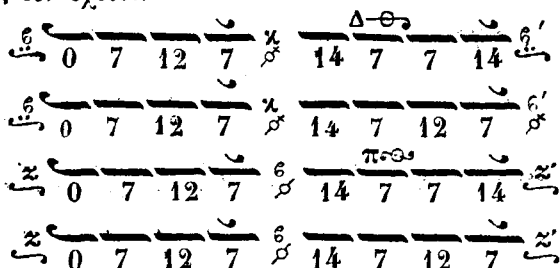
90. Πᾶσα λοιπὸν ψαλμωδία Διατονικὴ κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς ψάλλεται κατὰ τὰ ὅποια εἶπομεν τρία συστήματα, ἢ κατὰ τὸ ὅποιον ἡμεῖς λέγομεν Διαπασῶν, τὸ ὅποιον ὡς εἶπομεν εἶναι Ἀρμονία ἐκ Συλλαβῆς καὶ Διοξείας συντιθέμενον, ἢ κατὰ τὸ Τετράφωνον, τὸ ὅποιον εἶναι Τροχός, ἢ κατὰ τὸ Τρίφωνον· ἃς εἰπόμεν δὲ καὶ περὶ Χρωματικοῦ ἐκθέτοντες πρῶτον τὰς Κλίμακας αὐτοῦ ὡς ἑξῆς.

91. Αὕτη ἡ Κλίμαξ τοῦ Γ , ἀντὶ τῶν φθόγγων Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου Γα, μελωδεῖται μετὰ τοὺς φθόγγους τῆς ἀνωτέρω πρώτης χρωματικῆς Κλίμακος Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ὡς καὶ ἀλλαγῶς εἶπομεν.

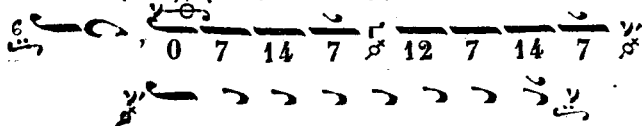
92. Αἱ ἀνωτέρω πέντε χρωματικαὶ Κλίμακες, θεωρούμεναι κατ' ἀντιφώνιαν, ἥτοι ἐπταφώνιαν, ἔχουσιν Ἀρμονίαν, ἐπειδὴ συνίστανται ἐκ χρωματικῆς Συλλαβῆς καὶ Διοξείας, ἥγουν ἐκ Τριφω-

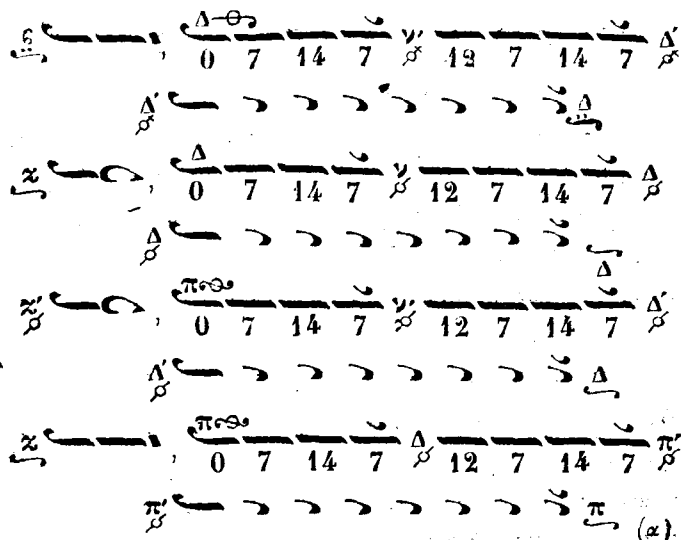
νίας, καὶ Τετραφωνίας· διότι μετὰ τὴν πρώτην χρωματικὴν Τριφωνίαν εἰς πᾶσαν χρωματικὴν Κλίμακα κεῖται τόνος μείζων διατονικός, ὅστις προσθέτεται εἰς τὴν δευτέραν Τριφωνίαν, καὶ τὴν κατασταίνει Τετραφωνίαν, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον θεωρεῖται ἡ Ἀρμονία καὶ εἰς τὸ χρωματικὸν· αἱ δὲ ἄλλαι δύο χρωματικαὶ Κλίμακες τοῦ Βου καὶ τοῦ Ζω, τοιαύτην Ἀρμονίαν δὲν ἔχουσι, καὶ ἰδοὺ πῶς δὲν ἔχουσι.

93. Κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον αἱ δύο αὗται Κλίμακες περιέχουσιν 68 τμήματα, κατὰ δὲ τὸν δεύτερον τρόπον περιέχουσιν 66 τμήματα, καὶ ἴσως ἐκ τούτου, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, ἐνόμισαν πολλοὶ Μουσικοὶ ὅτι ἡ Κλίμαξ τοῦ Δευτέρου ἤχου εἶναι ἐλλειπὴς τέσσαρα τμήματα.

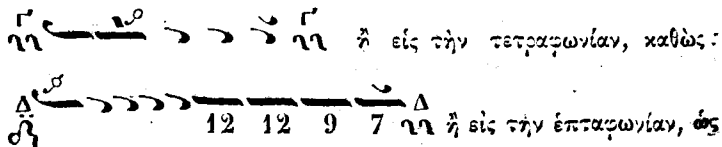
94. Εἰς τὸ χρωματικὸν, ἡ μὲν Τριφωνία πρέπει νὰ ᾖ κατὰ τόνους ἐλάχιστον, χρωματικὸν μείζονα (ἐκ δύο ἐλαχίστων συνιστάμενον), καὶ ἐλάχιστον· ἡ δὲ Τετραφωνία κατὰ τόνους, διατονικὸν μείζονα, ἐλάχιστον, χρωματικὸν μείζονα, καὶ ἐλάχιστον, καὶ τότε εἶναι καὶ λέγεται Ἀρμονία, ὡς εἶδομεν εἰς τὰς πέντε ἀνωτέρω χρωματικὰς Κλίμακας· αἱ δὲ τοῦ Βου καὶ Ζω, τὰς οποίας ἐκθέσαμεν κατὰ δύο τρόπους, δὲν ἔρχονται παντελῶς εἰς τὴν Ἀρμονίαν, οὔτε μὲ τὸν ἓνα τρόπον, οὔτε μὲ τὸν ἄλλον· διὰ τοῦτο οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μελῳδοὶ διὰ νὰ φέρωσι καὶ αὐτὰς εἰς τὴν Ἀρμονίαν, τὰς μεταχειρίσθησαν ὡς ἑξῆς:

95. Καὶ κάθε μία λοιπὸν χρωματικὴ ψαλμωδία κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς φάλλεται κατὰ τὰ εἰρημένα, τρία συστήματα, κατὰ τὸ ὁποῖον ἡμεῖς λέγομεν διαπασῶν, κατὰ τριφωνίαν, καὶ κατὰ τετραφωνίαν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Δεύτερος Ἦχος ἐν τῷ μεταξύ τοῦ μέλους τῆς τριφωνίας καὶ τετραφωνίας μεταχειρίζεται συχνάκις καὶ διφωνίας, διὰ τοῦτο θέλομεν εἰπεῖ καὶ περὶ αὐτῆς τὰ δέοντα εἰς τὸ τοῦ Δευτέρου Ἦχου κεφάλαιον.

96. Τὸ δὲ ἐναρμόνιον ὁπου καὶ ὅπως καὶ ἂν γίνεται εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ψαλμωδίαν, ὑποπίπτει καὶ αὐτὸ εἰς ἓν ἀπὸ τὰ τρία ῥηθέντα συστήματα, ἢ εἰς τὴν διατονικὴν τριφωνίαν δηλαδὴ, καθὼς:

(α) Ὅλοι αὗται αἱ Κλίμακες καὶ αἱ πέντε δηλαδὴ εἶναι τοῦ δευτέρου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμῶς κάποτε τὰς μεταχειρίζεται καὶ ὁ Πάτριος τοῦ δευτέρου εἰς τὰ εἰρημολογικὰ αὐτοῦ.

α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω , και τὰ τρία δὲ ταῦτα
 συστήματα παρασταίνονται εἰς τὴν κατὰ πέντε πεντάχορδᾶ Κλίμα-
 κα τοῦ Τροχοῦ· καὶ τὸ μὲν Διαπασῶν, ἡγουν ἡ ἑπταφωνία ἥτις συ-
 γίσταται ὡς εἴπομεν ἐκ τριφωνίας καὶ τετραφωνίας παρασταίνεται εἰς
 τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ δύο φορές· μίαν φοράν ἀπὸ τὸν κατώτατον
 Ζω μέχρι τῆς ἀντιφωνίας τοῦ ἄλλου Ζω τοῦ ἀμέσως ἀνωτέρουτου,
 καὶ ἄλλην φοράν παρασταίνεται ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς Νη ἕως τοῦ
 ὑψηλεῦ Νη· ἀπὸ δὲ τοῦ ἀκολουθοῦ ὑψηλοῦ Πα ἕως τοῦ ὑψηλοῦ Δι
 παρασταίνεται τριφωνία, ἕως δὲ τοῦ Κε τετραφωνία.

97. Πρὸς δὲ σαφεστέραν ἀποδείξιν τοῦ πῶς ἐθεωροῦντο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μουσικούς τὰ τρία ταῦτα συστήματα, δὲν μοι φαίνεται περιττὸν ν' ἀναφέρωμεν αὐτολεξεῖ τὸ ἐξῆς τοῦ Πυθαγορικοῦ Γεραστηνοῦ Νικομάχου περὶ Μουσικῆς σωζόμενον τεμάχιον (α).

- » Ἀρμονίας δὲ μέγεθος Συλλαβὰ καὶ Διοξεῖα· τὸ δὲ Διοξεῖας
 » μείζον ἐπογδόω· ἔστι γὰρ ἀπὸ Ἰπάτας εἰς Μέσαν Συλλαβὰ· ἀπὸ
 » δὲ Μέσας ποτὶ Νεάταν, Διοξεῖα· ἀπὸ δὲ Νεάτας εἰς Τρίταν Συλ-
 » λαβὰ· ἀπὸ δὲ Τρίτας εἰς Ἰπάταν Διοξεῖα· τὰ δ' ἐν μέσῳ Τρίτας
 » καὶ Μέσας ἐπογδοῶν· ἃ δὲ Συλλαβὰ ἐπίτριτον· τὸ δὲ Διοξεῖας
 » ἡμιόλιον· τὸ δὲ Διαπασῶν διπλόον· ὥστε Ἀρμονία πέντε ἐπογ-
 » δοῶν, καὶ δυεῖν Διέσεων· Διοξεῖα δὲ τρι' ἐπὶ οὐδοῖα καὶ Διέσεις·
 » Συλλαβὰ δὲ δύο ἐπὶ οὐδοῖα καὶ Διέσεις.

(α) Ὁ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διάδοχος Πυθαγόρου τοῦ φιλοσόφου· ὁ δὲ Γερασσηνὸς Νικόμαχος μ' ἔβλεν ὅτι ἦτο πολὺ μεταγενέστερος τοῦ Πυθαγόρου, ὅμως ἐπειδὴ συνέγραψε περὶ Μουσικῆς κατὰ τὰς γνώμας τοῦ Πυθαγόρου, ὠνομάσθη Πυθαγορικὸς. τὸ δὲ ἀνωτέρω τεμάχιον εἶναι τοῦ Φιλόλαου, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸς παρέλαβεν ἀπὸ τὸν Πυθαγόραν αὐτὸν, ὁ ἐστὶ γνώμη τοῦ Πυθαγόρου εἶναι τὸ τεμάχιον, τὸ ὁποῖον ὁ Νικόμαχος εἰς τὰ συγγράμματά του διέσωσεν, ἐπειδὴ τὰ συγγράμματα τοῦ Φιλόλαου καὶ Πυθαγόρου μετὰ τὸν Νικόμαχον ἠφανίσθησαν.

98. Χάριν δὲ τῶν ἀπλουτέρων ἀδελφῶν Μουσικῶν ἐξηγοῦμεν τὸ ῥηθὲν τμᾶχιον ἐπὶ τὸ ἀπλούτερον.

• Τῆς δὲ Ἀρμονίας ἡ ἑκτασις εἶναι Συλλαβὴ καὶ Διοξεία, ἤγουν εἶναι Τριφωνία καὶ Τετραφωνία· ἡ δὲ ἑκτασις τῆς Διοξείας, ἤγουν τῆς Τετραφωνίας εἶναι ἓνα τόνον μεῖζονα μεγαλητέρα ἀπὸ τὴν ἑκτασιν τῆς Συλλαβῆς, ἤγουν τῆς Τριφωνίας· διότι ἀπὸ τὴν Ἰπᾶτην(α)· ἔως εἰς τὴν Μέσσην εἶναι Συλλαβή, ἤγουν Τριφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Μέσσην ἔως εἰς τὴν Νήτην εἶναι Διοξεία, ἤγουν Τετραφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Νήτην ἔως τὴν Τρίτην εἶναι πάλιν Συλλαβή, ἤγουν Τριφωνία· ἀπὸ δὲ τὴν Τρίτην ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν Ἰπᾶτην εἶναι Διοξεία, ἤγουν Τετραφωνία· αἱ δὲ ἐν τῷ μέτῳ ἐκτάσεις τῆς Τρίτης καὶ Μέσης εἶναι διαστήματα τόνου μεῖζονος (β)· ἡ δὲ Συλλαβή, ἤγουν ἡ Τριφωνία εἶναι τέσσαρα τρίτα (γ)· ἡ δὲ ἑκτασις τῆς Διοξείας,

(α) Ἰπᾶτην ἐδῶ ὁ συγγραφεὺς ἐννοεῖ τὸν φθόγγον Νη, Μέσσην δὲ ἐννοεῖ τὸν φθόγγον Γα· Νήτην δὲ τὸν ὑψηλὸν Νη· Τρίτην δὲ ἐννοεῖ τὸν ὑψηλὸν Γα. ἀπὸ δὲ τὸν ὑψηλὸν Γα ἔως τὸν Δι· ἀναβαίνοντες ἐρχόμεθα εἰς τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ^b , καὶ ἀπ' αὐτὸν ἔως τὸν Νη τοῦτον Δ^b ἀναβαίνοντες ἐρχόμεθα εἰς τὴν Ἰπᾶτην ὅθεν ἤρχισαμεν τὴν ἀνάβασιν. λοιπὸν μία Ἀρμονία γίνεται ἀπὸ τὸν Νη τοῦτον Δ^b ἔως τὸν Νη τοῦτον Δ^b . ἄλλη δὲ Ἀρμονία γίνεται ἀπὸ τὸν Νη τοῦτον Δ^b ἔως τὸν ὑψηλὸν Δι τοῦτον Δ^b καὶ ἀπὸ τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ^b ἔως τὸν Νη τοῦτον Δ^b .

(β) Καὶ τὸ ὑψηλὸν Γα Δι· διάστημα, καὶ τὸ ἐν τῷ μέτῳ τῆς Κλίμακος Γα Δι· διάστημα, καὶ τὰ δύο ταῦτα λέγω διαστήματα εἶναι τόνοι μεῖζονες· διὰ τὸ δὲ ὠνομάσθησαν οἱ τόνοι ἐπὶ ὁδοῦ παρακατιόντες λέγομεν.

(γ) Κάθε Τριφωνία· εἴτε χρωματικὴ, εἴτε ἐναρμόνιος, πρέπει νὰ συνίσταται ἀπὸ 28 τμήματα, θεωρουμένης ὅλης τῆς Κλίμακος εἰς 68 τμήματα. ἂν δὲ εὐρεθῶσιν εἰς τὴν τριφωνίαν περισσότερα ἀπὸ τὰ 28 τμήματα, ἡ τριφωνία δὲν εἶναι ὀρθή, ἐπειδὴ ἡ ἐπομένη τετραφωνία χωλαίνεται. 28 λοιπὸν τμήματα διὰ τῶν 7 διαιρούμενα, φέρουσι πηλίκου 4, ὥστε τὰ 7 εἶναι ἐν τρίτον τῆς τριφωνίας· τέσσαρα δὲ τρίτα εἶναι καὶ λέγεται τὸ ἐπί-τρίτον.

ἤγουν τῆς Τετραφωνίας εἶναι τὸ ὅλον τῆς Τριφωνίας καὶ τὸ ἥμισυ σχεδὸν (α). Τὸ δὲ Διαπασῶν εἶναι τὸ διπλοῦν (β) · ὥστε ἡ Ἀρμονία, ἤγουν ἡ ἑπταφωνία εἶναι ἡ συνίσταται ἀπὸ πέντε τόνους καὶ δύο Διέσεις (γ) · ἡ δὲ Διοξεῖται ἤγουν ἡ Τετραφωνία εἶναι τρεῖς τόνοι

(α) Τὸ ὅλον τῆς τριφωνίας εἶναι 28 τμήματα, τὸ δὲ ἥμισυ αὐτῆς εἶναι 14 τμήματα. ἡ τετραφωνία λοιπὸν περιέχει τὸ ὅλον τῆς τριφωνίας, καὶ τὸ ἥμισυ σχεδόν, ἤγουν περιέχει 28 καὶ 12 τμήματα, λείπουν δὲ δύο τμήματα, πλὴν δὲν ἐμποδίζει ἡ ἔλλειψις αὕτη τὴν Τετραφωνίαν ἀπὸ τοῦ νὰ λογίζεται ἡμιόλιον τῆς Τριφωνίας.

(β) Διαπασῶν ἡμεῖς λέγομεν τὴν ἑπταφωνίαν· ἀλλ' ὁ Πυθαγόρας, ὡς συμπαιραίνεται ἐκ τοῦ Συγγραφέως τούτου, τὴν μὲν ἑπταφωνίαν ἔλεγεν Ἀρμονίαν, Διαπασῶν δὲ ἔλεγε τὸ διπλοῦν τῆς Ἀρμονίας, ἤγουν μὲ τὸ ὄνομα Διαπασῶν ἐννοοῦσε δύο ἑπταφωνίας, τὴν μίαν ἀπὸ τὸν κάτω Δι ἕως τὸν μέσον Δι, καὶ τὴν ἄλλην ἀπὸ τὸν μέσον Δι ἕως τὸν ὑψηλὸν Δι· καὶ ἀλλέως Διαπασῶν θέλει νὰ εἰπῇ δι' ὅλων τῶν φωνῶν τὰς ὁποίας ἡ φωνὴ τοῦ ἀνθρώπου δύναται νὰ ἀναβαίνει καὶ νὰ καταβαίνει ἑλευθέρως· ὅθεν καὶ οἱ ἀρχαῖοι ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ εἰς τὰς Μελωδίας των δὲν ἐκτείνοντο περισσότερον ἀπὸ τὸν χαμηλὸν Δι τοῦτον Δ , οὐδὲ ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Δι τοῦτον Δ .

(γ) Ἐπόγδοον θέλει νὰ εἰπῇ ἐννέα ὀγδοα, μετρουμένου τοῦ καθενὸς ὀγδοῦ 12 ἀριθμὸν· ἐννέα λοιπὸν πολλαπλασιαζόμενα ἐπὶ τῶν 12, φέρουσιν Πηλίκον 108 ἀριθμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀριθμὸν εὐρίσκονται τῶν τόνων τὰ διαστήματα ὡς ἐξῆς: Δύο Ἀρμονίαι, ἧτοι ἑπταφωνίαι περιέχουσιν ἕξ τόνους μείζονας, τέσσαρας ἐλάσσονας, καὶ τέσσαρας ἐλαχίστους· καὶ οἱ μὲν ἕξ μείζονες καὶ τέσσαρες ἐλάσσονες οἱ ὅποιοι καθὼς καὶ ἀπὸ ἡμᾶς οὕτω καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐλέγοντο τόνοι περιέχουσι τμήματα 108, οἱ τέσσαρες ἐλάχιστοι οἱ ὅποιοι ἀπὸ ἡμᾶς μὲν λέγονται πάλιν τόνοι ἀπὸ δὲ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐλέγοντο λείμματα ἀπὸ δὲ τοὺς νῦν Εὐρωπαϊοὺς ἡμιτόνια περιέχουσιν 28 τμήματα, καὶ οὕτω πληροῦται τὸ κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ἐκ δύο Ἀρμονιῶν ἧτοι ἑπταφωνιῶν συνιστάμενον Διαπασῶν εἰς 136 τμήματα· εἰς δὲ τὰ 28 τμήματα τῶν τεσσάρων ἐλαχίστων ἐμπεριέχεται ὁ μείζων τόνος, καὶ ὁ ἐλάσσων, καὶ ὁ ἐλάχιστος οὕτω πως: $12 + 9 + 7 = 28$. ἐπόγδοα λοιπὸν ὀνομάζονται οἱ τόνοι μείζων καὶ ἐλάσσων, Διέσις δὲ, ἡ λείμμα, ἡ ἡμιτόνιον λέγεται ὁ ἐλάχιστος.

καὶ μία Δίεσις· ἡ δὲ Συλλαβὴ, ἤγουν ἡ Τριφωνία εἶναι δύο τόνοι καὶ μία Δίεσις (α).

99. Οἱ ὁκτώ ἤχοι καθολικῶς ἀνέονται εἰς τρία Γένη, εἰς τὸ Διατονικόν, εἰς τὸ χρωματικόν, καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον (β), καὶ εἰς συστήματα τρία, ὀκτάχορδον, πεντάχορδον, καὶ τετράχορδον (γ).

100. Διατονικὸν Γένος λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τόνους φυσικοὺς, ἤγουν μεῖζονας, ἐλάσσονας, καὶ ἐλαχίστους· χρωματικὸν δὲ λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τόνους ἐλαχίστους, χρωματικοὺς μεῖζονας, καὶ τόνον ἓνα διατονικὸν μεῖζονα ἐν τῷ μέσῳ δύο τετραχόρδων χρωματικῶν (δ). ἐναρμόνιον δὲ λέγεται ἐκεῖνο, τοῦ ὁποῖου ἡ Κλίμαξ περιέχει τοὺς αὐτοὺς μὲν τόνους, μετὰ τὸ διατονικόν, ὅμως μετὰ ἓτον χαμηλότερον, ἢ ὑψηλότερον, καὶ μετὰ ἀλλαγὴν τῆς ποιότητος τῶν φθόγγων, ὅταν δηλαδὴ τιθεμένης τῆς ἐναρμονίου τάξεως φθοῶς, οὗ εἰς τὸν Βου καὶ Ζω, ὁ μὲν Ζω ἀφίνων τὴν ποιότητά του, λαμβάνει τὴν ποιότητα τοῦ Νη, ὁ Κε τὴν ποιότητα τοῦ Ζω, ὁ Δε τοῦ Κε, ὁ Γα τοῦ Δι, ὁ Βου τοῦ Γα, ὁ Πα τοῦ Βου, ὁ Νη τοῦ Πα, καὶ ὁ Ζω λαμβάνει τὴν ποιότητα τοῦ Νη, καθὼς φαίνεται καὶ εἰς τὰ δύο χαμηλότερα Πεντάχορδα τοῦ Τροχῷ εἰς τὸν ὁποῖον, ἐν ᾧ ὁ Νη οὗτος ὁ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν διατονικὸν Ζω τοῦτον ὡς ἓνα τόνον

(α) Οἱ ἄρχαιοι Ἕλληες λέγοντες Δίεσιν, ἢ λεῖμμα, δὲν ἐννοοῦσαν μόνον τὴν Δίεσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἴφειν, ἤγουν μ' ἓνα ὄνομα ἐννοοῦσαν καὶ τῶν δύο τὴν ἐνέργειαν.

(β) Οἱ ἄρχαιοι Ἕλληες, καθὼς καὶ οἱ νῦν Εὐρωπαῖοι, ὡς ἀναφέρει καὶ ὁ Διδάσκαλος Χρῦσανθος, δύο μόνον γένη τῆς Μουσικῆς ἐδοξάζον, τὸ Διατονικόν, καὶ τὸ Χρωματικόν· τὸ δὲ ἐναρμόνιον δὲν ἔλεγον γένος, ἀλλὰ μέλος ἐναρμόνιον· καὶ πιθανώτατον ἐκ τοῦ διότι τὸ ἐναρμόνιον δὲ ἔχει ἰδίους τόνους χωριστοὺς, οὐδὲ Μαρτυρικὰ σημεῖα, ἀλλὰ τὰ αὐτὰ τοῦ Διατονικοῦ.

(γ) Ὀκτάχορδον λέγεται ἡ μετὰ ὀκτὼ φθόγγους παριστανομένη ἐπιαφώνια· Πεντάχορδον δὲ ἡ μετὰ πέντε φθόγγους τετραφωνία· καὶ Τετράχορδον ἡ μετὰ τέσσαρας φθόγγους τριφωνία.

(δ) Χρωματικὸν μεῖζονα ὠνομάσαμεν ἐκεῖνον τὸν τόνον, ὅστις συνίσταται ἀπὸ δύο ἐλαχίστους, ἢ ἀπὸ $1\frac{1}{2}$ τμήματα.

ελάχιστον, ἀπὸ τὸν Ζω τοῦτο, ^α **α** τοῦ Τροχοῦ ἀπομακρύνεται
ἓνα τόπον μελίζονα.

101. Εἰς τὸ Διατονικὸν Γένος ἀνάγονται ἡχοι εἴς (α)· ὁ Πρῶτος.
ὁ Λέγετος, ὁ Τέταρτος, ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, ὁ Βαρὺς, καὶ ὁ
Πλάγιος τοῦ Τετάρτου (β). Εἰς τὸ χρωματικὸν ἀνάγονται δύο ἤχοι.
ὁ Δεύτερος, καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου (γ). Εἰς δὲ τὸ ἑναρμό-
νιον καθ' ὅλα μὲν τὰ μέλη μόνος ὁ Τρίτος ἀνάγεται, εἰς μερικά δὲ
ὅλοι οἱ Διατονικοὶ ἤχοι ἀνάγονται, πλὴν τοῦ Λεγέτου, ὅστις κλίνει
περισσότερον εἰς τὸ χρωματικόν (δ).

102. Ὁ Τροχὸς εἶναι σύστημα κατὰ τοὺς Μουσικοὺς, τὸ ὁποῖον
περιέχει διαστήματα τέσσαρα περιχλειόμενα ἀπὸ φθόγγους πέντε,
καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν πέμπτον, οὕτω: Πα Βου
Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Πα Βου Γα Δι. Πα κλπ. γράφεται δὲ ὁ
Τροχὸς, καὶ παραλλαγίζεται ὡς ἑξῆς:

π	— — — — —										φ	— — — — —										φ											
q	Πα	Βου	Γα	Δι	Πα	Βου	Γα	Δι	Πα	Βου	Γα	Δι	Κε																				
	— — — — —										— — — — —																						
	δ										δ										δ												
	Δι	Γα	Βου	Κε	Δι	Γα	Βου	Κε	Δι	Γα	Βου	Κε	Δι	Γα	Δι	Πα																	
	— — — — —										— — — — —										— — — — —												
	Βου	Πα	q	— — — — —										— — — — —										— — — — —									

ἰδοὺ καὶ ἡ Κλίμαξ αὐτοῦ συνεζευγμένη μετὰ τὴν
Διατονικὴν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν ἡρῶν.

(α) Ὅταν ὁ Λέγετος εἰς τινὰς διεφθόρας τίθεται διατονικῶς εἰς τόπον τοῦ
χρωματικοῦ Δευτέρου ἤχου, τότε εἶναι καὶ λέγεται ἤχος διατονικὸς Δευ-
τέρος.

(β) Οἱ ἐξ οὗτο: ἤχοι ἀνάγονται μὲν εἰς τὸ διατονικόν, ἀλλὰ μεταχει-
ρίζονται συχνὰ καὶ τὸ χρωματικόν εἰς τὰ μέλη των καὶ τὸ ἑναρμόνιον.

(γ) Ἀπὸ δὲ τούτους τοὺς δύο ἤχους, ὁ μὲν Δεύτερος σπανιῶτα μετα-
χειρίζεται εἰς τὰ μέλη τοῦ τοῦ Διατονικόν· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου μετα-
χειρίζεται τὸ διατονικόν πολὺ συχνότερα.

(δ) Ὁ Λέγετος εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ μέλη πολλὰ σπανίως μεταχειρίζεται
τὸ ἑναρμόνιον, κατὰ πόρως δὲ μεταχειρίζεται τὸ χρωματικόν.

103. Συστατικά τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα, τὸ ἀπήχημα, ἢ προήχημα, ἢ Κλίμαξ, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ καταλήξεις· γνωριστικά δὲ τῶν ἤχων εἶναι δύο, τὸ ἀπήχημα, καὶ αἱ καταλήξεις· διότι ὁ ἤχος γνωρίζεται εὐθὺς τρῶτον ἀπὸ τοῦ ἀπήχημα, καὶ ἀπὸ τὴν κατάληξιν.

104. Ἀπήχημα εἶναι προετοιμασία τοῦ ψαλθησομένου μέλους, τὸ ὁποῖον οἱ Παλαιοὶ πολυτρόπως μετεχειρίζοντο μὲ τοὺς πολυσυλλάβους φθόγγους των, αααααα, λλαααα, ραααα, Αααα καὶ λοιποὺς εἰς ὅλους τοὺς ἤχους.

105. Κλίμαξ εἶναι συνεχὴς σειρά φθόγγων, ἡ ὁποία δεικνύει τὸ τυχὸν σύστημα, εἴτε ὀκτάχορδον, εἴτε πεντάχορδον, εἴτε τετράχορδον, εἰς τὸ Διατονικὸν Γένος, ἢ Χρωματικὸν, ἢ Ἐναρμόνιον.

106. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἶναι ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ συνεχῶς εἰς τὸν ἤχον, ἡγουν οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκουόμενοι φθόγγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος ἀγαπᾷ νὰ διατρίβῃ περισσότερον· ὑπερβάτιμοι δὲ εἶναι ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὁ ἤχος ποτὲ μὲν ἀποσιωπᾷ ὁλόγου, ποτὲ δὲ φθέγγεται μὲν, ταχέως ὅμως ἀναχωρεῖ ἀπ' αὐτούς.

107. Αἱ Καταλήξεις, ἡγουν τὰ τέλη τῶν θέσεων, ἄλλαι μὲν εἶναι ἀτελεῖς, ἄλλαι δὲ ἐντελεῖς, καὶ ἄλλαι τελικαί· καὶ ἀτελής μὲν εἶναι ὅταν τὸ μέλος μεταξὺ κάμνη στάσιν τινά, πλὴν εὐρίσκεται κρεμάμενον, καὶ ζητεῖ καὶ ἄλλο διὰ νὰ λάβῃ τὴν ἀνάπαυσίν του· ἐντελής δὲ κατάληξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος ἀναπαύε-

ται μερικῶς εἰς τὸ τυχὸν μάθημα, ὡς $\overset{\pi}{\text{Τας ε σπε ρι νας}}$

$\overset{\Delta}{\text{η μων ευ χας}}$ $\overset{\pi}{\text{προσ δε ξαι Α γι ε Κυ ρι ε q}}$ · ἐδῶ τὸ, εὐχὰς, εἶναι κατάληξις ἀτελής, τὸ δὲ Κίριε, κατάληξις ἐντελής· τελικὴ δὲ κατάληξις λέγεται ἡ γινομένη εἰς τὸ τέλος τοῦ τυχόντος Τροπαρίου, ἢ Στίχου, ἢ ἄλλου τινὸς ἀργυῦ, ἢ συντόμου μαθήματος.

108. Διαιρούνται δὲ τὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, εἰς σύντομα, καὶ ἀργά· σύντομα λέγονται τὰ στιχηρικά, καὶ εἰρμολογικά, τὰ ὅποια κατὰ τοὺς παλαιούς ἐφάλλοντο καὶ ἀργότερα· τὰ δὲ ἀργὰ Μέλη δὲν διαιρούνται, ἀλλὰ πάντοτε εξακολουθοῦσι τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὅποιον ἤθελε τὰ τακτοποιήσῃ ὁ Μελωδός, τὰ ὅποια καὶ ὠνομάσθησαν Παπαδικά· ὅταν δὲ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ περὶ τὰ τέλη, τοῦ μαθήματος εὗρεθῇ Κράτημα, ὡς εἰς τοὺς Καλοφωνικούς Εἰρμούς, εἰς Χερουβικά, Κοινωνικά, τότε ταχύνει τὴν Ἀγωγὴν τοῦ χρόνου οὕτω χ , ἢ οὕτω χ .

109. Στιχηραρικὸν Μέλος εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχουσι τὰ ἰδιόμελα ἐκκλησιαστικά· τροπάρια, εἰρμολογικὸν δὲ εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἔχουσιν οἱ κανόνες, καὶ τὰ προτόμια.

ΠΕΡΙ ΙΣΩΝ ΤΩΝ ΗΧΩΝ.

110. Οἱ οἱ Μελωδοὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καὶ Παλαιοὶ, καὶ Μεταγενέστεροι, ἑπτὰ ἴσα κατὰ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους Κε Δι Γα Βου Πα Νη Ζω μετεχειρίσθησαν, καὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰς Μελοποιίας των.

111. Πρῶτον δὲ καὶ ἀνώτατον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα εἶναι ὁ φθόγγος Κε, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πρῶτος Ἥχος εἰς πολλὰ τῶν Παλαιῶν καὶ Μεταγενεστέρων στιχηραρικὰ, καὶ παπαδικὰ μαθήματα, καὶ εἰς ὀλίγα χρωματικά, ὡς Τὸν Τάφου σου Σωτήρ, καὶ εἴτι τοιοῦτον· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, εἰς ὁλατου τὰ εἰρμολογικά.

112. Δεύτερον δὲ ἴσον, καὶ ἕνα τόνον χαμηλότερον ἀπὸ τὸν Κε εἶναι ὁ φθόγγος Δι, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Δεύτερος Ἥχος χρωματικός ὢν, εἰς ὅλα τὰ στιχηρικά αὐτοῦ, καὶ εἰς πολλὰ εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος Ἥχος εἰς ὁλατου τὰ παπαδικά, καὶ εἰς ὀλίγα χρωματικά, ὡς Κατεπλάγη Ἰωσήφ, καὶ εἴτι τοιοῦτον· τοῦτο τὸ ἴσον λαμβάνει καὶ ὁ πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἐνῶτε εἰς εἰρμολογικά τινά.

113. Τρίτον ἴσον, καὶ δύο τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Γα, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Τρίτος Ἦχος εἰς ἅπαντα τὰ Μέλη αὐτοῦ, εἰρμολογικά, στιχηραρικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Βαρὺς Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά· καὶ ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου εἰς πολλὰ εἰρμολογικά, καὶ εἰς τινὰ μέλη ἄργά, ὡς τὸ, Ἀλληλουῖα τοῦ Νυμφίου, Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται, Ὅτε οἱ ἑνδοξοὶ Μαθηταί, καὶ τὰ παρόμοια· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος χρωματικὸς ὦν εἰς πολλὰ τῶν Παλαιῶν μαθήματα, ὅταν, ὡς, πολλοχοῦ εἵπομεν, ἀντὶ τῶν θρόγγων Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου Γα, μεταχειρίζεται τοὺς φθόγγους Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ὁδεύον κατὰ τὸ ἴσον τοῦ Γα.

114. Τέταρτον ἴσον, καὶ τρεῖς τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Βου, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Τέταρτος Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ εἰρμολογικά, καὶ εἰς ταῦτα τὰ χρωματικά ἀπολυτικά, Τὸ φαιδρὸν τῆς Ἀναστάσεως Κήρυγμα, Κανόνα πίστεως, Οἱ Μάρτυρές σου Κύριε κτλπ· καὶ ὅταν αὐτὸς ὁ Λέγετος λαμβάνεται εἰς τόπον τοῦ Δευτέρου, ὡς εἰς τὸ ὀκτῆχον Θεοτόκε Παρθένα τοῦ Μπερεκίτου, καὶ εἰς Παπαδικὰ τῶν παλαιῶν, Χερουβικά, Κοινωνικά, Δοξολογίας, καὶ τὰ παρόμοια· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά αὐτοῦ.

115. Πέμπτον ἴσον, καὶ τέσσαρας τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Πα, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πρῶτος Ἦχος κατὰ τοὺς νεωτέρους Μουσικοὺς εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος χρωματικὸς ὦν εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά, καὶ παπαδικά· τοῦτο ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά.

116. Ἑκτον ἴσον, καὶ πέντε τόνους χαμηλότερον εἶναι ὁ φθόγγος Νη, τὸ ὅποιον ἴσον ἔχει ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου Ἦχος εἰς ὅλα του τὰ παπαδικά, εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ εἰς τὰ περισσότερα εἰρμολογικά· τοῦτο τὸ ἴσον ἔχει καὶ ὁ πλάγιος τοῦ Δευτέρου εἰς ὅλα του τὰ στιχηραρικά, καὶ παπαδικά, καὶ μεταχειρί-

ζεται ἀντὶ τῶν φθόγγων Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, ἑδεύων κατὰ τὸ ἴσον τοῦ Νη.

117. Ἐβδόμον δὲ ἴσον καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα χαμηλότερον ἔχει μόνος ὁ Βαρὺς Ἦχος εἰς ὅλα του σχεδὸν τὰ παπαδικά, καὶ εἰς πολλὰ κατὰ τοὺς Παλαιούς, στιχηθαρικά, καὶ εἰρημολογικά· εἰς Δοξολογίας, Πολυελαίους, καὶ τὰ παρόμοια.

118. Λοιπὸν, ἀπὸ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μελωδίας εἰς κάμμίαν δὲν συγχωρεῖται νὰ λάβῃ ἴσον χαμηλότερον ἀπὸ τὸν Ζω, ἀπὸ δὲ τὰς ἑξωτερικὰς βλέπομεν πολλὰς, αἱ ὅποια ἔχουσιν ἴσον τὸν κάτω Κε, καὶ τὸν κάτω Δι, καὶ καταλήγουσιν ἐντελῶς, καὶ τελικῶς εἰς αὐτούς· πῶς δὲ κάθε ἓνας Ἦχος λαμβάνει ἴσα πολλὰ, καὶ ζητεῖ εἰς παράστασιν αὐτοῦ καὶ Κλίμακας πολλὰς, ἀκολουθῶς λέγομεν.

119. Ὁ πρῶτος φθιγγκτὸς φθόγγος ἀπὸ τοὺς Παλαιούς εἶναι ὁ Πα (α)· δεῦτερος δὲ εἶναι ὁ Βου, τρίτος ὁ Γα, τέταρτος ὁ Δι, καὶ καθεξῆς· εἰς αὐτοὺς λοιπὸν τοὺς τέσσαρας φθόγγους διώρισαν καὶ οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ παλαιόθεν τὰ ἴσα τῶν τεσσάρων κυρίων Ἦχων, τοῦ μὲν Πρώτου Ἦχου τὸ ἴσον διώρισαν εἰς τὸν Πα, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν Δι. Προχωροῦντες δὲ καὶ ἐπὶ τὸ ὑψύτερον, ἐπειδὴ εἶδον ὅτι ὁ Κε εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν Πα, ὁ Ζω ὅμοιος μὲ τὸν Βου, ὁ Νη ὅμοιος μὲ τὸν Γα, καὶ ὁ ἄνω Πα ὅμοιος μὲ τὸν Δι, διώρισαν τὰ ἴσα τῶν αὐτῶν κυρίων Ἦχων καὶ εἰς τοὺς ὑψυτέρους αὐτοὺς φθόγγους· καὶ τοῦ μὲν Πρώτου Ἦχου τὸ ἴσον διώρισαν εἰς τὸν Κε, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Ζω, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Νη, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν ὕψη-

(α) Οἱ ἀρχαῖοι τῶν Ἑλλήνων Μουσικοὶ, ὡς ἀναφέρει καὶ Χρῦσανθος ὁ Διδάσκαλος εἰς τὸ Θεωρητικὸν οὗτον τὸν φθόγγον Πα ὠνόμαζον τροφὸν· διότι φυσικὰ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ὁμιλία εἰς τὸ ἴσον αὐτοῦ τοῦ Πα γίνεται· καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, αὐτὸν τὸν Πα ἔχουσιν ἔσθ' πολλοὶ Ἦχοι, καὶ μεταχειρίζονται τὰ περισσότερα Μίλητων.

λὸν Πα (α). ἀπὸ δὲ τοῦ Κε ἀποβλέποντες καὶ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὡς οὐ θέτουσιν ὅτι ὁ μὲν Πρῶτος ἦχος ἔχει ἴσον τὸν Κε, ὁ Δεύτερος τὸν Δι, ὁ Τρίτος, τὸν Γα, καὶ ὁ Τέταρτος τὸν Βου· καὶ οὕτω κατὰ τρεῖς τρόπους εὐρίσκουσι τὰ ἴσα τῶν τεσσάρων κυρίων ἦχων· τῶν δὲ Πλαγιῶν, τῶν ἄλλων δηλαδὴ τεσσάρων ἦχων τὰ ἴσα εὐρίσκουσιν ὡς ἐξῆς: Ἐπειδὴ θέλουν νὰ ἀπομακρύνεται ὁ κάθε Πλάγιος ἀπὸ τὸν Κύριόν του τεσσαρὰς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅταν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Πρῶτος ἔχει ἴσον τὸν Κε, ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἔχει ἴσον τὸν Πα· ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Δεύτερος ἔχει ἴσον τὸν Ζω, ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἔχει ἴσον τὸν Βου, ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος ἔχη ἴσον τὸν Δι, ὁ Πλάγιός του ἔχει ἴσον τὸν Νη. Ὅταν δὲ ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Τρίτος ἦχος ἔχει ἴσον τὸν ἄνω Νη, τότε ὁ πλάγιος τοῦ Τρίτου, ἦγουν ὁ Βαρὺς ἔχει ἴσον τὸ Γα· ὅταν δὲ ὁ Τρίτος ἔχη ἴσον τὸν Γα, ὁ Πλάγιός του αὐτὸς ἔχει ἴσον τὸν Ζω· ὅταν δὲ ὁ Τέταρτος ἔχη ἴσον τὸν Δι, ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἔχει ἴσον τὸν Νη.

120. Ταῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ ἴσα τῶν ὑπὸ τῶν ἦχων κατὰ τοὺς Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν· εὐρίσκονται δὲ καὶ μερικαὶ Μελωδίαι, καθὼς ἡ Δοξολογία τοῦ Δανιήλ, καὶ ἄλλαι, οἱ ὅποίαι ἀρχοῦνται ἀπὸ τὸν ἄνω Ζω, καὶ καταλήγουσιν ἐντελῶς, καὶ τελικῶς εἰς αὐτὸν τὸν Ζω, ὅμως αὐταὶ ἔχουσι θάσιν τὸν κάτω Ζω τοῦτον.

121. Κατὰ φυσικώτερον λόγον παρατηρούμενα τὰ ἴσα τῶν ἦχων εὐρίσκονται τοῦ μὲν Πρώτου εἰς τὸν Πα, τοῦ Δευτέρου εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα, τοῦ δὲ Τετάρτου εἰς τὸν Δι (6).

(α) Ναὶ μὲν διώρισαν τὸ ἴσον τοῦ μὲν Δευτέρου εἰς τὸν ἄνω Ζω, τοῦ δὲ Τρίτου εἰς τὸν ἄνω Νη, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν ἄνω Πα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπὸ τόσον ὑψηλὰ ἴσα δὲν δύναται νὰ ὁδεύωσι, μεταφέρουσι καταβιβάζοντες πάλιν τὰ ἴσα τούτων τῶν ἦχων εἰς τὰς προτέρας ὅ ἐστιν εἰς τὰς φυσικώτερας βάσεις των, τοῦ μὲν Δευτέρου δηλαδὴ εἰς τὸν Βου, τοῦ Τρίτου εἰς τὸν Γα, καὶ τοῦ Τετάρτου εἰς τὸν Δι, καὶ ἀπ' αὐτὸν εἰς τὸν Πα.

(6) Ὅσα μαθήματα τοῦ Πρώτου ἦχου ἔχουσιν ἴσον τὸν Κε, ἐν φάλλωνται ἀπὸ τοῦ Πα, πρέπει νὰ προφέρωσι τὸν Ζω ὡς Γα κατὰ τὸν Τροχόν,

τοῦ Πέμπτου, ἤτοι τοῦ Πλαγίου Πρώτου εἰς τὸν Κε· τοῦ Ἑβδόμου εἰς τὸν Ζω· τοῦ Ὀγδόου εἰς τὸν Νη· τοῦ Ἑκτου εἰς τὸν Κε (x).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΧΟΥ.

122. Ὁ Πρῶτος Ἥχος μεταχειρίζεται Κλίμακα Διατονικὴν κατὰ τὸν Τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἡ ὁποία Κλίμαξ κεῖται πρώτη κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸν πρῶτον πίνακα τῶν χρωῶν συνεζευγμένα μετὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Διαπασῶν. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Πρῶτος Ἥχος, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μετὰ τὸ: $\overset{\gamma}{\rho} \alpha \overset{\gamma}{\lambda} \alpha \overset{\delta}{\lambda} \epsilon \overset{\delta}{\gamma} \alpha \overset{\delta}{\lambda} \epsilon \overset{\delta}{\gamma}$, καθ' ἡμᾶς δὲ μετὰ μόνον τὸ $\lambda \epsilon$, ἀλλὰ μετὰ τὴν αὐτὴν ποιότητα τοῦ $\alpha \gamma \alpha \lambda \epsilon \varsigma$. Μεταχειριζόμενος δὲ τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ, ζητεῖ νὰ ἔχῃ τὰ δύο Τετράχορδα ὅμοια, τὸ μὲν Πα Βου ὅμοιον μετὰ τὸ Κε Ζω, τὸ δὲ Βου Γα ὅμοιον μετὰ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι ὅμοιον μετὰ τὸ Νη Πα· ὁ δὲ κάτω Νη φθόγγος εὐρίσκεται εἰς τὴν Κλίμακα προσλαμβανόμενος χρησιμεύων πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ Πενταχόρδου Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τοῦ Νη Πα τόνου τὸ διάστημα, τὸ ὅποιον εἶναι ὅμοιον μετὰ τὸ Δι Κε, ἐπειδὴ ὁ Δι ἐννοεῖται προσλαμβανόμενος τοῦ δευτέρου Πενταχόρδου Δι Κε Ζω Νη Πα· ἂν δὲ ζητηθῇ καὶ περισσοτέρα ἀνάβασις, πάλιν ἀπὸ τοῦ Πα, ὅστις ἐννοεῖται προσλαμβανόμενος τοῦ τρίτου Πενταχόρδου, γίνεται καὶ

καὶ ἐπομένως νὰ καταβῇ τὸ μέλος εἰς τὸν κάτω Γα· καὶ ἐπειδὴ οἱ παλαιοὶ δὲν ἤθελον νὰ ἐκτείνεται καμμίᾳ Μελωδία παρακάτω ἀπὸ τὸν κάτω Δι, διὰ τοῦτο μετέφερον τὸ ἴσον τοῦ Πρώτου Ἥχου ἀπὸ τὸν Πα εἰς τὸν Κε.

(α) Ὁ Πέμπτος ὁ Ἑβδόμος, καὶ ὁ Ὀγδοὸς οἱ Ἥχοι, ἔχοντες φυσικὰ τὰς βάσεις των εἰς τὸν Κε Ζω Νη τοὺς ὑψηλοὺς, καταβιβάζονται εἰς τοὺς χαμηλοὺς Πα Ζω Νη διὰ νὰ δύνανται ἐλευθέρως νὰ ἀναβαίνωσιν ἐπέκεινα τῶν ἑπτὰ φωνῶν.

ἄλλο Πεντάχορδον ἐπὶ τὸ ὀξύ, Πα Βου Γα Δι. Καὶ τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ζητηθῇ περισσοτέρα κατάβασις.

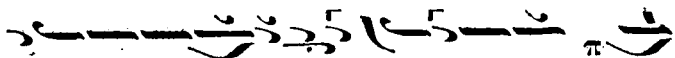
123. Ὁ Πρῶτος ἦχος ὅταν βαδίζῃ στιχηρατικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα, δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Πα Γα· καταλήξεις δὲ κάμνει τὰς μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα, τὰς δὲ ἀτελεῖς εἰς τοὺς Πα Γα. Ὅταν δὲ βαδίζῃ εἰρμολογικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα, δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Πα Δι, καὶ καταλήγει ἀτελεῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα. Ὅταν δὲ βαδίζῃ Παπαδικῶς ἔχων ἴσον τὸν Πα ἢ τὸν Κε, τότε καταλήγει σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους, ὁμοίως καὶ ὅταν ὁδεύῃ στιχηρατικῶς ἔχων ἴσον τὸν Κε, ἢ τὸν Πα καὶ εἶναι τὸ μέλος ἀργυσύντομον, καὶ τότε λέγω καταλήγει εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους σχεδόν. Εἰς τὰ Χερουδικὰ καὶ Κοινωνικὰ καὶ ἄλλα Παπαδικὰ μαθήματα, τὰ μέλη τοῦ Πρώτου ἤχου τόσον συμπίπτουσι νὰ γίνωται ὅμοια μὲ τὰ μέλη τοῦ Πλαγίου Πρώτου ἤχου. ὥστε ἀπὸ ἄλλοι. δὲν διακρίνονται παρὰ ἐκ τοῦ, ὁ μὲν Πρῶτος ἔχει ἄλλο ἀπὸ ἡχοῦ, καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἄλλο καὶ ὁ μὲν Πρῶτος ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Πρώτου ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· καὶ αὕτη ἡ ὁμοιότης τῶν μελῶντων συμβαίνει ἐκ τοῦ διότι ἔχουσι καὶ οἱ δύο ἦχοι ἐν ἴσον τὸν Πα, καὶ ἡ Κλίμαξ τοῦ Τροχοῦ ἀπὸ τοῦ Νη, τοῦτον γ ἕως τὸν ἄνω Πα, τοῦτον π' γ , ἔχει ὅλα τὰ διαστήματα ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ Διαπασῶν. Ἰδε αὐτὰς τὰς Κλίμακας.

124. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ πρώτου ἤχου, ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Πα, εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον ἔχει κοινὸν μὲ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, καὶ μὲ τὸν Τέταρτον, ὅταν καὶ αὐτοὶ ἔχωσι ἴσον τὸν Πα ὅταν δὲ ὁ Πρῶτος ἔχῃ ἴσον τὸν Κε, φθορικὸν σημεῖον ἔχει τοῦτο δ, τὸ ὁποῖον ὁμοίως ἔχει κοινὸν μὲ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, ὅταν καὶ αὐτὸς ἔχῃ ἴσον τὸν Κε· αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ Πρώτου ἤ-

χοῦ δι' ὅλους τοὺς τόνους καὶ φθόγγους τοῦ εἶναι ἐκείναι αἱ ὁποῖαι ἐσημειώθησαν εἰς τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ καὶ τοῦ Διαπασῶν.

125 Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρόγονοι ἡμῶν ὠνόμαζον τὸν Πρῶτον Ἦχον Μέλος Δώριον. ἔλαβε δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς, ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτοι γνωρίζονται ὅτι τὸ μετεχειρίσθησαν, ἐφεῦρε δὲ τὸ μέλος τοῦτο, ὡς λέγουσιν, ὁ ἐκ Θράκης Θάμυρις (α).

Τὸ στιχηρικὸν μέλος τοῦ Πρώτου Ἦχου τοῦτο q

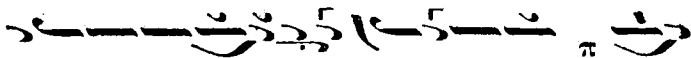

Τας ε σπε ρι νας η μω ων ε ευ χα ας q προσ

δε ξαι Α γι ι ε Κυ υ υ υ ρι ι ι ε ε q

Ἰδοὺ πῶς τρέπεται εἰς τὸ χρωματικὸν π

Τας ε σπε ρι νας η μω ων ε ε ευ χας π προσ δε

ξαι Α γι ι ε Κυ υ υ υ ρι ι ι ι ε π

(α) Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες λέγει Θεόδωρος ὁ Φωκικεὺς εἰς τὴν Κρηπίδα-
του τὸ θεωρητικόν, μετεχειρίζοντο τὸ αὐτὸ μέλος τοῦ Πρώτου Ἦχου, καὶ
εἰς τὸ χρωματικὸν γένος, καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον, ἡμεῖς δὲ μόνον εἰς τὸ
Διατονικὸν γένος μετεχειρίζομεθα αὐτὸ, ἀγνοοῦντες τοὺς λοιποὺς τρόπους·
ἀλλὰ τί ἐννοεῖ ὁ συγγραφεὺς τῆς Κρηπίδος οὗτος μὲ ταῦτα; διόλου δὲν με-
τεχειρίζομεθα εἰς τὸν πρῶτον Ἦχον χρωματικὰ μέλη, καὶ ἐναρμόνια; ἢ
ἐν θέλωμεν τὴν ἰδίαν Γραμμὴν ἐκ τοῦ Διατονικοῦ δὲν δυνάμεθα νὰ τὴν με-
τατρέψωμεν εἰς τὸ χρωματικὸν κατὰ τὰ ἀνωτέρω παραδείγματα; ὁ δὲ Τρό-
χος τὸν ὅποιον μετεχειρίζεται ὁ Πρῶτος Ἦχος εἰς τὰ περισσότερα μέλη του,
τί ἄλλο εἶναι παρὰ ἐναρμόνιον; ὅταν τὸ φθορικὸν σημεῖον τοῦτο δ τοῦ Κε
τεθῇ εἰς τὸν Πα. καὶ ὁδεύῃ τὸ μέλος ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ τοῦ Κε ἕως τὸν
κάτω Δι, ἢ ὅταν τοῦτο ρ τεθῇ εἰς τὸν ἄνω Ζω, καὶ ὁδεύῃ τὸ μέλος ἕως
τὸν ἄνω Πα. καὶ καταβαίνῃ ἔπειτα εἰς τὸν μέσον Δι, δὲν γίνεται τὸ μέ-
λος τοῦ Πρώτου Ἦχου ἐναρμόνιον; πῶς λοιπὸν ἀγνοοῦμεν τοὺς λοιποὺς
τρόπους, καὶ μελωδοῦμεν τὸν Πρῶτον Ἦχον εἰς μόνον τὸ Διατονικόν;

126. Εἰς τὸ Δώριον Μέλος, ἤγουν εἰς τὸν Πρῶτον τοῦτον ἦχον, ὡς ἡμεῖς τὴν σήμερον, οὕτω ἐδίδον τὰ πρωτεῖα καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες· διότι εἶναι σεμνός, χρηροποιός, ἐξόχως δὲ ὑπὲρ τοῦς ἦχους ὅλους ἔχει τὸ ἡγεμονικὸν καὶ μεγαλοπρεπὲς εἰς ὅλα τὰ Μέλη του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ΄.

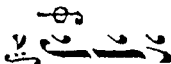

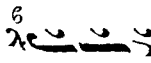
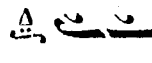
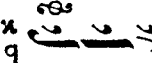
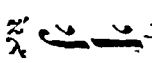
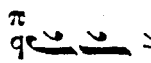
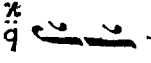
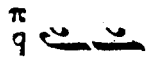
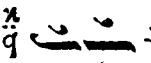

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΧΟΥ.

127. Ὁ Δεύτερος ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα χρωματικὴν, καὶ ὅταν μὲν ἔχη ἴσον τὸν Δι, ἢ τὸν Βου, μεταχειρίζεται τὴν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν ἑκτὴν κατὰ τὴν τάξιν κειμένην ἀριστερόθεν Κλίμακα. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Πα, μεταχειρίζεται Κλίμακα πάλιν χρωματικὴν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἥτις κεῖται πρώτη κατὰ τὴν τάξιν δεξιόθεν εἰς τὸν δευτέρου Πίνακα τῶν χροῶν συνεζευγμένη μὲ τὴν διατοκικὴν. Ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Γα, καὶ ὁδεύῃ ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, μεταχειρίζεται Κλίμακα πάλιν χρωματικὴν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα, ἥτις κεῖται δεξιόθεν ἐβδόμη κατὰ τὴν τάξιν εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν (α).

128. Τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ χρωματικοῦ μέλους τοῦ Δευτέρου ἦχου κατὰ τὰς παρατηρήσεις μας διωρίσαμεν τοιαῦτα

(α) εἰς τοῦτο τὸ ἴσον τοῦ Γα, ὡς εἴπομεν καὶ ἐν τῇ περὶ ἴσων τῶν ἦχων ἀριθ: 119: εὐρίσκονται πολλὰ τῶν Μουσικοδιδασκάλων μαθήματα, ἀλλ' ὁδεύουσιν αὐτὰ ὡς ἀπὸ τοῦ Νη εἰς τὴν θάσιν τοῦ Γα, καθὼς εἰς τὴν Κλίμακα ταύτην φαίνεται· ὅθεν ὁ Δεύτερος ἦχος λαμβάνει ἴσα τέσσαρα, τὸν Δι τὸν Γα, τὸν Βου, καὶ τὸν Πα· ποτὲ δὲ ὁ Δεύτερος δὲν λαμβάνει ἴσον τὸν Νη, διότι αὐτὸ τὸ ἴσον ἔχει φυσικῶς ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου ἦχος, καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου διὰ τὴν ἵνα κατωτέρω τέσσαρας τόνους ἀπὸ τὸν Τετάρτον καὶ ἀπὸ τὸν Δεύτερον, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχει ἴσον τὸν Δι.

εἰς τὰς ἀνωτέρω εἰρημέναις Κλίμακας, ἐπειδὴ ὅταν φαλλῇ α, μέλος τι τοῦ Δευτέρου ἤχου ἔχων ἴσον τὸν Δι, ἢ τὸν Βου, καὶ ἀναβαίνει μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ Νη, καὶ καταβαίνει μέχρι τοῦ χαμηλοῦ Νη, καθὼς διὰ Μουσικοῦ ὀργάνου ἔγινεν ἡ παρατήρησις, οἱ ἔξ φθόγγοι Νη Βου Γα Δι Ζω Νη, ἀκούονται εἰς τὴν θάσιντων, οἱ δὲ ἐν μέσῳ δύο φθόγγοι Πα, Κε, ἀκούονται καταβιβασμένοι 5 τμήματα· διότι τὸ Νη Πα διατονικὸν διάστημα, ἐν ᾧ ἦναι τόνος μείζων, καθὼς καὶ τὸ Δι Κε, ἀφ' οὗ λάβωμεν διὰ τὸ χρωματικὸν διάστημα Νη Πα καὶ Δι Κε 7 τμήματα, ἡγουν τόνον ἐλάχιστον, μένουν τὰ 5 τμήματα, τὰ ὅποια προσθέτονται εἰς τὸν ἐλάσσονα Βου καὶ Ζω, καὶ γίνονται εἰς τὸ διάστημα Πα Βου καὶ Κε Ζω 14 τμήματα, καὶ τότε οὕτω θεωρεῖται ὁ ἐλάχιστος τόνος ἀκριβῶς ἡμιτόνιον τοῦ κατὰ πρόσθεσιν τοιαύτην γινομένου χρωματικοῦ μείζονος, τὸν ὅποιον καὶ μείζονα τοῦ μείζονος ὠνομάσαμεν πρὸς διάκρισιν τοῦ διατονικοῦ μείζονος.

129. Τὸ δὲ Νη Πα, καὶ Δι Κε, χρωματικὸν διάστημα, ὅτι ζητεῖ τόνον ἐλάχιστον, καὶ ὅχι ἐλάσσονα, ὡς ἐξῆς παρατηρήσαμεν: Παραβάλλοντες τὸ Νη Πα τοῦτο με τὸ Πα Βου τοῦτο , καὶ με τὸ Βου Γα τοῦτο καὶ τὸ Δι Κε τοῦτο με τὸ Κε Ζω τοῦτο , καὶ με τὸ Ζω Νη τοῦτο εἶδομεν καὶ διὰ τῆς φωνῆς καὶ διὰ τοῦ ὀργάνου, ὅτι γίνονται κατὰ τὸ μέλος ὅμοια· ἔπειτα παρεβάλομεν αὐτὸ τὸ Νη Πα καὶ Δι Κε με τὰ διατονικά ταῦτα Πα Βου καὶ Κε Ζω , , καὶ εἶδομεν ὅτι τὰ μὲν , καὶ , δεικνύουσι μέλος διατονικόν· τὰ δὲ

και Δ , --- , --- , --- , --- , δεικνύουσι μέλος χρωματικόν
 ὅθεν ὁ ἐλάσσων τόνος δὲν ἐμφαίνει ποτὲ εἰς τὸ χρωματικόν· ἰδού

δὲ καὶ ἀλλέως: --- 0 12 9 --- --- 0 12 9 ---

παραβαλλόμενα μετὰ --- 0 12 9 --- Δ --- 0 12 9 ---

ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ δεῖξωσι μίαν ὁμοίαν φωνήν, ἥγουν ἐν μέλος
 ὅμοιον, καὶ ἐπειδὴ δὲν δεικνύουσι μέλος ὁμοιον, ἡ ἐξῆς Κλίμαξ
 Θεοδώρου Φωκαέως διὰ τὸν Δεύτερον δὲν εἶναι ὁρθή:

--- 0 9 12 7 12 9 12 7 --- (α). διότι τὸ

μέλος ταύτης τῆς Κλίμακος εἶναι Διατονικόν, καὶ τοιοῦτον διατο-
 νικὸν ὅποιον δὲν ἔχει καμμία διατονικὴ Κλίμαξ· διότι ὕστερα ἀπὸ
 τὸν ἐλάσσονα εἰς θλας τὰς διατονικάς Κλίμακας ἀκολουθεῖ τόνος
 ἐλάχιστος, μεζῶν δὲ οὐδέποτε, ἐπειδὴ ὕστερα ἀπὸ τὸν ἐλάσσονα
 ἐκτός ὅτι δύσκολα προφέρεται ὁ μεζῶν τόνος, προξενεῖ καὶ εἰς τὸ
 μέλος μεγάλην ψυχρότητα, καὶ ἄς τὸ δοκιμάσῃ ὅποιος θέλει, καὶ
 τὸ βλέπει.

130. Λέγει ἡ Κρητὶς, ὅτι ὁ Δεύτερος Ἦχος ὁδεύει κατὰ δι-
 φωνίαν ὁμοίαν, ἐν ᾧ ἀπὸ τὰς τρεῖς διφωνίας ταύτης τῆς Κλίμα-
 κος, ἡ μὲν πρώτη Νη Πα Βου μετὰ τὴν τρίτην Δι Κε Ζω κατὰ τὰ
 ὅποια αὐτὴ διώρισεν εἰς αὐτὰς διαστήματα εἶναι ὅμοιοι, ἡ δὲ ἐν
 μέσῳ τούτων δευτέρα διφωνία δὲν εἶναι ὁμοία μετὰ αὐτάς· ἄς ἴδω-
 μεν δὲ καὶ τὴν κατὰ τὸν Διδάσκαλον Χρύσανθον Κλίμακα διὰ τὸν
 Δεύτερον (6).

• (α) Πρῶτος ὁ διδάσκαλος Χουρμούζιος εἶπεν ὅτι τὰ διαστήματα ταῦτα
 Νη Πα, καὶ Δι Κε, εἶναι τόνοι ἐλάσσονες, ὅμως αὐτοὺς πάλιν εἰς τὴν Κλί-
 μακα τοῦ Δευτέρου Ἦχου τὰ σημειοῖ ἐλάχιστους τόνους.

(6) Ὁ διδάσκαλος οὗτος λέγει εἰς τὸ μέγα θεωρητικόν του, ὅτι ὁ μὲν κάτω
 Νη τῆς Κλίμακος ταύτης τοῦ Δευτέρου εὐρίσκεται δύο τμήματα ἀνωτέρω ἀπὸ
 τὴν βάσιν τοῦ φυσικοῦ Νη, ὁ δὲ ἄνω Νη εὐρίσκεται δύο τμήματα κατωτέ-
 ρω ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ φυσικοῦ Νη· καὶ οἱ μὲν ἐν μέσῳ φθόγγοι Πα Κε Ζω, εἶναι
 κινούμενοι, οἱ δὲ Βου Γα Δι εἶναι ἰστάμενοι· εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν των
 ταῦτα δὲ ὀρθῶς ἔχουσιν ἢ μή, ἐγὼ μὲν δὲν τολμῶ, ἄλλοι δὲ ἄς κρίνωσιν.

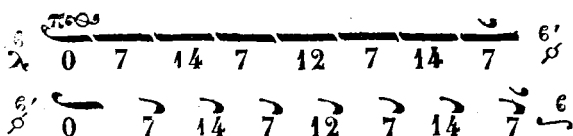
δὲ Πλάγιός του Βαρυτέρου· εἰς τινὰς δὲ Μελωδίας, ὡς εἰς τὸ Νεκρωτικὸν Ἄγιος ὁ Θεός, φαίνεται ὅτι συμπέπτει τὸ ἴσον τοῦ Πλαγίου Δευτέρου μὲ τὸ ἴσον τοῦ Δευτέρου εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν φθόγγον τὸν Δι, ἀλλὰ καὶ τότε ἐννοεῖται τοῦ μὲν Δευτέρου τὸ ἴσον εἰς τὴν βάσιν τοῦ Δι, τοῦ δὲ Πλαγίου Δευτέρου εἰς τὴν θάσιν τοῦ Γα ὡς παρασταίνεται εἰς τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν, ἡγοῦν ὁ Δι τοῦ Δευτέρου εἶναι Κε τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαγίου Δευτέρου εἶναι Γα τοῦ Δευτέρου, καὶ καθεξῆς ὁμοίως καὶ τὰ λοιπὰ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα.

132. Ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος ἔχη ἴσον τὸν καθολικὸν Πα, τότε ὁ μὲν Πα ἐννοεῖται ὡς Δι, ὁ Βου ὡς Κε, ὁ Γα ὡς Ζω, ὁ Δι ὡς Νη, καὶ τὰ λοιπὰ ὁμοίως κατὰ τὴν ὁγδόην Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν.

133. Ὅταν δὲ θέλη τις νὰ ψάλλῃ εἰς τὸν Δεύτερον Ἕχον χερουβικόν, ἢ Κοινωνικόν, ἢ ἄλλο τι μᾶθημα Παπαδικόν, τὸ ὅποιον εἶναι μὲν ἀπὸ τὸν Ποιητὴν του διωρισμένον εἰς τὴν θάσιν τοῦ Πα, θέλει δὲ ὁ ψάλλων νὰ τὸ φέρῃ εἰς τὴν θάσιν τοῦ Βου, ὅς τις εἶναι καὶ φυσικώτερος φθόγγος τοῦ Δευτέρου Ἕχου, τότε μεταχειρίζεται ὡς ἑξῆς: πρῶτον εὐρίσκει τὸ καθολικὸν ἴσον τοῦ Βου; καὶ ἀφ' οὗ λάβῃ ἴσον τὸν Βου, ἔπειτα προσφέρει ἀντὶ τῶν φθόγγων Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα Βου, τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα, ὁδεύων ἀπὸ τοῦ Βου ὀηλαδῇ ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, (α) κατὰ τὴν ἑξῆς Κλίμακα·

Νη Πα Γα Δι Κε Ζω Νη· ἀλλὰ καὶ ὅταν τὸ Μέλος του εἰς τὸν αὐτὸν Δι, καὶ τότε ἐννοεῖται ἡ θάσις του πάλιν εἰς τὸν Νη· ὅταν δὲ ἐν Μέλος ὁ δεῦρ χρωματικῶς ἀπὸ τοῦ καθολικοῦ Πα, ἂν καὶ κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, εἶναι ὁμοίως τοῦ Δευτέρου· μόνον λοιπὸν εἰς τὰ εἰρμολογικὰ λαμβάνει ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἴσον τὸν Βου, καὶ ἑξομοιοῖ τὰ μέλη του μὲ τὰ μέλη τοῦ Δευτέρου, ὁμοίως καὶ τότε θεωρεῖται ἀρκετὴ διαφορὰ διὰ τὰς καταλήξεις καὶ ἄλλα τινὰ μεταξὺ τῶν δύο τούτων Μελῶν.

(α) οὗτος ὁ τρόπος εἶναι ἄριστος διὰ τὴν μελωδίαν τοῦ Δευτέρου Ἕχου.

154. Τὸ δὲ τοιοῦτον μάθημα, τὸ ἐκ τοῦ Πα δηλαδὴ, ἂν θέ-
λη τις νὰ τὸ ψάλλῃ ὡς ἀπὸ τοῦ Βου ὡς ἐξῆς· Ἦχος Δεύτερος Πα 66,
καὶ ἔπειτα Βου 66 εἰς τὴν θάτιν τοῦ Πα, τοῦτο λέγω εἶναι ὅλως
διόλου ἄτοπον (α). ὅσον δὲ διὰ τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται διφω-
νίας ὁ Δεύτερος, αὐταὶ αἱ διφωνίαι εἶναι συνθήεις καὶ εἰς τὸν
Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, καὶ εἰς ὅλους τοὺς διατονικούς Ἦχους, π.χ.
ὁ Πρῶτος καὶ Πλάγιος τοῦ Πρώτου, π q

155. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Δεύτερος Ἦχος κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς
μὲ τὸ κεαλες, οὕτω: κε α κες, η κε α κες, η κε α κες, η κε α κες.
καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ κε, τὸ ὁποῖον παρασταίνει
ποιότητα τοῦ κεαλες.

156 Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους ἔχει ὁ Δεύτερος Ἦχος, στιχη-
ραρικῶς μὲν τοὺς Βου Δι· καταλήξεις δὲ κάμνει, ἀτελεῖς μὲν καὶ
τελικὰς εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Βου. ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον
τὸν Πα δεσπόζοντας φθόγγους εἰς τὸ εἰρημολογικὸν ἔχει τοὺς Πα
Δι, καὶ κάμνει καταλήξεις, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς
δὲ καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα.

(α) Τὸ τοιοῦτον διὰ πολλὰ αἷτια κρίνεται ἄτοπον· πρῶτον διὰ τὴν πολ-
λὴν δυσκολίαν τῆς προφοράς· δεύτερον διὰ τὴν προερχομένην εἰς τὸ μέλος
ψυχρότητα. τρίτον ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Βου Ἑπταφωνία ὡς εἶπομεν, δὲν ἔχει ἀρ-
μονίαν, οὔτε διατονικῶς, οὔτε χρωματικῶς· τέταρτον ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ Βου
Χρωματικὴ Ἑπταφωνία εἶναι καὶ ἐλλειπτής 2 τμημάτων, καθὼς καὶ ἡ ἀπὸ
τοῦ Ζω. ἴδε ἀρθ: 80· Κεφάλ: 10 Παρὶ Ἦχων. πέμπτον ἂν ὁδεύσῃ τις μίαν
ἢ δύο θέσεις ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ τοῦ Βου, θὰ ἀναγκασθῇ ἔπειτα χωρὶς ἄλ-
λο νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν τὸ μέλος νὰ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Πα, καὶ μάλιστα ὅταν
ἀπαντήσῃ διατονικὴν Γραμμὴν· εἰδὲ καὶ ἐπιμένῃ νὰ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Πα ὡς ἀπὸ
τοῦ Βου, ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ μεθήμετος καταντὰ τὸ μέλος ἀφ' ὁδοῦ.

137 Σημεῖα τῆς φθορᾶς τοῦ Δευτέρου ἤχου εἶναι τέσσαρα ς, ς, ς, ς, τὰ ὅποια ἔχει κοινὰ μέ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου. ποῦ δὲ τίθενται αὐτὰ ὁμοίως καὶ τὰ Μαρτυρικά σημεῖα ποῦ τίθενται γίνεται φανερόν εἰς τὰς Κλίμακας·

138 Ὁ Δεύτερος ἤχος δὲν διακρίνεται μέ τὰ φθορικά σημεῖα ταῦτα ς ἀπὸ τὸν Πλάγιόν του, ἐπειδὴ αὐτὰ ἐξ ἴσου δεικνύουσι καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον· οὐδὲ μέ ταῦτα ς, ς, ἐπειδὴ ὁμοίως καὶ αὐτὰ ἐξ ἴσου δεικνύουσι καὶ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλον· ἀλλὰ διακρίνεται πρῶτον ἀπὸ τὸ ἀπήχημα, ἐπειδὴ ἀλλέως ἀπηχεῖται ὁ Δεύτερος, καὶ ἀλλέως ὁ Πλάγιος, τοῦ Δευτέρου· δεύτερον διακρίνεται καὶ ἀπὸ τὸ ἴσον· τρίτον καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ μὲν Δεύτερος ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀλιγωτέραν ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ἔχει περισσοτέραν ἔκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ὀλιγοτέραν ἐπὶ τὸ βαρὺ· τέταρτον, ὁ μὲν Δεύτερος μεταχειρίζεται περισσοτέρας Διφωνίας, καὶ ὀλιγωτέρας Τριφωνίας· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου ὀλιγωτέρας Διφωνίας, καὶ περισσοτέρας Τριφωνίας· πέμπτον ὁ μὲν Δεύτερος μεταχειρίζεται ὀλιγώτερον τὸ Διατονικόν, καὶ περισσότερον τὸ χρωματικόν· ὁ δὲ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου· περισσότερον τὸ διατονικόν, καὶ ὀλιγώτερον τὸ χρωματικόν· πολλάκις ὅμως διὰ τὸ νὰ ἔχωσι καὶ οἱ δύο τὰ αὐτὰ χρωματικά διαστήματα, εἴαν συμπέσῃ νὰ εὐρεθῶσι τὰ μέλη των καὶ εἰς ἓν ἴσον, τόσον ὁμοιάζονται, ὥστε δὲν διακρίνονται, ἂν Δεύτερος ἤχος εἶναι ἢ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου· ἐν ἐνὶ λόγῳ ὅποιαν διαφορὰν ἔχει ὁ Πρῶτος ἀπὸ τὸν Πλάγιόν του, τὴν αὐτὴν ἔχει καὶ ὁ Δεύτερος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου.

159. Ὁ Δεύτερος ἤχος εἶναι μελωδικώτατος, ἢ κάλλιον νὰ εἰπῶ τὸ μέλος του εἶναι ἡδονικώτατον καὶ γλυκύτατον· διὰ δὲ τὴν πολλὴν του μαλακότητα κλίνει φυσικὰ εἰς τὸ χαῦνον καὶ θηλυπρεπές· ὁ τρόπος ὅμως καθ' ὃν ἡ Ἐκκλησία ἡμῶν τὸν μεταχειρίζεται, τὸν φέρει εἰς τὸ σεμνοπρεπέστατον, καὶ εἰς ὕψος ἱεροπρεπέστατον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΡΙΤΟΥ ΗΧΟΥ.

140. Ὁ Τρίτος Ἦχος, ἐπειδὴ ὡς εἵπομεν ἀριθ. 87. ἡ Κλίμαξ αὐτοῦ δὲν ἔχει Ἀρμονίαν φυσικὴν, εἰς μὲν τὸ Παπαδικὸν μεταχειρίζεται τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην Κλίμακα εἰς τὸν δεῦτερον Πίνακα τῶν χρωῶν ὀρθῶς ὀνομαζομένην ἑναρμόνιον (α)· διότι τὰ διαστήματα ταύτης τῆς Κλίμακος εἶναι ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ Τετάρτου Ἦχου, ἐπειδὴ ὁ ὑψηλὸς Νη, ὅστις κεῖται εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Γα, λαμβάνει μέλος καὶ ποιότητα τοῦ Δι, ὁ δὲ Ζω, ὅστις κεῖται εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Βου, λαμβάνει μέλος καὶ ποιότητα τοῦ Γα, οὕτω καὶ οἱ λοιποὶ κατιόντες φθόγγοι μέχρι τοῦ μέσου Γα.

141. Ἐν δὲ τῷ μέσῳ τοῦ μέλους τοῦ κατὰ ταύτην τὴν ἑναρμόνιον Κλίμακα, ἐπάνω εἰς τοῦτο τὸ ἑναρμόνιον, μεταχειρίζεται καὶ ἄλλο ἑναρμόνιον, τιθεμένης ταύτης τῆς ἑναρμονίου φθορᾶς Ϟ εἰς τὸν Ζω, ὅστις ἐννοεῖται εἰς τὴν φυσικὴν βᾶσιν τοῦ ὑψηλοῦ Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς κατὰ τὴν ἐβδόμην Κλίμακα εἰς τὸν δεῦτερον Πίνακα. Τὸ αὐτὸ τοῦτο γίνεται καὶ ὅταν τίθεται ἡ αὐτὴ ἑναρμόνιος φθορὰ εἰς τὸν αὐτὸν Ζω καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς κατὰ τὴν δευτέραν Κλίμακα εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωῶν (β).

(α) Ἀρμονία ὡς πολλάκις εἵπομεν λέγεται ἡ ἐπταφωνία ἐκείνη ἣτις συνίσταται ἐκ τριφωνίας συνισταμένης ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος, καὶ ἐλαχίστου, καὶ ἐκ τετραφωνίας συνισταμένης ἐκ τόνων δύο μειζόνων, ἐνὸς ἐλάσσονος καὶ ἐνὸς ἐλαχίστου· ἐπειδὴ δὲ ἡ Κλίμαξ τοῦ Τρίτου Ἦχου δὲν ἔχει τοιαύτην ἀρμονίαν ἐμφαίνει ἡ ἀρμονικὴ Κλίμαξ τοῦ Πλγίου Τετάρτου Ἦχου εἰς αὐτὴν, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη ἡ τοιαύτη Κλίμαξ ἑναρμόνιος.

(β) ἡ διάφορὰ εἶναι μόνον ὅτι εἰς μὲν τὸ ἐν ἀναβάσει φωνῆς τοῦτο ἑναρμόνιον γίνεται καὶ τοῦ ἴσου ἀνάβασις, ἐπειδὴ περισσεύουσι 3 τμήματα, ἥγουν αὐξάνει ἡ Κλίμαξ 3 τμήματα περισσότερον, εἰς δὲ τὸ ἐν καταβάσει φωνῆς δὲν γίνεται τοιαύτη αὐξήσις.

142. Εἰς δὲ τὰ στιχηραρικά καὶ εἰρμολογικά μεταχειρίζεται Κλίμακx, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, τὴν τετάρτην, ἢ τὴν πέμπτην εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα τῶν χορῶν· ἐν δὲ καταβάσει φωνῆς, τὰς αὐτὰς μὲν μεταχειρίζεται Κλίμακx, ὅμως κατὰ τὴν ἐν καταβάσει φωνῆς τρίτην Κλίμακx εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χορῶν· ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ Κλίμακες, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, ἔχουσι διαφορὰν κατὰ τὰ διαστήματα ἀπὸ τὴν ἕκτην Κλίμακx εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα, ἐν δὲ καταβάσει φωνῆς, γίνονται ὅμοια χωρὶς ἄλλην τινα διαφορὰν παρὰ ὅτι, αἱ μὲν εἶναι ὀξύτεραι ὀλίγα τμήματα, αἱ δὲ εἶναι βαρύτεραι.

143. Αὐταὶ δὲ αἱ Κλίμακες, καὶ ὅσαι ἄλλαι ἐναρμόνιοι εὐρίσκονται εἰς τοὺς Πίνακας, εἶναι διὰ τῶν ὁποίων παρατταίνεται τὸ ἐναρμόνιον Ἑκκλησιαστικὸν Μέλος εἰς τὸν Τρίτον Ἦχον, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς διατονικοὺς Ἦχους, ὅταν καὶ αὐτοὶ μεταχειρίζονται εἰς τὰ διατονικά μέλη των κῆμμίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἐναρμονίους Κλίμακx.

144. Ὅταν δὲ εὐρίσκεται τιθεμένη ἡ ἐναρμόνιος αὕτη ρ φθορά, ἢ αὕτη ὃ εἰς τὸν Γα, τότε τὰ διαστήματα ὅλα, καὶ ἀνιόντα, καὶ κατιόντα εἶναι εἰς τὸν τόπον των, ἡγουν εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν των, καὶ μόνον ὁ Βου προφέρεται μὲ ἀδύνατον φωνήν, ὡς εἴπομεν καὶ ἐν τῇ περὶ Γφέσεως καὶ Διέσεως Κεφ. 9. ἀριθ. 74.

145. Ἐμελωδεῖτο τὸ ἐναρμόνιον εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Εὐκλείδου κατὰ τόνον καὶ τόνον, καὶ κατὰ διέσιν καὶ διέσιν, ἀλλὰ τὴν σήμερον, λέγει ὁ Διδάσκαλος Χρύσανθος εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν, τοιαῦτα μέλη δὲν ἔχομεν (α)· προσέτι λέγει ὁ αὐτὸς Διδάσκαλος,

(β) ἡ λέξις Διέσις κυρίως σημαίνει ἐλάττωσιν τοῦ τυχόντος τονικοῦ διαστήματος· ὅταν δὲ μεταχειρίζομεθα τὴν ἐναρμόνιον ταύτην ρ φθορὰν εἰς τὸν Ζω, τότε οἱ μὲν δύο τόνοι Πα Νη Ζω ἐν καταβάσει φωνῆς προφέρονται μείζονες· τῶν δὲ ἄλλων δύο τόνων Ζω Κε Δι τὰ διαστήματα ἐλαττωτοῦται τὸ ἐναρμόνιον λοιπὸν, καθὼς καὶ τότε, καὶ τώρα μελωδεῖται κατὰ τόνον καὶ τόνον, καὶ κατὰ διέσιν καὶ διέσιν.

οἱ μὲν οὖο τόνοι μείζων καὶ ἐλάσσων ἦσαν καὶ εἰς τοὺς παλαιούς Ἑλληνας οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἰδικούς μας· τὸ δὲ λείμμα ἐκείνων τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ ἡμιτόνιον τῶν νῦν Εὐρωπαϊῶν εἶναι ὀλίγῳ μικρότερα ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας ἐλάχιστον (α).

146. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Τρίτος Ἦχος κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μὲ τὸ **ααα**, καθ' ἡμᾶς δὲ μὲ μόνον τὸ **λε**, τὸ ὅποιον ζητεῖ προφορὰν βομβώδη καὶ σοβαρὰν διὰ τὴν δεῖξιν ποιότητα τοῦ **ααα**, ἔχουν τοῦ **Γα**· ἔχει δὲ πάντοτε ἴσον αὐτὸν τὸν **Γα**.

147. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τὸν Τρίτον Ἦχον εἶναι οἱ **Κε Γα Πα** καταλήξεις δὲ γίνονται, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν **Κε**, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν **Πα**· ἐνίοτε **Θε** καὶ εἰς τὸν **Νη** (6), καὶ τελικαὶ εἰς τὸν **Τα**.

148. Σημεῖον τῆς φθορᾶς αὐτοῦ εἶναι τοῦτο **φ**, σημεῖα δὲ τῶν Μαρτυριῶν του εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια εὐρίσκονται εἰς τοὺς φθόγγους ἐκάστης Κλίμακος αὐτοῦ.

149. Ὁ Τρίτος Ἦχος ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας Φρύγιος, ἐπειδὴ τὸν ἐφεῦρεν ὡς λέγουσιν ὁ ἐκ τῆς Φρυγίας Μαρσίας· τὸν μετεχειρίζοντο δὲ οἱ Ἕλληνες εἰς τὰ δύο γένη μόνον εἰς τὸ Διατονικόν, καὶ Χρωματικόν· ὁ δὲ Ὀλυμπος ἔβαλεν ἔπειτα εἰς αὐτὸν καὶ τὸ ἐναρμόνιον, τὸ ὅποιον πρὸ αὐτοῦ τοῦ Ὀλύμπου ἦτον εἰς τοὺς Ἑλληνας ἄγνωστον, καθὼς καὶ τὸ χρωματικόν εἰς ἡμᾶς ἤδη. Θεόδ. Κρηπ. φύλλ. 64. (γ).

(α) Ἐὰν τὸ λείμμα τῶν Ἑλλήνων, καὶ τὸ ἡμιτόνιον τῶν εὐρωπαϊῶν ᾖναι ὀλίγῳ μικρότερα ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας ἐλάχιστον, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ᾖναι καὶ τὸ Διαπασῶν ἐκείνων μικρότερον ἀπὸ τὸν ἰδικόν μας Διαπασῶν. τοῦτο δὲ ἂν ὑπάρχῃ ἀληθές, ἢ ὅχι, ἄλλοι ἂς εἰπωσι· κατ' ἐμὲ δὲ κριτὴν καὶ τοῦτο, καθὼς καὶ τότε, καὶ τώρα, εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ ἀπαράλλακτον.

(6) Ὅταν ὁ Τρίτος ὁδεύῃ Διατονικῶς, καὶ κάμνη καταλήξεις εἰς τὸν **Κε** καὶ εἰς τὸν **Πα**, τότε ἡ ἀρμονία του ἐννοεῖται ἀπὸ τοῦ **Πα** μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ **Πα**· ὅταν δὲ καταβαῖνῃ καὶ εἰς τὸν **Νη**, καὶ κάμνη καταλήξεις εἰς αὐτὸν, τότε ἡ Ἀρμονία του ἐννοεῖται ἀπὸ τοῦ **Νη** μέχρι τοῦ ὑψηλοῦ **Νη**.

(γ) Τὸ χρωματικόν τούτου τοῦ Ἦχου δὲν εἶναι εἰς ἡμᾶς ἄγνωστον,

150. ἔχει δὲ ὁ Τρίτος ἦχος χαρακτηῖρα ἀπλοῦν, καὶ ἀνδρικόν, καὶ ἐξορμητικόν· ὡς τοιοῦτον δὲ τὸν παρασταίνει καὶ ἡ Ὀκτώηχος ἐν ἐπιγράμματι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΠΧΟΥ.

151. Ὁ Τέταρτος ἦχος μεταχειρίζεται Κλίμακα Διατονικὴν κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, τὰ διαστήματα τῆς ὁποίας ἐξετέθησαν εἰς τὸ Β'. Κεφ. ἀριθ. 19. καὶ εἰς μὲν τὸ Παπαδικόν ἔχει ἶσον τὸν Δι, εἰς δὲ τὸ Στιχηραρικόν τὸν Πα, καὶ εἰς τὸ Εἰρμολογικόν ἔχει τὸν Βου. Ἀπηχεῖται δὲ Παπαδικὸς ὦν μὲ τὸ Αἰα, Στιχηραρικὸς δὲ καὶ Εἰρμολογικὸς ὦν μὲ τὸ Λε.

152. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς τοῦτον τὸν ἦχον εἶναι, στιχηραρικῶς μὲν οἱ Πα Βου Δι, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Βου, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα, ἢ εἰς τὸν Βου τελικῶς· Εἰρμολογικῶς δὲ καταλήγει, ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι καὶ Βου, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν Πα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου· Παπαδικῶς δὲ καταλήγει εἰς τὸν Δι, καὶ Βου, καὶ Νη, καὶ ὑψηλὸν Νη, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Δι.

153. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τοῦ Τετάρτου ἤχου εἶναι τοῦτο Ϟ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Δι· εἰς δὲ τὸ στιχηραρικόν εἶναι τοῦτο ϙ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Πα· εἰς δὲ τὸ εἰρμολογικόν εἶναι τοῦτο Ϟ, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Βου.

ἀλλὰ μάλιστα εἶναι γνωστότατον· γνωρίζεται δὲ τὸ χρωματικὸν τοῦτο τοῦ ἤχου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μὲν εἰς ἐκεῖνα τῶν παλαιῶν Μουσικοδιδασκάλων τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ὡς πολλάκις προείπαμεν μελωδοῦνται μὲν μὲ τοὺς φθόγγους Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, ἔχουσι δὲ ἶσον τὸν Γα· ἔπειτα δὲ καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἑναρμονίου μέλους τοῦ συχνάκις μεταχειρίζεται καὶ τὸ χρωματικόν.

154. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὅποια ἐσημειώθη-
σιν εἰς τοὺς φθόγγους τῆς κατὰ τὸ δις Διαπασῶν ἐκτεθείσης Κλί-
μακος αὐτοῦ τοῦ ἤχου εἰς Κερ. Β'. ἀριθ. 19.

155. Ὁ Τέταρτος ἤχος ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλλη-
νας Μιξολύδιος, τὸν ὅποιον ἐπενόησεν ἡ Σαπφώ ἡ Ποιήτρια, ὡς λέ-
γει ὁ Ἀριστόξενος· καὶ ἴσως ὠνομάζετο οὕτω διὰ τὸ νὰ εὐρίσκεται
τὸ περισσότερον μέρος τοῦ χρωματικοῦ εἰς τοὺς δεσπόζοντας φθόγ-
γους τούτου τοῦ ἤχου, ἤγουν εἰς τοῦτον τὸν Δ , ἢ εἰς τοῦτον β ,
εἰς τὸν ϵ τοῦτον, εἰς τὸν π τοῦτον· ἀλλὰ μιξολύδιον ἐκεῖνο τὸ
μέλος εἶναι καὶ λέγεται, τὸ ὅποιον εἶναι μικτὸν ἐκ χρωματικῶ
καὶ διατονικοῦ. π. χ. $\pi \xrightarrow{\infty} \Delta \xrightarrow{\delta} \beta$
 $\gamma \xrightarrow{\Delta} \delta$, ἢ ἐκ διατονικοῦ καὶ χρωματικοῦ. π. χ.
 $\pi \xrightarrow{q} \delta \xrightarrow{\Delta} \beta \xrightarrow{\pi}$. διότι Λύδιον μέ-
λος λέγεται ἐκεῖνο τὸ μέλος τὸ ὅποιον εἶναι ὅλον χρωματικὸν· ὅ-
ταν δὲ ᾖναι μικτὸν, λέγεται μιξολύδιον· ὅθεν ὄχι μόνον ὁ Τέταρ-
τος, ἀλλὰ καὶ κάθε ἄλλος ἤχος, ἔχων μέρος ἐκ χρωματικοῦ
καὶ διατονικοῦ, ἢ ἐκ διατονικοῦ καὶ χρωματικοῦ μικτὸν, λέγεται
Μιξολύδιος· τὸ δὲ Χρωματικὸν ὠνομάσθη μέλος Λύδιον, καθότι ἐφ-
ευρέθη πρῶτον ὡς λέγουσιν ἀπὸ τοὺς Λυδοὺς.

156. ἔχει δὲ ὁ Τέταρτος χαρακτῆρα Πανηγυρικόν, καὶ Χορευ-
τικόν, καὶ ἐν αὐτῷ μεγαλοπρεπῇ· καὶ τὸ μὲν Πανηγυρικὸν καὶ
μεγαλοπρεπὲς αὐτοῦ καταφαίνεται εἰς τὸ Παπαδικόν, καὶ στιχη-
ραρικόν· τὸ δὲ Χορευτικὸν εἰς τὸ Εἰρμολογικόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ΄.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΗΧΟΥ.

157. Ὁ Πλάγιος τοῦ πρώτου ἤχου ἔχει ἰδικήν του Κλίμακα

τὴν ἐξῆς: $\begin{array}{c} \kappa \\ \eta \end{array} \text{ ————— } \begin{array}{c} \kappa' \\ \eta' \end{array}$

ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς εἵπομεν καὶ εἰς Κεφ: 10, ἀριθ: 121, ἐν ὑποση-
μειώσει, ὅτι ὁ μὲν ἤχος οὗτος θέλει ν' ἀναβαίνει ἐλευθέρως ἑπτὰ
φωνάς ἐπὶ τὸ ὄξυ, μάλιστα δὲ θέλει νὰ ἐκτείνεται καὶ ἐπέκεινα
τῶν ἑπτὰ φωνῶν, οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἑκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ δὲν ᾔ-
θελον νὰ ἐκτείνεται καὶ μίαν Μελωδία ὑπεράνω τοῦ ὑψηλοῦ Δι,
ἢ τοῦ ὑψηλοῦ Κε, ἐξαιτίας ὅτι ἡ φωνὴ τοῦ καθενὸς Μουσικοῦ δὲν
φθάνει τόσον ὑψηλὰ, διὰ ταῦτα μεταφέρεται τὸ ἴσον τοῦ ἤχου τού-
του ἀπὸ τοῦ Κε εἰς τὸν Πα τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρύτερον·
διὰ νὰ δείξῃ δὲ ὅτι κύριος θόγγος του εἶναι ὁ Κε, εἰς μὲν τὸ
εἰρμολογικὸν καὶ ἀρχεταὶ ἀπὸ τοῦ Κε, καὶ καταλήγει ἐντελῶς καὶ
τελικῶς εἰς τὸν Κε· εἰς δὲ τὸ στιχηραρικὸν καὶ Παπαδικὸν συχνό-
τατα ἀναβαίνων ἀπὸ τοῦ Πα τέσσαρας φωνάς ἐπὶ τὸ ὄξυ δεικνύει
αὐτὸν τὸν Κε, ἢ καταβαίνων ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Πα ἢ Νη δεικνύει
αὐτὸν τὸν Κε, καὶ ταῦτα μεταχειρίζεται ὅταν ὁδεύῃ διατονικῶς
μὲ τὴν Κλίμακα τοῦ Πρώτου ἤχου· ὅταν δὲ τίθεται ἡ ἑναρμόνιος
αὕτη φθορὰ ρ εἰς τὸν Ζω τῆς διατονικῆς Κλίμακος τοῦ Πρώτου
ἤχου, τότε αὕτη ἡ Κλίμαξ μεταβάλλεται κατὰ τὰ διαστήματα εἰς
τὴν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Πρώτου, ὅ ἐστιν ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώ-
του ἤχου μεταφέρει τὴν Κλίμακα τοῦ Πρώτου εἰς τὴν ἰδίαν αὐ-
τοῦ Κλίμακα διὰ τῆς εἰρημένης φθορᾶς.

158. Ὁ ἤχος οὗτος δὲν ζετεῖ προσλαμβανόμενον διὰ νὰ σχη-
ματίσῃ τὸ διάστημα ταῦ Νη Πα, ἀλλ' ἀπηχεῖται κατὰ μὲν τοὺς

Παλαιούς με τὸ ἀεὶ αἰεὶ οὕτω π_q π_q

καὶ φανερόναι τὸν ἑαυτόν του· καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχέεται με μόνον τὴ
κε (α).

159. Ἴσον δὲ, δεσπόζοντας φθόγγους, καταλήξεις, σημεία φθο-
ρικὰ, σημεία Μαρτυριῶν, καὶ τὰ πάντα ἔχει κοινὰ με τὸν Πρῶ-
τον, ἔξω μόνον ἀπὸ τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ· τί δὲ διαφέρει
ἀπὸ τὸν Πρῶτον, ζητεῖ εἰς 11 κερ: τοῦ Πρώτου ἤχου, ἀριθ: 125.

160. ἔχει δὲ ὁ ἤχος οὗτος χαρακτῆρα θρηνωδόν, καὶ φιλο-
κτίρμονα, καὶ χορευτικόν· καὶ τὸ μὲν θρηνώδες αὐτοῦ καταφαίνεται
ἐν τῷ, Ἡ Ζωὴ ἐν Τάφῳ, καὶ Ἄξιον ἐστὶ μεγαλύνεινσε τὸν Ζωοδό-
την, Εὐλογητὸς εἰ Κύριε, τῶν Ἀγγέλων ὁ Δῆμος καὶ τὰ τοιαῦ-
τό· τὸ δὲ φιλάκτιμον εἰς τὰς Καταβάσας, Τῷ Σωτῆρι Θεῷ, τῷ
ἐν Θαλάσῃ, Μακαρίζομένσε Θεοτόκε Παρθένε, καὶ τὰ παρόμοια·
με βραδεῶν δὲ τοῦ χρόνου ἀγωγὴν τὸ εἰρμολογικὸν μέλος του
καταντᾷ εἰς τὸ κεχηρὸς καὶ χαῦνην· με ταχεῖαν δὲ τοῦ χρόνου
ἀγωγὴν καταφαίνεται εἰς τὸ εἰρμολογικὸν μέλος του τὸ χορευτι-
κόν, καθὼς: Πάσχα ἱερὸν ἡμῖν σήμερον ἀναδέδεικται κτλπ.

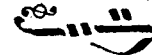
(α) ὁ συγγραφεὺς τῆς Κρητίδος θέλει τὸ ἴσον τούτου τοῦ ἤχου εἰς τὸν
κάτω κε, καθότι λέγει· Μ' ὅλον ὅτι ὁ ἤχος οὗτος ἄρχεται ἀπὸ ἑνα καὶ τὸν
αὐτὸν φθόγγον τὸν Πα, ὅμως διαφέρει τὸ ἴσον τούτου ἀπὸ τὸ τοῦ Πρώτου,
ἐπειδὴ ὁ Πρῶτος ἄρχεται ἀπὸ ἐξωτέραν [ἀντὶ ἐξωτέραν] βάσιν τρεῖς τό-
νους σχεδόν· ἀλλὰ οὐδεμία Ἐκκλησιαστικὴ Μελωδία ἔχει ἴσον τὸν κάτω κε,
καθὼς καὶ ὁ ἴδιος αὐτὸς ἐν τῷ περὶ βαρέως ἤχου μαρτυρεῖ λέγων· τὸ ἴσον
τοῦ Βαρέως ἤχου εἶναι τὸ βαρύτερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων
εἰς τὸν φθόγγον Ζω.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΗΧΟΥ.

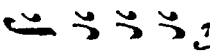
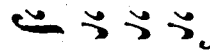
161. Ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου Ἦχος μεταχειρίζεται. Κλίμακα χρωματικὴν, τῆς ὁποίας τὰ διαστήματα ἴδε ἐν τῷ περὶ Δευτέρου Κεφαλαίῳ 12, ἐν τῷ περὶ Ὑφέσεως καὶ Διέσεως Κεφ: 9, ἀριθ: 67 ἐν τῷ περὶ Ἦχων Κεφ: 10, εἰς μέρη πολλὰ. Ποῖον ἔχει ἴσον, ποίους δεσπόζοντας φθόγγους, ποίας κέμνει καταλήξεις, ποῖα τὰ φθορικὰ αὐτοῦ σημεῖα, ποῖα τὰ Μαρτυρικὰ, καὶ τέλος πάντων κατὰ τί διεφέρει ἀπὸ τὸν Δεύτερον, τὰ πάντα ζήτηι εἰς τὸν Δεύτερον Ἦχον.

162. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου Ἦχος εἰς τὸ στιχηρικὸν καὶ Παπαδικὸν, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μετὰ τὸ

π π, καὶ φανερόναι τὸν ἑαυτὸν τοῦ
 λε ε χε α α λες

καθ' ἡμᾶς δὲ μετὰ μόνον τὸ λε εἰς δὲ τὸ εἰρμολογικόν, πῶς ἀπηχεῖται, ζήτηι εἰς τὸν Δεύτερον.

163. Ὁ Συγγραφεὺς τῆς Κρηπίδος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ μετ' αὐτοῦ Μουσικοὶ διίσχυρίζονται ν' ἀποδείξωσιν, ἄλλα μὲν τὰ χρωματικὰ διαστήματα τῆς Κλίμακος τοῦ Δευτέρου Ἦχου, ἄλλα δὲ τῆς τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, λέγοντες: Αἱ Κλίμακες τούτων τῶν δύο Ἦχων ἔχουσι μεγάλην διαφορὰν εἰς τὰ χρωματικὰ διαστήματα κτλπ: ἴδε Κρηπ: φύλλ: 71· διίσχυρίζονται λέγω νὰ ἀποδείξωσι τὰ ὅποια λέγουσιν, ἀλλὰ μετὰ ποῖον λόγον; μετὰ οὐδένα! παρὰ μετὰ μόνον τοῦτο τὸ ἔξης: προφέροντες τὸ τετράχρδον τοῦτο

Δ π, ἢ τοῦτο π κ,

ἐκφωνοῦσι τὸν Γα φθόγγον, καὶ τὸν Νη μετὰ τὸσον ἀδύνατον καὶ

ἐκκελυμένην καὶ ἅμα σιωπηλὴν φωνήν, ὥστε μόνις ἀκούονται· ἔπειτα δὲ καταβαίνοντες εἰς τὸν Βου καὶ εἰς τὸν Ζω, τὸν ἀντικείμενον ἐκ φωνοῦσιν αὐτοὺς μὲ τόσον ἔντονον καὶ ζωηράν φωνήν, ὥστε ἀκούονται ὑπὲρ τὸ δέον βροντωδέστεροι (α)· προφέροντες δὲ τὸ τετρά-
χορδον τοῦ Δευτέρου τοῦτου $\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \Delta$, ἢ τοῦτο

$\text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩} \text{♩}$, ἐκφωνοῦσιν ὅλους τοὺς φθόγγους μὲ πολ-
λὴν μαλακότητα (β)· καὶ ταῦτα πράττοντες, πιστεύουσι καὶ κα-
ταπειθουσι καὶ τοὺς ἄλλους νὰ δοξάζωσι καὶ νὰ συνομολογῶσιν
ὅτι τὰ χρωματικά διαστήματα τῶν δύο τούτων ἤχων ἔχουσι με-
γάλην διαφοράν.

164. Ἐστω τοῦτο τὸ ὁποῖον λέγουσι νὰ ᾄδει ἀληθέστατον·
τοὺς ἔρωτῶ ὅμως τὰ ἑξῆς: Πρῶτον, μὲ τὰ αὐτὰ διατονικά διασ-
τήματα παρασταίνονται μέλη διατονικά ἑπτὰ κατὰ τὰς ὁποίας ἐν
Κεφ: 10: ἀριθ: 78· ἐσημειώσαμεν Κλίμακας διὰ τί δὲ δύο μέ-
λη χρωματικά νὰ μὴ παρασταίνωνται μὲ τὰ αὐτὰ χρωματικά
διαστήματα; δεύτερον, ἐὰν τῷ ὄντι αἱ Κλίμακες τῶν δύο τούτων
ἤχων ἔχωσι κατὰ τὰ χρωματικά διαστήματα μεγάλην διαφοράν,
διὰ τί δὲν μᾶς παρέδωκαν δύο γένη χρωματικά οἱ ἀρχαῖοι Μου-
σικοὶ, ἀλλὰ μᾶς παρέδωκαν ἓν γένος χρωματικόν; τρίτον, διὰ τί
οἱ Παλαιοὶ, καὶ τὸν Δεύτερον καὶ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, πα-
ρελλάγιζον μὲ τοὺς αὐτοὺς φθόγγους *λεαλες*, *λεαλεω*, καὶ ὅχι
μὲ ἄλλους φθόγγους τὸν ἓνα ἤχον, καὶ μὲ ἄλλους τὸν ἄλλον;

(α) Ἀλλὰ πρὸς τῶν Μουσῶν, ὡ φιλόμουσοι Μουσικοὶ παρατηρήσατε καλὰ, καὶ
ἴδετε, ὅτι τοῦτο ἀποβλέπει εἰς τὴν ποιότητα τοῦ Μέλους, καὶ ὄχι εἰς τὴν
ποσότητα τῶν τονικῶν διαστημάτων, ἥγουν τὸ ἀδύνατον καὶ ἐκκελυμένον
τῆς φωνῆς δὲν σημαίνει ἐλάττωσιν ποτὲ τοῦ τονικοῦ διαστήματος.

(β) Διότι τοῦτο ὅ,τι μεταχειρίζομεθα εἰς τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα τετρά-
χορδα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤχου, ἂν μεταχειρισθῶμεν καὶ εἰς τὰ τετρά-
χορδα τοῦ Δευτέρου, ἥγουν ἂν ἐκφωνήσωμεν τοὺς μὲν φθόγγους Ζω καὶ Βου
ὡς τοὺς Νη καὶ Γα, τοὺς δὲ Κε καὶ Πα ὡς τοὺς Ζω καὶ Βου, ἀποτελοῦμεν
τὸ αὐτὸ μέλος τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἀπαράλακτον.

Τέταρτον, διὰ τί τὰ περισσότερα εἰρηολογικά καὶ Παπιδικά τοῦ Δευτέρου, καὶ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μέλους τῶν στιχηραρχῶν αὐτοῦ τοῦ Δευτέρου διωρίσθησαν ἀπὸ τοὺς Παλαιούς· νὰ ὁδεύωσι κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, τὰ δὲ περισσότερα εἰρηολογικά τοῦ Πλαγίου Δευτέρου διωρίσθησαν νὰ ὁδεύωσι κατὰ τὴν Κλίμακα τοῦ Δευτέρου; (α) Πέμπτον, διὰ τί ἐν μέλῳ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ π , ἂν ψάλλεται ὡς ἀπὸ τοῦ Δ , καὶ τ' ἀνάπαλιν ἐν μέλῳ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Δ , ἂν ψάλλεται ὡς ἀπὸ τοῦ π , διατί λέγω δὲν κάμνει οὐδὲ τὴν παραμικρὰν διαφορὰν;

165 Οὗτος ὁ ἦχος μεταχειρίζεται καὶ Κλίμακας μικτὰς, ἐκ χρωματικῆς καὶ διατονικῆς, ἢ ἐκ διατονικῆς καὶ χρωματικῆς καὶ τότε εἰς μὲν τὸ χρωματικὸν μέρος τῆς Κλίμακας τίθενται αἱ χρωματικαὶ Μαρτυρίαι, εἰς δὲ τὸ Διατονικὸν αἱ διατονικαὶ (β).

166. ἔχει δὲ χαρακτῆρα ὁ ἦχος οὗτος μεγαλοπρεπῆ καὶ σεμνόν· τὸ δὲ μέλος αὐτοῦ ἀρμόζει εἰς θεῖους ὕμνους, καὶ ἱεράς τελετάς, καὶ προσέτι εἰς ἐπικήδεια, ἡγουν ἐπιτάφια ᾠσματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΑΡΥΟΥ ΗΧΟΥ.

167. Ὁ ἑβδομος ἦχος, ἀντὶ νὰ ὀνομασθῇ Ἠλέγιος τοῦ Τρίτου, ὠκμάσθη ἀπὸ τοὺς Ἀρχαίους Ἐκκλησιαστικούς Μουσικούς, Βαρύς ἐπειδὴ τὸ ἴσον τοῦ εἰς τὸ Διαπασῶν σύστημα εἶναι τὸ βαρύτερον

(α) ὡς φαίνεται, ἢ ἐκεῖνοι οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐγνώριζον καλὰ τὴν Μουσικὴν, καὶ πρέπει νὰ διορθώσωσι τὰ λάθη, καὶ ν' ἀναπληρώσωσι τὰς ἑλλείψεις των οὗτοι οἱ νεώτεροι ὡς ἀπὸ ἐκείνους πολυμαθέστεροι· ἢ ἐκεῖνοι μὲν ἦσαν ἐντελέστατοι εἰς τὴν Μουσικὴν (ὡς καὶ τῷ ὄντι ἦσαν), οὗτοι δὲ σφαιρεῖονται, καὶ παραμύθια μᾶς λέγουσι, καὶ ἄς μὲ σπῶχωρουν.

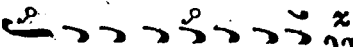
(β) Τὸ τοιοῦτον μικτὸν μέλος λέγεται μισολύδιον. ἴδε δὲ καὶ εἰς τὸ περὶ Τετάρτου Κεφάλαιον.

ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων· εἰς δὲ τὸν Τροχὸν εἶναι ἀκόμη βαρύτερον 5 τμήματα, ἡγουν ἐν φ τὸ Νη Ζω διάστημα εἰς τὸ Διαπασῶν εἶναι τόνος ἐλάχιστος 7 τμήματα, εἰς τὸν Τροχὸν γίνεται τόνος μείζων 12 τμήματα. ἴδε τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ.

168 Ὅτος ὁ ἤχος μεταχειρίζεται Κλίμακας, πρώτην μὲν ταύτην τὴν μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας σημειουμένην Διατονικὴν ὡς ἐ-

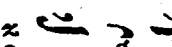
ξῆς $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}'$ διὰ τὰ Πα

παδικά· δευτέραν μεταχειρίζεται Κλίμακα τὴν ἐξῆς ἐναρμόνιον $\tilde{\alpha}$

 $\tilde{\alpha}$, καὶ αὐτὴν διὰ τὰ Παπαδικά. (α)

Μεταχειρίζεται δὲ ὁ Βαρὺς εἰς τὰ Στιχηραρικά καὶ Εἰρμολογικά ἐκείνας τὰς Κλίμακας τὰς ὁποίας μεταχειρίζεται καὶ ὁ Τρίτος ἤχος· καὶ εἰς μὲν τὰ Ἐναρμόνια μέλη ἔχει σχέσιν καὶ συγγένειαν μὲ τοῦτον τὸν Κύριόντου τὸν Τρίτον, εἰς δὲ τὰ Διατονικά μὲ τὸν Λέγετον.

169 Ἀπηχεῖται δὲ ὁ Βαρὺς ἤχος ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, ἢ τὸν κατὰ τὸν Τροχὸν Ἐναρμόνιον $\tilde{\alpha}$, κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μὲ τὸ

ααλες οὕτω: $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$, $\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$.
α α λες α α λες

ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν διατονικὸν $\tilde{\alpha}$, ἀπηχεῖται οὕτω:

$\tilde{\alpha}$ $\tilde{\alpha}$ · καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ λε, τὸ ὁποῖον ζητεῖ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικὴν διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ποιότητα τοῦ ααλες, καὶ προφορὰν μεγαλοπρεπῇ καὶ ἡδονικὴν διὰ νὰ δεῖξῃ τὴν ποιότητα τοῦ λεχεαλες, δευτέρου ἀπηχηήματος.

(α) Εἰς αὐτὴν δὲ εὐρίσκονται τῶν Παλαιῶν καὶ Νεωτέρων Μελοποι-
τῶν πολλὰ μαθήματα, καὶ μάλιστα τῶν Παλαιῶν εὐρίσκονται καὶ Χερου-
δικά.

170. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι εἰς μὲν τὰ ἑναρμόνια στιχηρικὰ καὶ εἰρμολογικὰ τοῦ ἤχου τούτου εἶναι οἱ Ζω Δι. Γα· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὸν Νη καὶ εἰς τὸν Πα ἀτελῶς, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα· ὅταν δὲ εἰς τὰ εἰρμολογικὰ, ἢ καὶ εἰς τινὰ στιχηρικὰ, μετχειρίζεται Κλίμακα διατονικὴν ἔχων ἴσον τὸν κάτω Ζω, τότε καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα καὶ εἰς τὸν Ζω, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Ζω· τὰς αὐτάς δὲ καταλήξεις ἔχει καὶ εἰς τὸ Παπαδικόν (α).

171. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς τούτου τοῦ ἤχου, διὰ μὲν τὸ διατονικὸν μέρος αὐτοῦ εἶναι τοῦτο ξ, διὰ δὲ τὸ ἑναρμόνιον εἶναι τοῦτο ρ, τὸ ὁποῖον εἶναι κοινὸν εἰς ὅλους τοὺς ἤχους ὅσοι ἑναρμονίζονται· τίθενται δὲ καὶ τὰ δύο εἰς τὸν ἄνω Ζω, ἀλλὰ τοῦτο ρ τίθεται καὶ εἰς τὸν Βου, καὶ εἰς τὸν Γα, ἢ καὶ εἰς τὸν Νη κατὰ τὴν περίστασιν.

172. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν εἰς τοῦτον τὸν ἤχον εἶναι ἐκεῖναι τὰ ὅποια σημειοῦνται εἰς τοὺς φθόγγους τῆς διατονικῆς καὶ τῶν ἑναρμονίων Κλιμάκων του, ἐπειδὴ αἱ Μαρτυρίαι ἀκολουθοῦσι τὰς φθοράς εἰς ὁποιοδήποτε μέρος καὶ ἤχον.

173. Μεταφέρεται δὲ τὸ ἴσον τοῦ ἤχου τούτου ἀπὸ τὸν κατὰ τὸν Τροχὸν ἑναρμόνιον κάτω Ζω εἰς τὸν μέσον Γα, ἐπειδὴ ἀπὸ τόσον χαμηλὸν ἴσον δύσκολα προφέρονται τὰ ἑναρμόνια στιχηρικὰ, καὶ εἰρμολογικὰ τούτου τοῦ Βαρέως ἤχου.

174. Ὁ χαρακτήρ τοῦ ἑναρμονίου Βαρέος ἤχου ἔχει τὸ γαλήνιον καὶ εἰρηνικόν, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μετράζη

(α) Ἐστω δὲ γνωστὸν, ὅτι καὶ εἰς τοῦτον τὸν ἤχον, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἤχους, σημειοῦνται οἱ κυριώτεροι δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ κυριώτεραι καταλήξεις, ἐπειδὴ κάθε ἤχος εἰς τὰ Παπαδικὰ μέλη του, ἢ καὶ εἰς τὰ ἀργὰ Στιχηρικὰ καὶ Εἰρμολογικὰ, κάμνει σχεδὸν εἰς ὅλους τοὺς φθόγγους καταλήξεις ὅταν φθορίζεται Χρωματικῶς ἢ ἑναρμονίως, καὶ τότε λέγονται ὅλοι οἱ φθόγγοι εἰς τοὺς ὁποίους καταλήγει φθόγγοι δεσπόζοντες τοῦ ἤχου ἐκείνου· ἀλλὰ ταῦτα χρειάζονται ὅχι τόσον διδασκαλίαν, ὅσον χρειάζονται περισσότερον περιέργειαν.

τὸ πολὺ ὀρμητικὸν τοῦ Τρίτου ἤχου, καὶ νὰ κατακοιμίζῃ τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν· ὁ δὲ τοῦ διατονικοῦ Βαρέος ἤχου χαρακτήρ ἔχει τὸ ἡδονικὸν καὶ τερπνόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΛΑΓΙΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΗΧΟΥ.

175. Ὁ ὀγδοὺς καὶ τελευταῖος ἤχος, ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου λεγόμενος, Κλίμακας μεταχειρίζεται Διατονικὴν καὶ Ἐναρμόνιον (α) τὴν ἕκτην κατὰ τὴν τάξιν κειμένην εἰς τὸν δεύτερον Πίνακα τῶν χροῶν, ἡγουν ταύτην:
καὶ ταύτην:

176. Ἀπηχεῖται δὲ κατὰ μὲν τοὺς Παλαιούς μετὰ τὸ, *λεαγίε*, οὕτω:
αὐτὸ τὸ, *λεαγίε* ψάλλεται μετὰ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικὴν· καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μετὰ μόνον τὸ *λε*, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκφωνῇται μετὰ τὴν αὐτὴν προφορὰν καὶ ταῦτα ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Νη, καὶ μεταχειρίζεται τὴν Διατονικὴν Κλίμακα· ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν

(α) Ταύτην τὴν κατὰ Τριφωνίαν Κλίμακα τοῦ Πλαγίου Τετάρτου ἤχου ὁ Συγγραφεὺς τῆς Κρηπιδος τὴν θέλει Διατονικὴν, καὶ ἔχει Ἐναρμόνιον. καὶ φαίνεται ὅτι ἐλησμόνησεν ὅτι τὴν ἰδίαν Κλίμακα εἰς τὸν Τρίτον ἤχον ὀνομάζει Ἐναρμ. ὄνιον αὐτὸς ὁ ἴδιος προσέτι καὶ τὴν Κλίμακα τοῦ Τροχοῦ ὅλην τὴν θέλει Διατονικὴν, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους πάλιν τὸν εἰς τὸν Τροχὸν κάτω Ζω ὀνομάζει Ἐναρμόνιον· Κρηπ.: φύλλ.: 75 καὶ 76. τὸ δὲ ἄνω Κε Κω διάστημα, ὅταν μὲν εἰς τὸν Κε τίθεται ἡ Ἐναρμόνιος αὕτη φθορὰ ϕ, τὸ θέλει 5 τμήματα· ὅταν δὲ αὕτη ρ εἰς τὸν Ζω, τὸ θέλει 3 τμήματα· καὶ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐγνώρισεν ἀκόμη ὅτι τὸ Ἐναρμόνιον ἔχει τὰ διαστήματα ὅμοια μετὰ τὰ διαστήματα τοῦ Τροχοῦ, καθὼς καὶ ὁ Τροχὸς ἔχει ὅμοια τὰ διαστήματα μετὰ τὸ Διατονικόν, κατὰ τάξιν ὅμως διάφορον.

Γα, καὶ μεταχτιρίζεται ἑναρμόνιον Κλίμακα· τότε φάλλεται τρίφωνος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνωτέρω εἵπομεν Κλίμακα, ὁδεύει δηλαδὴ τὸ μέλος, ὡς τὸ Παπαδικὸν μέλος τοῦ Τρίτου, ἀπὸ τοῦ Γα ὡς ἀπὸ τοῦ Νη .

177. Δεσπόζοντες δὲ φθόγγοι τούτου τοῦ ἤχου, ὅταν μὲν ἔχη ἴσον τὸν Νη εἰς τὰ Στιχηραρικά καὶ Εἰρμολογικά, εἶναι οἱ Νη Βου Δι· καταλήγει δὲ ἀτελῶς εἰς τὸν Δι καὶ εἰς τὸν Βου· ἐντελῶς δὲ , καὶ τελικῶς εἰς τὸν Νη, ἄποτε δὲ καὶ εἰς τὸν Βου· ὅταν δὲ ἔχη ἴσον τὸν Γα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Γα Δι Ζω, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

178. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς του εἶναι, διὰ μὲν τὸν κάτω Νη τοῦτο ρ, διὰ δὲ τὸν ἄνω Νη τοῦτο ρ· καὶ αὐτημὲν ρ τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ ὅξυ δεικνύει μέλος πάλιν τοῦ Νη, ὅταν τίθεται εἰς τὸν Γα, καὶ ἀλλάζει σύστημα· αὕτη δὲ ρ τρεῖς τὸν ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει μέλος τοῦ Δι .

179. Σημεῖα δὲ Μαρτυριῶν τούτου τοῦ ἤχου δὲν εἶναι ἄλλα παρὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα σημειοῦνται εἰς τοὺς φθόγγους τῆς Διατονικῆς αὐτοῦ Κλίμακος, καὶ τῆς Ἐναρμονίου ἄλλης Κλίμακος .

180. Ὅποῖαν δὲ διαφορὰν ἔχει ὁ Πρῶτος ἤχος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Πρώτου, καὶ ὁ Δεύτερος ἀπὸ τὸν Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, καὶ ὁ Ἐναρμόνιος Τρίτος ἀπὸ τὸν Ἐναρμόνιον Βαρὺν, τὴν αὐτὴν διαφορὰν ἔχει καὶ ὁ Τέταρτος ἤχος ἀπὸ τοῦτον τὸν Πλάγιον αὐτοῦ.

181. Χαρακτῆρα δὲ ἔχει οὗτος ὁ ἤχος Ἡγεμονικὸν ἅμα καὶ ἡδονικὸν μὲ ταχεῖαν τοῦ Χρόνου ἀγωγὴν· σεμνὸν δὲ δεικνύει Χαρακτῆρα ὅταν φάλλεται τρίφωνος μὲ βραδεῖαν μάλιστα τοῦ Χρόνου ἀγωγὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

ΙΑΙΩΣ ΠΕΡΙ ΦΘΟΡΩΝ.

182. Οἱ Μουσικοὶ ἰδόντες ὅτι τὸ μονότροπον μέλος ἐνὸς ἤχου ὅταν διαμένῃ ἐπὶ πολὺ, ὅσον καὶ ἂν ᾖ καλὸν, προξενεῖ χορτασμόν, ἐκ τοῦ ὁποίου γεννᾶται ἡ δυσαρέσκεια εἰς τοὺς ἀκροατάς, ἐπενόησαν εἰς τὴν Μουσικὴν τὰς φθοράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι μία μέθοδος διὰ τῆς ὁποίας μεταβαίνουνσιν ἀπὸ ἑνα ἤχου εἰς ἄλλον, ἢ ἀπὸ ἑν σύστημα εἰς ἄλλο, ἢ ἀπὸ ἑν γένος εἰς ἄλλο· διὰ δὲ τῆς ποικιλίας ταύτης τέρπουσι τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν καὶ τὰ ἀποκατασταίνουσι νεαρά, καὶ προσεκτικὰ.

183. Φθορὰ δὲ εἶναι παῦσις τοῦ τυχόντος ψαλλομένου Μέλους ὁποιοῦδήποτε ἤχου, ἢ συστήματος, ἢ γένους, καὶ ἀρχὴ ἄλλου μέλους εἰς ἄλλον τινὰ ἤχον, ἢ εἰς ἄλλο σύστημα, ἢ εἰς ἄλλο γένος· λύσις δὲ εἶναι ἐναλλαγὴ τοῦ μέλους τῆς ἐπικρατούσης φθορᾶς, καὶ ἐπιστροφή εἰς τὸ πρὸ τῆς φθορᾶς ψαλλόμενον Μέλος.

184. Κάθε φθορὰ, ἢ δικτονικὴ, ἢ χρωματικὴ, ἢ ἐναρμονίος, ἔχει δέσιν καὶ λύσιν, ἐκτὸς οὗτο φθορικῶν σημείων, τῆς Ἰφέσεως, καὶ τῆς Διέσεως, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουσιν οὔτε δέσιν, οὔτε λύσιν, ἐπειδὴ ἐνεργοῦσιν εἰς ἑνα μόνον φθόγγον εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελον τεθῆ (α), καὶ ἐνεργοῦσι μίαν μόνην φθόραν· αἱ δὲ ἄλλαι φθοραὶ ὅλαι δένοντα, καὶ λύονται ὡς ἐξῆς: εἰς μὲν τὴν δέσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς ἐκεῖ ὅπου γίνεται ἀρχὴ νὰ μεταβάλλεται ὁ ἤχος, ἢ τὰ

(α) Ναὶ μὲν εἰς ἑνα φθόγγον μόνον ἐνεργοῦσι, καὶ μίαν μόνην φθόραν, ὅμως ἡ Ἰφεῖς ὅταν μὲν τίθεται εἰς τὸν Βου καὶ Ζω ἐν καταβάσει, ἡ ἐνέργειά της ἐκτείνεται καὶ εἰς τὸν Κε καὶ εἰς τὸν Πα, ἐπειδὴ σαλεύει αὐτοὺς ἀπὸ τὴν βάσιν των. ὅταν δὲ τίθεται εἰς αὐτοὺς ἐν ἀναβάσει φωνῆς, ὅλους τοὺς ἀνιόντας φθόγγους δέχνηι κινουμένους· ἴδε Ἐναρμονίους Κλίμακας εἰς τοὺς Πίνακας τῶν χρωμῶν.

λοιπὰ· γίνεται δὲ ἡ μεταβολὴ ὄχι προτῆτερα ἀπὸ τὴν φθορὰν, ἀλλὰ ὕστερα ἀπὸ τὴν φθορὰν, καὶ εἰς τὴν λύσιν τίθεται τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ προτέρου ἤχου, ἢ τῶν λοιπῶν, καὶ γίνεταν πάλιν ἡ μεταβολὴ ἀπὸ τὸ σημεῖον ὕστερα· εἰς τὴν δέσιν ὅμως πολλάκις γίνεται ἡ μεταβολὴ καὶ ἐπάνω εἰς τὸν φθόγγον εἰς τὸν ὁποῖον τίθεται ἡ φθορά.

185. Ὅπου δὲ καὶ ὅπως καὶ ἂν γίνωνται αἱ φθοραὶ, φυλάττουσι τὰ ἑξῆς τέσσαρα:

α'. Ὁ τόνος εἰς τὸν ὁποῖον ἤθελε τεθῇ σημεῖον φθορᾶς, λαμβάνεται ἀντὶ ἐκείνου τοῦ τόνου τὸν ὁποῖον φανερόνει ἡ φθορά, καὶ ἀπὸ αὐτὸν λαμβάνουσι τὴν ἀναλογίαν των καὶ τῶν ἀκολουθῶν τόνων τὰ διαστήματα, καὶ κατὰ ταῦτα λέγονται καὶ οἱ φθόγγοι μὲ τοὺς ὁποίους τὸ μέλος παραλλαγίζεται.

β'. Εἰς κάθε φθορὰν χρεωστεῖται τὸ εὐάρεστον· ὅθεν καλὸν εἶναι νὰ γίνεται κᾶποια προετοιμασία, καὶ ἔπειτα νὰ τίθεται ἡ φθορὰ ὡτὰν εἰς τὸν ἴδιον τόπον τῆς.

γ'. Μετὰ τὸ φθορικὸν μέλος χρεωστεῖται νὰ γίνεται καὶ ἡ λύσις ὁμοίως μὲ κᾶποιαν προετοιμασίαν διὰ νὰ ἀκούεται καὶ αὐτὴ ὁμοίως εὐάρεστος.

δ'. Τὸ φθορικὸν μέλος δύναται νὰ καταλήγῃ ἀτελῶς καὶ ἐντελῶς κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς φθορᾶς· ὅθεν καὶ Μαρτυρίας λαμβάνει τὸ μέλος ἐκείνας τὰς ὁποίας ζητεῖ ἡ φθορά.

186. Μία Δίεσις καὶ μία Ὑφεσις εἰς ἓν τετράχорδον δὲν κἀμνουσι σύστημα, διὰ τοῦτο ὕστερα ἀπὸ ταύτας οὐδὲ ζητεῖται ἡ λύσις των· διότι σύστημα τότε εἶναι καὶ λέγεται, ὅταν ὄχι μόνον μίαν φθορὰν ἐν ἀναβάσει ἢ καταβάσει φωνῆς προφέρεται ἓνας φθόγγος Ὑφεσις ἢ Δίεσις, ἀλλὰ πολλὰς φθοράς, ἢ δύο τοῦλάχιστον φθοράς.

187. Ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν ἀκολουθεῖ καὶ νὰ ἐκπίπτῃ ἡ φωνὴ τοῦ ψάλλοντος, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ· ὁ δὲ λόγος εἶναι ὅτι, ὅταν ἡ λύσις τῆς φθορᾶς γίνεται ἀπὸ τόνον βαρύτερον τοῦ

φυσικοῦ, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ εἰς τὸ βαρὺ· π. χ. $\overset{\Delta}{\rho} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9}$
 $\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\pi}$, ὅταν δὲ ἡ λύσις τῆς φθορᾶς γίνεται ἀπὸ

ἄξύτερον τοῦ φυσικοῦ τόνον, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἐπὶ τὸ ὀξύ· π. χ.
 $\overset{\Delta}{\rho} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\pi} \overset{\sim}{\rho} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{\rho} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\Delta}$

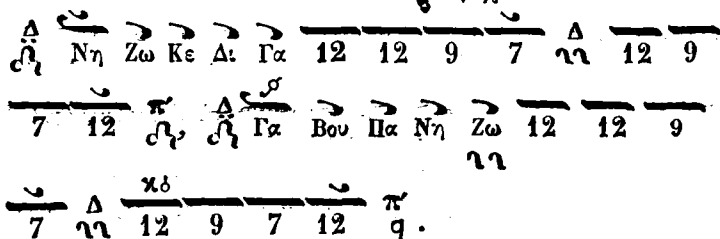
αὐτὸ δὲ τὸ πάθος παρατηρήθη καὶ ἀπὸ τοὺς Παλαιούς· καὶ ὅταν ἀκολουθῇ ἔκπτωσις ἑνὸς τόνου ἐπὶ τὸ βαρὺ, προσθέτουσιν ἓνα τόνον τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσι δύναμιν· ἴδε εἰς τὸ Δοξαστικαριον Ἰακώβου Πρωτοφάλτου, Τῷ τριτῷ τῆς ἐρωτήσεως εἰς τὰς λέξεις· Αὐτὸν ἰκέτευε· ἴδε προσέτι καὶ εἰς τὸ Κοινωνικὸν Γρηγορίου Πρωτοφάλτου, Εἰς μνημόσυνον, Ἦχος Τρίτος, ὅπου, τιθεμένης τῆς ἐναρμονίου ταύτης ρ φθορᾶς εἰς τὸ ἴσον τοῦ φθόγγου Βου, ἐκπίπτει ἡ φωνὴ ἓνα ὀλόκληρον τόνον μεῖζονα ἐπὶ τὸ βαρὺ· ὅθεν χρειάζεται νὰ προστεθῇ ἓνας τόνος μεῖζων ἐκεῖ ὅπου εἶναι καταλληλότερον διὰ νὰ ἔλθῃ τὸ ἴσον τοῦ φάλλοντος εἰς τὸν πρότερον τόπον του· ὅταν δὲ τύχῃ αὕτη ρ ἡ χρωματικὴ φθορὰ εἰς τὸν Δι, καὶ χρειάζεται νὰ τεθῇ ἡ αὐτὴ φθορὰ εἰς τὸν ἀνιόντα Νη διὰ νὰ σχηματίσῃ καὶ εἰς τοὺς φθόγγους Νη Ζω Κε Δι ἄλλο τετράχορδον χρωματικόν, τότε πρέπει ὁ Νη νὰ ὑποτεθῇ εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν του, ἥτοι εἰς τὴν διατονικὴν, καὶ οὕτω γὰ ἐνεργήσῃ ἡ φθορὰ κατὰ τὴν ἰδέαν της· εἰδὲ μὴ, ἀλλέως ὅχι μόνον τὸ ἴσον ἐκπίπτει ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ οὐδὲ εἶναι τρόπος νὰ μεταφερθῇ εἰς τὸν πρότερον τόπον του, ἀλλὰ καὶ τὸ μέλος καταντᾷ νὰ γίνεταί ψυχρότατον καὶ ἀηδέστατον.

188. Περί ὧν τῶν διατονικῶν, καὶ χρωματικῶν, καὶ ἐναρμονίων φθορῶν ὠμιλήσαμεν σποράδην ἀρκετὰ εἰς τὰ περὶ ὑφέσεως καὶ Διέσεως, καὶ περὶ Ἦχων προλαβόντα Κεφάλαια ἐνταῦθα δὲ θέλομεν ὀμιλήσει περὶ τῶν ἐξῆς φθορῶν καὶ ἐτι ὀλίγα τινά.

189. Αὕτη ρ ἡ χρωματικὴ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὴν Κλίμακα ζῆτει εἰς τὸν δεῦτερον Πίνακα τῶν χροῶν τίθεται εἰς τὸν Δι, καὶ τὸν μὲν Γα θέλει Δίεσιν, τὸν Βου εἰς τὴν βάσιν του, τὸν Πα

πάλιν Δίεσιν, τὸν δὲ Νη καὶ ὄλους τοὺς λοιποὺς κατιόντας φθόγ-
γους θέλει εἰς τὴν βάσιν των, ὁμοίως καὶ ὄλους τοὺς ἀπὸ τὸν Δι
ἀνιόντας θέλει εἰς τὴν βάσιν των, ἤγουν ὀρίζει διαστήματα μόνον
τέσσαρα· τίθεται δὲ καὶ εἰς τὸν ἄνω Πα, καὶ πράττει τὰ ὅμοια,
ἐνεργεῖ δὲ ἐπὶ τὸ βαρὺ.

190. Αὕτη δὲ ♩ ἡ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὴν Κλίμακα ζητεῖ
εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χροῶν, τίθεται εἰς τὸν Δι· ἐνεργεῖ δὲ
ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὀρίζει διαστήματα τέσσαρα, καὶ προσφέρει τοὺς
φθόγγους Δι Γα Βαυ Πα Νη διατονικῶς ὡς τοὺς Νη Ζω Κε Δι Γα,
ἢ ὡς τοὺς Γα Βου Πα Νη Ζω κατὰ τὸν Τροχὸν οὕτω :

191. Αὕτη δὲ $\text{—}\Theta_2$ ἡ φθορὰ ἀπὸ ὄλους τοὺς Μουσικοὺς σχεδὸν
νομίζεται καὶ λέγεται ἐναρμόνιος· ὁμως πρῶτον μὲν τὸ σχῆμά της,
ἤγουν ἡ γραφῆτης καὶ τὸ Μαρτυρικὸν τοῦτο σημεῖόν της — ,
δεύτερον τὸ μέλος της, καὶ τρίτον τὸ ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ
τὴν ἐνέργειαν τῆς φθορᾶς αὐτῆς ἀκολουθεῖ φθορὰ χρωματικὴ, τὰ
τρία λέγω ταῦτα τὴν ἀποδεικνύουσιν· περισσότερον χρωματικὴν
παρὰ ἐναρμόνιον· διότι τί διαφέρει κατὰ τὸ σχῆμα, ἤγουν κατὰ
τὴν γραφὴν αὐτὴ ἡ φθορὰ $\text{—}\Theta_2$ ἀπὸ αὐτὴν $\text{—}\Theta_1$; οὐδὲν ἄλλο
παρὰ ἡ προσθήκη τῆς καθέτου γραμμῆς ἐπάνω τῆς εὐθείας εἰς
σχῆμα σταυροειδές· τὸ δὲ Μαρτυρικὸν σημεῖον τοῦτο — , ὅτι εἶναι
χρωματικὸν φαίνεται, καὶ οὐδὲ τὸν παραμικρὸν λόγον χρειάζεται
πρὸς ἀπόδειξιν· τὸ δὲ μέλος της, ἂν τις τὸ φάλλῃ χρωματικόν,
ἀκούεται νοστιμώτερον, ἂν δὲ ἐναρμόνιον, ἔρχεται ψυχρότερον (α)

(α) Ἡ ψυχρότης αὕτη ἀκολουθεῖ ὅταν τίθεται αὐτὴ ἡ φθορὰ εἰς τὸν Κε,
καὶ ὁδεύῃ ὅχι Χρωματικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὸ Ἐναρμόνιον.

τίθεται δὲ εἰς τὸν Κε, καὶ ὀδεύει ὡς ἐξῆς : $\overset{\Theta\eta}{\underset{q}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14}$

$\overset{\sim}{7}, \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7}$ ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ $\overset{\Theta\eta}{\underset{q}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7}, \overset{\sim}{7}$

$\overset{\sim}{14} \overset{\sim}{7}$ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ὀξύ τίθεται δὲ καὶ εἰς τὸν Γα, καὶ

ὀδεύει ὡς ἐξῆς : $\overset{\Theta\eta}{\underset{\gamma}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7}, \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12}$

ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ $\overset{\Theta\eta}{\underset{\gamma}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12}, \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{\gamma}$ ἐπὶ τὸ βαρὺ

καὶ ὀξύ (α) ἢ ὡς ἐξῆς : $\overset{\Theta\eta}{\underset{\gamma}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{7}, \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12}$

ἐπὶ τὸ ὀξύ καὶ βαρὺ, $\overset{\Theta\eta}{\underset{\gamma}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{21}, \overset{\sim}{21} \overset{\sim}{7}$ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ὀξύ (β)

Ταῦτα καὶ περὶ αὐτῆς τῆς φθορᾶς ὅταν τίθεται εἰς τὸν Κε, καὶ εἰς τὸν Γα· ὅσον δὲ διὰ τὴν προφορὰν τοῦ Δι, καὶ Βου, καὶ Ζω μὲ ἀδύνατον καὶ ἐκλελυμένην φωνήν, τοῦτο αὐτὸ γίνεται καὶ διὰ τῆς Διέσεως, ὡς προείπομεν εἰς τὸ περὶ αὐτῆς Κεφάλαιον. εἰς τὰ :

$\overset{\nu}{\delta\lambda} \overset{\sim}{\delta} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{\delta} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{\delta} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{\delta}$ ἀλλὰ

καὶ διὰ τῆς Ἰφέσεως ὡς : $\overset{\rho}{\underset{\gamma}{\times}} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{12}$

$\overset{\sim}{12} \overset{\sim}{\gamma\gamma}, \overset{\nu}{\delta\lambda} \overset{\sim}{\delta} \overset{\sim}{\gamma\gamma} \overset{\sim}{\delta} \overset{\sim}{\gamma\gamma}$ προσέτι τοῦτο αὐτὸ ἐνεργεῖ καὶ

(α) Ὅταν δὲ τίθεται εἰς τὸν Γα καὶ ὀδεύῃ κατὰ τὰ ὅποια ἀνωτέρω ἐξετέθησαν διαστήματα, τότε θέλει νὰ προφέρωνται οἱ φθόγγοι Δι καὶ Βου μὲ ἀδύνατον καὶ ἐκλελυμένην φωνήν, χωρὶς νὰ ἐλαττώνωνται τὰ διαστήματα.

(β) Εἰς δὲ τὸ δευτερον τοῦτο παράδειγμα, οἱ μὲν φθόγγοι Δι καὶ Βου προφέρονται ὁμοίως μ' ἀδύνατον καὶ ἐκλελυμένην φωνήν, ὁ δὲ φθόγγος Πα λέγεται ὑπερβάσιμος καὶ προφέρεται ἐπάνω εἰς τὴν θάσιν τοῦ Νη. ἔστω γνωστὸν δὲ ὅτι καὶ ἐκ τοῦ Γα, ἀπαράλακτα καθὼς καὶ ἐκ τοῦ Κε, δύναται ἡ αὐτὴ φθορὰ νὰ μελωδῇται Ἀρωματικῶς, ὅμως τοῦτο δὲν συνειθίζεται εἰς τὴν νῦν Ἑκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν.

αὕτη δ ἡ φθορά τιθεμένη εἰς τὸν Γα, οὕτω :

$\overset{\delta}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \rightsquigarrow \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}} \overset{\circ}{\Lambda}$ χωρὶς νὰ ἐλαττωθῶσι τὰ διαστήματα· καὶ

ὅχι, ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐλαττωθῇ τοῦ μείζονος τόνου τὸ διάστημα, ἀλλὰ προφε ρόμενοι οἱ φθόγγοι Δι καὶ Πα μὲ ὅποιαν εἴπομεν ἀδύνατον φωνὴν εἰς τὴν θάσιν των δίδουσιν γλυκύτερον μέλος παρὰ ἂν προφέρωνται μὲ ἐλάττωσιν τοῦ διαστήματος οὕτω :

$\overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_7 \rightsquigarrow \overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_7 \rightsquigarrow \overset{\circ}{\Lambda}$ · λοιπὸν ὅπου ἀ-

παντᾶται ὕφεις, εἰς τὸν Δι διατονικοῦ τινὸς μέλους, πρέπει νὰ ἐκ-
λαμβάνεται ὡς εἴπομεν, ὁμοίως καὶ ὅπου ἀπαντᾶται εἰς τὸν Πα.

192. Τὸ ἴσον ὅταν λάβῃ ὕφεισιν οὕτω: $\overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_7 \rightsquigarrow \rightsquigarrow \rightsquigarrow \pi$

τῆς γραμμῆς ταύτης τὸ μέλος ὁμοιοῦται μὲ τοῦτο :

$\overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_{\Gamma\alpha} \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_{\Gamma\alpha} \rightsquigarrow \rightsquigarrow \rightsquigarrow \pi$ ὅταν δὲ λάβῃ Δίεσιν οὕτω:

$\overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_7 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_{14} \rightsquigarrow$, τὸ μέλος ταύτης τῆς γραμμῆς

ἐξομοιοῦται μὲ τὸ μέλος ταύτης: $\overset{\circ}{\Lambda} \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\circ}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_0 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_7 \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_{14} \overset{\rho}{\underbrace{\quad\quad\quad}}_{14}$,

ἡγουν ἡ μὲν Ὑφεις καταβιβάζει τὸ ἴσον τόνον ἐλάχιστον ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἡ δὲ Δίεσις ἀναβιβάζει αὐτὸ τόνον ὁμοίως ἐλάχιστον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· ἀλλ' ἐπειδὴ οὔτε εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, οὔτε εἰς τὴν ἐξωτερικὴν τῶν Οἰθωμανῶν εἶναι συνήθες τὸ νὰ τίθεται εἰς τὸ ἴσον ἡ Ὑφεις καὶ ἡ Δίεσις, (ἴσως ὁμοίως οἱ Εὐρωπαῖοι συνηθίζουσι τὰ τοιαῦτα) διὰ τοῦτο περὶ τῶν τοιούτων οὐδὲν ἄλλο λέγομεν (α).

193. Εἰς τὴν Ὑφεισιν καὶ Δίεσιν οἱ πρὸ ἡμῶν Μουσικοδιδάσκαλοι ἔδωκαν διάφορα σχήματα διὰ νὰ φανερόνῃσι δῆθεν τὰ τριτη-

(α) Ταῦτα ἐλήφθησαν ἀπὸ τὴν σειρὰν τοῦ περὶ αὐτῶν Κεφαλαίου .

μόρια, τεταρτημόρια, πέντε δωδέκατα, τὰ λεγόμενα παρ' αὐτοῖς ἡμιόλια, καὶ εἴτι ἄλλο τοιοῦτον· ἀλλ' αἱ χρωματικαὶ καὶ ἐναρμόνιοι φθοραὶ ἀναπληροῦσι τὴν χρεῖαν πάντων τῶν τοιούτων κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐκάμαμεν ἐρμηνεῖαν εἰς τὰ περὶ αὐτῶν Κεφάλαια (α).

Ὅθεν τὴν Ἰφρῆσιν καὶ Διέσιν ὅπου καὶ ἂν τὰς ἀπαντήσωμεν, πρέπει νὰ τὰς ἐννοῶμεν καθὼς ἐν τῷ περὶ αὐτῶν Κεφαλαίῳ εἵπομεν, καὶ ὅχι ἀλλέως, ἂν θέλωμεν νὰ ἤμεθα ἀπηλλαγμένοι ἀπὸ πράγματα, καὶ νὰ προοδεύωμεν εἰς τὴν Μουσικὴν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ΄.

ΠΕΡΙ ΣΥΜΦΩΝΙΑΣ.

194. Συμφωνία κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας Μουσικοὺς εἶναι πῶσις ταυτόχρονος καὶ κράτις δύο φθόγγων, οἵτινες διαφέρουσιν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, ἥγουν συμφωνία εἶναι τὸ νὰ προφέρωνται δύο φθόγγοι εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, καὶ μ' ὅλον ὅτι ὁ εἰς εἶναι ὀξύτερος καὶ ὁ ἄλλος βαρύτερος, ὅμως νὰ γίνεταί ἐνωσις αὐτῶν, προσβάλλοντες δηλαδὴ εἰς τὴν ἀκοήν, νὰ διακρίνεται μὲν ὁ βαρύτερος ἀπὸ τὸν ὀξύτερον, καὶ ὁ ὀξύτερος ἀπὸ τὸν βαρύτερον, νὰ προξενῶσιν ὅμως εἰς αὐτὴν τὴν ἀκοήν ἐν αἴσθημα εὐπαράδεκτον ἐνταύτῃ καὶ εὐάρεστον· ἐξετάζοντες λοιπὸν οἱ Μουσικοὶ τὸ ἀποτέλεσμα δύο φθόγγων, οἵτινες προφέρονται εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, διακρίνουσι τὸν συνδυασμὸν αὐτῶν τῶν δύο φθόγγων τετραχῶς, κατὰ τὸ ὁμόφωνον, κατὰ τὸ σύμφωνον, κατὰ τὸ διάφωνον, καὶ κατὰ τὸ παράφωνον.

195. Ὁμόφωνοι μὲν λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες ἅμα προφερόμενοι, δὲν διαφέρουσιν ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον. οὔτε κατὰ τὴν ὀξύτητα, οὔτε κατὰ τὴν βαρύτητα, ὡς π , π (6)

(α) Ὁμοίως καὶ ταῦτα.

(6) Κατὰ τὸ ὁμόφωνον φέλλονται ὅλα τὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἱερὰ ᾠσματα.

202. Σύμφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες προφέρονται εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, καὶ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου μὲ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου μὲ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου εἶναι τὸ αὐτὸ, ὅταν δηλαδὴ ἐν τῇ προφορᾷ δύο φθόγγων παρεμφαίνεται κρᾶσις τρόπον τινὰ καὶ ἐνότης αὐτῶν, ὡς

π \curvearrowright , π \curvearrowright (α).

196. Διάφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες προφέρονται μὲν εἰς τὸν αὐτὸν καιρὸν, ἔμως τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου δὲν φαίνεται μὲ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου τὸ αὐτὸ, καὶ τὸ μέλος τοῦ ὀξυτέρου δὲν εἶναι μὲ τὸ μέλος τοῦ βαρυτέρου τὸ αὐτὸ, ὅταν δηλαδὴ δὲν ἐμφαίνωσι καμμίαν κρᾶσιν ὁ εἰς πρὸς τὸν ἄλλον ἅμα προφερόμενοι (β).

197. Παράφωνοι δὲ λέγονται δύο φθόγγοι, οἵτινες εἶναι μέσον συμφώνου καὶ παραφώνου ἐν δὲ τῇ κρούσει φαινόμενοι σύμφωνοι, ὡς Νη Βου.

198. Ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος λοιπὸν τῶν φθόγγων γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς τὴν σήμερον συμφωνίαι τέσσαρες (γ)· ἡ διὰ τριῶν Νη Πα Βου (δ)· ἡ διὰ τεσσάρων Νη Πα Βου Γα· ἡ διὰ πέντε Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ ἡ διὰ ὀκτῶ Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη. Κατὰ δὲ τὸν Ἀριστοτέλεον τέσσαρες μὲν εἶναι αἱ συμφωνίαι, ἀλλὰ πρώτη εἶναι ἡ διὰ τεσσάρων Νη Γα, δευτέρα ἡ διὰ πέντε Νη Δι, τρίτη ἡ διὰ ὀκτῶ Νη Νη, καὶ τετάρτη συμφωνία εἶναι πᾶν ἄλλο διάστημα προστιθέμενον τῇ διὰ ὀκτῶ.

199. Οἱ νῦν Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον μεταχειρίζονται τὸ σύμφωνον· δύο Μουσικοὶ, ἢ καὶ περισσότεροι, λαμβάνουσιν ὡς

(α) Κατὰ δὲ τὸ σύμφωνον ψάλλονται ὅλα τὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας μέλη·

(β) Διάφωνα καὶ Παράφωνα μέλη ποτὲ δὲν μεταχειρίζεται ἡ Ἐκκλησία μας, οἱ δὲ Εὐρωπαῖοι μεταχειρίζονται ὡς συνάγεται ἀπὸ τὸ παρακατιόν

(γ) Αἱ συμφωνίαι ὀνομάζονται κοινότερον σύστημα.

(δ) Ἐπόμεν καὶ εἰς τὸ πρῶτον Κεφάλαιον ὅτι ἡ διὰ τριῶν συμφωνία, ἦγουν τὸ διὰ τριῶν σύστημα, δὲν εἶναι κυρίως σύστημα, καὶ ἴδε ἔκει.

Εἶσιν τὸν φθόγγον Νη, ἄλλοι τὸν Βου, ἄλλοι τὸν ὑψηλὸν Νη, καὶ ἄλλοι τὸν ὑψηλὸν Βου, καὶ οὕτω ψάλλοντες ἐν Μουσικὸν μᾶθημα ἀποτελοῦσι τὸ παρ' αὐτοῖς ἐναρμόνιον μέλος λεγόμενον (α).

200. Ἐξ αἰτίας τῶν διαφόρων φθορῶν συμβαίνει νὰ μὴ μένωσιν οἱ φθόγγοι εἰς τὴν φυσικὴν θάσιν των, ἀλλὰ νὰ κινῶνται πότε μὲν ἐπὶ τὸ βαρὺ, πότε δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ γὰρ λαμβάνωσι θέσεις πολλὰς, ἐν ταύτῃ καὶ διακρήρους ποιότητας διότι εἰς φθόγγος ὅποιοσδήποτε, ἅμα κινηθῇ ἀπὸ τὴν θάσιν του, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ ἅμα ἐλαττωθῇ ἢ περισσεύσῃ τὸ διάστημα τοῦ ἄλλου φθόγγου τοῦ ἀμέσως πλησίον του, εὐθὺς καὶ ἡ ποιότης τοῦ μέλους καὶ τοῦ ἐνός καὶ τοῦ ἄλλου φθόγγου ἐνναλλάσσεται· λαμβάνει, ὡς εἵπομεν, ὁ καθείς φθόγγος θέσεις πολλὰς· ἃς εἰπῶμεν λοιπὸν καὶ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως τὰ ἀναγκαϊότερα, ἀρχόμενοι πρῶτον ἀπὸ τοῦ Ζω τῆς μέσης Διαπασῶν.

201. Ὁ φυσικὸς, ἤγουν ὁ Διατονικὸς Ζω ἀπομακρύνεται ἀπὸ μὲν τὸν Κε τὸν ἀμέσως ἐπὶ τὸ βαρὺ πλησίον του 9 τμήματα, ἀπὸ δὲ τὸν ἐπὶ τὸ ὀξύ Νη 7 τμήματα, καὶ αὕτη εἶναι ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις τοῦ· διὰ δὲ τὸ πεντάχορδον τοῦ Τροχοῦ, καὶ διὰ τὴν ἐναρμόνιον ταύτην φθορὰν ρ τιθεμένην ἐν καταβάσει φωνῆς εἰς τὸν

(α) Ἡμεῖς ὅμως δὲν λέγομεν τοῦτο ἐναρμόνιον, ἀλλὰ τὸ φθοριζόμενον Μέλος διὰ τῶν ἐναρμονίων τούτων ρ ρ, καὶ ἄλλων φθορῶν. Ὅταν μὲν ἐν μέλος ψάλλωσι κατὰ τὸ σύμφωνον ἔχοντες θάσιν, ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν π, ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν π', ἢ ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν ς, ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν ς', ἢ ἄλλοι μὲν τοῦτον τὸν ζ, ἄλλοι δὲ τὸν ὑψηλὸν ζ', τότε λέγεται Κρᾶσις· ὅταν δὲ ἐν μέλος ὁμοίως ψάλλωσι κατὰ τὸ σύμφωνον ἔχοντες θάσιν, ἄλλοι μὲν τὸν Πα, ἄλλοι δὲ λαμβάνουσι θάσιν τὸν Δι ἢ τὸν Κε ὡς Πα· ἢ ἄλλοι μὲν τὸν Νη, ἄλλοι δὲ τὸν Γα ἢ τὸν Δι, ὡς Νη· ἢ ἄλλοι μὲν τὸν Ζω, ἄλλοι δὲ τὸν Βου ὡς Ζω, τότε λέγεται Σχέσις· ταύτην δὲ τὴν Σχέσιν τῶν φθόγγων μεταχειρίζεται καὶ ἡμετέρα Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ κατὰ τὸ ὁμόφωνον ὅμως, καὶ ὅχι ὡς οἱ Εὐρωπαῖοι κατὰ τὸ σύμφωνον· περὶ σχέσεως δὲ ἴδε καὶ περὶ τὰ τέλη τοῦ πρώτου Κεφαλαίου.

Βου, ἥ διὰ τὴν χρωματικὴν ταύτην —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Νη, λαμβάνει θέσιν δευτέραν παρακάτω ἀπὸ τὴν πρώτην 5 τμήματα· ὅταν δὲ τὸ μέλος ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ κάτω Κε ἐπὶ τὸ ὀξύ, καὶ τεθῇ αὐτὴ ἡ φθορὰ ς, ἥ αὐτὴ ς εἰς τὸν Ζω, τότε αὐτὸς λαμβάνει καὶ τρίτην θέσιν 2 τμήματα παρακάτω ἀπὸ τὴν πρώτην φυσικὴν θέσιν του.

202. Ὁ δὲ Νη, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Πα 12 τμήματα, ἤγουν κατὰ τόνον μείζονα, ὅταν εἰς αὐτὸν τὸν Νη τεθῇ Δίεσις οὕτω: $\pi \overbrace{0 \sigma 7}^{\pi} 7 \pi$, τότε λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ὁ Χρωματικὸς Δεύτερος ἦχος λαμβάνῃ ἴσον τὸν Γα, καὶ ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Γα ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, τότε ὁ Νη προφερόμενος ὡς Δι, λαμβάνει τρίτην θέσιν 5 τμήματα παρακάτω ἀπὸ τὴν φυσικὴν πρώτην θέσιν του.

203. Ὁ δὲ Πα, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Βου 9 τμήματα, ὅταν αὕτη ἡ φθορὰ ς τίθεται ἐν καταβάσει φωνῆς εἰς τὸν Βου, τότε ὁ Πα λαμβάνει δευτέραν θέσιν 3 τμήματα ἐπὶ τὸ βαρὺ· διὰ δὲ ταύτην τὴν φθορὰν ς τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 2 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν φθορὰν —Θα τοῦ Δευτέρου τιθεμένην εἰς τὸν Βου ἢ εἰς τὸν Νη, καὶ τετάρτην λαμβάνει θέσιν ὁ Πα 5 τμήματα ἐπὶ τὸ βαρὺ.

204. Ὁ δὲ Βου, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Γα 7 τμήματα διὰ μὲν τὴν Χρωματικὴν ταύτην φθορὰν ς τιθεμένην εἰς αὐτὸν, καὶ διὰ ταύτην τὴν Ἐναρμόνιον ς τιθεμένην ἐν ἀναβάσει φωνῆς εἰς αὐτὸν, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 2 τμήματα· διὰ δὲ τὴν αὐτὴν φθορὰν ς τιθεμένην εἰς αὐτὸν ἐν καταβάσει φωνῆς, λαμβάνει τρίτην θέσιν πάλιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν Ἐναρμόνιον, φθορὰν ς τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει ὁ Βου καὶ τετάρτην-θέσιν ἐπὶ τὸ ὀξύ 3 τμήματα.

205. Ὁ δὲ Γα, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Δι κατὰ τόνον μείζονα, διὰ μὲν τὴν χρωματικὴν

ταύτην ρ φθοράν τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην τὴν ἐναρμόνιον ρ τιθεμένην εἰς τὸν Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς, λαμβάνει τρίτην θέσιν πάλιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα.

206. Ὁ δὲ Δι, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Κε κατὰ τόνον μείζονα, διὰ μὲν τὴν χρωματικὴν ταύτην —Θα φθοράν τιθεμένην εἰς τὸν Γα, ὅταν δηλαδὴ ὁ Δεύτερος ἔχη ἴσον τὸν Γα, τότε ὁ Δι λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα διὰ δὲ ταύτην τὴν φθοράν —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Κε,

ἡ διὰ τὴν Δίεσιν τιθεμένην οὕτω $\overset{\times}{q} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{5} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{7} \overset{\times}{q}$ εἰς αὐτὸν τὸν Δι, (α) τότε λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ἐν ἀναβάσει φωνῆς τίθεται Δίεσις εἰς τὸν Δι οὕτω :

$\overset{6}{\lambda} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{14}$, τότε λαμβάνει καὶ τετάρτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 2 τμήματα.

207. Ὁ δὲ Κε, τοῦ ὁποίου ἡ πρώτη φυσικὴ θέσις ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Δι κατὰ τόνον μείζονα, διὰ μὲν ταύτην τὴν χρωματικὴν φθοράν —Θα τιθεμένην εἰς τὸν Δι, λαμβάνει δευτέραν θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 5 τμήματα· διὰ δὲ ταύτην ρ τιθεμένην εἰς τὸν ὑψηλὸν Πα, λαμβάνει τρίτην θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 5 τμήματα· ὅταν δὲ ὁ Δεύτερος λαμβάνῃ ἴσον τὸν Γα, ὁ Κε λαμβάνει τετάρτην θέσιν ἐπὶ τὸ βαρὺ 3 τμήματα· ὅταν δὲ ἡ ἐναρμόνιος αὗτη φθορὰ ρ τίθεται εἰς τὸν Βου ἐν ἀναβάσει φωνῆς, τότε ὁ Γα, καὶ ὁ Δι, καὶ ὁ Κε, καὶ οἱ λοιποὶ ἀνιόντες φθόγγοι ὅλοι λαμβάνουσι θέσιν ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα· καὶ ἂν ἡ φθορὰ αὕτη λυθῇ εἰς τὸν ὑψηλὸν Νη ἢ Πα,

(α) Μία Δίεσις τιθεμένη εἰς τὸν Δι, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν ἐν καταβάσει φωνῆς οὕτω: $\overset{\times}{q} \overset{\sim}{0} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\sim}{9} \overset{\sim}{12} \overset{\sim}{7} \overset{\times}{q}$, ἔλκει ἐπὶ τὸ ὄξύ τὸν μὲν Δι αὐτὸν 5 τμήματα, τοὺς δὲ ἄλλους κατιόντας φθόγγους ἔλκει ὅλους ἐπὶ τὸ ὄξύ 3 τμήματα.

καὶ οἱ κατιόντες φθόγγοι ὅλοι μέχρι τοῦ κάτω Δι μένουσιν ὑψη-
μένοι 3 τμήματα· τὸ αὐτὸ γίνεται καὶ ὅταν ἡ αὐτὴ φθορὰ ρ τίθεται
ἐν ἀναβάσει φωνῆς εἰς τὸν Ζω.

208. Ταύτας λοιπὸν τὰς ὁποίας εἵπομεν ὀπισθεν ἐν τῷ προ-
λαβόντι Κεφαλαίῳ διαφόρους θέσεις, καὶ ἐπὶ περισσοτέρας, λαμ-
βάνουσιν ἐξ αἰτίας τῶν χρωματικῶν καὶ ἐναρμονίων, καὶ αὐτῶν τῶν
διατονικῶν φθορῶν, ὅχι μόνον οἱ ῥηθέντες ἐπὶ τὰ μέσοι φθόγγοι,
ἀλλὰ καὶ οἱ ὑψηλοὶ καὶ οἱ χαμηλοὶ, ὅταν τὸ Μέλος ἐκτείνεται καὶ
ἕως εἰς αὐτοὺς, καὶ ζητῇ νὰ τίθενται εἰς αὐτὰι φθοραὶ καὶ νὰ ἐνερ-
γῶσιν ὁμοίως καὶ εἰς αὐτούς (α).

209. Εἰς τούτων ὅμως τὴν ἐντελῆ κατὰληψιν, ἤγουν γνώρισιν
πρέπει, πρῶτον μὲν νὰ ζητήσῃ τις τὰς φυσικὰς θέσεις, ἤγουν θέ-
σεις τῶν ἐπὶ τὰ φθόγγων εἰς τὴν πρώτην διατονικὴν Κλίμακx τοῦ
πρώτου Πίνακος, ἢ καὶ εἰς τὴν πρώτην τοῦ δευτέρου Πίνακος, καὶ
νὰ ἰδῇ πόσα ὁ καθείς φθόγγος ἀπὸ τὸν ἁμέσως πλησίοντου ἀπέχει
τμήματα· δεύτερον δὲ νὰ ἐξετάσῃ τὸν καθέναν φθόγγον εἰς καθεμίαν
φθορικὴν Κλίμακx παραλληλιζομένην μὲ τὴν διατονικὴν, καὶ νὰ
ἰδῇ πόσα ὁ καθείς φθόγγος ἀναβιβάζεται ἢ καταβιβάζεται τμήματα
ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ βάσιν του (β). τρίτον δὲ ἄς προσφέρῃ

(α) Εἰς τὴν πρώτην Διατονικὴν Κλίμακx τοῦ πρώτου Πίνακος φαίνονται
ποῖοι εἶναι καὶ λέγονται μέσοι φθόγγοι, ποῖοι ὑψηλοὶ, καὶ ποῖοι χαμηλοὶ.

(β) Ἐς ταύτην δὲ τὴν ἐξέτασιν ἢ παρατήρησιν ἄς ἐννοηθῇ μία εὐθεῖα
γραμμὴ διαβαίνουσα ἀπὸ ἑνα ὁποιοδήποτε φθόγγον τῆς Διατονικῆς Κλί-
μακος καὶ τελευτῶσα εἰς τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ βάσιν τοῦ αὐτοῦ φθόγγου
τῆς ὁποιασδήποτε ζητουμένης φθορικῆς Κλίμακος, καὶ εὐρίσκεται πότε ὁ
φθόγγος ἐκεῖνος διὰ τὴν τυγοῦσταν φθορὰν ἀναβιβάζεται ἢ καταβιβάζεται
τμήματα ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ βάσιν του· π.χ· ὁ Διατονικός οὗτος

ζ ἀπέχει ἀπὸ τὸν ἀνιόντα του Νη 7 τμήματα, ὁ δὲ Ἐναρμόνιος οὗτος ς

τοῦ Τροχοῦ ἀπέχει 12 τμήματα, ὁμοίως καὶ οὗτος ὁ Χρωματικός ς τῆς ἑ-
κτῆς Κλίμακος τοῦ Δευτέρου ἤχου εἰς τὸν πρῶτον Πίνακα τῶν χρωμῶν. Τοι-
οῦτω τρόπῳ λοιπὸν ἐξεταζόμενοι ὅλοι οἱ φθόγγοι εὐρίσκονται ἀναβιβάζόμε-
νοι ἢ καταβιβάζόμενοι, ἄλλου μὲν 3 τμήματα, ἄλλου δὲ 4, ἄλλου 5, ἄλλου
6 τμήματα, ἄλλου δὲ 2, καὶ ἄλλου 1 τμήμα· ἐξ αἰτίας δὲ τριῶν ἢ περισ-
σοτέρων ἄλλεπαλλήλων φθορῶν ὡς εἰς τὴν ὁγδόην Κλίμακx τοῦ δευτέρου
Πίνακος ἀναβιβάζονται οἱ φθόγγοι ἕως 9 καὶ ἕως 12 τμήματα ἐν ἀναβάσει
φωνῆς, ἐν δὲ καταβάσει εἰς τὴν αὐτὴν Κλίμακx ὅλοι οἱ κατιόντες φθόγγοι
λαμβάνουν διαφόρους νέας θέσεις

μόνον του με ὕψυχον καὶ με μετρίαν φωνήν, καὶ με ἄκραν πρῶτον γῆν πρῶτον τοὺς φθόγγους τῆς Διατονικῆς Κλίμακος, καὶ ἔπειτὰ τοὺς φθόγγους τῆς ὀπιασδήποτε θέλει φθορικῆς ἐν ἀναβάσει καὶ ἐν καταβάσει φωνῆς, ἐπεὶ αἱ μὲν Διατονικαὶ καὶ Χρωματικαὶ Κλίμακες, ἢ Ἐναρμόνιος Κλίμαξ τοῦ Τροχοῦ, καὶ ἄλλαι πολλαὶ Κλίμακες Ἐναρμόνιοι ἔχουσιν ἐν ἀναβάσει καὶ καταβάσει φωνῆς τὰ διαστήματα ὅμοια, πολλὰ ὁμῶς Ἐναρμόνιοι ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς ἔχουσιν ἄλλα διαστήματα (α), ἐν δὲ καταβάσει ἄλλα.

210. Μετὰ δὲ ταῦτα διὰ τὰ πληροφορηθῆ τίς καὶ διὰ τοῦ Μουσικοῦ ὄργανου ἐντελέστερον, πρέπει νὰ ᾔται τοῦλάχιστον τρεῖς, ἔμπειροι μὲν τοῦ ὄργανου, ἔμπειροι δὲ τῆς Μουσικῆς, πρὸς τοῦτοις καὶ τῆς Γραμματικῆς καὶ Ἀριθμητικῆς, ἔχοντες καὶ ὀλίγας γνώσεις Γεωμετρικὰς, καὶ ὅπως οὖν γλυκεῖαν καὶ καθαρὰν φωνήν, ἀλλέως δὲ ἀπατᾷ αὐτοὺς καὶ τὸ ὄργανον, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ ἐπὶ ματαίῳ γίνεται ἡ αὐτῶν παρατήρησις, ὡς πολλοὶ τὸ ἔπαθον (β). διότι τὰ τεταρτημόρια καὶ τριτημόρια, ἡγουν τὰ παρὰ τοῖς νῦν Μουσικοῖς νομιζόμενα ἡμιτονιαῖα διαστήματα, 3 καὶ 4 τμήματα,

(α) Ἐς τοιαύτας Κλίμακας τόνοι ἐλάσσονες δὲν εὐρίσκονται, ἀλλὰ μόνον ἐλάχιστοι καὶ μείζονες.

(β) Τί ἔπαθον; διὰ τὸ νὰ ᾔσαν, ἢ ἄπειροι Γραμματικῆς καὶ Ἀριθμητικῆς καὶ Γεωμετρικῆς ὡς ἀνωτέρω εἵπομεν, ἢ ἡμιμαθεῖς μὲν τούτων, καίτοι ἔμπειροι καὶ διδάσκαλοι Μουσικῆς καὶ τοῦ ὄργανου, ὄντες δὲ κακὸφωνοι, ἢ εἰς μόνος κάμων τὴν παρατήρησιν, ἡπατήθησαν, καὶ κατὰ λάθος, τὰ 3, καὶ 4, καὶ 5, καὶ 6 τμήματα πρὸς τοῦτοις καὶ τὰ 11, καὶ 13, καὶ 16, καὶ 18, καὶ 21 τμήματα, ἐξέλαβον, καὶ ἔτι καὶ νῦν ἐξ ἀλληλοδιαδόχου παραδίσεως ἄνευ τινὸς κρίσεως καὶ λόγου ὀρθοῦ ἐλαμβάνουσιν ὡς τονιατὰ διαστήματα οἱ περισσότεροι τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν· ἀλλὰ διὰ καὶ μίαν φθορὰν, οὔτε Διατονικὴν, οὔτε Χρωματικὴν, οὔτε Ἐναρμόνιον, ποτὲ δὲν συμπίπτει νὰ ἔλθωσι δύο συνεχεῖς φθόγγοι πλησιέστερα ἀπὸ 7 τμήματα, ἢ ν' ἀπομακρύνωνται περισσότερον ἀπὸ 14 τμήματα, ἡγουν ποτὲ δὲν γίνεται διάστημα ἢ τόνος μικρότερος ἀπὸ τὸν ἐλάχιστον, οὐδὲ μεγαλύτερος ποτὲ ἀπὸ 14 τμήματα.

καὶ 5 καὶ 6, καὶ ὅσα ἄλλα παρόμοια, δὲν θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι εἰς φθόγγος ἔρχεται εἰς τὸν προτεχῇ ἀνιόντα ἢ κατιόντα φθόγγον τοῦ πλησίον τόσα τμήματα, ἀλλὰ θέλει νὰ εἰπῇ ὅτι ὁ αὐτός φθόγγος διὰ μὲν μίαν φθορὰν ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ βάσιν τοῦ 3 τμήματα, δι' ἄλλην δὲ φθορὰν 4 τμήματα, δι' ἄλλην 5, καὶ δι' ἄλλην 6 καὶ 2, καὶ 1, ἐν ἀναβάσει ἢ κατὰβάσει φωνῆς (α).

211. Τὰ μέτρα τῶν διαφόρων διαστημάτων τῶν φθόγγων θεωροῦνται διτιῶς, τονιαῖα διαστήματα τῶν φθόγγων, καὶ ἴδια διαστήματα τῶν φθόγγων· καὶ τονιαῖα μὲν διαστήματα τῶν φθόγγων εἶναι τὰ 12, 9, 7, καὶ 14, ἦγουν ὁ μείζων τοῦ μείζονος· ἴδια δὲ διαστήματα τῶν φθόγγων εἶναι τὰ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 11, 13, καὶ ἄλλα πολλὰ τὰ ὅποια ὡς εἵπομεν πολλάκις γίνονται ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν· καὶ τὰ μὲν πρῶτα, ἦγουν 12, 9, 7, καὶ 14 εἶναι καὶ λέγονται τόνοι, ἐπειδὴ τὸ ἀπόστημα τῶν θεωρεῖται καὶ μετρεῖται ἀπὸ τὸν ἓνα φθόγγον εἰς τὸν ἄλλον φθόγγον τὸν ἀμέσως ἀνιόντα ἢ κατιόντα πλησίον του· τὰ δὲ δεύτερα, ἦγουν τὰ 1, 2, 3, 4, καὶ τὰ λοιπὰ δὲν λέγονται τόνοι, ἐπειδὴ τὸ ἀπόστημα τῶν θεωρεῖται καὶ μετρεῖται ἀπὸ τὴν φυσικὴν θέσιν καὶ βάσιν ἐνὸς φθόγγου εἰς τὸν αὐτὸν φθόγγον ὅς τις ἀναδιβάσσεται ἢ καταδιβάσσεται διάτινα φθορὰν.

212. Ἐπειδὴ δὲ, ὡς πολλαχοῦ διὰ πολλῶν παραδειγμάτων ἀπεδείξαμεν ὅτι, τὸ μὲν διατονικὸν καὶ ἐναρμόνιον μελωδεῖται κατὰ τόνους μείζοντας, ἐλάσσοντας, καὶ ἐλαχίστους, τὸ δὲ χρωματικὸν κατὰ τόνους ἐλαχίστους, χρωματικούς μείζοντας, καὶ με-

(α) Ὅταν ὁ μείζων τόνος δι' ὅποιανδήποτε φθορὰν ἐλαττωταὶ 3 τμήματα μ' ὅλον ὅτι τὸ διάστημα ἐκεῖνο μένει τόνος ἐλάττων, μ' ὅλον τοῦτο θεωρεῖται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Ἕλληνας ὡς ἰσότης.

Ἡρεμία τῆς χειρὸς εἰς τὸν χρόνον δὲν γίνεται παρὰ μόνον εἰς τὴν ἀπλὴν ἢ εἰς τὴν διπλὴν· τοῦτο δὲ ἐλήφθη ἀπὸ τὴν σειρὰν τοῦ τρίτου Κεφαλαίου· ἢ δὲ λέξις Ἡρεμία σημαίνει στάσιν τινὰ καὶ ἀργοπορίαν· ἴδε ἐν Κεφ. τρίτῳ.

ταῦτ' ὁμοῦ τετραχόρδων χρωματικῶν κατὰ τόνον ἓνα διατονικὸν μείζονα, διὰ τοῦτο οἱ φθόγγοι ἀπομακρύνονται μὲν ἀπὸ τὰς φυσικὰς θέσεις καὶ θάσεις των ἐξ αἰτίας τῶν φθορῶν 1 τμήμα, καὶ 2, καὶ 3, καὶ 4, καὶ 5, καὶ 6, ἕως 12, ἢ καὶ περισσότερα τμήματα, ὁμοῦ πάντοτε ὁ καθείς φθόγγος δι' ὅποιανδήποτε φθορὰν ἔλκει πρὸς ἑαυτὸν ἢ ἀπωθεῖ ἀπὸ ἑαυτοῦ τὸν προσεγγῆ ἀνιόντα ἢ κατιόντα φθόγγοντου τόσον, ὥστε ἀπέχει ἀπ' αὐτοῦ, ἢ 12, ἢ 9, ἢ 7, ἢ 14 τμήματα, καὶ ὅχι ποτὲ περισσότερα, ἢ ὀλιγώτερα.

213. Ὅταν δὲ διὰ ταύτην τὴν φθορὰν $\Theta\eta$ σημειοῦται εἰς τὴν Κλίμακα 14 τμημάτων διάστημα, τότε τὸ διάστημα ἐκεῖνο

θεωρεῖται εἰς δύο διαστήματα, καθὼς: $\overset{\Theta\eta}{\text{Bou}} \overset{\text{Pa}}{\text{N\eta}}$ ἀντὶ

$\overset{\text{Bou}}{\text{N\eta}}$, καὶ προφέρονται ὁ μὲν Γα καὶ Βου εἰς τὴν θάσιντων, ὁ δὲ Πα προφέρεται εἰς τὴν θάσιν τοῦ Νη· τὸ δὲ μέλος τοῦ Πα εἰς τὴν ἰδίαν θάσιν τοῦ ἀφίναται ὑπερβάσιμον, καὶ σὺτὸς ἀκούεται ὡς Νη· τοῦτο αὐτὸ θεωρεῖται ὅταν ἡ αὐτὴ φθορὰ τίθεται καὶ εἰς τὸν Κε, ἢ εἰς τὸν Πα, καὶ μελωδῇται κατὰ τὰ αὐτὰ διαστήματα.

214. Τὸ 16 τμημάτων διάστημα τὸ σημειούμενον εἰς τινὰ φθόρικὴν Κλίμακα τῆς Κρηπίδος Θεοδώρου Φωκαέως, καὶ τῶν ἄλλων προεκδοθέντων Θεωρητικῶν, παρατηρηθὲν, ἐπειδὴ δὲν συμφωνεῖ παντελῶς τὸ μέλος τοῦ μετὰ τὸ μέλος τοῦ ἐξῆς ὑπερβατοῦ διαστήματος: $\overset{\pi}{q} \overset{0}{16} \overset{16}{16}$, καὶ $\overset{\chi}{q} \overset{0}{16} \overset{16}{16}$, ἅρα δὲν εἶναι ἀληθές· ὁμοίως καὶ τὸ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου Ἰχίου τὸ 18 τμημάτων διάστημα: $\overset{\beta}{\text{Bou}} \overset{0}{19} \overset{19}{19}$, καὶ $\overset{\chi}{\text{Zw}} \overset{0}{19} \overset{19}{19}$, ἅρα καὶ τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές (α).

(α). Ἐὰν ἦσαν ἀληθινὰ, ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν τρεῖς καὶ τέσσαρα μὲν γένη

215. Οἱ τόνοι προφέρονται πάντοτε εἰς ὅλας τὰς Μελωδίας κατὰ τὴν ὁποίαν ἐστημεν τὰς τάξεις καὶ Ἀρμονίαν εἰς τὰ προλαβόντα Κεφάλαια εἰς ὅλας τὰς Διατονικὰς καὶ χρωματικὰς καὶ ἐναρμονίους Κλίμακας διὰ νὰ παρασταίνωσι πάντοτε εἰς τὴν ἀκοήν, Τριφωνίας, Τετραφωνίας, καὶ Ἑπταφωνίας· καὶ ἂν εἴς τινα Μελωδίαν (διὰ νὰ ὑψώσῃ τις τὸ ἔξοτον του) θελήσῃ τις ν' ἀναβῇ ἀπὸ τοῦ χαμηλοῦ τούτου Δ ὡς ἀπὸ τοῦ Γα, οὕτω: Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, Γα Δι Κε, κατὰ τὴν ὁγδόην Κλίμακα τοῦ Δευτέρου Πίνακος, πρέπει καὶ τὴν κατάβασιν νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν Κλίμακα, ἤγουν Κε Δι Γα Βου Πα Νη Ζω Κε κτλ· διότι τὸ μέλος ἄλλῃως γίνεται ἀνάρμωστον καὶ ψυχρὸν· ὁμοίως καὶ ἂν θελήσῃ τις νὰ μεταχειρισθῇ ἀνάβασιν εἰς τινα Μελωδίαν κατὰ τὴν ἐνάτην Κλίμακα τοῦ δευτέρου Πίνακος οὕτω: Νη Πα Βου κτλ, πρέπει ὁμοίως καὶ τὴν κατάβασιν νὰ μεταχειρισθῇ κατὰ τὴν αὐτὴν Κλίμακα, ἤγουν Βου Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου κτλ· διότι ἄλλῃως τὸ μέλος γίνεται ἀπειρόκαλον καὶ ἀτηδές.

216. Δύο ἐλάχιστοις τόνοι δὲν προφέρονται κατὰ συνέχειαν χωρὶς νὰ προξενήσωσιν εἰς τὸ μέλος ψυχρότητα· δύο δὲ ἐλάχιστοι προφέρονται μὲν, ὅμως ὁ ἐν μέσῳ φθόγγος πρέπει νὰ εἶναι ἀκίνη-

Χρωματικὰ, ἐν τοῦ Δευτέρου, καὶ ἐν τοῦ Πλαγίου Δευτέρου, ἐν ταύτης τῆς χρωματικῆς φθορᾷ ρ', καὶ τέταρτος Γένος ταύτης τῆς φθορᾷ —Θη, ἥτις ὡς εἴπομεν καὶ ἀλλαγὴ εἶναι Χρωματικὴ· Ἐναρμονία δὲ Γένη (ἐὰν ἦσαν καὶ τούτου τὰ διαστήματα διάφορα ἀπὸ τοῦ Διατονικοῦ ὡς τὰ θέλουσιν οἱ πολλοί), ἔπρεπε νὰ ἔχωμεν περισσότερα, ἐν ᾧ δύο εἶναι κυρίως τὰ Γένη, τὸ Διατονικόν, καὶ Χρωματικόν, ὡς πολλάκις προείπομεν· τὸν δὲ μείζονα τόνον τῶν 12 τμημάτων εὐρίσκει τις σημειούμενον εἰς τὰ ἀνωτέρω ῥηθέντα Θεωρητικὰ, ἄλλου μὲν 11 τμήματα, ἄλλου δὲ 13· ἀλλὰ πᾶς τις γνωρίζει, στοχάζομαι, ὅτι οἱ τόνοι δὲν εἶναι τσόχα, οὐδὲ πανίον νὰ κόπτωνται μὲ τὸ ψαλίδιον, καὶ νὰ ῥάπτωνται μὲ τὸ θελόνιον, νὰ σμικρύνωνται καὶ νὰ μεγαλύνωνται κατὰ τὴν ἀρέσκειαν τοῦ καθενός.

τος εἰς τὴν βάσιν του ὡς: $\pi \xrightarrow{0} \frac{\rho}{7}, \pi \xrightarrow{0} \frac{\rho}{7} \cdot \frac{\Delta}{7} \xrightarrow{0} \frac{\rho}{7}$

$\Delta \xrightarrow{0} \frac{\rho}{7}$ καὶ ἄλλα ὅμοια· τρεῖς δὲ μείζονες τόνοι συμπίπτει εἰς τὸ ἐναρμόνιον νὰ προφέρωνται κατὰ συνέχειαν, οὐδέποτε δὲ δύο χρωματικοὶ μείζονες· μετὰ τὸν μείζονα, ἐν' μὲν ἀναβάσει φωνῆς, προφέρεται ἐλάσσων, ἐν δὲ καταβάσει προφέρεται ἐλάχιστος, ἐλάττων δὲ ἐν καταβάσει φωνῆς, οὐδέποτε· μετὰ τὸν ἐλάττωνα, ἐν μὲν ἀναβάσει φωνῆς, προφέρεται ἐλάχιστος, μείζων δὲ οὐδέποτε, ἐν δὲ καταβάσει προφέρεται μείζων, οὐδέποτε δὲ ἐλάχιστος· ὁ χρωματικὸς μείζων προφέρεται πάντατε μεταξὺ δύο ἐλαχίστων εἰς κάθε χρωματικὸν τετράχορδον, οὔτινες ἐλάχιστοι εἶναι ἀκριβῶς ἡμιτόνια αὐτοῦ· ὁ διατονικὸς μείζων εἰς ταύτην τὴν φθορὰν ὡς προφέρεται μεταξὺ δύο ἐλαχίστων, τοῦτο συμπίπτει καὶ εἰς πολλὰ μέρη τοῦ χρωματικοῦ· ἴδε τὰς χρωματικὰς Κλίμακας (α).

217. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, καθὼς εἰς τὴν Θεότευκτον Γλῶσσαν τῶν ἀπέφευγον πάντοτε τὰς τραχεῖας καὶ ὑγρὰς τῶν συλλαβῶν καὶ λέξεων φωνάς, καὶ ἐπρόφερον αὐτὰς κατὰ τὸν μέσον ὅρον διὰ τὸ εὐφωνότερον, οὕτω βέβαια καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν τῶν ποτὲ δὲν μεταχειρίζοντο ἀγρίας ἀδυνατούς, ἐκλελυμένας καὶ ἀποκόπους φωνάς (β). Οἱ δὲ ἡμέτεροι ἐκκλησιαστικοὶ ἀρχαῖοι Μουσικοὶ, οὔτινες ὅλοι,

(α) Τὸ νὰ προφέρωνται οἱ φθόγγοι κατὰ τὴν τάξιν καὶ Ἀρμονίαν, καὶ κατὰ τὰ ὅποια εἴπομεν διαστήματα, καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα μ' ὅλην τὴν εὐφωνίαν καὶ ἡδύτητα εἰς τὴν φωνητικὴν Μουσικὴν, καὶ τὸ νὰ προφέρωνται, παραβαίνοντες ταῦτα, ἐξ ἐναντίας μ' ὅλην τὴν κακοφωνίαν, ἀφιδίαντε καὶ ψυχρότητα, προσδιωρισμένον μὲν εἶναι ἀπὸ τὴν φύσιν αὐτὴν· ἐπενοήθη δὲ καὶ ἀνεκαλύφθη, καὶ ἐσαφηνίσθη πρὸ τοσούτων αἰώνων ὑπὸ Πυθαγόρου, Εὐκλείδου, Ἀριστείδου, Ἀριστοξένου, καὶ ἄλλων πολλῶν σοφωτάτων Ἑλλήνων Ἀνδρῶν.

(β) Ὅτι μὲν καὶ ἐκεῖνοι, ὡς ἡμεῖς, εἶχον διττοὺς χαρακτῆρας Μουσικούς διὰ τὰ νὰ γράφωσι τὸ πᾶν τοῦ Μέλους, ἤγουν πᾶσαν ποσότητα καὶ ποιότητα Μελωδικήν, ὁμοίως καὶ φθορικὰ σημεῖα διὰ τὰ νὰ φθορίζωσι τὰ Μῆλη ὡς ἤθελον, εἶναι στοχάζομαι, ἀναμφίβολον· ὅτι δὲ τούτους τοὺς ἰδιουσύμους καὶ

σχεδόν καὶ τὰ θεολογικῶν συνγράμματα καὶ τὰ μελωδικὰ Τρο-
πάρια, καὶ ἐν γένει ὅλα συνέγραψαν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην Ἑλ-
ληνικὴν τὴν Βασιλίσσαν πασῶν τῶν Γλωσσῶν, εἶναι πιθανώτα-
τον νὰ μετεχειρίσθησαν καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς Μελωδίας τῶν κατὰ
τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην Ἑλληνικὴν Μουσικὴν ἣτις ὑπερέβαινε πάσας
τοῦ κόσμου τὰς Μουσικὰς· δὲν εἶναι ὅμως πολὺς καιρὸς ἀφ' οὗ
ἀρχισαν πολλοὶ τῶν ἡμετέρων Μουσικῶν, μάλιστα δὲ τὴν σήμε-

ταῦτα τὰ ἰδικάμας εἶχον, ἢ ἄλλους ὡς τούτους καὶ ἄλλα ὡς ταῦτα, εἶναι
μὲν εἰς ἡμᾶς παντάπασιν ἄγνωστον, ἢ ἀμφίβολον, ἀλλ' ὁμοίως εἶναι καὶ
ἀδιάφορον· ἀλλ' ἀφίνοντες τὰ ἄλλα ὅλα, λέγομεν τὰ ἐξῆς περὶ Διέσεως καὶ
Ἰφέσεως· ἔστω νὰ εἶχον ἐκεῖνοι τὴν ἰδικὴν μας ταύτην Δίεσιν σ , τὴν-ἐκ
λάβανον ὅμως (ὡς γίνεται φανερόν ἐκ τῶν ὅσα ἀναφέρει ὁ Διδάσκαλος Χρύ-
σανθος ἀπὸ τὰ παλαιὰ σωζόμενα περὶ Μουσικῆς τῶν Ἑλλήνων συνγράμματα
εἰς τὸ μέγα Θεωρητικόν) καὶ οὕτω σ , καὶ οὕτω ρ γραφομένην, Δίεσιν,
καὶ ὅχι οὕτω σ μὲν Δίεσιν, οὕτω ρ δὲ Ἰφέσιν· διότι ἡ μὲν λέξις Δίεσις, ὡς
καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, σημαίνει διαίρεσιν τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ἄλλοτε
μὲν ἀφαιρούσα ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου διαστήματος εἰς τὸ ὅποιον αὐτὴ τίθεται 2. ἢ 3,
ἢ 5 τμήματα, καὶ προσθέτουσα ταῦτα εἰς τὸ προσεχὲς διάστημα εἰς τὸ
ὅποιον πάλιν τίθεται, ἄλλοτε δὲ ἀφαιρούσα ἐκ τοῦ προσεχοῦς διαστήματος
τοσαῦτα τμήματα καὶ προσθέτουσα εἰς τοῦτο τὸ ὅποιον αὐτὴ ἀπαξ τίθεται·
ἡ δὲ λέξις Ἰφαισις σημαίνει τὴν πολλὰ ἀδύνατον καὶ ἐκκελυμένην φωνὴν,
καὶ ὅχι ποτὲ διαίρεσιν τοῦ τονικοῦ διαστήματος· διότι ἡ μὲν πασότης τῆς
Μελωδίας θεωρεῖται εἰς δύο, εἰς τὸ πόσας πολλὰς φωνὰς ἤγουν πολλὰ τονι-
κὰ διαστήματα ἀπέχει ὁ εἰς φθόγγος ἀπὸ ἄλλον φθόγγον, καὶ εἰς τὸ πόσα
τμήματα ἀπέχει ὁ εἰς φθόγγος ἀπὸ ἑνᾶ μόνον φθόγγον εἰς ἑν μόνον διά-
στημα· ἡ δὲ ποιότης θεωρεῖται, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἵπομεν, εἰς περισσώτερα·
ὥθεν ἡ μὲν Δίεσις χρησιμεύει εἰς τοὺς 10 χαρακτῆρας τῆς ποσότητος, ἡ
δὲ Ἰφέσις πρέπει νὰ συγκαταριθμῆται μὲ τοὺς 12 χαρακτῆρας τῆς ποιότη-
τος μὲ ἑν σημεῖον ξεχωριστόν· καὶ μ' ὅλον ὅτι δὲν γνωρίζομεν παντελῶς,
ἂν εἶχον ἢ δὲν εἶχον οἱ παλαιοὶ Ἕλληνες Ἰφέσιν, μ' ὅλον τεῦτο ἂν εἶχον,
τὴν μετεχειρίζοντο μὲ μεγάλην διαφορὰν, τὴν μετεχειρίζοντο δηλαδὴ ὅπου
ἐχρειάζετο νὰ προφέρωσι γλυκείας, πρᾶείας, ἡσύγους, καὶ ἡμέρους φωνὰς
καὶ ὅχι ὡς τὴν σήμερον οἱ ἐξωτερικοὶ Μουσικοὶ εἰς ὁποίας πολλάκις εἵπο-
μεν ἀηδεῖς, ἀδυνάτους καὶ ἐκκελυμένας φωνὰς.

ρον ὁλιγὸς δυνάμεσι καταγίνονται διὰ νεωτέρων μελοποιημάτων νὰ μᾶς εἰσάξωσι μὲ μεγάλην μας δυσαρέσκειαν ὅλα τὰ ἐξωτερικὰ μέλη μόνον καὶ μόνον πρὸς εὐχαρίστησιν τοῦ ἀπλοῦ ὄχλου μηδὲν περὶ τοῦ ἱεροῦ ἐκκλησιαστικοῦ Μέλους καὶ ὅρους φροντίζοντες, ἀλλ' ὑπομονή!

218. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἐν σύμφωνον γράμμα τὸ τ, καὶ μὲ τὰ ἑπτὰ φωνήεντα α ε η ι ο υ ω ἐπρόφερον ὁκτὼ φθόγγους, καὶ ἔκαμνον τὴν παρ' ἐκείνοις λεγομένην Ἀρμονίαν, ἥγουν τὴν ἑπταφωνίαν ὡς ἐξῆς: τε τα τη το ται τα τυ τω· ἔπειτα δὲ, ὡς φαίνεται, θέλοντες νὰ φέρωσι τοὺς φθόγγους νὰ γνωρίζωνται καλῆτερα ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος, ποῖος ὁ δεύτερος κτλπ. ἀφαίρεσαν μὲν τὸ τ, καὶ ἐπρόσθεσαν καὶ ἄλλα σύμφωνα, καὶ οὕτω κατεχώρησαν τὰ ἑπτὰ φωνήεντα εἰς τοὺς ἑπτὰ φθόγγους ὡς ἐξῆς: Πα Κε, Νη Δι, Βο Γυ Ζω (α), α ε, η ι, ο υ ω· κατὰ τάξιν συνεχῇ μὲν τῶν φωνηέντων γραμμάτων, τῶν δὲ φθόγγων διὰ τὰς τετραφωνίας ὑπερβατὴν· κατὰ δὲ τὰξιν τῶν φθόγγων συνεχῇ μετέβαλον αὐτοὺς ὡς ἐξῆς. Πα Βο Γυ Δι Κε Ζω Νη· διὰ δὲ τὸ εὐφωνότερον, τὸ μὲν υ ἐπρόσθεσαν εἰς τὸ Βο, εἰς δὲ τὸ Γ ἐπρόσθεσαν τὸ α, καὶ ἐπρόφεραν τοὺς φθόγγους Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη (6)· καὶ ἀπὸ μὲν τοῦ Πα ἀρχιρεθέντος τοῦ Π, σημαίνεται ὁ πρῶτος φθόγγος τῆς Κλίμακος διὰ τοῦ α· ἀπὸ δὲ τοῦ Βου, ἀφαιρεθείτης τῆς διφθόγγου ου, σημαίνεται ὁ δεύτερος ἀπὸ δὲ τοῦ Γα, ἀφαιρεθέντος τοῦ α, ὁ τρίτος φθόγγος· ἀπὸ δὲ τοῦ Δι, ἀφαιρεθέντος τοῦ ι καὶ ἀπὸ τοῦ Κε τὸ κ, σημαίνονται οἱ φθόγγοι

(α) Πα Κε μία τετραφωνία, Νη Δι, ἄλλη τετραφωνία, Βο Γυ (ὁ Βο ὅμως ἐννοεῖται εἰς τὴν δάσιν τοῦ μέσου Ζω) ἄλλη τετραφωνία, ἀπὸ δὲ τοῦ αὐτοῦ Γυ εἰς τὸν ὕψηλόν Ζω ἄλλη τετραφωνία, καὶ οὕτως ἠριθμοῦν τετραφωνίας τέσσαρας.

(6) Ταῦτα ὅλα ὁ Διδάσκαλος Χρῆσανθος ἀποσιωπᾷ, καὶ δὲν λέγει ἀπὸ ποίου Ἑλλήνος Μουσικοῦ παλαῖδν σύγγραμμα κᾶν τοὺς φθόγγους οὕτω τακτοποιημένους: Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη, παρέλαθε, καὶ τοὺς παράδωκεν διὰ τοῦ συγγράμματός του τοῦ μεγάλου Θεωρηκοῦ εἰς ἡμᾶς.

ὁ καὶ ε· ἀπὸ δὲ τοῦ Ζω, ἀφαιρεθέντος τοῦ ω, σημαίνεται διὰ τοῦ Ζ ὁ ἑβδόμος· ἀπὸ δὲ τοῦ Νη, ἀφαιρεθέντος τοῦ Ν, σημαίνεται διὰ τοῦ η ὁ ὀγδοὸς καὶ τελευταῖος φθόγγος τῆς Κλίμακος (α)

219. Περὶ δὲ τοῦ Τονισμοῦ καὶ Μελοποιίας ἰδίως ἐν τῇ παρόντι οὐδὲν ἄλλο λέγομεν, καθότι περὶ τοῦ πλείστου μέρους καὶ τῶν δύο αὐτῶν ἐν ὅλῃ ταύτῃ τῇ Βίβλῳ σποράδην ὠμιλήσαμεν. Ὅθεν ὁ μὴ γνωρίζων, καὶ θέλων νὰ μάθῃ νὰ τονίξῃ ὀρθῶς, μετὰ τὴν τῶν ἐν τῇ Βίβλῳ ταύτῃ μάθησιν, ἄλλοτι περισσότερον δὲν χρειάζεται παρὰ μόνον περιέργειαν εἰς τὰ ὅποια φέρει ἀνὰ χεῖρας τῶν τεχνικωτέρων Μουσικοφθογράφων Μελοποιήματα· ὁ δὲ νὰ μελοποιῇ κανονικῶς, καὶ νὰ μὴ περιπίπτῃ εἰς ἀσυγχώρητα σφάλματα, χρειάζεται μὲν καὶ ἄρκετους ἰδίους περὶ Μελοποιίας κανόνας, ὅμως μάζῃ μ' αὐτοὺς χρειάζεται καὶ Μουσικὰ ἀπὸ τῶν ἐνδοξοτέρων Μελοποιητῶν παρόντα μαθήματα εἰς τὰ ὅποια πρέπει οἱ κανόνες νὰ προσαρμόζωνται· ἄλλῶς δὲ οἱ ξηροὶ κανόνες, ὅσον εἶναι πολλοί, τόσον εἶναι εἰς αὐτὸν καὶ ἀνωφελέστεροι. Οἱ ἐπιθυμοῦντες λοιπὸν τοῦτο, ἃς ἔχουσιν ὀλίγην ὑπομονήν, καὶ μετ' οὐ πολὺν καιρὸν ἐκδίδεται σὺν Θεῷ ἀγίῳ νέᾳ Ἀνθολογίᾳ τοιούτων ἐκλεκτῶν Μουσικῶν Μαθημάτων μετὰ ὑποσημειώσεων πάντων τῶν ἀναγκασιούτων κανόνων πρὸς τὴν τελοποιήσιν τοῦ Μουσικοῦ Μαθητοῦ.

(α) Ὁ μὲν ἑβδόμος ὅμως φθόγγος ἐννοεῖται ὡς ἕκτος, ὁ δὲ ὀγδοὸς ὡς ἑβδόμος, καὶ οὕτως ἀριθμοῦνται φθόγγοι ἑπτὰ, καὶ ἦχοι διατονικοὶ γίνονται ἀπ' αὐτοὺς ἑπτὰ, ἔχοντες ὁ καθεὶς κύριον φθόγγον, ὁ μὲν Πρῶτος ἦχος τὸν Πα, ὁ Δεύτερος τὸν Βου, ὁ Τρίτος τὸν Γα, ὁ Τέταρτος τὸν Δι, ὁ Πέμπτος τὸν Κε, ὁ ἑβδόμος τὸν Ζω. ὁ ὀγδοὸς τὸν ὑψηλὸν Νη· ὁ δὲ ἕκτος ἦχος, ἐπεὶ δὲ ἄλλος φθόγγος δὲν εἶναι δι' αὐτὸν, κύριον φθόγγον λαμβάνει τὸν μέσον Νη· ὁ δὲ Δεύτερος διατονικὸς ὢν, κατατάσσεται εἰρμολογικὸς εἰς τὸν Τέταρτον, χρωματιζόμενος δὲ ἔπειτα λογίζεται πάλιν Δεύτερος καὶ κύριον φθόγγον ἔχει τὸν Βου· καὶ οὕτως οἱ μὲν φθόγγοι εἶναι ἑπτὰ, οἱ δὲ ἦχοι ὀκτώ.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

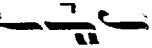
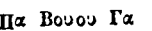
Σελ: Στίχ: Εσφαλμένα

2 12 ὁποῖον δὴποτε
5 1 τὸ Κε
9 25 ἑλάτων
12 25 ἔκτος τοῦ Κεντήματος
13 3 Κεντημάτων

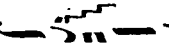
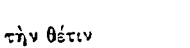
13 6 οὕτω:
13 12 οὕτω:

14 9
14 11

14 17
2 α

16 1 Ἀντικένωμα
16 24 ἀποβάλλοντες
17 24 π
q
Πα Βουου Γα

19 23
21 30 ἦν Ἡρεμίαν
23 21 εἰς τέσσαρα

23 28 π
q

24 23 εἰς τὴν θέτιν
26 4 ὀλίγω
27 24 ὅταν δὲ διαρκῇ δύο δεύτερα λεπτά,

σημειοῦται οὕτω:
32 18 τῶν ἐγχρόνων ὑποστάσεων

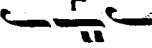
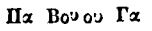
Διορθωμένα

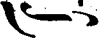
ὁποιονδήποτε
τὸν Κε
ἑλάσων
ἔκτος τοῦ Κεντήματος
Κεντημάτων

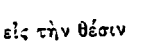
οὕτω:
οὕτω:

6 α

Ἀντικένωμα
ἀποβάλλοντες
π
q
Πα Βουου Γα

τὴν Ἡρεμίαν
εἰς τέσσαρα

π
q

εἰς τὴν θέσιν
ὀλίγω

αῖται αἱ λέξεις εἶναι περιτταί.
τῶν ἐγχρόνων καὶ ἀχρό-
νων ὑποστάσεων.

Σελ. Στίχ.

40 2 π

41 2 ν

47 14 ἀποκαταστάνει

47 17

47 28

49 3 Τμήμαματα

49 28 Σχεδιάζωμεν

49 29 φέρουσι παλίκου

50 8 Χρωματικά

54 27 Ἀπαράλακτα

57 19 Ἀπαράλακτον

59 12 Ἀπαράλακτα

59 31 Μεγρουνται

60 5 Περισσότερα

60 32 τὰς μεταχειρίσθησιν

61 22 Δεύτερος

61 25 Νῶν μελισσῶν

61 32 Μετὰ

62 21 Τατ' Ἀντιφωνίαν

64 3 Εἶναι, ὅμοιου

64 30 δ

66 30 τὰς μεταχειρίσθησαν

70 3 συνίσταται

70 4 ἡ δὲ Διοξεία

76 27 οὗτον τὸν φθόγγον

79 13 Κοινωνικά

83 24 Διδάσκαλον

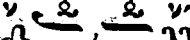
85 8-9 καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαίουγι

84 25 ὅτον

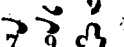
85 29 καὶ ἐξομοιεῖ τὰ μέλη του τοῦ Δετέρου.

Διόρθωσις.

π

ν

ἀποκαταστάνει

τμήματα.

σχεδιάζωμεν

φέρουσι πηλίκον

Χρωματικά

ἀπαράλλακτα

ἀπαράλλακτον

ἀπαράλλακτα

μετροῦνται

περισσότερα

τὰς μετεχειρίσθησιν

δεύτερος

τῶν μελισσῶν

μετὰ

κατ' Ἀντιφωνίαν

εἶναι, ὅμοιον

δ

τὰς μετεχειρίσθησαν

συνίσταται

ἡ δὲ Διοξεία

τοῦτον τὸν φθόγγον

Κοινωνικά.

Διδάσκαλον

καὶ ὁ Δι τοῦ Πλαγίου

Δευτέρου ὅταν

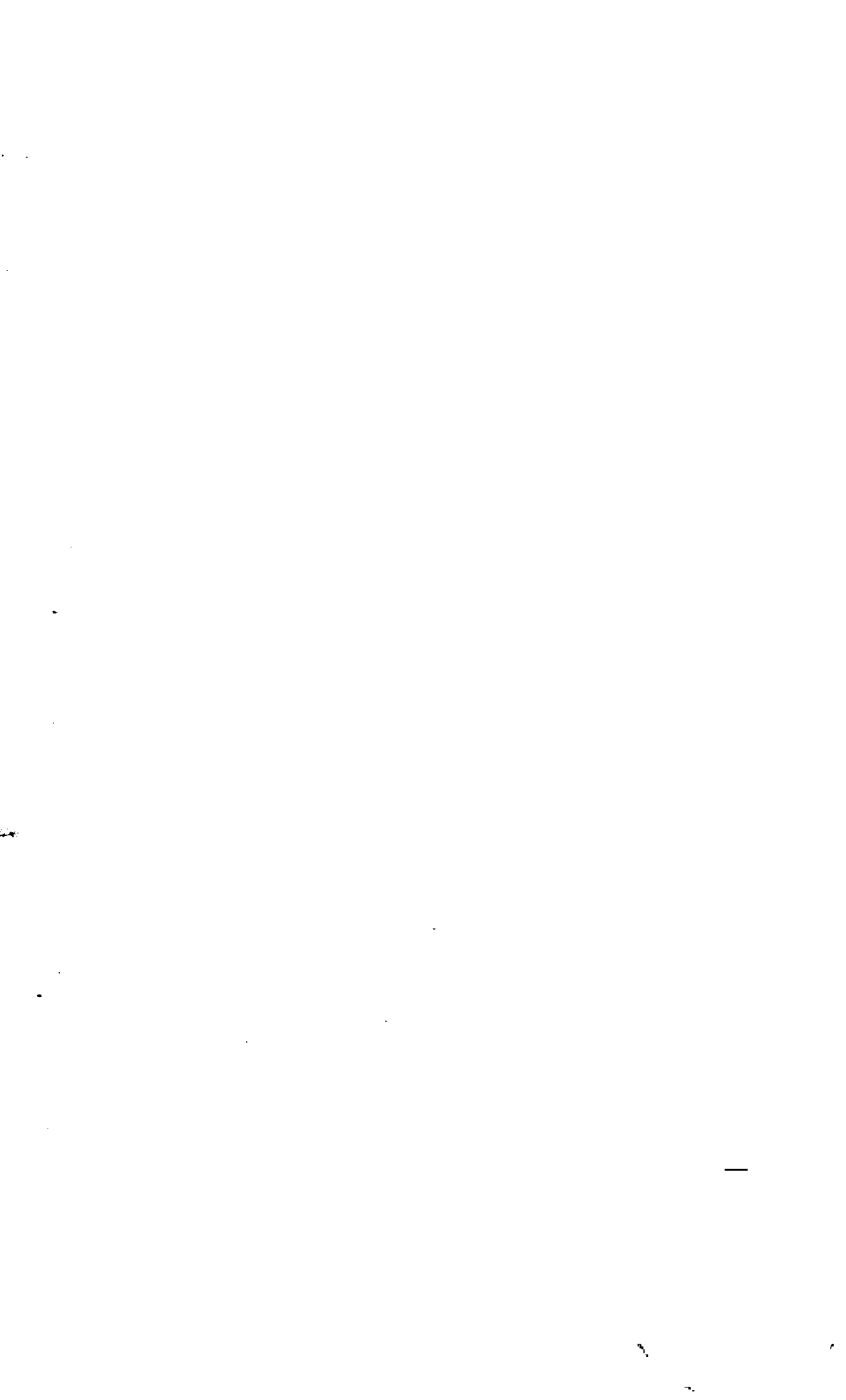
καὶ ἐξομοιεῖ τὰ μέ

λητου μετὰ τὰ μέλη του Δετέρου

Σελ. Στίχ.		Διόρθωσις.
86 30	καὶ μάλι.α	καὶ μάλιστα
89 30	ἐλαττόνεται	ἐλαττόνονται
89 30	καθὼς καὶ τότε	καθὼς καὶ
92 47	λέγεται	λέγεται
93 3	ὁ Πλάγιος	ὁ Πλάγιος
93 9	κἀμμία	κἀμμία
93 11	τοῦ ἤχου	τοῦ ἤχου.
93 26	τὸ διάστημα	τὸ διάστημα
94 11	φιλοκτιρμον	φιλοκτιρμον
94 13	μὲ βραδεύαν	μὲ βραδεύαν
94 14	χαῦνον	χαῦνον
94 18	λέγει	λέγει
94 49	διαφέρει	διαφέρει.
103 3	καὶ γίνεταν	καὶ γίνεται
105 28	ἡ ψυχρότες	ἡ ψυχρότης
105 28	αὖτη	αὖτη
105 28	τίθεται	τίθεται
109 29	συστήματα	συστήματα
111 15	9 τμήματα	9 τμήματα

ΚΑΙΜΑΚΕΣ.

[illegible]

Κατάλογος τῶν φιλομούσων συνδρομητῶν.

ΟΙ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

σώματα.

Ο τῆς Αὐτῆς Παναγιότητος Μέγας Πρωτοσύγγελ. κὺρ Ἰωακείμ	3
Ὁ τῆς Α. Παναγιότη. Μέγας Ἀρχidiaκoνος κὺρ Πανάρετος	2
Ὁ τῆς Α. Παναγιότη. ἅγιος Δευτερεύων κὺρ Γαβριήλ	1
Ὁ τῆς Α. Παναγιότη. ἅγιος Τριτεύων κὺρ Χρύσανθος	1
Ο Πανος. Πατριαρχικὸς Σύγγελος κὺρ Παΐσιος	1
Ὁ τῆς Α. Μακ. τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἱεροσολ. Ἀρχidiaκ. κὺρ Γρηγόριος	1
Ὁ τῆς Α. Μακ. Ἱεροδιακoνος κὺρ Μισαήλ	1
Ὁ πρώτων Μηγ. Πρωτοσύγγελος κὺρ Σωφρόνιος	1
Ὁ πρώτων Μηγ. Ἀρχidiaκoνος κὺρ Στέφανος	1
Ὁ τοῦ Ἀγίου Γέροντος Κεσσαρείας Πρωτοσύγ. κὺρ Παΐσιος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Ἀρχidiaκ. κὺρ Ἀγαθάγγελος	1
Ὁ τοῦ Ἀγίου Γέροντος Ἐφέσου Ἀρχidiaκoν κὺρ Ἰγνάτιος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Γραμματεὺς κὺρ Ἄνθιμος	1
Ὁ τῆς Αὐτοῦ Σεβ. Ἱεροδιακoνος κὺρ Καيسάριος	1
Ὁ τοῦ Ἀγίου Γέροντος Ἡρακλείας Ἱεροδιακ. κὺρ Νεόφυτος	1
Ὁ τοῦ Ἀγ. Γέροντος Κυζίκου Γραμματεὺς κὺρ Καλλίνικος	1
Ὁ τοῦ Ἀγ. Γέροντος Νικομηδείας Γραμματεὺς κὺρ Ἰγνάτιος	1
Ὁ τοῦ Ἀγ. Γέροντος Χαλκιδόνος Ἱεροδιακ. κὺρ Τιμόθεος	1
Ὁ τοῦ Ἀγ. Γέροντος Δέρκων Ἱεροδιακ. κὺρ Βενέδικτος	1
Ο τοῦ Ἀγ. Γ. Βόσνης Ἀρχidiaκoν ἐκ Κοζάνης	1
Ὁ Αὐτοῦ Πανιερ. Ἱεροδιακ. κὺρ Χρύσανθος	1
Ὁ πρώτων Πανιερώτ. Ρασκοπρεσβαίνης κὺρ Ἰγνάτιος Βυζάντιος	1
Ὁ Λογ. Ἀναστάσιος Ἰσαακίδης ἀ κανονάρχος τῆς Μεγ. Ἐκκλησίας	1
Ο Χατζῆ Μακάριος ἀ κανδυλάπτης τοῦ Πατριαρχείου	1
Ὁ τοῦτου ἀντάδελφος θ' ἀνδυλάπτης κὺρ Ἰωάννης	1
Ὁ Θεοφιλέστατος Ἐπίσκ. ἅγιος Ἀργυρουπόλεως κὺρ Σεραφεῖμ	2
Ὁ Πανός. Προεστὼς τῆς ἐν Ταταούλοις Ἐκκλησι. κὺρ Νεκτάριος	1

	σώματα	
Ὁ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησ. Προεστὼς κύρ Γεράσιμος		1
Ὁ Αἰδεσιμότητος ππ. Βασίλειος Προεστὼς τῆς ἐν Γαλατᾷ Ἐκ- κλησίας τοῦ ἁγίου Νικολάου		1
Ὁ κύρ Νικηφόρος Ἱεροδιάκ. τῆς ἐν Γαλ. Ἐκκλησίᾳ τῆς Παναγίας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Βίκτωρ Γ. Ζωγράφου ἐξ Ἀργυροκάστρου. Καίσαρατινός		5
Ὁ υἱὸς Αὐτοῦ λογιώτ. κύριος Χρηστάκης		2
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνστ. Δ. τραπεζίτης ἐξ Ἀργυρ. Νοκοβίτης		2
Ὁ τιμιώτ. Κ. Στέφανος ἀντάδελφος τοῦ Ἡγουμένου τῆς κατὰ τὴν κωμόπολιν Δροβιάνην τῆς Ἡπείρου ἱεράς Μ. τοῦ Δρυάνου		2
Ὁ Αἰδεσιμώτ. κύρ ππ. Θεόδωρος ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		2
Ὁ Κ. Μαργαρ. Ζωτιάδης ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		1
Ὁ Κ. Θεοδόσιος Βασιλείου ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπόλεως		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Ἰωάννης Κύρου ἐξ Ἀργυροκάστρου Δοξατινός		1
Ὁ τιμιώτ. ἀδελφὸς αὐτοῦ Κ. Δημήτριος		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Πέτρος Δ. Παπουτσῆς Δοξατινός		1
Ὁ λογιώτ. Νικόλαος Ἐλευθεριάδης Καίσαρατινός		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνσταντ. Ἐλευθερίου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Γ. Ἰωάννου Τζάχου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Κωνσταντ. Ἀνδρέου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Ἀναστάτ. Πέτρου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ τιμιώτ. Κ. Γεώργιος Ἀλέκου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Κ. Βασίλειος Ἰωάννου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Κ. Βασίλειος Ἀνδρέου ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ λογιώτ. Β. Δημητριάδης ἐκ τῆς αὐτῆς χώρας		1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Σάββα ἐξ Ἀργυροκάστρου Νοκοβίτης		1
Ὁ Κ. Κωνσταντ. Ἀθανασίου ἐξ Ἀργυροκάστρου. Καλεζιώτης		1
Ὁ Κ. Καλοχυριάκος Ἰωάννου ἐξ Ἀργυροκάστρου Σελιτσιώτης		1
Ὁ Ἑλληνομουσικολογιώτατος Κ. Γεώργιος Ἐλευθεριάδης ἐξ Ἀργυροκάστρου Νοκοβίτης		1

σώματα

Ὁ Μουσικολ. Κ. Παρθένιος Μικρόστομος Ὑψωμαθιχός	1
Ὁ παρὰ τῷ Ἀγίῳ Πελαγεννεΐας Κ, Ἰωάννης Χαρμόσυνος	1
Ὁ Ἱερολ. Διάκ. τῆς ἱερ. Ἐκκλ. τοῦ ἁγ. Κωνστ. Κ. Ἰλαρίων	1
Ὁ Μουσικοαλληλοδ. Κ. Ἀναστ. Π.Π. Κωνστ Γορενζιώτης	5
Ὁ Κ. Δημήτριος χατζῆ Πανασιῶ Προυσταεὺς	1
Ὁ Πανοσιολ. Προεστὼς τῆς ἐν Ὑψωμαθίοις ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῆς Ἀναλήψεως Κ. Ἀγαθάγγελος Μάκρυμιρλής	1
Ὁ Ἐλλόγ. ὑποδ. Κ. Κωνστ. Ναουμιδῆς ἐκ Βιτωλίων	1
Ὁ ἐν Βλάχκᾳ δεξιὸς ψάλτης Κ. Ἰωάννης Καθβάδας Χιὸς Χαλκούστης	5
Ὁ ἐν αὐτῇ ἀριστερὸς ψάλτης Κ. Γεώργιος	1
Ὁ Κ. Ἰγνάτιος Παπαδόπουλος Λέσβιος	1
Ὁ Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Γρηγόριος ἀπὸ Ἀγίους Πάντας	1
Ὁ Κ. Νικόλαος Χ. Γεωργιάδης	2
Ὁ Κ. Γεώργιος Σπυράκης Κεφαλαναῖος	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Οἰκονομίδης ἐκ Χαιμάρας τῆς Ἠπείρου	1
Ὁ Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Βασίλειος Χαρίτωνος ἐκ Αεροβιάνης κωμοπόλεως τῆς Ἠπείρου	5
Ὁ Ἑλληνομουσικολ. Κ. Ἀνδρέας Πάνου ἐκ τῆς αὐτῆς κωμοπ.	2
Ὁ Αἰδ. Κ. Π.Π. Δημήτριος ἐκ Δόξατῶν τῆς Ἠπείρου	2
Ὁ λογιώτ. Ἱεροδ. Κ. Ἰλαρίων Βυζάντιος	1
Ὁ κύριος Κωνστ. Ζηχαρίου ἐκ Πρεμέτης τῆς Ἠπείρου	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης Ἱεροδιάκ. Κρουστοδίτης Ἠπειρώτης	1
Ὁ Κ. Χ. Μιχαήλ Χ. Μητροφάνους Ἰκονιεὺς	1
Ὁ Κ. Χ. Δημήτριος Χ. Νικολάου	1
Ὁ Πρωτοψάλτης Κ. Κωνσταντῖνος	1
Ὁ Κ. Φώτης κοντουράς	1
Ὁ ἐντιμ. κὺρ Κωνσταντῖος Πρωτόπαπας	1
Ὁ Κ. Στρατῆς Ἀγγελάκη	1
Ὁ Χ. Ἀναγνώστης Χ. Νικολάου	1

ΟΙ ΕΝ ΧΡΥΣΟΥΠΟΛΕΙ

σώματα

Ὁ Μουσικολ. Κ. Παναγιώτης Β. Κανταρτζόγλους καὶ μαθητῆς τῆς ἐκδοθείσης Ἀρμονίας	1
Ὁ Κ. Χρήστος Πάντου Διαμαντῆ	1
Ὁ Κ. Γεώργιος τοῦ ποτὲ Ἰωάννου	1
Ὁ Κ. Ἀναστάσιος Νικολάου	1
Ὁ Κ. Δημήτριος. Σταύρου Ἱερῆς Δρυϊνουπολίτης, ἡγουν Ἀργυροκαστρίτης	1
Ὁ Κ. Σωτήριος Κωνσταντίνου	1
Ὁ Κ. Ἀθανάσιος τοῦ ποτὲ Ἰωάννου Λαγούδακῆς	1
Ὁ Κ. Ἰωάννης τοῦ ποτὲ Σωτηρίου Τσαρχάκῆς	1
Ὁ Κ. Χρῦσανθος Ἱερομόναχος Χρυτουπολίτης	1
Ὁ Μουσικολ. Κ. Πέτρος δεξιὸς ψάλτης τοῦ Ἁγίου Φωκᾶ εἰς Ὁρτάκιοι Βυζάντιος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Κ. ππ. Ἀμβρόσιος ὁ Μουσικοδιδάσκαλος διὰ τὴν ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ Θεολογικὴν Σχολὴν	30
Ὁ Ἑλληνομουσικολογ. Κ. Ζαχαρίας Παναγιώτου Μουσταῖος πρῶτος ψάλτης τῆς ἐν Νικομηδείᾳ ἐκκλ. τοῦ Ἁγίου Παντελεήμο- νος Νικομηδεύς διὰ τὴν ἐκείσε Σχολήν	20
Ὁ Κ. Ἰωάννης Φήμιος Ἀλληλοδιδάκτης εἰς Ἀμισόν	25

ΟΙ ΕΝ ΤΩ ΑΓΙΟΝΥΜΩ. ΟΡΕΙ ΤΟΥ ΑΘΩΝΟΣ.

Οἱ ἐν τῇ Ἱερᾷ Κοινότητι Ἀντιπρόσωποι.

Ὁ Πανοσιολ. κὺρ Σωφρόνιος Λαυριώτης	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. κὺρ Εὐθύμιος Βατοπαιδινός	1
Ὁ Ὁσιολογιώτ. κὺρ Νήφων Διονυσιάδης	1
Ὁ Ὁσιώτ. κὺρ Διονύσιος Παντοκρατορινός	1
Ὁ Ὁσιώτ. κὺρ Γεδεών Ξηροποταμηνός	1
Ὁ Πανσιώτ. Καθηγ. τοῦ Καρακάλου κὺρ Γαβριήλ	1

	σώματα
Ὁ Ὀσιώτ. Γέρων κὺρ Εὐθύμιος Φιλοθεΐτης	4
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Εὐλόγιος Σιμωνοπετρίτης	4
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Μακάριος Ἐσφιγμενίτης	4
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Καيسάριος Ξενοφωτινός καὶ Ἐπιστάτης τῆς Κοινότης	4
Ὁ Ἐλλαγ. κὺρ Ἰωάννης Π. Γραμματ. τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος	4
Ὁ Ἱερολογ. κὺρ Δανιήλ. Βατοπαῖδ. καὶ Γραμμ. τῆς Ἱ. Κοινότης.	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΙΕΡᾷ ΜΟΝῇ ΔΑΥΡΑΙ.

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	2
Ὁ Πανιερώτ. ἁγ. Πρ. Βάρνης κὺρ Ἰωσήφ	4
Ὁ Πανιερώτ. ἁγ. Τρῳιανουπόλεως κὺρ Ἀνθιμος	4
Ὁ Πανοσιολογιώτ. κὺρ Μελχισεδέκ	1
Ὁ Προηγ. κὺρ Γαβριήλ	4
Ὁ Προηγ. κὺρ Σωφρόνιος	4
Ὁ Ὀσιολογιώτ. κὺρ Χ. Γρηγόριος	4
Ὁ Ὀσιώτ. Γ. Ἀκίνδυνο	4
Ὁ Προηγ. κὺρ Νικόδημος	4
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Γ. Γαβριήλ	4
Ὁ Ἱερομόν. κὺρ Δανιήλ	1
Ὁ Ἱερομόν. κὺρ Κωνσταντῖος	1
Ὁ Ἱεροδιάκ. κὺρ Συνέσιος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Μακάριος	1
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Ἱερόθεος	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΙΕΡᾷ Μ. ΜΟΝῇ ΒΟΤΑΠΑΙΔΙΟΥ.

Ὁ Οσιολογώτ. Γ. κὺρ Νικηφόρος	4
Ὁ Μουσικοκολογ. κὺρ Γρηγόριος Ἱεροψάλτης	4
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Μελέτιος Ἐφέσιος	1
Ὁ Ἱερομόν. κὺρ Ἀνθιμος ἐκ Σοφίας	1

σώματα

Ο Πανοσιώτ. κύρ Κύριλλος	1
Ο Ιερολογιώτ. κύρ Μελχισεδέκ Δ.	1
Ο Ιερολογιώτ. κύρ Θεοδώρητος Κύπριος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Σπυρίδων Κωνσταντινουπόλιτης	2
Ο Όσιώτ. κύρ Γελάσιος Ἐπτανήσιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Δομετιανός	1

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΩΝ ΙΒΗΡΩΝ

Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἀθανάσιος	1
Ο Πανοσιώ. Προηγ. κύρ Γρηγόριος	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἰωακείμ	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Προκόπιος	1
Ο Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδρίτης κύρ Ἀγαθάγγελος	1
Ο Πανοσιώτ. Προηγ. κύρ Δανιήλ	1
Ο Όσιώτ. Γέρων κύρ Δωρόθεος Μουσικός	1
Ο Μουσικοδιδάσκαλος κύρ Πορφύριος	1
Ο Μουσικολογιώτατος Ἱεροδιάκ. κύρ Διονύσιος	1
Ο Όσιώτ. Γ. Χ. Σεραφεῖμ	1
Ο Ἱερομουσικολογιώτατος κύρ Ἰγνάτιος	1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Κύριλλος Μουσικός	1
Ο Ἐξοχώτατος Ἰατρός κύρ Σεραφεῖμ	1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Μισαήλ	1
Ο Πανοσιολογ. κύρ Διονύσιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Γλυκέριος Μουσικός	1
Ο Μουσικολογ. κύρ Πολύευκτος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Παχώμιος	1
Ο Όσιώτ. κύρ Παρθένιος Μουσικός	1
Ο Μουσικολογιώτ. κύρ Ἀντώνιος Ἀναγνώστου Θεσίος	1
Ο λογιώτ. Κ. Ἀριστοτέλης Βασιλείου Σταγειρίτης	1
Ο Κ. Δημήτριος Παππαδόπουλος	1

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ

σώματα

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Διονύσιος	1
Ὁ Πανοσιολ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Ἰωαννῆσιος	1
Ὁ Πανοσιολ. κὺρ Ἀνθίμος	1
Ὁ Προηγ. κὺρ Αὔριος	1
Ὁ Κ. Χ. Δαμιανός	1
Ο Κ. Ζαφείριος Σερδ	1
Ὁ Ἱεροδ. Κ. Ἰάκωβος Καρακαλιν. εἰς τὸ Ξηροπότ.	2

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΚΟΥΤΑΟΥΜΟΥΣΙΟΥ

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἀρχιμδ. Κ. Ἀγάπιος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. Κ. Ἀβράμιος	1
Ὁ Ἱεροδ. Κ. Δαμιανός	1
Ὁ Ὀσιώτ. Κ. Ματθαῖος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. Συμεὼν Παντοκρατωρινός	1

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΔΟΧΙΑΡΙΟΥ

Τὸ Κοινὸν Αὐτῆς	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἀρχιμανδ. κὺρ Θεοφάνης	1
Ὁ Πανοσιώτ. Προηγ. κὺρ Εὐγένιος	1
Ὁ Πανοσιώτ. κὺρ Συμεὼν	1
Ὁ Ἱεροδ. κὺρ Δανιὴλ Μουσικός	1
Ὁ Ὀσιώτ. κὺρ Γερμανός Φιλοθεΐτης	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τῆς Σίμωνος Πέτρας	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τοῦ Ἐσφιγμένου	1
Ὁ Πανοσιώτ. Ἱερομ. κὺρ Σαμουήλ	1
Τὸ Ἱερὸν Κοινόδιον τοῦ Γρηγορίου	1

σώματα

Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Βιτάλιος	1
Τὸ ἱερὸν Κοινόνιον τοῦ Κωνσταντινίου	1

Η ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ ΣΧΟΛΗ.

Ὁ Σχολάρχης Αὐτῆς Κ. Π. Μελισουργός	1
Ὁ ἱερολ. κύρ Ἀμβρόσιος Παντοκρ. καὶ ὑπάλλληλος αὐτῆς	1
Ὁ ἱεροδ. κύρ Παντελεήμων Παντοκρατορινός	1
Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Θεοδόσιος Χιλιανδαρινός	1
Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Γρηγόριος Φιλοθεΐτης	1
Ὁ ἱερομ. κύρ Ἀβράμιος Κουτλουμουσιανός	1
Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Κωνσταντῖνος Ἀγιοπαυλῆτης	1

ΟΙ ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΟΡΟΥΣ.

Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Κύριλλος ἱεροψάλτης τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ Πανοσιώτ. ἱεροψάλτης τοῦ Πρωτ. κύρ Ανθιμος Ζωγράφος	1
Ὁ Ὄσιώτ. Γαβριήλ Διακχτῆς τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ τοῦ Πνευματικοῦ τῆς Κοινότη. Φιλόθεος ἱερομόναχος	1
Ὁ Πανοσιώτ. Γαβριήλ Εφημέριος τοῦ Πρωτάτου	1
Ὁ Ὄσιώτ. Γέρων Συμεὼν Σαχαλιέρος	1
Ὁ Πανοσιώτ. κύρ Διονύτιος Ταταυλιανός	1
Ὁ Πανοσιώτ. Χ. Π. Ἰλαρίων ἱεροψάλτης	2
Ὁ Πανοσιώτ. ἱερομ. κύρ Δανιήλ Καλλιπολίτης	1
Ὁ Πανοσιώτ. ἱερομόναχ. κύρ Ἰγνάτιος Σταυρουδάς	1
Ὁ Πανοσιώτ. κύρ Γαβριήλ Σταυρουδάς ἀπὸ Κουτλ. Κελ.	1
Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Νικηφόρος Μουσικὸς Κουτλ. Βερρίαῖος	1
Ὁ Ὄσιώτ. Γεροματθαῖος Μουτάφης ἀπὸ Κελ. Διονύς.	1
Ὁ Ὄσιώτ. Γεροαγαθίγγελος Σταμπαδῶρος	1
Ὁ Ὄσιώτ. κύρ Ἀβέρκιος Χρυσσοστομίτης	1
Ὁ Ὄσιώτ. Χαραλάμπης ὠρολόγος	1

σώματα

Ὁ Ὀσιώτ. Χρύσανθος ἀπὸ Κελ. Ἰβηρίτης	1
Ὁ Ὀσιώτ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Κελ. Παντοκρατορινός	1
Ὁ Πανοσιώτ. Π. Ἀβέρκιος Προβατιανός	1
Ὁ παρὰ τῷ Κ. Σωφρον. Λαυριώτ. Κ. Παναγιώτης Κυδων.	1

ΟΙ ΕΝ ΚΑΡΡΑΙΣ ΕΝΤΙΜΩΣΑΤΟΙ

Ὁ Ἐξοχ. Κ. Κοσμᾶς Β. Ἰατρὸς Ἡπειρώτης	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Βρετὸς Νικολ. Ζωγράφος Ἰθακήσιος	2
Ὁ Κ. Γοσποδῆνος ῥάπτης Ἀδριανουπόλεως Μουσικὸς	1
Ὁ Κ. Βασίλειος Ἰωαννίδης Ὀλύμπιος Μουσικὸς	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Πανταζῆ Ζαγοραῖος	1

ΟΙ ΕΝ ΣΥΛΛΗΜΒΡΙΑΙ

Ὁ τοῦ Ἁγίου Συλλημβρίας ἱεροδιάκονος κύρ Μελέτιος Μητυληναῖος	2
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. κύρ Ἀρσένιος Προεστὴς ἐκ Μετρῶν	2
Ὁ Λογιώτατος κύριος Λεωνίδας Σωτηρίου Σηλυμβρινός	1
Ὁ Ἑλληνοδιδάκτ. τῆς ἐν Σηλυμβρία σχολῆς Κ. Γεώργιος Νιάρχας	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Εὐστράτιος Ἀναστασιάδης Σηλυμβρινός	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Γκαρούλης Ἀναστασιάδης Σηλυμβρινός	1
Ὁ Μουσικολογ. Κ. Βρετὸς Ἀθηνᾶσιόδης ἐκ Γκνοχώρων	1
Ο Κ. Ἀναστάσιος Μουσικὸς Καισαρεύς	1
Ὁ Κ. Δημήτριος Παπαδόπ. Μουσικὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν	1
Ὁ Κ. Γιαννούλης Σίμου Μουσικὸς ἐκ τῆς ἐπαρχίας Γρεβενῶν	1
Ὁ ἐν τῇ Ἱερα ἐκκλησίᾳ τῆς χώρας τῶν Ἐπιθετῶν Προεστὴς Κ. Προκόπιος Ἱερομόναχος Δροβιανίτης	10
Ὁ τούτου ἀντάδελφος Αἰδεσιμώτατος ΠΠ. Κ. Βασίλειος	3

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΧΩΡΑ ΕΞΑΣΤΕΡΟΝ

Ὁ ἐντιμώτατος Λογοθέτης Κ. Παλυχρόνης τζορμπατζῆς	2
---	---

	τόματα
Ὁ τιμιώτατος Τζορμπατζής Κ. Δήμος	2
Ὁ τιμιώτατος τζορμπατζής Κ. Γεννάκος	2
Οἱ τούτου ἀντάδελφοι κύριοι Ἀλέξανδρος καὶ Βατίλειος	2
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Κ. ππ. Δημήτριος	4
Ὁ Λογιώτατος Κ. Κωνσταντῖνος Ἰερόπαις Δροβιανίτης]	1
Ὁ Λογ. Κ. Χουρμουζάκης Λογοθετίδης	2

ΟΙ ΕΝ ΤΥΡΟΛΛΟΗ

Ο Πανοσιολ. Κ. Κύριλλος Προεστῶς τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Γεωργίου ἐν Ἡρακλείᾳ	5
Ὁ Μουσικολ. Κ. Γεώρ. Τριανταφύλλου Πρωτοψ. ἐν Τυρολλόῃ	10
Οἱ Πανος. Προεστ. τῆς Ἐκκλ. Κ. Θεόκλητος καὶ Χρυσάνθος	2
Ὁ Κ. Σωτήριος Βαλίου	1
Ὁ Κ. Ἀντωνάκης Πέτκογλους	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Τζεράχης	1

ΟΙ ΕΝ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙΣ

Ὁ ἐντιμ. Κ. Ἀθανάσιος Γεωργιάδης	20
Ὁ τιμιώτ. Κ. Εὐθύμιος Ζήτου Ταρακλῆ Δροβιανίτης	10

ΟΙ ΕΝ ΚΙΜΟΥΡΤΖΗΝΑΙ

Ὁ Πανερ. Ἅγιος Μαρωνίας Κ. Κύριλλος	30
Ὁ ἐν Καθβατζήκῃ τῆς αὐτῆς Ἐπαρχίας Χρήστος Ἱερεὺς ὁ πατὴρ τοῦ Ἐκδότου	5
Ὁ Θεοφιλέσ. Ἅγιος Σινάδων Κ. Μελέτιος ἐν Διδυμοτείχῳ	20
Ὁ Ἑλληνοδ. καὶ Θεολ. τῆς κατὰ τὴν Ἑννον σχολῆς Κ. Ἰγνάτιος	10
Ὁ Ἑλληνοϊατροδ. ἐν Καλλιουπόλει Κ. Κωνσταντῖνος Εὐθυ- κράτης Ἀθανασίου Δρυϊνουπολίτης	10

ΟΙ ΕΝ ΑΒΔΗΜΙΩΙ ΤΩΝ ΓΑΝΘΧΩΡΩΝ

σώματα

Ὁ ἐντιμώτ. Πρωτοφάλης Κ.	1
Οἱ τούτου ἀδελφοὶ Αἰδес. Π. Π. Κ. Ἰωάννης καὶ	2
Ὁ ἐντιμώτ. Λαμπάδαριος Κ.	1
Ὁ ἐντιμ. Σακκελάριος Κ. Π. Π. Βασίλειος	1
Ὁ Ἑλληνομουσικολογίωτ. Κ. Θεοχάρης	5
Ὁ ταύτης τῆς Χώρας Ἀλληλοδιδάκτης Κ.	2

ΟΙ ΕΝ ΜΑΛΓΚΑΡΑ

Ὁ ἐντιμώτ. Ταβλάριος Κ. Μιχαήλ	1
Ὁ τιμώτ. Κ. Βασιλείος Παπαζογλούς Κυργιουμτζής	1
Ὁ Κ. Κωνσταντῖνος Χριστοδούλου Φωμᾶς Ἡπειρώτης	1
Ὁ Κ. Μανούκης Παπαζογλούς Ἀρμενίων διδάσκαλος	1
Ὁ ἐν Κισιάνῃ Πραγματευτής Κ. Γεώρ. Ἰωαννίδης ἐκ Κλειτούρας	1
Ὁ ἐν Ρεδαιστῶ ἐντιμώτ. ἐπίτροπος τοῦ Ἁγίου Γέροντος Ἡρακλείδης Κ. Π. Π. Βασίλειος	10
Ὁ Πανιερώτ. Ἅγιος Πρεσλάβας Κ. Βενιαμίν	2

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΕΠΙΣΚΟΠῃ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ

Ὁ Θεοφιλέστατος ἅγιος Πλαταμώνος Κ. Μελέτιος	3
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κενήλλα Θεοδώρητος	1
Ὁ Πανοσιώτατος Προηγούμενος τῆς αὐτῆς Μονῆς Ἀγάπιος	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τῆς Μονῆς Κλήμεντος Νικηφόρος	1
Ὁ Πανοσιώτατος ἡγούμενος τοῦ οἰκονομείου Ζαχαρίας	1
Ὁ Παναγιώτατος ππ. Ἀθανάσιος τῆς Παναγίας Πυργετοῦ	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος Καρυᾶς ππ. Εὐθύμιος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος Σαμιᾶς ππ. Χριστόδουλος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος Νιζητοῦ ππ. Ἰωάννης	1
Ὁ Πανοσιώτατος ππ. Δωρόθεος Ἀβειονήτζαν	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀναστάσιος ἀπὸ Μουχτερέμην	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Κρενία	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος οἰκονόμος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Σκοτεινήν	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς ἀπὸ Λιτόχωρον Π. Π. Ζαχαρίας	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος Σακκελάριος ἀπὸ Λιτόχωρον Π. Π. Δημήτριος	1
Ὁ Αἰδεσιμώτατος ππ. Ἀθανάσιος ἀπὸ Λιτόχωρον	1
Ὁ Ἐλλογιμώτατος Κ. Ἀθανάσιος Ἀναγνώστου ἀπὸ Λιτόχωρον	1

σώματα.

Ὁ Υἱὸς αὐτοῦ Δρόσος Ἀθανασιάδης	1
Ὁ Ἐντιμότατος Κ. Δημήτριος Ἀναγνωστὸν Φωρφέρες	1
Ὁ Ἐντιμότατος Κ. Γεώργιος Ἀναγνωστὸπούλου	1
Ὁ Ἐντιμότατος Κ. Δημήτριος Ἀναγνωστὸπούλου μπετάρης	1
Ὁ Ἐντιμότατος Κ. Γεχνούλης Ἀναγνωστὸπούλου	1

ΤΗΣ ΤΡΥΝΑΒΟΥ

Ὁ Κ. Ζήσης Βασιλείου Ψωμᾶ	1
Ὁ Κ. Ἀστέριος ππ. Κυρίτον	2
Ὁ Κ. Ἀστέριος Ζαφύρη	1
Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Δημητρίου	1
Ὁ Κ. Νικόλαος Κωνσταντίνου	4
Ὁ Κ. Κωνσταντῖνος ΣΣ. Τρικηνός	4

Οἱ ἐν Λαρίσση

Ὁ Σ. Γ. Ἄγ. Λαρίσσης κύρ Ἀνανίας Λέσβιος	2
Ὁ Ἐπίσκοπος τοῦ Σ. Γ. Ἄγ. Λαρίσσης ἅγιος Διοκλείας κύρ Χρύσανθος	2
Ὁ Πρωτοσύγ. τοῦ αὐτοῦ Γ. κύρ Ἀβέρκιος Ἰβηρίτης	1
Ὁ Οἰκονόμος Λαρίσσης κύρ Π Π. Νικόλαος	4
Ὁ Πρωτόπαπας Λαρίσσης κύρ Π Π. Νικόλαος	1
Ὁ τοῦ Ἀγ. Λαρίσσης ἀνεψιὸς Ἐμμηνουήλ	1
Ὁ τῆς Λαρίσσης Πρωτοψ. Κ. Βασιλείος Κωνσταντίνου	4
Ὁ Μουσικολ. Κ. Κ. ἐκ Κρανιάς	4
Ὁ Κ. Νικολάκης Παπαζογλοῦς ἐκ Δομόκου	4
Ὁ Μουσικολ. κύριος Κ. Σερβετᾶς ἐκ Τρίκκης	1
Ὁ Κ. Γεώργιος Ματθαίου ἀπὸ Παλαμᾶ	1
Ὁ Μουσικολ. κύριος Μιχαλάκης ἐκ Ζάρκου	4
Ὁ κύριος Δημήτριος Μαυραμέτης ράπτης	1
Ὁ Κ. Ἀναστάσιος Ἰατρός (χειρουργός ἐκ Λαρίσσης	4
Ὁ Κ. Γεώργιος Τάτσω Βλάχου ἐξ Ἀνδέλας	4
Ὁ Πανοσιώτ. Ἡγούμενος τῆς κατὰ τὴν Δροβιάνην τῆς Ἠπείρου Ἱερ. Μονῆς τοῦ Δρυάνου Κ. Γαβριήλ Κερκυραῖος διὰ μὲν τοὺς συνασκευαζομένους ἀδελφούς, καὶ τοὺς παρ' αὐτῷ ὑπη- ρέτας τῆς Μονῆς	100
διὰ δὲ τὴν Κέρκυραν	20

		σώματα
‘Ο Πανοσιώτ. ‘Ηγούμενος τῆς κατὰ τὴν Δεσυνίτσαν ‘Ιερ. Μονῆς		
τῆς λεγομένης Γερμανοῦ Κ. Γρηγόριος	10	
‘Ο Πανοσιώτ. ‘Ηγούμενος τῆς κατὰ τὸ Βρεγκουδέτ ‘Ιερ. Μονῆς		
Κοκαμίας Κ. Καλλίνικος	10	

ΟΙ ΕΝ ΤΗ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ ΔΡΥΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ καὶ ΔΕΛΒΙΝΩΝ

‘Ο Παιερῶτατος Ἅγιος Δρυϊνουπόλεως Κ. Παντελεήμων	20	
‘Ο τῆς αὐτοῦ Παιερ. ‘Εντιμότατος Γραμματεὺς Κ. Ἀνδρέας		
Ἰωάννου Τζόμπη Δοξατινὸς	5	
‘Ο ‘Εντιμότατος Γραμματεὺς τῶν πολιτικῶν Κ. Γιαννάκης		
ππ. Ρίζου Ἀργυροκαστρίτης	2	
‘Ο Κ. Γιαννάκης Κολιτρούμου Ἀργυροκαστρίτης	2	

ΟΙ ΕΝ ΔΟΞΑΤΑΙΣ

Οἱ Αἰδεσιμώτατοι αὐτάδελφοι ΚΚ. ΠΠ. Κωνσταντῖνος καὶ		
ΠΠ. Δημήτριος	2	
Οἱ ἐντιμώτατοι ἔφοροι τῆς ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ Ἑλληνικῆς		
καὶ Ἀλληλοδιδασκτικῆς Σχολῆς ΚΚ. Ἀναστάσιος Κύρου,		
καὶ Ἀναστάσιος Ἐλευθερίου	10	
‘Ο Ἀλληλοδιδάκτης Κ. Γεώργιος Ζαγορίσιος	1	

ΟΙ ΕΝ ΔΡΟΒΙΑΝΗ ΤΗ ΚΩΜΟΠΟΛΕΙ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΑΓΤΗΣ.

Οἱ ἐντιμώτατοι αὐτάδελφοι Οἰκονόμος καὶ Πρωτοπαπᾶς ΚΚ.		
Δημήτριος καὶ Βασίλειος Οἰκονομίδης	2	
‘Ο Ἑλληνομουσικολογ. Κ. Γεώργιος Οἰκονομίδης δεξιὸς		
ψάλτης τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοῦ ἀγίου Ἀθανασίου	1	
‘Ο Ἑλληνομουσικολ. Κ. Ἀθανάσιος Πρωτοπαπᾶ ἀριστερὸς		
ψάλτης τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας	1	
Οἱ λόγιοι Υἱοὶ αὐτοῦ ΚΚ. Δημήτριος καὶ Κωνσταντῖνος	2	
Οἱ τιμιώτατοι Ταρακλαῖοι αὐτάδελφοι ἔφοροι τῆς Ἑλληνικῆς		
καὶ Ἀλληλοδ. Σχολῆς ΚΚ. Σταῦρος καὶ Νικόλαος	5	
‘Ο Αἰδεσιμ. Κ. ππ. Ἀθανάσιος Δρόσου	1	
‘Ο Αἰδεσιμώτ. Κ. ππ. Ἰωάννης Παντοσπυραίων	1	
‘Ο Λογ. Κ. Ἰωάννης Βασιλείου Παπαγιανναίων	1	
‘Ο Λογ. Κωνσταντῖνος Χρήστου Παντοσπυραίων	1	

	σώματα
‘Ο Ἑλληνοδιδάσκαλος τῆς ἐν ταύτῃ τῇ Κωμοπόλει Σχολῆς	
Κ. Ἀθανάσιος Πέτρου Ἀναγνώστης	2
Οἱ τιμιώτατοι πραγματευταὶ ἀυτάδελφοὶ ΚΚ. Κυριάκος καὶ Πάντος Ἀφνασίου Μάννου	3
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ΠΠ. Ἰωάννης Χρηστοπαπᾶ	1
‘Ο Μουσικολογ. Ἀναγνώστης Χρῆστος Δημητρίου Μπαντάτσου	1
‘Ο Λογιώτ. κ. Ἰωάννης Γεωργίου Κοτζελένη	1
‘Ο Λογιώτ. κ. Βασίλειος Κωνσταντινιάδης Σιούτη	1
Οἱ Τιμιώτατοι ἔμποροι Πρατζίκαῖοι καὶ Λαπαῖοι ἑφόροι τῆς ἐπάνω Ἑλλην. καὶ Ἀλληλοδιδ. Σχολῆς	4
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ΠΠ. Χρῆστος Πνευματικὸς	1
‘Ο Αἰδεσιμ. κ. ΠΠ. Ἀθανάσιος Δ.	1
‘Ο δεξιὸς ψάλτης τῆς Ἱεράς ἐκκλ. τοῦ ἁγίου Νικολοῦ Κ. Ἀθανάσιος Ζωτάτωκ	1
‘Ο ἀριστερὸς ψάλτης κ. Χρῆστος Ὀρφανὸς	1
‘Ο Κ. Ἀποστόλης Ἀγόρα	1

ΟΙ ΕΝ Τῇ ΛΑΡΑΙ ΤΗΣ ΚΟΜΟΠΟΛΕΩΣ ΔΕΛΒΙΝΟΥ

‘Ο Πασ. Ἀρχιμανδ.Κ.Καλλ. ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Δρυϊνουπόλεως	3
Οἱ τιμιώτατοι ἔμποροι καὶ ἑφόροι τῆς ἐλ. καὶ ἀλληλοδ. Σχολῆς Μπουρνούτζαῖοι ἀυτάδελφοὶ κώριοι Παναγ. Ἰωάνν καὶ Σπύρος	4
‘Ο τιμιώτατος κ. Γεώργιος Κόντης Τραπεζίτης	1
‘Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης ἅγιος Κ. ορυτσαῖς κ. Νεόφυτος	20

ΟΙ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ ΔΡΟΒΙΑΝΙΤΑΙ

‘Ο Ἑλληνομουσικολ. Κ. Κωνσταντῖνος Πάνου, καὶ ὁ τούτου ἀυτάδελφος κ. Γεώργιος Ἐμπορος, καὶ κ. Δημήτριος	
‘Ο Γεωργιάδης Ῥέσσος ἐμπορικὸς Γραμματεὺς	500

ΟΙ ΕΝ ΚΡΗΤῃ

‘Ο Πανιερώτατος ἅγιος Κρήτης Κ. Διονύσιος	30
‘Ο Μουσικολογιώτατος κ. Σταυράκης	20

ΟΙ ΕΝ ΤΖΕΣΜΕ

‘Ο τοῦ Α. Π. Ἱεροδιδάσκαλος Κ. Κυρίλλος	1
‘Ο παρὰ τοῦ Α. Κρήνης Ἀνδρέας ποτὲ Ἰωαννίδης	1
‘Ο Βασίλειος παπᾶ Κυριακοῦ πρωτοψάλτης τοῦ Τζεσμέ	1
‘Ο Ἀναγνώστης Χ. Πιρασκευᾶς Λημπαδάριος	1
‘Ο Κυριάκος Χ. Μαρμενῆς	1
‘Ο Ἀναγνώστης Γιαννουλῆς	1
‘Ο Στέφανος Ἱεροδιάκονος	1

ΟΙ ΕΝ ΟΡΤΑΚΙΟΙ ΤΗΣ ΑΗΤΗΣΤΗΣ

‘Ο Ιωακείμ Λαυριώτης ἐξ ‘Ορτάκιοι	1
‘Ο Ζήσιος Ἐμμανουήλ	1
‘Ο Κωνσταντῖνος ππ. Γεωργίου	1
‘Ο Γεώργιος Χ. Γιάνκου	1
‘Ο Ιωάννης Ἀλεξίου	1
‘Ο Χ. Ἐλένη	1
‘Ο Ιωάννης Ἀγγελή Σλαβονοδιδάσκαλος	1

ΟΙ ΕΝ ΔΙΣΤΡΑ

‘Ο Πανιερ. Ἅγιος Δίστρας Διονύσιος.	10
‘Ο τῆς αὐτοῦ Πανιερ. Ἀρχιδι. Ἰσαΐας Κύπριος.	2

ΟΙ ΕΝ ΑΛΑΤΖΑΤΟΙΣ

‘Ο Αἰδεσιμώτατος Κ. Κυριακός	1
‘Ο Μουσικολογιώτατος Ἱεροδιάκονος κὺρ Καλλίνικος	1
‘Ο Κ. Δημήτριος Κωνσταντίνου Γιανγκάτης	1
‘Ο Κ. Πέτρος Κ. Δημητρίου Χρησίδης	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Γεωργίου Ἀνολακκαλιού	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Παράσχου ἐκ ‘Ρεϊσδερά	1
Ἡ Κυρία Μαριγώ Ν. Μοσχόδη	1
Ἡ Κυρία Μαλαματῶ Γ. Γιανγκάκη	1

ΟΙ ΕΝ ΑΓΙΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

‘Ο Κ. Γεώργιος Τζακίδης	1
‘Ο Κ. Ἀγγελῆς Λεριάδης	1

ΟΙ ΕΝ ΟΒΑΤΖΙΚΙΟΙ

‘Ο Κ. Κ. Ιωάννης Ὁβατζικιός	1
‘Ο Κ. Ιωάννης Χ. Θεοδώρου Ὁβατζικιός	1

ΟΙ ΕΝ ΑΙΔΙΝΙ

‘Ο Πανιερ. Ἅγιος Ἡλιουπόλεως Διονύσιος	2
‘Ο Πανιερ. ὑπο-Σύγγ. ἐφημ. Πύργου ἐκ κάστ. κὺρ Καλλίνικ.	1
‘Ο Πανοσ. Ἱερομ. κὺρ Ἰάκωβος ἐφημ. Ὁδεμ. ἐκ Σάμου	1
‘Ο Ἱερολ. Ἱεροδ. κὺρ Γεράσιμος ἀπὸ Παιδόν	1
‘Ο Κ. Παναγιώτης Βικτωρίδης	1

ΒΑΙΝΔΡΙΟΝ

‘Ο Αἶδεμ. ππ. Παναγιώτης Σάμιος ἐφημέριος Παντιρίου	1
‘Ο Μουσικολογ. Κ. Ιωάν. Σταματινιάδης Σάμιος ψάλ. Βατινδ.	1
‘Ο Ἀναγνώστης Κωνσταντίνου Κατιμεροτζῆς Παλαιοπρωγόντης	1

- Ο κ. Θεολόγος Νικολάου Μετμάρη Παντιριανός 1
Ο Κ. Μιμήκος ψάλλτ. τῆς τοῦ Αἰδινίου Ιερ. Ἐκκλ 1

ΘΓΡΑ ΤΗΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ

- Ο Πανοσιώτ. κύρ Δανιήλ 1
Ο Πανοσιώτ. κύρ Διονύσιος Σάμιος 1
Ο Χ. Κωστής Ιωάννου 1
Ο Κ. Θεόδωρος ράπτης 1
Ο Μακάριος Ρέστης 1
Ο Ιεροδ. Γεώργιος Ζερβουδάς Κρητηκίδης 1
Ο Ιεροδ. κύρ Κυρίλλος Δημητριάδης 1

ΟΙ ΕΝ ΜΑΓΝΗΣΙΑ

- Ο Πανιερώτατος Ἀγίδας Ἐλαίας 20
Ο Αἰδεσιμώτατος ππ. Δημήτριος 1
Ο Ιεροδιάκον Πανάρετος ππ. Νικολάου Λε. 1
Ο Κ. Λεονίδας Εὐσταθίου 1
Ο Κ. Δημήτριος Βυζάντιος 1
Ο Κ. Δημήτριος Παχυρτζής 1
Ο Κανδυλάπτης Νικόλαος 1
Ο Συμεὼν Εὐταξίας 1
Ο Ἀνώνυμος 1

ΟΙ ΕΝ ΜΕΛΕΜΕΝΗ

Καί περί χωρίων συνδρομηταί, τῶν ὁποίων ὁ κατάλογος 1
τῶν ὀνομάτων ἔχθη 50

ΟΙ ΕΝ ΜΟΥΝΔΑΝΙΟΙΣ

- Ο Παροισιολογίωτατος Κ. Ἀμβρόσιος Μηνιάτης Βυζάντιος 1
Ο Αἰδεσιμώτατος κ Θεοδόσιος Τριγλιανός 1
Ο Μουσικολογίωτατος Κ. Θεοδόσιος ππ. Ἀναστασίου 1
Ο Λογίωτατος Κ. Σάββας Σωσιγένης 1
Ο Μουσικολογίωτατος Ἀθανάσιος Στεφάνου Νεοχωρίτης 1
Ο Μουσικολογίωτατος Κ. Γεώργιος Καραπούτης Δεμερτσῆς 1
Ο Κ. Δ. Εὐκλείδης 1
Ο Ἐλλόγιμος Κ. Χρυσόστομος ἀνεψιὸς τοῦ Σεβ. Γέρ. Ἀγίου 27
Καισαρείας 10
Ο Πανιερώτατος Μητροπολίτης Ἀγίος Βάρνης Κ. Πόρφυριος 10
Ο ἐν Μολδαυία ἐντιμώτατος Κ. Ἰωάννης Σωτηρίου Βλαχόπουλος 20

ο παρόν διβλιν ἦναι ἡ δα να εἰ μοναχ
αγοραῖς αδοχορίον ἄγρον γαυρωτιον

ΚΑΙΜΑΚΕΣ.

ΚΑΙΜΑΚΕΣ.

A

B'

Г

A'

E

ΣΤ

Z

•

1

NOTE.

ИЗУЧ.

УПАТЪ.